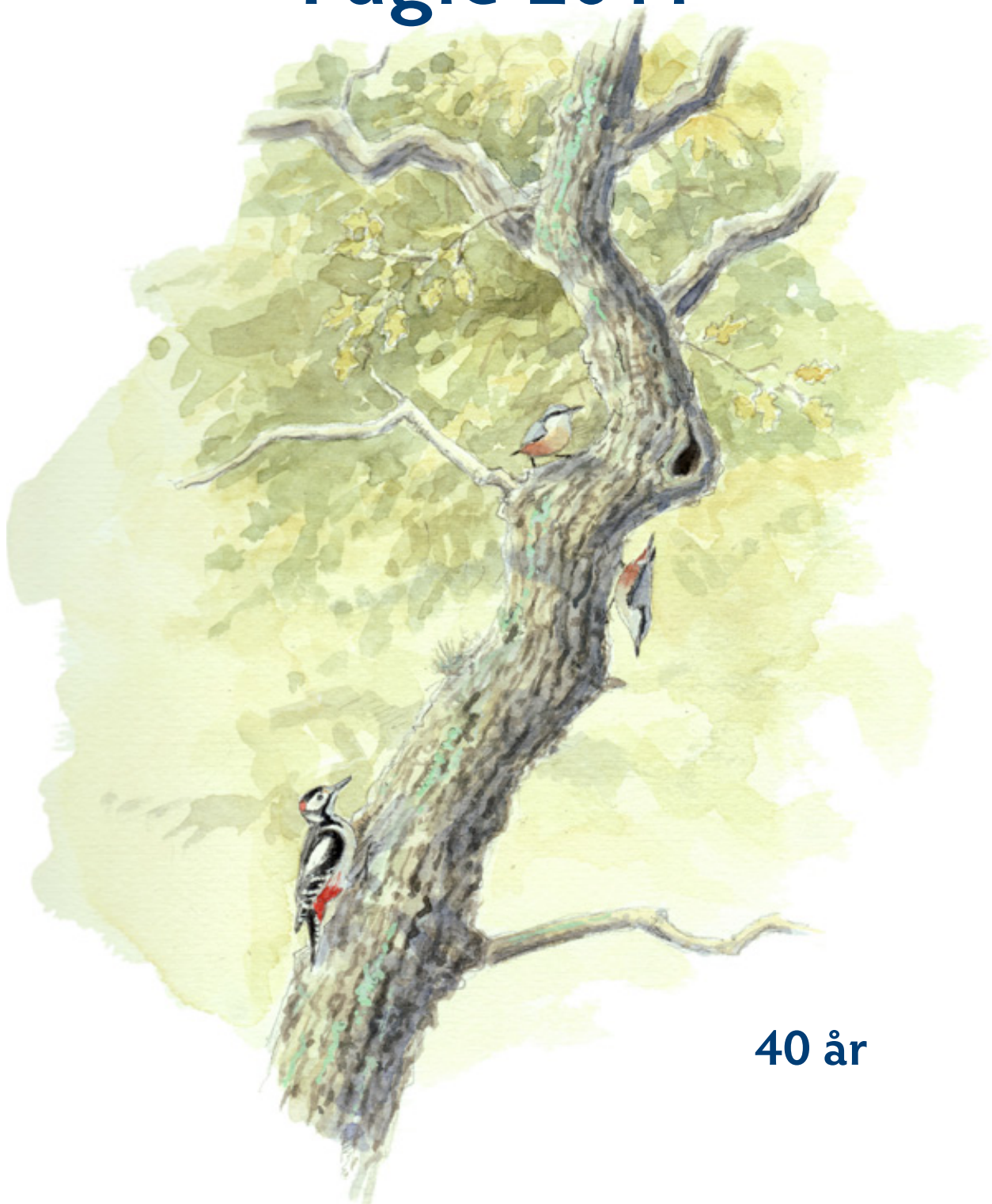

Nordjyllands Fugle 2011

40 år

Nordjyllands Fugle 2011

ISSN 0903-1731

Rapport nr. 48 fra Nordjyllands Fugle

© 2012 Nordjyllands Fugle

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Udgivet af: Foreningen Nordjyllands Fugle
Tranebærvej 48, 9530 Støvring
www.fugleogdyrinordjylland.dk

Kasserer: Henrik Nyrup, Tranebærvej 48, 9530 Støvring
Telefon 2849 7618, mail: hen-teknik@aalborg.dk
Konto: 1551 6211771

Pris: Medlemmer kr. 160,- + evt. forsendelse
Abonnenter og løssalg kr. 170,- + evt. forsendelse

Illustrationer: Jens Frimer Andersen (akvareller, omslag), Brian Zobbe (øvrige)

Fotografer: Albert Steen-Hansen, Arnold Houmann, Bjarne Nørby, Bodil Madsen, Christian Andersen Jensen, Hans Christophersen, Hans Henrik Larsen, Henrik Haaning Nielsen, Jan Skriver, Jens Kristian Kjærgård, John Kyed, Johnny Laursen, Jørgen Kabel, Jørgen Peter Kjeldsen, Karsten Stæhr, Kenneth Bach Christensen, Knud Pedersen, Kurt Prentow, Lars Grøn, Lauge Fastrup, Morten Christensen, Ole Krogh, Poul Erik Sperling, Rune Sø Neergaard, Søren Kristoffersen, Tonny Ravn Kristiansen, Vagn Freundlich

Tilrettelæggelse: Hans Christophersen

Fotoredaktion: Jørgen Kabel

Korrektur: Hans Christophersen, Henrik Haaning Nielsen

Layout: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk

Trykning: Prinfo Aalborg

Oplag: 400 eks.

Indhold

Indledning	2	Mosefugle historisk	11	ARTSGENNEMGANG	26
Fugleåret 2011	3	Portræt Knud Pedersen	15	FUGLE	26
ARTIKLER	6	Øerne i Limfjorden	16	PATTEDYR	159
Foreningens historie	6	Ynglende Sandterne	20	DAGSOMMERFUGLE	160
Nekrolog	9	Hvidvinget Korsnæb	21	Indsenderliste	161
Regulering af Mårhund	9	Stenpikkerefterår	23	Indeks arter	167

Redaktionen 2011

Thorkil Brandt Tlf: 8750 8040 / 3025 5304	thorkilbrandt@mail.dk	Gæs.
Hans Christophersen Tlf: 9839 2916 / 2371 3154	hach@mail.dk	Rovfugle, Fluesnappere. Korrektur.
Jørgen Kabel Tlf: 2868 7211	jorgen.kabel@gmail.com	Fotoredaktion.
Anton Thøger Larsen Tlf: 9829 4934 / 2869 1373	anton.thoeger.larsen@skolekom.dk	Artikel. Årefodede, Strandskade-Vibe, Duer, Pibere, Tornskader, Finker del 2.
Bjarke Laubek Tlf: 8616 8600 / 2723 5181	bjarke.laubek@hotmail.com	Svaner.
Johnny Laursen Tlf: 9837 5370 / 2440 4381	bruunlaursen@mail.dk	Hjemmeside.
Martin Lundholm Tlf: 3061 0409	bima@stofanet.dk	Lærker, Svaler og Drosler.
Svend Erik Mikkelsen Tlf: 9825 7351 / 6160 7361	svemik45@hotmail.com	Sangere.
Rune Sø Neergaard Tlf: 6116 6936	rsneergaard@hotmail.com	Brushane-Svømmesnepper, Måger del 2.
Henrik Haaning Nielsen Tlf: 9799 3739 / 5124 4968	hhn@ornit.dk	Artikler og Korrektur.
Henrik Nyrup Tlf: 2849 7618	hen-teknik@aalborg.dk	Lappedykkere, Kjoever, Ugler, Skrigefugle, Spætter, Finker del 1.
Søren Poulsen Tlf: 6063 0082	soep99@hotmail.com	Ænder.
Kurt Prentow Tlf: 2233 9647	kurt@prentow.dk	Måger del 1, Alkefugle og Dyr.
Palle A.F. Rasmussen Tlf: 9816 5904	pain@mail1.stofanet.dk	Lommer og Terner.
Frits Rost Tlf: 8727 1011 / 3138 1211	frost@live.dk	Stormfugle, Størke og Hejrer, Hønefugle, Tranefugle, Værlinger. Udbredelseskort.
Rene Rørbæk Tlf: 2876 3520	rene.aalborg@live.dk	Silkehale-Stenpikkere og Skægmejse-Pirol.
Albert Schmidt Tlf: 9799 1053	albert@schmidt.mail.dk	Ryler, Vipstjerter og Kragefugle-Stære.
Poul Erik Sperling Tlf: 9834 2505 / 2028 4405	pes@vildtfarmnord.dk	Artikler.

Sponsorer

Fugle og Dyr i Nordjylland takker for økonomisk støtte til rapporten fra:

HALS NØRRESKOV

AAGE V. JENSEN NATURFOND

Indledning

Af Hans Christophersen

Foreningen "Nordjyllands Fugle" er en selvstændig forening med nær tilknytning til primært Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger i Nordjylland og Nordvestjylland. Foreningen har som sit primære formål at udgive en årlig rapport på baggrund af fugleagttagelser fra det område, der dækkes af de to tidligere amter Nordjylland og Viborg. Foreningens navn er fra i år ændret fra "Fugle og Dyr i Nordjylland". Ændringen af navnet skal ses på baggrund af, at mere end 99% af det behandlede materiale omhandler områdets fugle. Bagest i rapporten vil der dog fortsat være et lille afsnit om årets iagttagelser af diverse dyregrupper.

Foreningen har i år 40 års jubilæum, idet den første lille A4-rapport udkom i 1971. Meget er sket siden da frem til denne, den største og mest omfattende rapport hidtil. I den forbindelse er der en artikel i denne "jubilæumsudgave" omkring foreningens og rapportens historie.

Redaktionen tager i år afsked med et par medarbejdere, der har været med i en lang årrække. Mark Pedersen, der har skrevet til rapporten i 15 år, døde desværre efter kort tids sygdom i juni (se nekrolog). Desuden har Tschering Clausen efter mere end 25 år valgt at bruge sin energi på andre fronter inden for fuglesagen. Heldigvis har Henrik Nyrup overtaget hans administrative poster som kasserer og foreningens adresse (se omslag). Glædeligt er det også at byde velkommen til tre nye skribenter.

Årets rapport er næsten udelukkende baseret på, hvad der indberettes til DOFbasen, idet vi siden 2001 har haft en aftale med DOF om at kunne modtage et årligt udtræk af de indberetninger til DOFbasen, som kommer fra det ovenfor nævnte område. Dette udtræk foretages midt i januar måned, så for at være sikker på at dine observationer kommer med, er det vigtigt, at de er indberettet til DOFbasen inden 10. januar. Vi anbefaler dog, at indberetningen foregår løbende, så dette arbejde hele tiden er til at overskue. Husk også at indsende beskrivelser til DOF's Sjældenhedsudvalg (SU) af de arter/iagttagelser, der skal godkendes først, for at vi kan medtage dem

i rapporten.

Grundlaget for rapporten er som nævnt indberetninger til DOFbasen. I år er der tale om en fremgang i materialet, idet der er indsendt 156.372 observationer, hvilket næsten er på højde med rekordåret 2009. Den stigende anvendelse af DOFbasen betyder, at vi modtager en større mængde indberetninger af de mere almindelige arter, ligesom vi i stigende omfang også modtager mange observationer fra personer, der ikke er bosiddende i vort område.

Lokale folk i Skagen-området har igen i år indberettet et meget stort og værdifuldt materiale. Dette suppleres af indberetninger fra mange gæstende observatører. Et andet meget stort materiale kommer fra Lille Vildmose. Her medfører den spændende udvikling af området et meget stort antal gæster. Omfattende materiale er også modtaget fra Halkær Sø, Agger Tange, Hanstholm, Klitmøller, Nørreådal, Hirtshals, Ulvedybet, Læsø, sydøstlige Vendsyssel, Nordmandshage og Rold Skov med flere.

Fra Vejerne modtager vi ligeledes mange iagttagelser, både fra fugleinteresserede der besøger området og lokale ornitologer, men i særlig grad også fra det lokale konsulentfirma ornit.dk, der foretager mange omfattende og værdifulde optællinger.

Alle rapportens mange tal og tekster komplementeres af mange smukke fotografier, tegninger og akvareller, som fremragende fotografer og kunstnere stiller til vores rådighed.

Redaktionen siger hermed tak til alle, der på den ene eller anden måde har givet deres bidrag til rapporten. Til slut vil vi henvise til vores hjemmeside på adressen www.fugleogdyrinordjylland.dk, hvor der kan læses mere om foreningen. Her kan ældre rapporter ses og downloades i PDF-format, ligesom man blandt andet kan finde en oversigt over alle de sjældne arter, der er set i Nordjylland igennem årene.

Martin Lund & Jens Frimer Andersen
slapper af efter ynglefugletælling,
Bygholmengen, 9. maj 2011. Foto:
Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Fugleåret 2011

Af Hans Christophersen

Forekomsten af fugle i det forløbne år er jo som ofte før i høj grad præget af vejret og fødetilgangen både herhjemme og andre steder.

Året starter med afslutningen på en meget lang og hård vinter, hvilket sætter sit præg på forekomsten af flere arter i årets første måneder. Da foråret omsider slår igennem bliver det ret mildt med pæne forekomster af flere arter i træktiden. Til gengæld bliver sommeren kølig eller næsten manglende og går ubemærket over i et mildt efterår og en meget mild start på vinteren.

Efteråret bliver dog præget af en række usædvanlige invasionslignende forekomster af flere arter. Således sætter blandt andet et stort gnaverår nordpå sine tydelige spor på forekomsten af flere nordlige arter i denne periode.

Året byder på en stor forekomst af Rødstrubet Lom med blandt andet mange fugle under forårstrækket ved primært Skagen. De store lommer ses med 17-18 Hvidnæbbet og 35 Islom, hvor sidstnævnte er færre end de senere år. Dog skal bemærkes 18/5, hvor hele 6 fugle trækker ved Skagen inden for 45 min. Vinteren sætter sit klare præg på forekomsten af lappedykkere i årets første måneder. Specielt ses få Lille Lappedykker. Til gengæld byder året på den største forekomst af Sorthalset i mere end 10 år. Dog spreder arten sig ikke til nye lokaliteter. Forekomsten af havfugle er generelt moderat i året. En undtagelse er dog Stor Stormsval, hvor der i dagene 5-8/10 ses mange fugle i Thy. Således bl.a. 5/10 17 Ørhage. Balearskræpe er blevet årlig i Nordjylland med 3 fugle i efteråret. Årets forekomst af Sule er meget stor med flere dage med mere end 1000 fugle i oktober ved Skagen. Overraskende nok er årets største forekomst dog 8/10 1673 nordtrækkende ved Nordmandshage. Til gengæld rasler antallet af Skarv ned. Det skyldes blandt andet en fortsat tilbagegang for områdets ynglefugle, så den nordjyske bestand nu tæller knap 5000 par.

Silkehejre er en art, der de senere år optræder stadig mere hyppigt i landet. Dog ses væsentligt færre i år, hvilket kan skyldes de seneste hårde vintre. Mere hårdfor er måske Sølvhejre, der ses med ca. 15 forskellige fugle i landsdelen. Det er ikke mange år siden, at arten var meget sjælden i landet. Nu er den måske på vej til at etablere sig som ynglefugl. Årets byder blot på 2 Sort Stork, begge ved Skagen i maj. Til gengæld er forekomsten af Hvid stork stor med en del småflokke rundt omkring. Intet tyder dog på potentielle ynglepar, og overraskende nok ses arten slet ikke i andet halvår. For andet år i træk bliver kolonien af Skestork i Nibe Bredning tømt for æg/unger. Til gengæld kommer der for første gang i nyere tid unger på vingerne på øen Melsig i Arup Vejle og en ny koloni er etableret på en ø i Mariager Fjord.

Omsider ses et år med fremgang i rapporteringen af Pibe-svane. Fremgang er der også for den lokale bestand af Sangsvane, der nu rummer 4 par, der samlet får hele 24

unger. Rapporteringen af flere gåsearter sætter nye standarder. Således er der aldrig tidligere meldt om så mange Grågås, Kortnæbbet Gås og ikke mindst Bramgås i Nordjylland. På 8 år er årssummen af sidstnævnte således 20-doblet!

Flere svømmeænder ses i lavere antal end tidligere. Undtagelser er dog Knarand, Atlingand og Skeand. Områdets 7. fund af Hvidøjlet And ses i Vejlerne med 2 fugle 1-3/5. Rekordstor forekomst af Troldand, Fløjlsand og Sortand og Amerikansk Sortand ses for anden gang i Nordjylland – og anden gang på Læsø. Også Brilleand er noteret blandt andet med et par ved Grenen i november. Lille Skallesluger i sommermånederne var tidligere helt udelukket, men er nu noget, der så småt er ved at blive ændret på. I år således fund i både juni og august.

Årets forekomst af rovfugle er på flere måder speciel. Det starter med en Grønlandsk Jagtfalk af ukendt oprindelse ved Hanstholm i januar foruden en mere normal en af slagsen ved Skagen i februar/marts. Trækket ved Skagen i foråret er for flere arter fint. Store tal af Havørn, Steppenhøg, Hedeheg, Tårnfalk og ikke mindst Vandre-falk. Desuden får vi et af de efterhånden sjældne år med et fint antal Aftenfalk. Af de mere fåtallige arter kan nævnes, at året byder på både Slangeørn og Dværgørn. For de lokale ynglefugle er det glædeligt, at Rød Glente atter er oppe på 11 par, begge Kongeørne-par får unger på vingerne og områdets ene Havørne-par får atter en unge i år. Til gengæld er bestanden af Duehøg i Vendsyssel nede på samme niveau som for 35 år siden. Efteråret giver den hidtil største forekomst af Fjeldvåge, hvilket skal ses på baggrund af et godt yngleår nordpå. Desuden ses med 12 fugle det hidtil største efterårs-influx af Steppenhøg.

Grønlandsk Jagtfalk, Hanstholm,
15. januar 2011.

Foto: Bjarne Nørby.

Bonapartemåge, Hirtshals, 11. november 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

Hos hønsefuglene er der en klar rekord for Vagtel. Plettet Rørvagtel er ved at genvinde noget af det tabte terræn og høres blandt på flere lokaliteter udenfor Vejlerne. Den nordjyske Trane-bestand er i fortsat fremgang og tæller nu 68-76 par. Mens der er stagnation på gammelkendte lokaliteter spreder arten sig til nye områder.

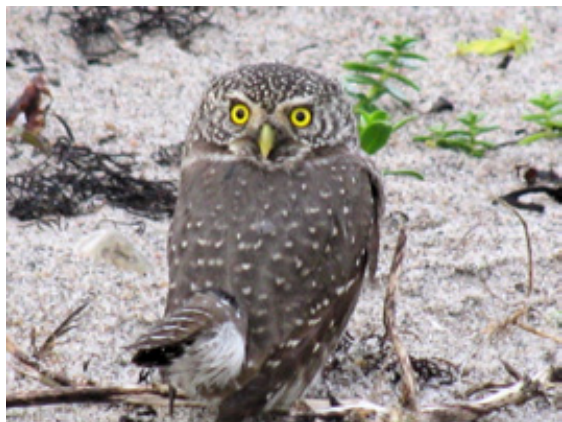
Hos vadefuglene ses Triel ved Råbjerg 31/5. 4 fund af Hvidbrystet Præstekrave er flere end længe. De fleste rylearter ses i store antal, herunder det største antal Dværgryle meget længe på efterårstrækket. Det samme gælder forårstrækket af Temmincksryle. Stribet Ryle udmærker sig med hele 3 fund, mens den lokale bestand af Engryle holder stand. En tilbagegang ses i Vejlerne, mens bestanden på Agger Tange er oppe på 35 par. For Kærløber er der rekord både forår og efterår med mange fugle på strækningen Stensnæs-Gerå-Nordmandshage. Omsider ses et år med mange Brushøns, hvilket tilskrives et stort returtræk af ungfugle. Af årets 5-6 Tredækker høres usædvanligt nok en syngende/spillende fugl i Lille Vildmose i juni. Modsat rylerne er forekomsten af de fleste klirer lav. Undtaget er dog Tinksmed med det største antal nogensinde. Både forårstrækket med den hidtil største danske forekomst, 9/5 541 Bygholm Vejle, og returtrækket i juli er stort. Endelig er der et stort år for Thorshane med 17 fund af 22 ex. og ikke mindst Nordjyllands 3. fund af Amerikansk Svømmesneppe, 20-30/9 Tissing Vig.

Et godt yngleår for Mellemkjove nordpå, hvor arten har ynglet flere steder i Nordnorge, afspejles i en fin forekomst i efteråret. For Almindelig Kjove ses den største total siden 1988. 108 trækkende ved Nordmandshage 13/9 må være hidtil største tælling fra østkysten. Også Lille Kjove og Storkjove optræder med flere end vanligt. For sidstnævnte ses dage med flere end 100 fugle. Hos mågerne skal nævnes Nordjyllands 4. fund af Bonapartemåge, som opholder sig i Hirtshals Havn i tre uger i november/december. Sandterne yngler i år på Agger Tange (se specialartikel) og Sortterne i Vejlerne får unger på vingerne. Nævnes skal også en pæn stor forekomst af Søkonge i efteråret blandt andet med 286 fugle forbi Grenen 28/11.

Bestanden af Slørugle lider fortsat hårdt under de seneste vintre og blot 4 fugle er indrapporteret. Kirkeugle har klaret sig bedre blandt andet via organiseret fodring med daggamle kyllinger. Nordjylland huser nu 7 par

*Thorshane, Roshage, 14. september 2011.
Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.*

Spurveugle, Østerby Strand, 9. oktober 2011. Foto: Bodil Madsen.

Stor Hornugle. En stor invasion af Spurveugle, der primært rammer Nordsjælland, mærkes også hos os med mindst 2 fugle i oktober/november på Læsø og i Ålbæk Klitplantage. Et vellykket år for Mosehornugle på ynglepladserne medvirker til en stor forekomst i oktober, hvor mange ses på direkte indtræk. Isfugl ser ud til så småt at være ved at komme sig ovenpå de seneste hårde vintre. Nævnes skal også, at Lille Flagspætte udmærker sig med måske hele 3 ynglepar.

Toplærke holder stand i Hirtshals med 3 udføjne unger i år. Rødrygget Svaler ses med 3 fugle i april/maj. Et stort år med Storpiber giver hele 11 fugle – alle i efteråret. Glædeligt er det også, at Markpiber ses på gammelkendte ynglepladser nær Skagen med 3-4 fugle. Sammen med Rødrygget Tornskade ankommer Nattergal meget sent i år, men i juni ser alle fugle alligevel ud til at være på plads i normale antal. To Sydlige Nattergal høres – omkring månedsskiftet april/maj i Klitmøller og 27/5 i Hurup. Sydlige Blåhals er for alvor ved at etablere sig som nordjysk ynglefugl, nu med 2-3 sikre ynglepar. Efteråret vil blive husket for forekomsten af Stenpikker. Både ses mange almindelige Stenpikker, men helt usædvanlige forekomster af Ørken- og Nonnestenpikker præ-

ger årets sidste tre måneder – se specialartikel om forekomsten.

Ankomsten for mange sangere er meget tidlig. Det gælder ikke mindst arter som Græshoppesanger med første fugl 17/4 Tømmerby, Rørsanger 18/4 Gravlev og Tornsanger 18/4 Skagen. En Buskrørsanger fanges i Skagen i juni, 28 dage efter at den blev ringmærket i Kaliningrad. Efter mange svage år ses en stor forekomst af Gulbug. Til gengæld fortsætter Havesanger en tilbagegang, der er set de seneste fire år. Året byder på Lundsanger i Skagen 11/6 og efteråret giver både fund af Fuglekongsanger i Hirtshals 29/10 og hele 8 forskellige Hvidbrynet Løvsanger.

Fire rapporterede ynglefund af Broget Fluesnapper er faktisk mange efter nutidens målestok. Efter at de seneste vintre har tyndet ud i bestanden af Skægmejse, ser det i efteråret med store tal fra Skagen og Nordmandshage ud til, at arten er ved at komme ovenpå igen. Fra kerneområdet ved Hald Sø er Korttået Træløber ved langsomt at sprede sig over landsdelen. Udover en del fugle i Skagen ses Pirol blandt andet med 3 fugle ved både Nors Sø og i Tofte Skov i maj/juni. Nævnes skal også en meget stor forekomst af Stor tornskade i oktober og året ud med blandt andet 7 fugle i Store Vildmose 19/12.

Ravn forekommer stadigt mere hyppigt i Nordjylland, hvilket blandt andet giver sig udtryk i usædvanligt mange strejfende fugle ved Skagen. To Rosenstær ses ved Skagen omkring månedsskiftet maj/juni foruden fugle i efteråret ved Vesløs Vejle og Uggerby Å. Der er usædvanligt mange iagttagelser af Gulirisk uden for Skagen. Året vil klart blive husket for den største invasion nogensinde af Hvidvinget korsnæb. Sidst i juli ses de første fugle, og året ud ses arten ret almindeligt primært i den nordøstlige del af Nordjylland – se specialartikel om invasionen. Denne lille gennemgang slutter med Lapværting, der har et meget stort år. En fin forekomst i foråret afløses af rigtig mange fugle i efteråret primært ved Skagen og Jerup Strand.

Sydlige Blåhals og redebyggende Rørhøg,
Lund Fjord, 21. april 2011.
Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Nordjysk Ornitologisk Kartoteks historie – 40 år

Af Poul Erik Sperling

Starten

Nordjysk Ornitologisk Kartotek opstod i slutningen af 1960'erne og indsamlede data om fugleforekomster i Nordjylland. Nordjylland er i øvrigt den eneste region i Danmark, der har haft fortløbende publicering og indsamlinger af faunistisk data fra 1968 og til i dag.

Den spæde start blev til i 1968-69, hvor Jørgen Rabøl samlede stof om fugleforekomster fra de enkelte landsdele til "Feltornithologen", der var datidens provoblad mod det dengang meget videnskabelige og oftest engelsksprogede tidsskrift DOFT.

Jeg indsamlede og skrev om det nordlige Jylland i begge årene, men i 1970 stoppede Jørgen Rabøl, og der gik noget "kage" i fortsættelsen. Det endte med årsrapporterne for hele Danmark, der desværre ikke udkom alle år, og et år endda blev udgivet privat.

Jeg fik efterhånden en del indsendere, der sendte 10-15 breve med fugledata i en mere eller mindre tilfældig orden til hvert afsnit af "Siden Sidst" i "Feltornithologen". Det var svært og tidskrævende at få det skrevet sammen i den rigtige artrækkefølge på skrivemaskine, hvor hele siden måtte skrives om ved større fejl.

For at få mere styr på fuglenes rækkefølge, begyndte jeg med at klippe brevene i stykker og klistre dem op artsvis på kartotekskort. Der var ikke flere indsendere, end jeg kunne kende håndskrifterne, så jeg vidste, hvem der havde hvilke iagttagelser.

Efterhånden blev det dog for broget, og i omlægningen i 1970 fik jeg fremstillet nogle kartotekskort. Der var i øvrigt den model, der senere blev brugt over hele landet til indsamling af fugledata til rapportgrupperne.

Jeg sendte så kortene ud til indsenderne og bad dem om at skrive direkte ind på kortene med kun en art og kun for en måned på hvert kort. Det gav en stor lettelse, efterhånden som ornitologerne ville bruge kort frem for at skive det hele i brevform.

I de første år blev kortene fremstillet ved kopiering på forskellige arbejdspladser, gruppen havde adgang til. Senere søgte vi om tilskud til en rigtig trykning af kort fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. Det fik vi, og så kunne de bogtrykkes i tusindvis.

I de senere år har DOFbasen taget mere og mere over, så i 2007 blev kortene helt droppet, og alle observationer skulle herefter indtastes i DOFbasen.

Ingen ved helt nøjagtigt, hvor mange kort NOK har, men i 1975 var der ca. 50.000 kort, i 1981 var der 41 kasser med kort (se foto), og i dag er der ca. 166 kasser med kort. De opbevares i øvrigt på Vildmosegård i Lille Vildmose.

Et princip fra starten var, at indsenderne skulle have en tilbagemelding på deres materiale med det samme. Det var nemlig sådan, at mange på den tid startede med at indsamle materiale om en fugleart, men kun hver femte fik færdiggjort og publiceret tingene, så mange brugte tid på at udskrive iagttagelser, uden de nogensinde så noget resultat af det.

Jeg ville give en hurtig tilbagemelding ved halvårlige rapporter, for at sikre at ornitologerne gad sende ind.

To af de tidlige årgange af rapporten.

Rapportens udvikling

Den første rapport var trykt på en spritdublikator og var lavet i al hast før sommerferien. Den skulle nemlig trykkes på en maskine på et børnehjem, hvor jeg var i praktik indtil sommerferien.

Den var noget ulæselig og fyldt med en del fejl, da det jo skulle gå stærkt. Prisen for de første to rapporter (1971) var den formidable sum af 5 kr. – for begge.

Men på trods af det var der til efterårsrapporten allerede 45 indsendere, hvilket var rigtigt mange for 40 år siden. Dens trykkes tekniske standard var nu blevet så fornem som A4 format på sværtedublikator. Trykningen blev foretaget af de 3 redaktører. Vi havde lånt en sværtedublikator med håndsving, og når siderne var kørt igennem, blev de 20-30 sider lagt ud på bordene, herefter gik alle i gåsegang og tog en side af hver, til man havde en hel rapport, der så blev hæftet.

I 1972 fik rapporten et nyt pift. Der kom tegninger med i den, og stencils blev brændt, så vi ikke behøvede at skrive med skrivemaskine på det tynde papir – men så steg prisen også til 8 kr. for et år (2 rapporter).

I 1977 gik vi over til helårsrapporter, og de blev trykt i A5 format.

Samlingen af NOK-kort anno 1981. Foto: Poul Erik Sperling.

NOK 1985 På billedet ses fra venstre: Uffe Gjør Sørensen, Jan Tøttrup Nielsen, Poul Erik Sperling, Kurt Prentow, Henrik Grønnet, Gorm Thyge Wæhrens (samt hans børn) og Henrik Skov. Foto: Kurt Prentow (selvudløser).

Næste løft kom i 1988, hvor vi fik rapporten bogtrykt i det format den har i dag. Det betød også at der kom sort/hvide fuglefotos med i rapporten foruden alle tegningerne. I 2003 kom der farvefotos i rapporten. Der er i dag 20-25 fuglefotografer, der indleverer fuglefotos, så mange iagttagelser er dokumenteret på denne vis, og man også får et godt billede af, hvad der er taget af gode fuglebilleder i årets løb.

En anden ændring fra 2003 var, at der var artikler med i rapporten ud over den direkte artsgennemgang. Der er så løbende kommet flere artikler til for hvert år.

Så siden starten af Nordjysk Ornitologisk Kartotek i 1971 og op til i dag er der gået 40 år med indsamling af materiale om fugleforekomster i Nordjylland og udgivet rapporter i en stadig stigende kvalitet.

Bogen Nordjyllands Fugle

I 1975 startede tre fra NOK-redaktionen på at skrive en stor samlet oversigt over fuglenes forekomst i Nordjylland. Det var Anders Pape Møller, Uffe Gjør Sørensen og Poul Erik Sperling. Det var dog Anders, der trak det store læs, han var også redaktør på bogen.

Der var op til og med 1974 indsamlet ca. 50.000 kartoteks-kort med ca. 250.000 iagttagelser på. Vi havde skrevet en del kort ud fra iagttagelser fundet i litteraturen, men ellers var kortene indsendt af 232 personer.

Bogen udkom i 1978, den blev på 372 sider med udbredelseskort og diagrammer for alle arter.

Det er en meget grundig gennemgang af arterne fra så langt tilbage i litteraturen, vi kunne komme, og frem til og med 1974.

Vi troede dengang, at en ny udgave skulle udgives 5-10 år senere, men det blev der aldrig kræfter og tid til, så de årlige rapporter er et godt supplement til bogen op til i dag.

Selvstændig forening

I starten var redaktionen meget uformel, men allerede i 1972 kom der et mindre opgør med DOF på landsplan. DOF ønskede at trykke og sælge alle lokalrapporterne, de skulle bruge godt to måneder til trykningen.

Vores trykketid var en uge, så NOK-redaktionen besluttede at fortsætte som en selvstændig organisation "Nordjysk Ornitologisk Kartotek". Vi prioriterede meget højt, at indsenderne af kort fik en hurtig tilbagemelding i form af rapporten på gaden.

Vi havde i 1972 allerede 80 indsendere. Det var rigtigt mange dengang, og vi mente, at det skyldtes den hurtige tilbagemelding på deres arbejde. Vi har altid været den landsdel, der har lokalrapporten hurtigst på gaden.

En anden grund til at være selvstændige var, at vi gerne ville indsamle fugleobservationer fra alle ornitologer i Nordjylland, og de var dengang organiseret i flere forskellige foreninger. Det var ud over Dansk Ornithologisk Forening, Biologisk Forening for Nordvestjylland, Vesthimmerlands Ornitologiske Forening og Dansk Ornithologisk Central (ringmærkerne fra Skovgårds ringmærkningscentral i Viborg).

Udgivelserne er dog hele tiden foregået i overensstemmelse med de to "amters" DOF-bestyrelser, og der inviteres en repræsentant fra hver "amtsbestyrelse" med til alle redaktionsmøderne.

På et tidspunkt måtte vi fire redaktører selv punge ud med 1000 kr. hver for at få NOK-rapporten trykt anden gang. Den første var forsvundet ved postvæsenet, og de erstattede kun 1100 kr. pr forsendelse. Vi fik dog vores penge tilbage, da rapportererne var solgt.

Redaktionerne

Den første rapport for foråret 1971 udgav jeg ene og alene, men allerede til efterårsrapporten havde to personer mere meldt sig under fanen. Så nu var vi tre redaktører, det var Uffe Gjør Sørensen, Holger Søndergård, og Poul Erik Sperling. Året efter kom Anders Pape Møller med, så var vi fire redaktører.

I forhold til de andre landsdeles rapportgrupper har vi altid haft en stor redaktørgruppe.

For at give et billede af folkene bag rapporterne, vil jeg som eksempel nævne dem for et par år. Allerede i 1985 var der 14 aktive redaktører, det var Thorkil Brandt, Christian Engelstoft, Niels Fabek, Hans Christophersen, Henrik Grunnet, Niels Odder Jensen, Bjarke Laubek, Steen Erik Nielsen, Jan Tøttrup Nielsen, Kurt Prentow, Henrik Skov, Poul Erik Sperling, Uffe Gjør Sørensen og Gorm Thyge Wæhrens.

I 2000 var der hele 26 redaktører på rapporten: Stinne Aastrup, Henrik Holm Brask, Peter Bundgård, Kenneth Bach Christensen, Hans Christophersen, Ejnar Dahl Jensen, Brian Kristensen, Søren Kristoffersen, Rene Larsen, Bjarke Laubek, Jens Lilleør, Lars Mortensen, Rune Sø Neergaard, Henrik Haaning Nielsen, Kenneth Rude Nielsen, Dennis Nielsen, Kent Olsen, Mark Pedersen, Palle A. F. Rasmussen, Frits Rost, Albert Schmidt, Terje Seidenfaden, Poul Erik Sperling, Carsten Sørensen, Carsten Svejstrup Sørensen og Gorm Thyge Wæhrens. Siden er antallet af redaktører landet på en gruppe på 16-18 personer de sidste mange år suppleret med forfattere til artikler.

Der er afholdt langt over 100 redaktionsmøder, som regel tre om året, de senere år kun to. Men det har altid været julemødet, der var det vigtigste. Her skulle linjerne for næste rapport trækkes.

I årene op til, at DOFbasen tog helt over i 2007, blev der på julemødet sorteret de store stabler af kort, der var indkommet. Det tog ofte 12-15 mand 2-3 timer af mødet, før alle havde fået deres egne kort med de arter, de skulle skrive om.

Navne

Nordjyllands Ornitologisk Kartotek (NOK) er navnet på projektet fra starten, og i dag for vores store lager af kartotekskort. I 1986 blev der lavet en mere formel forening, blandt andet for at slippe for at opkræve moms af rapportsalget.

Foreningen kom til at hedde "Fugle og dyr i Nordjylland", blandt andet fordi vi også herfra ville indsamle og skrive om pattedyr, padder og sommerfugle.

I år er det besluttet at ændre navnet for foreningen til et mere enkelt "**Nordjyllands Fugle**", da pattedyrsdelen er en meget lille del af rapporten.

Fremtiden

I dag har de fleste andre afdelinger opgivet at lave en rapport om fuglenes forekomster. Hertil kommer, at DOFbasen har overtaget noget af nyhedsformidlingen af, hvad der sker lige nu på fuglefronten. Det er i dag kun Østjylland og Nordjylland, der udgiver årlige rapporter. Enkelte fuglestationer udgiver desuden rapporter.

DOFbasen giver et øjebliksbillede, men ikke den store overskuelighed som en samlet opstilling og behandling af en arts forekomst giver i en årsrapport. Desuden er der oplevelsen ved at kunne tage rapporten med over i sofaen med arterne og de flotte fotos fra året, der er gået, det kan basen heller ikke klare.

For fire år siden startede vi med at skrive artikler om aktuelle emner, lokaliteter med videre. De er år for år øget i sideantal, og jeg tror, de i fremtiden bliver en vigtig del med henblik på rapportens fremtid. En anden vigtig del er de efterhånden store mængder af fuglefotos, der er med i rapporten. I 2010-udgaven var der fotos fra 25 fotografer.

Ligesom kortene endte med at komme på Internettet, sker det også med rapporten. Allerede i dag ligger alle udgaverne fra 2004 til 2010 på foreningens hjemmeside. Personligt vil jeg dog håbe på, at indsenderne vil købe "Nordjyllands Fugle" og dermed holde liv i den "gamle" flotte bog i papirformatet længe endnu.

Redaktionsmøde i Ørhage Naturcenter oktober 2007. På billedet ses: Henrik Holm Brask, Albert Schmidt, Poul Erik Sperling, Ole Krogh, Frits Rost, Johnny Laursen, Tscherning Clausen, Bjarke Laubek og Niels Fabæk. Foto: Hans Christophersen.

Nekrolog over Mark Pedersen

Af Svend Erik Mikkelsen

Mark Pedersen døde 31. maj 2011. Mark blev 62 år. Han døde af kræft, som han havde været ramt af to gange tidligere, i sit alt for korte liv. Forrige gang var i en alder af 59 år, hvor han i forbindelse med behandlingen fik aftalt en efterlønsordning. Med den ville Mark bruge mere af sin tid på at kigge fugle og arbejde for fuglesagen.

Mark blev medlem af Dansk Ornitologisk Forening sidst i 80'erne, og han blev hurtigt et engageret medlem af foreningen. Han kom med i Ulvedybsgruppen ret kort efter dens start i 1988 og var aktiv i den lige til det sidste. Det var bl.a. i høj grad Marks fortjeneste, at det daværende Nordjyllands amt betalte for, at der blev rejst et fugletårn ved Perlen.

Han var aktiv i andre sammenhænge i DOF-regi, bl.a. som artscaretaker og DATSY-koordinator for Engsnarre gennem flere år samt optæller for DMU af flere arter i

Limfjorden vest for Aalborg. Mark var medredaktør på Fugle og Dyr i Nordjylland i alle årene siden 1997, et arbejde han netop var begyndt at bruge mere tid på, efter at han var gået på efterløn. Han nåede dog kun lige at aflevere sidste års manuskript, inden kræftsygdommen bandt ham til sengen.

Mark havde sine klare politiske holdninger, som han gerne diskuterede med enhver, og det var altid interessant at diskutere med Mark. Han var et stabilt menneske, der var trofast over for de ting, han involverede sig i. Han gjorde ikke noget halvt, men indgik med stor entusiasme og sit gode humør i opgaverne. Han var engageret i sine medmennesker, en god kammerat, og havde altid en frisk bemærkning til mange ting i livet. Mark var en positiv samler!

Ære være mindet om Mark Pedersen, han er meget savnet.

Regulering af Mårhund og Ræv i Lille Vildmose

Af Jacob Palsgaard Andersen, Aage V. Jensen Naturfond

Vi har også i 2011 observeret Mårhunden (*Nyctereutes procyonoides*) i Lille Vildmose, bl.a. med gentagne observationer vest for Portlandmosen i april. Det eneste positive på mårhundefronten er, at der ikke er observeret yngel i 2011.

I Finland er registreret 3-400 Mårhund pr. 1.000 ha vådområde, hvilket omregnet betyder, at der potentielt kan være 2.500 Mårhund i Lille Vildmose! Det giver derfor god mening at gøre en indsats.

Judas-mårhund

Naturstyrelsen udsatte den 17. maj en GPS-mærket Mårhund, også kaldet Judas-mårhund, ved Lille Sø i Lille Vildmose. Dyret blev intensivt overvåget i sin færden de kommende måneder og blev i området. Dette blev tolket som, at der findes andre Mårhund i området, da de lever parvis og er stærkt knyttet til deres mage. Judas-mårhunden blev pejlet og opsoget flere gange, men uden held. Det lykkedes ikke at finde en evt. mage.

To af hinanden uafhængige Judas-mårhund har krydset Limfjorden og vandret ned gennem Lille Vildmose, så der på et tidspunkt har været flere GPS-mærkede dyr i mosen. Ingen af dyrene har ført Naturstyrelsens medarbejdere til nye ikke mærkede individer.

Fældeangst af Mårhund

"Et af de store problemer er, at Mårhunden er altædende, og derfor er den meget svær at fange i fælder." Udsagnet er den afsluttende linje i artiklen om mårhunden i FUGLE og DYR i Nordjylland 2010. Erfaringerne fra 2009 og 2010 understøtter udsagnet.

På trods af en ihærdig indsats med 10-12 fælder, udsty-

Der pejles efter Mårhund. Foto: Jan Skriver.

ret med sms-sendere, lykkedes det ikke at fange en eneste Mårhund i foråret/sommeren. Den 6. september lykkedes det langt om længe at fange en Mårhund i en fælde placeret ved Birkesø. Individet viste sig at være en gammel han, som grundet nedslidte tænder var i dårlig foderstand. Efter en uges tid på næringsrig kost og lidt tandlægearbejde, kunne han genudsættes. Han valgte at vandre ned i Tofte Skov, hvor han blev i følgende måneder. Han blev ligeledes pejlet og tilset, men havde ikke en mage med sig. Han er nu vandret videre ud af Lille Vildmose.

I oktober 2011 har vi fanget to Mårhund i fælder – på et og samme døgn. Begge GPS-mærkede individer, som blev genudsat. Det ene individ vandrede videre til Høbro, hvor den blev nedlagt af en jæger. Den anden lever fortsat i Lille Vildmose og har bl.a. levet et par måneder i Høstemark Skov.

Registrering med vildtkamera

Det strategisk placerede vildtkamera er ligeledes med til at overvåge Mårhundenes udvikling. Medio januar (2012) har et kamera i Høstemark Skov vist to Mårhunde på et og samme billede! Ingen af dyrene ser ud til at have halsbånd på, så de blev efterstræbt. Vildtkameraet er placeret nær et større gravkompleks – et sted, hvor Judas-mårhunden også holder til. Pejlet viste, at det ene dyr var i gået i grav. Noget tyder på, at de i også går i en form for vinterhi i Danmark. En formiddags indsats med rendegraver og spader førte desværre kun til, at vi fik Judas-dyret, som så ved samme lejlighed kunne få skiftet batteri i halsbåndet. De to ikke mærkede dyr lever stadig i bedste velgående. Der følges nu op med yderligere vildtkamera og fælder i området.

Rævene – forsøgsregulering i Mellemområdet

DN og DOF har foranlediget, at Fredningsnævnet gav tilladelse til regulering af Ræv i januar på forsøgsvis i perioden 2010-2012. Området har de seneste år skiftet status fra råstofvindingsområde til første klasses fugleområde. Rævene tolder hårdt på fuglene, specielt i ynglesæsonen. Det er målet at reducere antallet af Ræve – ikke bortskyde bestanden. Mou Jagtforening har afviklet rævejagt i Mellemområdet i 2010 og 2011 uden resultat. Det har vist sig mindre forstyrrende og mere givende at regulere med riffel, hvor kun én person bevæger sig

rundt i området. Fælderne (samme, som bruges til Mårhund) har ligeledes vist sig effektive.

Forsøget er afsluttet og Fredningsnævnet er nu ansøgt om mulighed for forlængelse på de vilkår som Jagtloven udstikker. Der er allerede afsat midler i LIFE-projektet (www.lifelillevildmose.dk).

I januar 2010 blev der kun nedlagt enkelte Ræve. I januar 2011 blev der nedlagt 10 Ræve. Alle ved selektiv afskydning med riffel og fældefangst. I januar 2012 er der nedlagt 10 Ræve i Mellemområdet og 7 Ræve i Tofte og Høstemark Skov.

Alle nedlagte Ræve har været sunde og i god stand. Der er set enkelte Ræve i Mellemområdet med skab, men det er ikke lykkedes at få dem nedlagt.

Monitering af indsatsen

Observerede Ræve registreres i DOF-basen, således at der over årene kan laves et udtræk for at se, om det har haft en effekt. Caretakerne i Mellemområdet registrerer ynglefugle. I forbindelse med reguleringen noteres nedlagte Ræve med sted, dato, køn og vægt. Det samme gør sig gældende med Amerikansk Mink og evt. Mårhunde. Området er stort, så det er ikke det letteste at holde bestanden nede, men nu gøres der et ihærdigt forsøg over de kommende år. Der vil blive fulgt op med resultater og erfaringer her i tidsskriftet.

Vildtkonsulent Ivar Høst slipper en Mårhund med GPS-sender. Foto: Jan Skrivers.

Ynglefuglene på de nordjyske højmoser i historisk perspektiv

Af Thorkild Lund

Tranefamilie over Lille Vildmose, 14. oktober 2011. Foto: Jan Skriver.

Nordjylland er et moseland. Her er både lavmoser og højmoser. Lavmoser er søer, der over en længere periode er fyldt op med delvist uomsatte plantedele, det vi i daglig tale kalder tørv. De fleste lavmoser har i århundreder været stærkt udnyttet til tørvegravning, og nogle er blevet dræned og udlagt til ferske enge. Anderledes med højmoserne, som er vokset op over niveau takket være tørvemosserne, disse forunderlige planter, som ved deres livsvirksomhed skaber deres eget særegne miljø og bygger mosen op. Da især de øverste tørvelag i højmoserne er løse og af dårlig kvalitet til brændsel, har højmoserne gennem tiderne fået lov til at ligge forholdsvis uforstyrret hen indtil engang i forrige århundrede, men så gik det også stærkt med at kultivere dem, som man betegner den naturødelæggelse, som det i realiteten var. I dag regner man med, at ca. 95% af Danmarks højmoser er forsvundet eller nedbrudte til uken-delighed. Når vi taler om mosens fugle er vi nødt til at tale om to biotoper, lavmose og højmose. Lavmosens fugle skiller sig ikke ud om som noget særligt i forhold til en stor del af det øvrige landskabs indhold af søer, enge, krat m.m. og artsrigdommen er langt større end de få fugle, vi specifikt kan træffe i højmoserne, som er fattige på næringsstoffer, hvilket igen kræver en speciel tilpasning til forholdene.

Denne artikel vil fokusere på de nordjyske højmosers fugleliv, bl.a. på baggrund af det store naturgenopretningsprojekt, der nu sættes i gang i Lille Vildmose, den største tilbageværende højmose i det nordvesteuropæiske lavland. I den sydlige del henligger 2000 ha relativt uforstyrret højmose, men den nordlige del er stærkt på-

virket af menneskelig aktivitet. Det er her genopretningsarbejdet skal sættes ind, det såkaldt LIFE+ projekt hovedsagligt financeret af EU.

En oversigt over Danmarks moser af Fridlev Jørgensen fra 1942 angiver alle moser over 5 ha. Store og Lille Vildmose fremstår som de suverænt største, ikke bare i Nordjylland men i Danmark. Andre interessante moser er Råbjerg, Hals og Hou mose. Det er den for Nordjylland hævdede stenalderhavbund, der danner grundlag for fremvæksten af disse højmoser. De sidstnævnte er dog særegne ved at have udviklet sig i et rimme/doppellandskab, et marint forland af et system af revler. Men der skal være store åbne vidder på mosefladen for at højmosens fugle kan trives. Den skæbne, nemlig tilgroning af birk og pil, der især har ramt de små højmoser, har gjort dem uattraktive for højmosens fugle.

Lille Vildmose er udpeget som EU-fuglebeskyttelsesområde nr. 5. og Råbjerg Mose (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose) EU-fuglebeskyttelsesområde nr. 6. Højmosernes fugle er også hedens fugle, men da hederne har lidt den samme kranke skæbne som højmoserne, er tilbagegangen for disse arter nærmest parallelt forløbende i de to økosystemer.

Urfugl

En art, der ikke vender tilbage, uanset hvilke tiltag vi sætter i værk for at gøre naturen attraktiv for arten, er Urfugl. I 1999 blev den erklæret for uddød og markeret som sådan på den danske rødliste. En overraskende observation på Kongenshus hede i Midtjylland kunne ikke ændre dette forhold.

I Nordjylland holdt Urfuglen stand indtil 1972, da den sidste fugl blev observeret af skytten i Tofte Skov og Lille Vildmose, Peter Knudsen. En menneskealder forinden havde urfuglen været en karakterfugl i mosen. Den navnkundige ornitolog, gårdejer Karl O. Pedersen, som havde sin gang i området fra 1930 til hen i 60'erne, har flittigt noteret dens forekomst. Hans oplevelse en tidlig morgen med Urfuglene på skogerpladsen har han stemningsfuldt beskrevet i en artikel til "Dansk Jagt". I en artikel bragt i samme jagtblad i 1936 af lensgreve H.C. Schimmelfmann, ejeren af mosen og Tofte Skov, skriver greven, at der er en bestand på 5-600 Urhøns. Det er nok stærkt overdrevet og passer dårligt med Karl O. Pedersens noter. Endvidere beretter greven, at det er vanskeligt af drive jagt på dem, og at hundene har problemer med drevet hen over den ujævne moseflade. Han foreslår derfor, at man bør indføre jagt på kokkene på skogerpladsen om foråret. I 1943 oplyser Westerskov i en artikel i DOFT at bestanden er 200. Det er nok mere realistisk. Men så går det også jævnt tilbage. Tre publikationer fra Vildbiologisk Station (Johnsen 1967, Degn 1973, Degn 1978) vidner om de sidste søm i ligkisten: 1967: 30, 1968: 25, 1969: 25, 1970: 20, 1971: 20, 1972: 10, 1973: 0. Urkokken var ifølge loven jagtbar indtil 1973, men de sidste mange år var der ikke drevet jagt på arten i Lille Vildmose. Urfuglenes drastiske forsvinden kan undre, idet man skulle tro, at fuglene havde optimale forhold i det store uforstyrrede moseområde. Også i mosen nordlige del i Høstemark mose blev der truffet Urfugle. Den sidste skulle være blevet set i vinteren 1971 (Aa. Søgaard pers. medd.).

Store Vildmose rummede ligesom Lille Vildmose en stor urfuglebestand. Men allerede i 1920 gik man i gang med at kultivere mosen langt mere gennemgribende end i Lille Vildmose, hvor man først gik i gang i den nordlige del i 1937. Dog blev der efterladt nogle fragmenterede højmosedområder Store Vildmosedområdet, hvor Urfuglen holdt stand til begyndelsen af 60'erne. I Nordjyllands Fugle fra 1978 bliver der redegjort indgående for artens forekomst og forsvinden i området. Bogens redaktør, Anders Pape Møller, der selv stammer fra egnen, har forhørt sig grundigt, mens det endnu var i frisk erindring blandt de lokale og har støvet alle relevante kilder op. Jeg nævner i rækkefølge de lokaliteter i og med tilknytning til Store Vildmose, hvorfra den forsvandt begyndende omkring 1920: Lundergaards Mose 1920, Kaas Mose ca. 1950, Toftegårdene 1960-62, Nørrehalne Vildmose 1962, Nordlige Vildmose 1963. (Westerskov 1943, Johnsen 1966, Møller 1978). For de øvrige højmoser i landsdelen ligger de sandsynlige forekomster så langt tilbage i tiden, at de ligger uden for rammerne af denne artikel. Når Hals Mose er nævnt, skal det dog lige tilføjes, at Urfuglen forsvandt herfra i begyndelsen af 1900-tallet. I det øvrige land holdt enkelte bestande endnu stand en 10-15 år dog kun ved hjælp af massive plejeforanstaltninger på de sidste tilholdssteder. At Urfuglen er en mosefugl viste sig ved, at nogle af artens sidste tilholdssteder (uden indgribende management) var de sønderjyske moser.

At den almindelige forarmning af naturen er hovedårsagen til Urfuglens tilbagegang og uddøen er hævet

Karl O. Pedersen,
mosens store ornitolog.
Foto: Udlånt af Ejnar
Pedersen.

over enhver tvivl. Mangt og meget er skrevet og sagt i den anledning. Under kildegennemgangen er jeg dog stødt på noget, der kan være en yderligere årsag. Degn (1978) nævner at Urfuglen blev fredet fra 1840-1871, efter man havde konstateret en drastisk tilbagegang. Det var i forlængelse af, at skydevåben var blevet almindelige, og jagten på hederne var fri. I perioden 1870-1930 steg bestanden markant for derefter at falde på ny. Det var perioden for den store rovfuglekrig. Disse nu højtskattede fugle (og i nogen grad også ræven) var dengang næsten fraværende i dansk natur på grund af en skånselsløs forfølgelse. Når sidste led i fødekæden mangler, kan det vel ikke andet end påvirke fødegrundlaget.

Trane

I 1992 ynglede der to par Traner i Nordjylland. I foreliggende nummer af Nordjyllands Fugle kan der berettes om godt 70 ynglepar i 2011, en rigtig succeshistorie. Nu yngler de nordjyske Traner ikke bare i moser for ikke at sige højmoser. Men man har lov til at slutte, at moserne har været de optimale ynglebiotoper, når netop disse blev valgt på et tidspunkt, hvor bestanden var minimal. Tranen var fra omkring 1850 fraværende som dansk ynglefugl (Grell 1998). Indvandringshistorien er forbundet med megen usikkerhed. Det er dog sandsynligt at Lille Vildmose har været et af de første steder, hvor arten har gjort yngleforsøg i forrige århundrede. Karl O. Pedersen var forsigtig med at slutte sig til en arts ynglestatus, hvis ikke det kunne dokumenteres, ved at man havde fundet rede, æg og unger. Allerede fra 1928 noterede han Traner i yngletiden, men vi skal først hen til 1952, før man gør det første redefund i Lille Vildmose (samtidig med Råbjerg Mose). Herefter ynglede der formodentlig et enkelt par årligt indtil 1972, da Tranerne af uforklarlige årsager udeblev som ynglefugle i mosen indtil 1992, hvorpå de igen indfandt sig ynglede i den centrale Tofte Mose. Vi er nu fremme ved den tid, hvor arten ekspanderer som dansk ynglefugl, men ikke i Lille Vildmose, som i de følgende år kun rummer det ene par. I 2004 opgiver Tranerne helt den gamle ynglelokalitet for at forlægge residensen til den nordlige del af mosen, hvor tørvegravningen var ved at blive udfaset, og vegetationen indfandt sig på ny. I denne del af Lille Vildmo-

se har der de sidste par år ynglet 3-4 par. Dog med ringe ynglesucces, idet kun et par har haft held til at få unger på vingerne. Og hvorfor yngler de ikke længere ude på den store åbne højmos? Kan det tænkes, at Vildmosens ørne er årsagen?

Råbjerg Mose er den anden vigtige tranelokaltet med en længerevarende kontinuitet i forekomsterne. Også her er der usikkerhed om, hvornår det første tranepar ynglede, I Nordjyllands Fugle (Møller 1978) bliver årstallet angivet til 1938, men først i 1952 har man sikker dokumentation for ynglen, bl.a. blev den ene af to unger ringmærket (Lyneborg Jensen 1952). I sammenligning med Lille Vildmose foreligger der ikke nær så mange beskrevne ynglefund fra Råbjerg Mose ud over nogle udsagn om, at den yngler uregelmæssigt indtil vi når omkring 1990, hvor kilderne bliver mere pålidelige, men det er også på det tidspunkt, hvor tranebestanden ekspanderer. I de efterfølgende år omtales 2-3 par, men her er medregnet alle ynglefugle i det fuglebeskyttelsesområde, der i dag betegnes "Jerup Hede, Råbjerg Mose og Tolshave Mose". I dagens Danmark rummer det nordligste Jylland en stor del af landets ynglebestand. Hulsig Hede og Milesøerne er dog ikke moseterræn og skal derfor ikke omtales i denne artikel.

Mosehornugle

Selvom Mosehornugle er en såkaldt bilag-1 art på fuglebeskyttelsesdirektivet og på udpegningsgrundlaget for EU-fuglebeskyttelsesområdet, Lille Vildmose, er der mig bekendt aldrig ført dokumentation for, at den har ynglet der. Ifølge "Fugle og Dyr i Nordjylland" blev der godt nok i 2003 og 2005 i mosen observeret to fugle samtidigt i ynglesæsonerne, men uden yderligere indikation for, at de har ynglet. I de første numre af "Fugle og Dyr i Nordjylland (NOK)" bliver der angivet nogle tal af sikre ynglepar i Nordjylland, men ikke henført til nogen lokalitet. Det samme er tilfældet i Nordjyllands Fugle. Det er sikkert ud fra et velment ønske om at hemmeligholde en sårbar ynglefugls ynglelokalitet. I dag er denne hemmeligholdelse et tab i bestræbelserne for at sikre gunstig bevaringsstatus for arten, som har status som bilag 1-art. Lad dette være en opfordring til at finde gamle optegnelser frem og f.eks. indtaste dem i DOFbasen.

Hjejele

I folks bevidsthed er Hjejlen hedens fugl mere end nogen anden og ikke uden grund. I dag rummer landet kun få tilbageværende hedestrækninger og tilsvarende få ynglefugle. Bemærkelsesværdigt er det dog, at Hjejlen, selv mens der ynglede en del herhjemme i begyndelsen af 1900-tallet, manglede i Vendsyssel (Thamdrup 1939). I Himmerland var artens sidste opholdssted Lille Vildmose og ikke de vesthimmerlandske heder. Så I denne sammenhæng bliver også Hjejlen indlemmet i det eksklusive selskab af mosefugle. Almindelig har den nok ikke været. I 1937 konstaterede Thamdrup og Karl O. Pedersen fire par i den nordlige del af Lille Vildmose, som stod for at blive opdyrket. Trods en del efter søgning blev den aldrig fundet ynglende indenfor vildt-hegnet dog med en enkelt undtagelse i 1946 (Kjær 1949). Trods kultivering og tørvegravning forsvandt Hjejlen dog ikke med det samme. Med Karl O. Pedersen som ophavsmand omtales en række ynglefund i 40'erne og 50'erne specielt på tørvelæggepladserne. Sidste påviselige ynglepar henføres til 1964. På samme tid dukkede der uventet ynglende Hjejler op i Store Vildmose, men igen på en for arten atypisk ynglehabitat, de fræse moseflader, hvor der blev indvundet tørvesmuld. (Fabricius & Hald-Mortensen 1969).

Tinksmed

Tinksmed har vel aldrig haft højmosen som sit sin foretrukne ynglelokalitet. Åbne klitsøer og hedemoser er artens foretrukne habitat. Men til forskel fra de øvrige nævnte arter veksler den ikke med ophold på de heller halvskulturer, der findes i omgivelserne. Råbjerg Mose rummede så sent som i 50'erne 15 par, mens Lille Vildmose rummede 4 par. Lokaliteten omkring de såkaldte luner var den foretrukne ynglehabitat (Pedersen 1959). Samme kilde anfører også Hals Mose med 2 par og Store Vildmose med 2 par. Disse ynglefugle er for længst forsvundne. Indtil 1984 kunne man se og høre Tinksmed varsle i yngletiden ved den nyetablerede Tofte Sø (Tscherning Clausen m.fl. pers. medd.). Som bekendt kan arten i dag kun træffes ynglende i Thy, og dens status som mosefugl i Danmark hører fortiden til. I hvilket tempo Tinksmed forvandt fra moserne i det øv-

Tinksmed, Jerup, 25. juli 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

rige Nordjylland, og her må vi formode at Råbjerg Mose har været sidste skanse, foreligger der ikke rigtigt noget om i pålidelige kilder. Nutidens moser kræver pleje, først og fremmest ved at lukke de dræn og grøfter, der afvander naturtypen og baner vej for en tilgroning først og fremmest af birk. Om Tinksmed i så fald endnu ville være ynglefugl i de nordjyske højmoser, skal jeg ikke påstå. Men finder der ikke fremover en opvækstrydning og en genopretning sted med sløjfning af dræne, vender den under ingen omstændighed tilbage som ynglefugl.

Stor Regnspove

Mens tilbagegangen for de hidtil nævnte arter er den rene bedrøvelighed, er Storspovens fremgang siden den genindvandrede i begyndelsen af forrige århundrede en succeshistorie. I de seneste årgange af "Fugle og Dyr i Nordjylland" nævnes Råbjerg Mose med 10-14 par, Store Vildmose med 8-10 par og noget tilsvarende for Lille Vildmose. En yderlig behandling af disse tal vil jeg undlade til fordel for indvandringshistorien, der viser artens præference for Højmoser. Storspoven har i de mere officielle fortegnelser over Danmarks fugle (Grell 1999) opnået sin status som dansk ynglefugl med første redefund i 1934 på Randbøl Hede. Karl O. Pedersen omhyggelige notater vidner dog om, at arten har indfundet sig som ynglefugl i Lille Vildmose allerede en gang i tyverne (Pedersen 1965). Men først i 1937 gør man et redefund på den store Tofte Mose (Thamdrup 1937). I Råbjerg Mose konstateres arten som ynglende i 1945 og i Store Vildmose 1955 (Pedersen 1965). Herefter går det tilsyneladende kun fremad. Når Storspoven har haft en sådan fremgang som ynglefugl, skyldes det sikkert, at udgangspunktet var en bestand udsat for et stort jagttryk, samt at arten er mere tilpasningsdygtig i forhold til det dyrkede land. Storspoverne fouragerer gerne på ferske afgræssede enge i forbindelse med moser og heder, hvor arten traditionelt indfinder sig for at yngle.

Bevidstheden om, hvordan fuglelivet har udfoldet sig før i tiden, er vigtig for forståelsen af hvilke midler, der skal iværksættes for at bevare, beskytte og vende en nedgang i antallet af ynglefugle. Med disse ord udtrykkes samtidigt et håb om, at de tilbageværende højmoser gennem god forvaltningspraksis vil kunne huse rigtig mange mosefugle i fremtiden.

Litteraturliste:

- Degn, H.J. 1973: Urfuglens forekomst i Danmark 1973. – Danske Vildtundersøgelser hæfte 22, Kalø.
- Degn, H.J. 1978: Bestandsændringer hos Urfugl i Danmark op til 1978. – Danske Vildtundersøgelser hæfte 31, Kalø.
- Fabricius O. & Hald-Mortensen P. 1969: Hjejlen som ynglefugl i Danmark 1963-1966. – DOFT 63 s. 137.
- Ferdinand, L. 1980: Fuglene i Landskabet 1980. – DOF København.
- Grell, M. 1998: Fuglenes Danmark – DOF, København 1998.
- Johnsen, A.H. 1967: Urfuglen i Danmark 1967. – Danske Vildtundersøgelser hæfte 14, Kalø.
- Kjær, T. 1949: Ynglende Stor Regnspove i Lille Vildmose. – DOFT 43 s.179.
- Kjær, T. 1951: Sort Stork og Trane i Lille Vildmose. – DOFT 45 s. 225.
- Lyneborg Jensen, L. 1952: Tranen atter ynglefugl i Danmark. – DOFT 46 s.129.
- Møller A.P. 1978: Nordjyllands Fugle. – Klampenborg.
- Nielsen, M & Nielsen, T 1998: Fuglelokaliteterne i Nordjyllands Amt – DOF København.
- Pedersen, K.O. 1932: En morgen i Lille Vildmose – Dansk Jagttidende.
- Schimmelmänn, H.C. 1936: Vildmosens vildt – Dansk Jagttidende.
- Thamdrup H.M. 1937: Lille Vildmose. – Flora og Fauna 43 s.129.
- Thamdrup H.M. 1939: Den nuværende bestand af ynglende Hjejler i Danmark – DOFT 33 s.139.
- Thøgersen F. 1942: Danmarks Moser – Hedeselskabet.
- Torp Pedersen, E. 1959: Tinksmeden som ynglefugl i Danmark. – DOFT 53 s. 53.
- Torp Pedersen, E. 1966: Stor Regnspove som ynglefugl i Danmark. – DOFT 59 s. 235.
- Westerskov, K. 1942: Urfuglens forekomst i Danmark. – DOFT 36 s.173.

Der er ikke angivet kildehenvisninger til "Fugle og Dyr i Nordjylland", som har været et vigtigt redskab i udarbejdelsen af artiklen.

(DOFT: Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift).

Storspoveunge i Karl O. Pedersens hånd, 1937.
Foto: Udlånt af Ejnar Pedersen

Knud Pedersen - Skagen

Tekst og fotos Poul Erik Sperling

Jeg var kørt til Skagen, for at få en snak med Knud Pedersen og lave en artikel til "Nordjyllands Fugle" om ham.

Allerede ved døren var jeg klar over, at her bor en fuglemand. Navneskiltet var af drivtømmer med en rød Krog-næb ved siden af navnene.

Knud er født og opvokset i Århus, hvor han kom en del i naturen med sin far, men noget af det bedste var, når han skulle med på besøg eller ferie nede ved morforældrene. Det var i Tinglev med mosen lige udenfor.

Det var på den tid, hvor der stadig var Urfugl og Hvid Stork dernede, men der var også mange Rørdrum, Hede-høg og Græshoppesanger. De var den gang meget sjældne i Danmark.

Allerede i skolen samlede Knud på fjer og meget andet. Han kom en del i Natur og Ungdom, senere i Østjysk Biologisk Forening.

I dag er Knud lige startet på den tredje alder som 62-årig og er gået på efterløn, så nu er fuglekikkeriet på fuld tid. Knuds ungdom var præget af de mange trækfuglelejre, der blev afholdt i midten af 60'erne.

Og det var da også på en Natur og Ungdom-lejr i Sønderjylland i 1964, at Knud for alvor fik øjnene op for fuglenes fortræffeligheder, og fugletrækket blev rigtigt spændende på en tur til Blåvands Huk i august 1965.

Skagen blev opdaget den 9/4 1967. Knud var der sammen med Jörn Eskildsen og Kaj Halberg. Det var Jørns far, der kørte dem derop – og Knud var meget betaget af naturen og de mange fugle på træk deroppe.

De følgende år var Knud med på lejrene i Skagen om foråret og ved Blåvand om efteråret, og især ved Blå-

vand kom han i skarp træning af de "gamle" ornitologer som Jørgen Rabøl, Henning Noer, Erik Kramshøj og Hans Meltofte.

Da Knud i 1975 blev færdig på Århus Seminarium som lærer, var han ikke i tvivl om, at han ville til Skagen, hvis det var muligt.

Han var heldig at blive ansat som vikar på Ankermedet Skole i Skagen. Han blev senere fast ansat, og havde været lærer her i 35 år, da han gik på efterløn. Knuds voksenaliv har altså været knyttet til Skagen.

Foreningslivet

Knud blev medlem af Dansk Ornitologisk Forening i 1967, og i foreningslivet har det især været i Sjældenhedsudvalget, Knud har brugt sin tid. Han kom med i 1975 første gang og var med i godt 10 år. Knud er nu i gang med sin tredje periode i Sjældenhedsudvalget og er for tiden den, der har størst anciennitet i udvalget.

Knud værner om kvaliteten og høj selverkendelse i udvalget. I felten har han altid sit fotografiapparat med og også her med vægten på kendetegn og de sjældne fugle. Knud var i en kort periode medlem af DOF Nordjyllands bestyrelse, men da han på det tidspunkt ikke havde bil, var der for langt til Aalborg hver gang.

For Markpiber har han været artsadministrator i mange år.

Da en del af områderne Hulsig Hede, Råbjerg Hede og Mose blev købt af Aage V. Jensens fonde, skulle der oprettes et naturråd, og her blev Knud formand.

Arbejdet omkring at få skaffet Skagen en fuglestation er et andet område Knud brænder for, og han er da også

med i fuglestationsgruppen, der for tiden driver fuglestationsarbejdet deroppe. Man kan kun håbe på, at det snart lykkes at få en station stablet på benene. Registreringen af fugledata fra Skagen er foregået i en lokal gruppe. Her har Knud selvfølgelig også altid deltaget aktivt. I nogle år udgav de en lokalrapport for Skagen, men i de sidste mange år er deres materiale indgået i denne rapport sammen med det øvrige Nordjylland. Knud har dog et håb om, at få tid til at bearbejde noget af det store materiale, der er om rovfugletrækket over Skagen.

Andet end Skagen

Ingen tvivl om at højeste prioritet for Knuds fuglekikkeri er Skagen. Men i 1970 vovede han sig alligevel med på en tur til Sydspanien for at se på andre fuglearter. Herefter blev det til Bosperus og Israel for at se på trækfuglene dernede.

Senere er Skagenskortet også blevet udvidet med ture til fjerne egne i Indien, Canada og Sydafrika, men selvfølgelig også en del ture til de skandinaviske lande og andre steder i Europa.

Hav- og rovfuglene er klart favoritfuglene for Knud, og Skagen er en foretrukken basestation. Skagen er en meget artsrig lokalitet, og det er altid spændende og uforudsigeligt, hvad der dukker op, fortæller Knud. Selv om han bruger meget tid ved computeren med at redigere fotos og arbejde med sjældne fugles kendetegn, er det vigtigste for ham at komme så meget ud i felten som muligt. Det er herude, han møder og holder kontakt til fuglefolk fra hele landet, for som han siger: Skagen er det største mødested for fuglefolk.

Som nogle af de største fugleoplevelser med fugletrækket, fremhæver Knud en sen eftermiddag i april 1974, hvor over 100.000 Sjagger trak over Nordstrand og med rovfugle den 31. august 1975 hvor ikke mindre end 150

Aftenfalk trak over.

Blandt de sjældnere fugle kan nævnes en eftermiddag i juni 1999, hvor en kollega ringede og fortalte, at en stor ørn fløj rundt ude ved Grenen. Knud gik ud på terrassen med telefonen i hånden for at se om han kunne få øje på den, og pludselig kom en stor Lammegrib svævende frem over tagryggen på huset og ind over haven i lav højde.

Den anden Lammegrib i Skagen missede Knud dog. Det blev meldt ud fra Flagbakken, at en Lammegrib kom op over Hulsig Hede. Det var sidst på eftermiddagen og der var en kraftig vestenvind, så Knuds erfaring sagde, at ingen af de store rovfugle ville trække ud i det vejr. Den ville nok vende over Flagbakken.

Knud bor i den nordlige ende af Skagen, så for at være sikker på at se den, satte han sig ud i bilen og kørte syd på til Flagbakken, men da han kom derop, fik han at vide, at den var trukket ud! Den var gået lige mod nord i den stride blæst og folk fra Grenen havde kl. 16.45 meldt den som en prik over havet. Knud havde altså kørt lige under Lammegribben uden at se den, så tingene lykkes ikke altid.

Der er selvfølgelig mange flere fugleoplevelser at tale om, men vi bliver enige om at slutte her og komme lidt ud i felten, så vi tager et smut ud på Nordstrand, og jeg vil slutte fortællingen her.

Fuglenes ørige i Limfjorden

Af Jan Skriver

Ternerne er stort set væk, og det samme er engens vade-fugle. De tusindtallige kolonier af Hættemåge er en saga blot.

Til gengæld har Skestork etableret sig, og ynglebestanden af Grågås og Ederfugl er i kraftig vækst som yngle-fugle på øerne, hvor den røde ræv spiller rollen som Sorteper, der måske / måske ikke af vinterens isdække spilles ud før ynglesæsonen.

Sølvmåge dominerer i stigende grad i antal på holmene, og Sildemåge har fået fodfæste, mens Klyden og Skarven hutler sig igennem fra år til år, og slår sig ned, hvor de bedst kan være i fred for rovdyr inklusive mennesket. Sådan lyder en kortfattet og naturligvis unuanceret sammenfatning af fuglelivet i dét ørige, der byder sig til mellem Aggersund og Egholm nær Aalborg.

Jeg vil her koncentrere mig om den største og vigtigste af områdets halve snes holme og rev, nemlig Vår/Kyø

Holm, hvis fuglemæssige udvikling jeg har fulgt nøje siden 1996.

Denne øs fugleliv fortæller på godt og ondt historien om kystfuglekoloniernes aktuelle levevilkår i almindelighed og i Limfjorden i særdeleshed.

I april kulminerer områdets fugleliv i antal og arter. Ynglefuglene er ankommet og suppleres af skarerne af trækfugle, hvoraf gæssene er de mest markante.

De senere år er antallet af forårsrastende Kortnæbbet Gås og Bramgås nærmest eksploderet i denne del af Limfjorden. Med Vejlerne som springbræt er større og større flokke af gæs i marts og april søgt længere mod øst i Limfjorden, og engene omkring Nibe og Gjøl Bredninger kan i perioder tiltrække gåseantal på flere end 10.000.

Særligt Bramgåsens bestandsmæssige himmelflugt kan aflæses i flokkene ved Limfjorden. Bramgås var yderst sjælden i området før år 2000.

Vår-Kyø Holm, engene og fjordlandet. Foto: Jan Skriver.

Grågås har som ynglefugl stor fordel af den ekspanderende rørskov på Vår/Kyø Holm, der frem til midt i 1970'erne var hjemsted for kreaturgræsning, som holdt vegetationen kort og forhindrede tagrør i at tage over. Da græsningen hørte op, begyndte tilgroningen, der har banet vejen for ynglepladser for Grågås og Skestork. I disse år yngler op imod 50 par Grågæs og cirka 35 par Skestork i rørskoven, der dækker cirka halvdelen af den 80 hektar store ø.

Også Skægmejse er indvandret i rørskoven, måske også som ynglefugl.

I rævefri sæsoner udgør holmen et sikkert yngleområde for Grågås, der svømmer ind på fastlandets enge, når gæslingerne har brug for proteinrigt forårsgræs. Hvis der er ræv på øen, ender ynglesæsonen gold. Ikke kun for Grågæssene, men også for stort set alle de andre fugle.

Midt i rørskoven på Vår Holm er der et mere åbent område med knæhøj vegetation. Her er en koloni af Sildemåge, som tæller flere end 500 ynglepar, der gør den til en af Danmarks største.

Det er karakteristisk, at Sildemåge generelt vælger at bygge sin rede i relativt høj vegetation, hvor Sølvmåge helst vil have rede med mere frit udsyn. Sølvmågen er blevet den alt dominerende ynglefugl på holmene. Under ynglefugleoptyællinger, der i disse år finder sted med to års intervaller, skønnes antallet af ynglepar i runde tal. I 2010 blev bestanden på Vår/Kyø Holm vurderet til 6.900 par. Som et forsøg fotograferede jeg det forår en del af holmen fra fly med henblik på at få et indtryk af, om de skønnede ynglefugleantal holder stik. Via mine

luftfotos kunne vi tælle det præcise antal af Sølvmåge på udsnit af holmen. Og det viser sig, at tællingerne fra land og det efterfølgende skøn holder stik.

Ligesom Sildemåge slår Skarven sig i reglen ned centralt på holmen i en åbning i rørskoven.

Siden Skarven etablerede sig som ynglefugl i vildtreservatet i slutningen af 1980'erne er kolonien blevet illegalt bekæmpet talrige gange, og fuglene flakker fra holm til holm fra sæson til sæson. I reglen begynder Skarverne at yngle på Rønholm, hvor de er meget lette at se for fiskerne, der færdes på fjorden. Det resulterer altid i en bekæmpelse. Jeg har et forår fotograferet en situation, hvor fuglenes redemateriale på øen lå samlet i fem store bunker, der lignede Sankt Hans-bål.

Når Rønholm bliver for usikker, rykker fuglene i reglen til Troldholme, men også her er de blevet bekæmpet af uautoriserede, og senest er Vår Holm blevet hjemsted for kolonien. Her har naturmyndigheden, Naturstyrelsen Thy, efter lodsejernes ønske taget affære og har med den nationale skarvforvaltningsplan i hånden reguleret cirka 500 par Skarv om året.

Formentlig har Skarven nu efter flere års reguleringer rømmet også denne holm. Så nu venter vi på næste træk fra fuglene.

Et bud kunne være, at de begynder på Hornsgård Holm, hvor de også vil være lette at se, og så kan historien om fjordnaturens sigøjnere begynde forfra.

Havterne og Klyde deler skæbne på holmene. Deres kolonier er stort set forsvundet.

Situationen på Klosterholm/Startøtterne fortæller om cirka 300 par Havterne og 150 par Klyde, der forsvandt

på grund af ræv og mink. De senere år har det været umuligt at holde rævene fra øen, fordi der på grund af tilsanding nu er så lavvandet i farvandet omkring den vestlige del af holmen, at rovdirene ved østenvind og lav vandstand i Limfjorden kan spadser i land på øen. Mindre antal af Havterne og Klyde forsøger sig fra sæson til sæson på stenede landskabelige hjørner af de øvrige holme, men generelt må vi konkludere, at de to arter næsten er forsvundet som ynglefugle i vildtreservatet.

Også bestanden af Hættemåge er stort set væk. I begyndelsen af 1980'erne husede Klosterholm/Startøtterne Europas formentlig største koloni af Hættemåge, der blev skønnet til at tælle flere end 30.000 par. Siden er artens nationale bestand raslet ned i antal. Hættemåge er gået tilbage overalt i Danmark, og på holmene nær Nibe er der kun få hundrede ynglepar.

Det lader til, at fuglene i den østlige del af Limfjorden er flyttet til Fruens Holm nær Egholm, hvor der er talt flere tusinde ynglepar de senere år. Den generelle nedgang i bestanden skyldes formentlig en række faktorer som for eksempel færre græsarealer og kreaturgræssede enge, der giver færre insekter og smådyr, ringere fødeudbud i fjordens økosystem, ringere fødetilgængelighed på minkfarme, hvor mange Hættemåger tidligere hentede sig et kosttilskud, og flere rovdyr i kystnaturen. Også den kendsgerning, at forårsplojningen stort set er hørt op i disse år med marker af vintersæd over det meste af landet, har betydet noget negativt for Hættemågen, der tidligere fik et vigtigt kosttilskud af orme og insekter under plojningen, der fandt sted netop før mågerne etablerede deres kolonier og lagde æg.

	1976	1986	1996	2003	2010
Skarv	0	0	0	0	500
Skestork	0	0	1	11	37
Knopsvane	0	3	3	15	1
Grågås	0	1	2	15	30-50
Gråand	1	7	2	6	0
Skeand	0	2	2	2	0
Ederfugl	0	0	0	2	24
Strandskade	11	56	42	75	28
Klyde	30	98	120	0	0
Vibe	2	3	2	1	0
Engryle	1	1	1	1	0
Brushane	2	0	0	0	0
Rødben	2	9	5	5	1
Hættemåge	1200	65	485	50	0
Stormmåge	2000	2800	1200	800	110
Sildemåge	0	0	350	1000	545
Sølvmåge	50	550	2450	5000	6900
Svartbag	2	7	3	25	7
Sandterne	10	1	0	0	0
Fjordterne	12	0	0	0	0
Havterne	100	82	120	25	0

Ynglefugle (antal par) på Vår-Kyø Holm udvalgte år 1976-2010.

Skestetorke-kolonien, 5. juni 2011, og (modsatte side) Skarv-kolonien på Vår-Kyø Holm. Fotos: Jan Skriver.

At kreaturgræsningen er hørt op på holmene, så tagrør og høj vegetation breder sig, giver en art som mosegris ideelle levevilkår. Kun vinterens højvande, der i perioder kan sætte store dele af holmene under vand, kan for alvor få bugt med de vegetariske gnavern. Visse sæsoner myldrer det med mosegrise på mange af øerne, og det tiltrækker Fjeldvåge og Blå kærhøg i vinterhalvåret. Det er formentlig også de mange mosegrise, der får ræve til at friste ølivet. Gnaverne er for ræven en let og sikker fødekilde.

I vinteren 2011/2012 har der været ekstremt højvande i Limfjorden og bestanden af mosegrise er formentlig stort set forsvundet fra de fleste holme.

Det er måske derfor, at der ikke er sporet ræve i foråret 2012 på Vår/Kyø Holm. Selv om der i flere uger har været is på fjorden, har rævene ikke frekventeret holmen, fordi der ikke har været gnavern at jage i rørskovene. Jeg har flere gange fundet spor efter odder på øerne, så naturligvis færdes de også her og tager sikkert på rov i fuglekolonierne, når den tid er.

En af fremtidens nye beboere i øriget kunne passende blive Havørn, der engang yngede i Oksholm Skov, og som jagede i Ulvedybte og på fjordens holme.

Hvert forår er der Havørne, som kommer forbi området, og hvorfor skulle den ikke en dag komme tilbage som ynglefugl i en af nabolagets skove og på ny tage sine gamle jagtmarker i permanent besiddelse?

Af rastende fugle kan antallet af Pibeand i vildtreservatet være bemærkelsesværdigt. Fuglene fouragerer primært på ålegræs, som de i perioder med lavvande kan nå. I oktober/november 1993 blev der talt 25.000 Pibeand i området. Udbredelsen af ålegræsset er på grund af

belastning med kvælstof og fosfor blevet reduceret markant de seneste år. I takt med ålegræssets forsvinden er antallet af rastende Pibeand gået ned til få tusinde fugle. Siden begyndelsen af 1990'erne har der i vinterhalvåret holdt Lysbuget knortegås, der yngler på Svalbard, til i vildtreservatet. Svalbard-bestanden af Lysbuget Knortegås er en af de mest sårbare og truede gåsebestande i verden.

I vinteren 1998/1999 blev der talt 3200 knortegæs ud for Nibe Havn. Med andre ord holdt mere end halvdelen af Svalbard-bestanden til i én flok i Nibe-Gjøl Bredning Vildtreservat.

De seneste år har fuglene spredt sig mere og mere i Limfjorden, så flokkene i reglen tæller færre individer.

Nibe/Gjøl Bredning kan i vinterhalvåret i perioder huse flere tusinde Hvinand og op imod 1000 Toppet Skallesluger og hvert år lige så mange Stor Skallesluger.

Sydpå i Halkær Bredning kan der ses koncentrationer på cirka 5000 Troldand og op imod 1000 Taffeland.

Ulovlig jagt på Lysbuget Knortegås er konstateret gentagne gange i reservatet. Blandt andet har DMU i kraft af røntgenfotograferinger dokumenteret, at 8 procent af de totalfredede gæs flyver omkring med hagl i kroppen. Yngleørerne er ejet af rundt regnet 100 lodsejere, der primært har jagtligge interesser i holmene. Udlejning af jagt er almindeligt blandt lodsejerne.

Der bliver i perioder drevet en intensiv jagt i reservatet. I november og december er det primært jagt fra skydepram, hvor byttet er dykænder. Fra 1. september og november ud bliver jagten primært drevet fra skjul i engen eller på øerne, hvor den gælder svømmeænder og gæs.

FAKTA:

Nibe-Gjøl Bredninger Vildtreservat er cirka 100 kvadratkilometer stort.

Reservatet er et varieret fjordområde med 5-10 meter dybe sejlrender, lave grunde, revler, muslingebanker og de to op imod 3-4 meter dybe bredninger.

Området er omkranset af mere eller mindre velbevarede strandenge og kilometerlange diger, der tydeligst kommer til udtryk i form af den knap 10 kilometer lange Øland-Attrup-dæmning på nordbredden.

Staun-Barmer-Valsted Enge hører til de sidste salte enge i den østlige del af Limfjorden, der er bevaret med en landskabelig dybde.

Nibe-Gjøl Bredninger Vildtreservat blev af Miljøministeriet oprettet 1. august 1993 med henblik på at beskytte fuglelivet. Der er kun jagtforbud i et cirka 20 kvadratkilometer stort område i Gjøl Bredning syd og vest for landevejsdæmningen, der skiller Ulvedybte ved Gjøl fra Limfjorden.

Der er forbud mod at drive jagt fra motorbåd i hele området. Fartbegrænsningen uden for sejlrenderne lyder på 8 knob. Desuden er der forbud mod brættejads i det lavvandede område med ålegræs mellem Vår Holm, Klosterholm, Nibe Havn og Rønholm.

Af hensyn til ynglefuglene er det forbudt at færdes på de syv navngivne holme fra 1. april til 15. juli.

Indtil 2004 har Nibe-Gjøl Bredninger Vildtreservatet administrativt sorteret under Buderupholm Statsskovdistrikt, Skov- og Naturstyrelsen. Nu sorterer reservatet under Thy Statsskovdistrikt.

Nibe-Gjøl Bredninger Vildtreservat er et EU-fuglebeskyttelsesområde. Desuden hører det hjemme i kategorien af Ramsar-områder, hvor der skal tages et særligt hensyn til vandfugle.

Sandternen yngler igen i Nordjylland

Af Henrik Haaning Nielsen

Sandternen yngler både i Europa, Asien, Amerika og Afrika. Den kan både yngle langs kysten på strandenge med lav vegetation og indenlands på sandbanker ved lavvandede søer eller på stepper. I Europa er bestanden truet. Der er flest ynglefugle i Sydeuropa, specielt i Spanien, mens der er en lille isoleret nordlig bestand i Vadehavsområdet. Situationen i Danmark har været ganske nedslående. I perioden 1998-2003 er den danske bestand gået tilbage fra otte par til tilsyneladende kun at være en uregelmæssig ynglefugl med op til 1-4 par i 2001-2005. Arten blev ikke registreret ynglede i perioden 2006-2008. I 2009 blev der igen registreret et enkelt par i vadehavsområdet, mens der ikke har været ynglefugle i Vadehavet 2010 og 2011. Sidste gang, at et par med sikkerhed har fået flyvefærdige unger på vingerne, er i 1995 på Rømø.

I Nordjylland ynglede arten sidst i 1979, hvor et par gjorde yngleforsøg på Bygholm Vejle, og på Agger Tange har Sandterne ikke ynglet siden 1972.

I 2010 skete der en overraskelse for de fleste. Sandterne vendte tilbage til Nordjylland som ynglefugl på Agger Tange og i 2011 vendte parret tilbage på ny. Agger Tange har gennem de sidste ca. 11 år undergået en lang række plejetiltag, som er kommet de ynglede engfugle til gode. I efteråret 2009 blev der lukket op for græsning på en rævesikker ø i den nordlige lagune. Fuglene kvitterede i både 2010 og 2011 med kolonidannelser på øen af Klyde, Hættemåge, Splitterne og Havterne samt altså et par Sandterne.

2010-sæsonen

Det hele starter med at fotograf Christian Andersen Jensen lægger et billede ud på Netflugt af en Sandterne fra Agger Tange. Billedet er fra den 27. maj 2010, og han beskriver, at der er tale om to fugle på lokaliteten, som opholder sig i en klydekoloni.

Den 1. juni opsøger jeg derfor lokaliteten fra morgenstunden og bruger en del tid på at gennemse enge syd for den store lagune, uden held. Efterhånden er jeg nået et lille stykke op langs den store lagune, hvor der er en ø med en pæn Havterne-koloni og lidt Hættemåger. Det er her, jeg finder dem, parret af Sandterne. De står sammen, går lidt rundt, roder i græsset, men flyver til to andre positioner i løbet af observationen, hvor de gentager adfærden. Det ser ud til, at de inspicerer en yngle-

plads. Da de flyver rundt udstøder de deres karakteristiske grødede og bløde og ret fede stemme "ke-vik", som minder meget om lille kobbersneppe.

Den 5. juni opsøger jeg dem igen, og denne dag ser de etablerede ud. De opholder sig hele tiden på et sted på øen, og de jager bl.a. en Hættemåge væk på et tidspunkt. Den 22. juni er de på plads omtrent samme sted som den 5. juni. Nu ligger den ene fugl ned, mens den anden står ved siden af som vagtpost. På et tidspunkt rejser den liggende fugl sig op og roder med næbbet i græsset mellem sine ben, hvorpå den lægger sig ned med lidt rokken fra side til side. Det vover jeg at tolke som, at de helt sikkert har æg. Det er en typisk adfærd for rugende fugle.

Desværre får jeg ikke tid til at besøge dem yderligere inden en sommerferierejse, og ved hjemkomst opsøger jeg Agger den 25. juli, hvor jeg ikke ser noget til Sandterne. Det er således ikke sikkert, at de får unger på vingerne i 2010.

2011-sæsonen

I 2011 starter Sandterne-sæsonen på Agger Tange i slutningen af maj måned. Ynglepladsen fra sidste år er nedgræsset og fuglene kvitterer med bl.a. 109 rugende Havterne, 155 rugende Klyder (optalt tidligere i maj), 231 par Hættemåger, og så er 140 Splitterne ved at etablere sig. Det er også en glæde at konstatere at Sandterne på ny er på plads, og den 31. maj noteres, at den ene ruger, og den anden går rundt og hakker i jorden. De finder sig lidt væk fra forsamlingspladsen af Splitterne, og på et tidspunkt rejser den rugende fugl sig, drejer rundt om sig selv, nusser lidt med reden og lægger sig igen med vuggende bevægelser. Den trykker sig tydeligvis godt ned over nogle æg.

Den 4. juni kan det konstateres at Sandterne har det fint. Den ene ruger, og den anden står ved siden af. Magen ses desuden fouragere på hedearealet langs tvæervejen, hvor den bl.a. ses fange firben. Antallet af Splitterne er steget til 360, men de er endnu ikke helt etablerede.

Den 12. juni er det påfaldende, at Splitterne for alvor er rykket ind, og en fintælling afslører 1070 fugle, svarende til 749 par, når man benytter omregningsfaktoren på 0,7. Sandterne var også på plads; en rugende fugl og magen som vagtpost ved siden af. Efter et stykke tid viser der sig denne dag to lyst brunlige pullus tæt op ad den rugende fugl. De tøffer lidt rundt med forældrefuglene som tætte oppassere, og indimellem får de tilsyneladende nogle små fødeemner af forældrefuglene. Det viser sig, at de faktisk kommer noget omkring og har vandret små 15 meter fra redestedet, da jeg ca. en time senere opsøger stedet igen.

Den 20. juni er situationen anderledes alvorlig. Det ser ikke for godt ud. Særligt ikke da jeg pludselig ser en Svartbag, som er på rov og flyver væk fra øen med en ubestemt unge i næbbet. Den lander på nabøen og hakker ofret ihjel. Det der er foruroligende er, at begge Sandterner i lang tid laver udfald mod Svartbagen i form af aggressive styrtdyk i nok 10 minutter. Endnu mere foruroligende er det, da begge Sandterner, en halv time senere, sammen flyver målrettet nordpå. Havde der endnu været en unge tilbage på øen, ville begge fugle ikke forlade stedet, og jeg er sikker på, at det, jeg var vidne til, var, at Sandternernes sidste unge blev præderet denne dag.

*Sandterne, Agger Tange, 4. juni 2011.
Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.*

I 2010 var der ingen observationer i Nordjylland udover ynglefuglene på Agger Tange. Til gengæld var der i 2011 hele tre observationer, idet der den 8. maj observeres to østtrækkende fugle på Bulbjerg, den 14. maj ses to østtrækkende fugle ved Kraptårnet i Vejlerne samt den 27. maj ses to østtrækkende fugle langs Bygholmdæmningen i Vejlerne. Måske de selvsamme to fugle som har undersøgt potentielle yngleområder inden de på ny fandt på plads på Agger Tange?

Under alle omstændigheder bliver det spændende at se om de dukker op på ny i 2012. Det er i sandhed nogle spændende og spektakulære fugle at følge.

Hvidvinget Korsnæb

– hidtil største invasion i Danmark og Nordjylland

Af Anton Thøger Larsen og Hans Christophersen

Hvidvinget Korsnæb optræder med års mellemrum invasionsagtigt her i landet, senest i 2003 og i mindre omfang i 2008. I dette efterår er der igen invasion af arten. Årets invasion viser sig at blive den største i den tid, der er foretaget registreringer af fugle herhjemme. I 2011 er der i perioden fra 24. juli til 31. december indtastet 6282 fugle i DOFbasen. Her af er de 1623 indtastet i Nord- og Nordvestjylland. De er set på 49 forskellige lokaliteter i det område, rapporten dækker, og indberettet på 80 forskellige datoer. I de 6282 indtastninger på landsplan er der givet en del gengangere specielt blandt rastende fugle sidst i perioden. At det er et meget stort antal ses dog ved at sammenligne tallet med totalen for de foregående 40 år på ca. 3200 individer. De tre tidligere største år er 1998 med 394 fugle, 2002 med 670 og 2003 med 590. Arten er i øvrigt ikke årlig herhjemme. Senest i 2007 er der fx ikke observeret Hvidvinget korsnæb i Danmark. Hvidvinget Korsnæbs normale primære udbredelsesområde er i det nordlige Sibirien og nordlige Canada, hvor dens foretrukne føde er kogelefrø, særligt fra lærketræer. Normalt foretager arten blot et begrænset sydgående træk indenfor yngleområdet, men i år med fødemangel ses større vandringer som i år. I øvrigt kan det nævnes, at på øen Hispaniola (Haiti/Den Dominikanske Republik) i Caribien findes "Hispaniola Korsnæb", som tid-

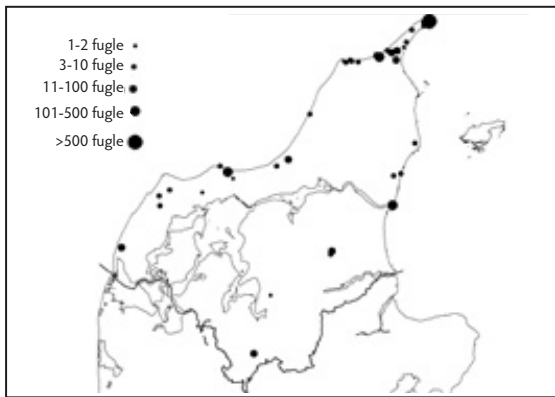
ligere blev anset som en underart af Hvidvinget Korsnæb. Denne mærkelige isolerede yngleforekomst, flere tusinde kilometer fra det normale yngleområde, stammer måske fra canadiske Hvidvinget Korsnæb på flugt fra hungersnød.

I Danmark er der ikke fundet Hvidvinget Korsnæb ringmærket i udlandet, og ingen af de i alt 18, der til i år er mærket i Danmark, er blevet gemeldt fra udlandet. Kun en ringmærket fugl er gemeldt i Skagen 9. september 1967. Den blev fundet på mærkningslokaliteten 14 dage efter at den var blevet mærket. Der er således ingen data, som afdækker, hvilket område Hvidvinget Korsnæb i Danmark kommer fra, og hvilken trækrute de bruger.

Der er ingen sikre ynglefund i Danmark, men i Tyskland er der registreret ynglende fugle efter invasionsår og i Sverige, Norge og ikke mindst i Finland yngler arten i svingende antal specielt efter invasionsår.

Ved invasionen i 1997/98 sås mere end 100 fugle så sent som maj/juni i Nordjylland. Noget der måske kunne indikere, at arten yngled i 1998.

I skrivende stund (februar 2012) ses der stadig pænt med Hvidvinget Korsnæb på forskellige lokaliteter i Nordjylland. Arten yngler tidligt på året, så måske skal 2012 være året, hvor arten ses som dansk ynglefugl.

Forekomst af Hvidvinget Korsnæb 2011.

Allerede i første halvdel af juli ses mange flere fugle end normalt i det nordlige Sverige, og efter 20/7 ses arten også i Midtsverige. Specielt ved Rørvik i Dalsland ses mange, således 647 fugle i perioden 23/7 til 5/8. I sidste del af juli ses mange fugle også i det sydlige Norge, primært ved fuglestationer på øerne Utsira og Lista. De første fugle i Danmark ses overraskende nok 24/7 ved Blåvand (3 ex) samt en fugl ved Lodskovvad i Nordjylland. Fra 26/7 ses en periode dagligt fugle ved Skagen og på 3 dage (30/7-1/8) ses hele 262 fugle primært på Grenen med max. 133 1/8. Fuglene ved Skagen ses primært på trækforsøg. Også ved Nordmandshage ved Hals ses mange sydtrækkende med 67 fugle 31/7 og 83 11/8. Noget tyder på, at en stor del af fuglene spredes til det øvrige Danmark fra Nordjylland, idet der f.eks. først iagttages Hvidvinget Korsnæb i Grib Skov fra sidst i august. Endvidere ses der i hele perioden et forsvindende lille antal ved Falsterbo. Hvidvinget Korsnæb ses i øvrigt i næsten alle egne af landet. Fra Skagen i nord til Gedser i syd og fra Christiansø i øst til Blåvand i vest. De lokaliteter i Nordjylland med flest observationer af

Hvidvinget Korsnæb, Batteriskoven, Skagen, 2. august 2011. Foto: Jørgen Kabel.

rastende fugle er Ålbæk Klitplantage, som i perioden 1/8-7/12 har 8 observationsdage – største dag er 26/11 med 21 fugle, Torup Klitplantage har 3/8-2/12 15 observationsdage – største dag er 20/8 med 60 fugle og Tversted Plantage som har hele 16 dage og største dag er 4/9 med 16 fugle.

Kilder:

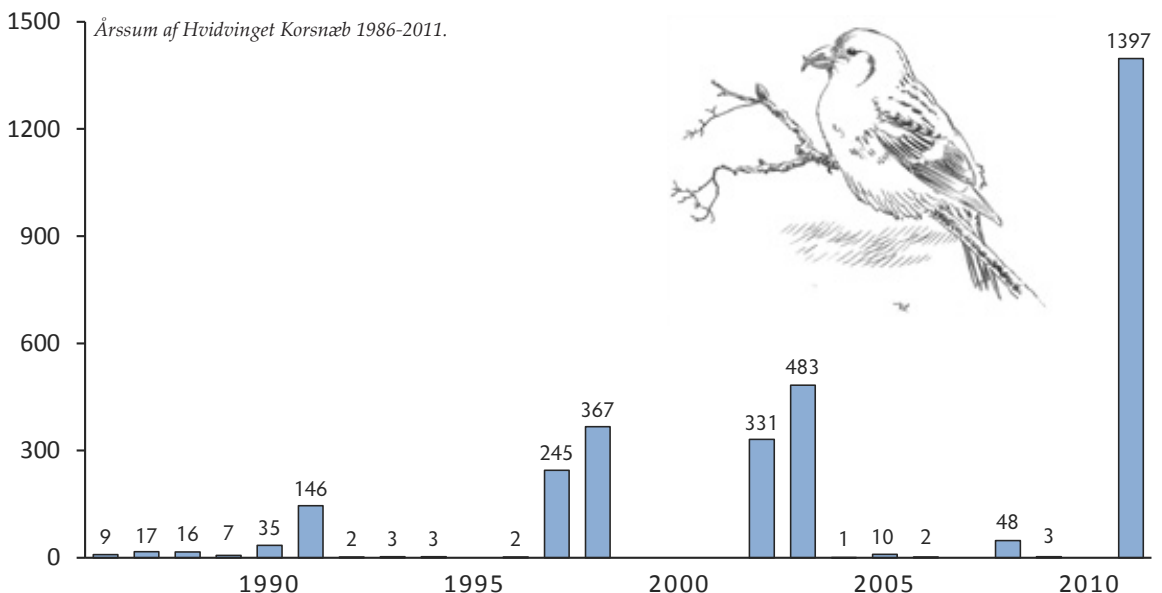
www.sofnet.se

www.birdlife.no

www.dofbasen.dk

Christensen & Lange (red): Fugleåret – 2006-2009. – DOF.
Cramp m.fl.: Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. – Oxford.

Bønnelykke m.fl. 2006: Dansk Trækfugleatlas. – Rhodos.

Stenpikkerefteråret

Af Henrik Haaning Nielsen og Søren Kristoffersen

Det disede sene efterår med vedvarende østlige vinde skulle vise sig at være en optimal opskrift til en spektakulær forekomst af sjældne stenpikkere i Danmark. En Nonnestenpikker, som blev fundet i en fældet del af Østerild Klitplantage den 8. oktober, blev den første. På det tidspunkt var det umuligt at vide, at den blev en del af en perlerække af mange andre hit-stenpikkere. Det meste af den resterende del af oktober blev præget af vestenvinde, hvor især Sydvestjylland producerede gode fugle, bl.a. Rødøjet Vireo på Mandsø som ny art for landet.

I Nordjylland gav perioden mest havfugle, men fra slutningen af oktober slog vejret om til stille dage med dis og østenvind. Den 29. oktober blev en Ørkenstenpikker fundet i Hanstholm. Den blev meget populær, da den var stationær og tillidsfuld, og den blev fulgt dagligt.

Den 1. november blev en Vestlig Middelhavstenpikker fundet i Thorsminde. Den var yderst stationær og blev frem til den 8. november. Mange fuglekiggere lavede i disse dage en "stenpikker-kombi" ved at besøge både Thorsminde og Hanstholm samme dag.

Det var i forbindelse med en sådan kombi, at der den 5. november kom en overraskende melding om to Ørkenstenpikkere i Hanstholm. En melding der umiddelbart blev modtaget med skepsis, men novembers videre forløb sandsynliggør nok rigtigheden, og observatørerne er i al fald overbeviste om, at der vitterligt var to fugle denne dag. Denne dag var desuden den sidste observationsdag for Ørkenstenpikker i Hanstholm i første omgang. Derfor var det overraskende, at der igen den 11. november var en Ørkenstenpikker deroppe. Ud fra dragtkarakterer var der tale om en ny fugl, og den efterfølgende debat og forvirring om der nu var tale om Hanstholms tredje fugl dette efterår var total. Denne nye fugl sås frem til den 22. november.

I mellemtiden blev en ny stationær Ørkenstenpikker fundet på Jerup Strand, og denne sås i perioden 16-20. november. Den 17. november sås én desuden kortvarigt i Blåvand.

Stenpikkerefteråret blev fornemt afsluttet med endnu en Nonnestenpikker, som blev fundet i Strandby nær Frederikshavn 28. november. Den var meget stationær og

Ørkenstenpikker,
Jerup Strand,
16. november 2011.
Foto: Knud Pedersen.

blev besøgt af mange. En melormefodring blev iværksat af lokale og måske derfor blev fuglen "yderligere stationær" og sås helt frem til 2/3 2012.

Akkurat inden nytår, den 30. december, blev der desuden fundet endnu en Ørkenstenpikker ved Stenbjerg. Denne dag blev den meldt som en han, men næste dag blev der fotodokumenteret en hun. Var der virkelig to fugle?

Under alle omstændigheder er der tale om en højst spektakulær forekomst, som beløber sig til 2 Nonnestenpikkere, 5-7 Ørkenstenpikkere (heraf de 4-6 i Nordjylland!) og 1 Vestlig Middelhavstenpikker. Det er nu op til SU, som forhåbentlig får en så god dokumentation af fundene, så en mere nøjagtig opgørelse af Ørkenstenpikkerfund er mulig.

Den danske stenpikkerinvasion falder sammen med ligeledes ekstraordinært store forekomster af Ørken- og Nonnestenpikker i den resterende del af Nordvesteuropa. Der blev således set 9 Nonne- og mere end 30 Ørkenstenpikkere i efteråret 2011 - ud over de danske fund.

Ørkenstenpikker, Hanstholm,
31. oktober 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Nonnestenpikker, Strandby Havn,
2. december 2011. Foto: Ole Krogh.

Stenpikkerefteråret

Ørkenstenpikker nr. 1, Hanstholm,
31. oktober 2011. Foto: John Kyed.

*Ørkenstenpikker nr. 2, Hanstholm,
13. november 2011. Foto: John Kyed.*

*Ørkenstenpikker, Stenbjerg,
31. december 2011. Foto: Lauge Fastrup.*

*Nonnestenpikker, Strandby Havn,
24. december 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.*

Rødstrubet Lom, Skagen Havn, 11. december 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Rødstrubet Lom *Gavia stellata* (00020)

De største vinterforekomster i første halvår er ret beskedne: 9/2 132 NV + 47 R Grenen (KNP m.fl.) og 8/3 103 R Bulbjerg (HHN). Forårstrækket ved Skagen omfatter i alt 12.003 Ø, 594 NV-V og 172 R i perioden ultimo marts-primo juni (flere indsendere). Trækket kulminerer ultimo april-primo maj, hvor følgende dagstotaler bliver registreret: 30/4 1502 Ø (JHC HK m.fl.), 1/5 1438 Ø (JHC m.fl.) og 2/5 1389 Ø + 16 NV (JHC m.fl.). Fra forårstrækket kan desuden nævnes 21/4 328 NØ Kandestederne (BKR), 26/4 126 Ø Roshage (O-DK), 28/4 640 NØ

Kandestederne (BKR) og 10/5 541 NØ Hirtshals Fyr (PR). De største sommerforekomster er 10/7 21 R Tranestederne (BKR) og 20/7 25 R Grenen, Skagen (KNP LP m.fl.). Fra andet halvår i øvrigt skal blot nævnes 16/9 208 V + 70 Ø + 15 R Roshage (TBR m.fl.), 8/10 510 V Hamborg (MS m.fl.) og fra Grenen: 30/11 504 R (ROC), 2/12 305 R (ROC OS) og 11/12 686 R (ROC JOK AB) samt et usædvanligt indlandsfund: 25/12 1 R Madum Sø (TSE).

Sum: 29.200. 1. halvår 18.629, 2. halvår 10.571. Indsendere 152.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	278	706	1307	9660	6420	258	171	209	1616	4133	1328	3114

Sortstrubet Lom *Gavia arctica* (00030)

Året er ret typisk med få fugle i vintermånederne, et antalsmæssigt normalt forårstræk og ret få fugle i efterårsmånederne. Årets mest spændende observationer vedrører vel nok de mange oversommende i Ålbæk Bugt, hvor der i juni registreres de hidtil største sommerforekomster i Nordjylland.

Forårstrækket ved Skagen omfatter i alt 82 Ø, 23 NV og 10 R i perioden 29/3-6/6 (flere indsendere) med max. 24/4 8 Ø (KO HHN JHC m.fl.). Fra forårstrækket skal

ellers kun nævnes 28/4 6 T Syrodde, Læsø (PR). Som sidste år ses en del oversommende i Ålbæk Bugt: 8/6 12 ad. i sdr. + 39 2K Tranestederne (BKR), 11/6 17 ad. i sdr. + 34 2K Tranestederne (BKR), 13/6 3 ad. i sdr. + 24 2K kysten ud for Sandmilen (KNP m.fl.) og 2/8 1 ad. i sdr. + 38 2K Tranestederne (BKR).

Fra efterårstrækket skal kun nævnes 17/9 2 ad. i sdr. og 1 1K + N Nordmandshage (PR), 8/10 4 V Hamborg (MS m.fl.) og 18/10 4 S Ørhage (PB).

Sum: 675. 1. halvår 400, 2. halvår 275. Indsendere 61.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	3	9	81	52	253	77	79	56	47	15	1

Rød-/Sortstrubet Lom *Gavia stellata/arctica* (00025)

Der er kun indrapporteret ganske få observationer af ubestemte smålommer. De fleste er desuden fra Skagen under forårstrækket, og det skønnes, at størstedelen er

artsbestemt og indtastet i DOFbasen af andre observatører fra de samme dage. De ubestemte smålommer behandles derfor ikke her.

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii* (00040)

I alt registreres i år 17-18 ex. fordelt med 9-10 ex. i april-maj og 7 ex. i oktober-november. Desuden usædvanlige sommerfund ved Skagen fra henholdsvis juni og august. Fuglen i juni, som er en 2K, var uflyvedygtig på grund af fremskreden svingfjersfældning. Fuglen fra august er en adult i fuld sommerdragt og er det første danske sommerfund af en udfarvet fugl. Bortset fra 3 ex. blev alle årets fugle registreret ved Skagen. Alle fund nævnes.

Grenen-Nordstrand, Skagen: 19/4 1 ad. i sdr. Ø (EC JHC m.fl.), 23/4 1 2K Ø (JHC JAE m.fl.), 29/4 1 ad. i sdr. Ø (KNP JHC m.fl.), 30/4 1 ad. i sdr. Ø (KNP m.fl.), 2/5 2 ad. i sdr. Ø (KNP ROC m.fl.), 17/5 1 ad. i sdr. V-R (KNP

ROC m.fl.), 16/6 1 2K R (ROC), 30/8 1 ad. i sdr. Ø (ROC m.fl.), 13/10 1 2K NV (TBR ROC m.fl.), 16/10 1 2K Ø (TRK), 1/11 1 ad. i sdr. Ø (KNP ROC m.fl.), 9/11 1 ad. i sdr. Ø-R (KNP ROC m.fl.), 10/11 1 ad. i odr. Ø (ROC) og 17/11 1 1K+ i vdr. Ø-R (KNP ROC m.fl.).

De tre fund uden for Skagen er 23/4 1 ad. i sdr. NØ Kjærsgård Strand (KUP m.fl.), 29/4 1 ad. i sdr. NØ kl. 0831 Kjærsgård Strand (BHJ m.fl.) og 12/10 1 1K+ S Stenbjerg (AKV). Fuglen fra 29/4 ved Kjærsgård Strand bliver ca. 10 minutter senere set nordøsttrækkende ved Hirtshals (via BHJ), og angiveligt samme fugl bliver set østtrækkende ved Skagen samme dag ca. kl. 0921.

Islom, Nørre Vorupør, 29. oktober 2011. Foto: Kenneth Bach Christensen.

Islom *Gavia immer* (00050)

Årets i alt 35 forekomster er noget under niveauet for de seneste to år, hvor der begge år blev registreret lidt over 50 ex. i Nordjylland. De færre fugle i år skyldes primært forholdsvis få fugle ved Skagen under forårstrækket. Desuden er der i år under forårstrækket slet ingen fund uden for Skagen.

Der er i år to vinterfund i første halvår: 6/2 1 2K+ Ø-R Grenen, Skagen (KNP ROC m.fl.) og 7/3 1 2K Ø Roshage (O-DK). Ved Skagen ses under forårstrækket i alt 17 ex. i perioden 30/4-4/6 (KNP ROC JHC JAE KO m.fl.). Bortset fra 1 østtrækkende 2K-fugl (10/5) vedrører de øvrige fund adulte i sommerdragt på udtræk fra Kattegat. Kun en enkelt dag registreres mere end et ex.: 18/5 6 ad. i sdr. NV Grenen (KNP JHC m.fl.) – hvor alle imponerende nok blev registreret i tidsrummet kl.0707-0754. Alle 15 fund i andet halvår er fra oktober-november. Alle nævnes. Grenen-Nordstrand, Skagen (alle KNP ROC

m.fl.): 5/10 1 3K+ i odr. Ø, 20/10 1 ad. i sdr. V-R, 22/10 1 ad. i sdr. R, 25/10 1 ad. i sdr. NV, 29/10 1 1K+ Ø, 11/11 1 2K+ i vdr. Ø-R, 12/11 1 ad. i odr. Ø samt 22/11 1 ad. i vdr. R og 1 1K+ Ø. Uggerby Strand: 12/11 1 ad. i odr. Ø (AØ). Lild Strand: 22/10 1 ad. i odr. V (HHN). Roshage: 22/10 1 ad. i odr. V (JB AKV m.fl.). Ørhage: 4/10 1 2K SV (HHN) og 5/10 1 3K+ i odr. SV (HHN m.fl.). Nørre Vorupør: 29/10 2 2K+ i vdr. SV (KBC SKR). Agger Tange: 9/10 1 ad. i sdr. SV (MS m.fl.). Observationerne ved Lild Strand og Roshage 22/10 vedrører samme individ. De to fugle ved Nørre Vorupør 29/10 kom usædvanligt nok trækkende sammen og er dokumenteret med foto. I DOFbasen er der yderligere to observationer fra Agger Tange i oktober, hvor kommentarer til observationerne ikke fyldestgørende godtgør arts- og aldersbestemmelsen. De er derfor ikke medtaget her.

Hvidnæbbet Lom/Islom *Gavia adamsii/immer* (00045)

Der er i alt registreret 6 ubestemte storlommer i løbet af året. Alle er fra Skagen, fordelt med februar 1, maj 1,

september 1, oktober 2 og november 1.

Lille Lappedykker,
Lille Vildmose,
8. maj 2011.
Foto: Lars Grøn.

Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis* (00070)

Et par hårde vintre har sat et tydeligt præg på antallet af fugle. Fra i 2009 at have været oppe på 6782 fugle, skete der i 2010 et fald til 2803 fugle – et fald der er fortsat i 2011, hvor årets total er på 2645 fugle.

Som det er typisk for hårde vintre, samles en stor del af fuglene omkring områder med åbent vand som eksempelvis åer og ved kystområder. I forhold til eksempelvis 2010, hvor der i vintermånederne blev set flere tocifrede totaler, så er de største observationer i vinteren 2011 små. De største observationer er 3/1 5 Dania Saltværk/Mariager (SØP), 9/1 8 Håls Bro (TSE) og 11/2 5 fou. Håls Bro (TBA).

Der er indrapporteret 14 ynglepar fra 8 lokaliteter med 4

Sum: 2645. 1. halvår 433, 2. halvår 2212. Indsendere 114.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Halkær Sø og Ådal	63	18	47	90	116	99	98	652	833	476	109	44
Viskum	2	1	-	2	1	-	-	103	144	57	42	1
Vejrum Vestsø	-	-	25	8	-	1	-	94	206	158	-	2
	1	-	1	-	-	-	-	107	101	101	15	5

Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus* (00090)

Et år med få indrapporteringer af Toppet lappedykker. Kun en gang siden 1986 har årstotalen været lavere end de 6082 fugle i 2011.

Starten af året præges af den hårde vinter. Der ses således næsten udelukkende fugle ved kysterne frem til begyndelsen af marts. Fuglene ses især omkring Hirtshals og ved Grenen. Største bliver dog 30/1 13 R Jerup Strand (BKR).

Fra midten af marts begynder fuglene at indfinde sig på ynglepladserne, således 12/3 18 fou. Hald Sø (TT) og 13/3 21 R Krogen (TSE).

Der er indrapporteret 93 ynglepar fra 17 lokaliteter med

Sum: 6082. 1. halvår 2580, 2. halvår 3502. Indsendere 141.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	56	98	540	8470	528	511	538	844	773	573	450	324

par Lille Vildmose (de vandfyldte gravebaner) og 3 par Juelstrup Sø som de største.

Efteråret bliver præget af en række større observationer fra især Halkær Sø, Viskum og Vejrum Vestsø. Disse 3 lokaliteter udgør henholdsvis 13%, 19% og 13% af årets fugle.

Største observationer bliver 25/8 41, 14/9 62, 28/9 82 Halkær Sø og Ådal (TSE HAC), 29/9 19 R Viskum (TBR SPR TRK) og 8/10 26 R Vejrum Vestsø (TBR). Sammenlignet med tidligere så er efterårets observationer ikke så store – i 2009 var der således flere observationer over 160 fugle i både Vilsted Sø og Halkær Sø og Ådal.

43 par Halkær Sø (TSE) og 19 par Sønder sø, Viborg (SA) som de største forekomster. De første pull. ses 18/5 Legind Sø (BJA).

Andet halvårs største observationer er 20/7 153 Ulvedyb (HMT), 6/8 120 R Nors Sø (SA) og 7/11 180 R Vandet Sø (HHN). Som supplement til den sidste observation skal bemærkes, at der samme dag i den nærliggende Nors Sø er observeret 58 R (HHN), så næsten 240 fugle har været samlet inden for kort afstand.

I december ses fortsat en del fugle med 17/12 54 fou. Flyndersø (BJA) og 17/12 40 R Tjele Langsø (TBR) som de største.

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena* (00100)

På trods af at der igen var en hård vinter, bliver der igen i 2011 indrapporteret mange fugle. Efter 3252 og 3831 i hhv. 2009 og 2010 bliver totalen i 2011 på hele 5329.

De fugle, der ses i perioden frem til midten af marts, ses hovedsageligt ved Grenen samt i området omkring Hou-Nordmandshage-Hals. Der ses typisk kun enkelte fugle ved hver observation, dog undtagen 18/1 6 S Stensnæs (PS).

Fra midten af marts kommer der observationer fra indlandslokaliteterne. De første observationer er 15/3 1 fou. Vandplasken (BRØN) og 16/3 1 R Vilsted Sø (CHJ). Herefter er der i løbet af få uger fugle på de fleste ynglelokaliteter med 23/3 12 R Fyrkat Engsø (CSS) og 26/3 11 Lille Vildmose, de vandfyldte gravebaner (DFS) som eksempler på, at ynglefuglene hurtigt kommer på plads. Første halvårs største observation er 11/4 61 R på samlet tælling af Østlige Vejler, Selbjerg Vejle, Glombak og Byg-

holms Nordlige rørskov (O-DK).

Halkær Sø og Ådal er sammen med Lille Vildmose et par lokaliteter med flest observationer i foråret.

Der er indrapporteret 134 ynglepar fra 34 lokaliteter. Det kan dog være vanskeligt at give en nærmere vurdering af antallet af ynglepar, da der på en række lokaliteter ses fugle gennem sommeren, men uden at der angives tiltag til yngel. De vigtigste ynglelokaliteter er Halkær Sø og Ådal med 20 par, Fyrkat Engsø med 15 par, Sundby Sø med 14 par og Juelstrup Sø med 13 par.

Andet halvårs største observationer kommer alle fra ynglepladserne samt især fra observationer af trækkende og rastende fugle ved kysterne - 16/10 32 R Storedal, Læsø (KO), 16/10 12 R Havrevlen, Læsø (KO), 17/10 21 R Horneks Odde, Læsø (KO), 18/19 14 S Nordmandshage (PR) og 10/11 22 SØ Grenen (ROC).

Sum: 5329. 1. halvår 3966, 2. halvår 1363. Indsendere 145.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	6	141	1438	1277	1092	548	353	107	196	127	32

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus* (00110)

Med 30 rapporterede fugle er 2011 et år, der ligger præcis på gennemsnittet for perioden fra 2001 til 2010. Der ses dog en stor variation de enkelte år i mellem, og for perioden fra 2001 til 2010 varierer antallet således mellem 8 og 77 fugle.

Årets første ses 8/2 1 R Muldbjerger (TSE). Alle observationerne i 1. halvår er fra Skagen og østkysten – Muldbjerger, Nordmandshage og Jerup Strand. Der observeres typisk kun 1 fugl med 28/2 2 SØ-R Grenen (KNP MEP ROC) som eneste af mere end en fugl.

Sum: 30. 1. halvår 9, 2. halvår 21. Indsendere 20.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	4	2	2	1	-	-	-	4	9	3	5

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis* (00120)

Et år med mange observationer af Sorthalset Lappedykker. Det er næsten 10 år siden, at der har været en større årstotal. Det var tilbage i 2003 med 1424 fugle.

Årets første fugl ses 20/3 1 R Fyrkat Engsø (KJI). I løbet af første halvdel af april ankommer fuglene til ynglepladserne, hvor der især er en del observationer fra Vilsted Sø og Vejlerne (især Kogleaks).

Første halvårs største observationer er alle fra Vilsted Sø – 13/5 72 R (HAC), 4/6 52 ynglefugle (AØ) og 19/6 28 ynglefugle (BLN). Observationen 13/5 bliver samtidig også årets største.

Der er indrapportering af ynglepar fra 4 lokaliteter. Der foreligger for alle lokaliteter en række af observationer,

Sum: 1082. 1. halvår 773, 2. halvår 309. Indsendere 77.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	7	133	324	309	245	56	6	2	-	-
Kogleaks	-	-	-	70	173	159	89	15	-	-	-	-
Vilsted sø	-	-	-	29	107	94	42	-	-	-	-	-

Modsat tidligere år ses der i 2. halvår kun enkelte fugle i Vejlerne og Nors Sø. Observationerne fordeler sig ved alle kyster, ligesom der er en observation fra Limfjorden – 27/12 1 R Lovns Bredning ved Virksund (DMB).

Ligesom i første halvår ses der i andet halvår oftest kun en enkelt fugl, dog undtagen 29/10 3 R Storedal (LBO), 2/12 2 R Nordmandshage (PR) og 16/12 2 R Grenen (ROC KNP). Årets sidste 27/12 1 R Lovns Bredning ved Virksund (DMB).

og på baggrund heraf er ynglebestandene vurderet til Vilsted Sø 26 par og Østerådal 2 par. I Vejlerne er der også ynglepar, men der kan her ikke gives en nærmere vurdering af bestandens størrelse. Der ses flere pull. og juv. på lokaliteterne – flest 12/7 37, hvoraf 20 pull./juv. Kogleaks (HRC).

Sammen med Vilsted Sø er Kogleaks artens vigtigste lokalitet i Nordjylland med hhv. 25% og 47% af alle observationer.

Efteråret består især af observationer af enkelt-fugle, hvor 18/8 12 R Hjarbæk Fjord (TRK) bliver den største. Årets sidste observationer bliver 27/9 og 2/10 2 R Han Vejle (O-DK).

STORMFUGLE

Mallemuk, Skagen Havn, 30. december 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Mallemuk *Fulmarus glacialis* (00220)

Et middelmådigt år for denne art. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 22.882 fugle. Som de seneste mange år ses langt hovedparten af alle årets fugle i Skagen.

Den hårde vinter har sat sit præg på forekomsten i årets første måneder, og man skal helt frem til midten af maj, før der dukker nævneværdige antal op i området som f.eks. 16/5 140 NV og 18/5 200 fou. begge Grenen (JHC OFJ). Efter 30/5 278 NV Grenen (KNP) ses kun ret få fugle resten af foråret.

Bortset fra et par pæne rasttal midt sommer, 12/7 400 R havet ud for Hirtshals (set fra Norgesfærgen) (FRO)

og samme dag 375 R Grenen (ROC), skal vi helt frem til det første kraftige blæsevej i efteråret, før der igen ses et stigende antal fugle, 10/8 396 V Lild Strand (HHN RSN m.fl.) og 199 V Roshage (FRO). De største antal resten af efteråret falder alle sammen med passager af kraftige lavtryk, 15/9 2000 V Grenen (ROC JPIP), 8/10 765 V Roshage (RSN FRO JB CHJ m.fl.) og 750 V Hamborg (MS) og 20/10 790 V Lild Strand (HAC). Resten af året ses der næsten kun fugle ved Skagen og helt hen til årets udgang i pæne antal. De største er 27/12 643 NV, 30/12 510 NØ og 31/12 273 NV alle Grenen (ROC).

Sum: 14.016. 1. halvår 1630, 2. halvår 12.386. Indsendere 74.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3	9	14	13	1534	57	940	1403	2711	4950	90	2292

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus* (00430)

Årets sum ligger noget under gennemsnittet for de sidste 10 år på 73 stk. Igen i år et fund fra vinteren: 6/2 1 R-NV Grenen (KNP ROC). Observationen passer fint med, at der dagen før blev set flere fugle ved den svenske vestkyst.

De næste fugle ses til mere normal tid. De bedste steder er Grenen, hvor der i alt ses 11 fugle i perioden 9/9-28/11

(ROC KNP m.fl.) og Roshage med 14 fugle i perioden 30/8-7/10 (LRU FRO MUNK JB m.fl.). Årets største dage er 15/9 3 V Grenen (SKAF JPIP) og samme dag 4 V Roshage (JMPJ FRO) og 7/10 5 V Roshage (LRU). Året afsluttes med et par forholdsvis sene fugle; 28/11 1 R Grenen (ROC) og 3/12 1 Ø Hirtshals Havn (HP).

Sum: 40. 1. halvår 1, 2. halvår 39. Indsendere 20.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	1	-	-	-	-	-	4	18	15	1	1

Almindelig Skråpe *Puffinus p. puffinus* (00460)

Som sidste år igen et meget magert år, idet gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 29 fugle. Alle observationer nævnes.

Fra foråret 25/5 1 Ø Nordstrand, Skagen (DBC), 26/5 1 R og 6/6 1 R begge Grenen (KNP JHC m.fl.).

I efteråret ses fuglene 13/7 1 NV Grenen (ROC), 18/7 1

S Agger Tange (RQ), 19/7 1 N Agger By (RQ), 23/7 2 N Agger Tange (JMPJ), 10/8 1 V Roshage (FRO) og samme dag 1 Ø Ørhage (PSC), 28/8 1 S Agger Tange (CHJ) og 30/8 2 V Roshage (JB JJA). Sidstnævnte er samtidig årets sidste fugle.

Sum: 13. 1. halvår 3, 2. halvår 10. Indsendere 20.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	2	1	5	5	-	-	-	-

Balearskråpe *Puffinus mauretanicus* (00461)

Arten ses næsten årligt i det nordjyske og med en klar overvægt af fugle ved Grenen. Tre observationer indsendt og godkendt i år, 11/7 1 R Hirtshals Havn (MCH CHJ RSN), 21/8 1 R Grenen (ROC m.fl.) og 30/8 1 V Roshage (JB).

Fra 2010 er yderligere 3 observationer af 4 fugle godkendt ud over den ene, der allerede er nævnt i 2010 rapporten; 2/8 2 NV, 4/8 1 NV og 9/8 1 NV alle Grenen (ROC SKAF).

Hermed er der godkendt 73 observationer af i alt 78 fugle på landsplan, hvoraf de 47 er fra Nordjylland.

Arten er SU-art.

Balearskråpe, Hirtshals Havn, 11. juli 2011.
Foto: Christian Andersen Jensen.

Skråpe sp. *Puffinus* sp. (00465)

To ubestemte skråper i år; 9/9 1 N Grenen (SKAF) (sandsynligvis en sodfarvet) og 20/10 1 Ø Lild Strand (HAC)

(sandsynligvis en almindelig).

Lille Stormsvaler *Hydrobates pelagicus* (00510)

I år er der set 4 forskellige fugle, hvilket er mange, idet arten ikke er årlig i vores landsdel.

Alle observationer nævnes: 5/10 1 R-NV Hirtshals (RSN), 27/11 1 R Hirtshals Havn (LP), 29/11 1 fou. Hirtshals

Havn (FRO AKV) og 30/11 1 fundet død på Hirtshals Havn og fremvist for (GLJ). Sidstnævnte skriver, at det næppe er den samme fugl som blev set i live to dage tidligere, da den kun var et skelet med vinger og hoved.

Stor Stormsvaler *Oceanodroma leucorhoa* (00550)

Stor Stormsvaler, Roshage, 7. oktober 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Et rigtig flot år, idet gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 37 fugle. Observationerne er fordelt på ret få, men store dage, hvilket er meget typisk, idet forekomsten er tæt knyttet til passager af kraftige lavtryk og dertil hørende kraftige vinde fra sydvest-nordvest.

Alle observationer nævnes; 30/8 2 V Roshage (JJA JBE), 5/10 17 SV Ørhage (TBR HHN PHK), 6/10 1 fou. Hirtshals Havn (JKA) og samme dag 8 SV Ørhage (JB), 7/10

12 V Roshage (TBR JB HHN), 2 SV Ørhage (JB HHN) og 1 SV Stenbjerg (EA HPD), 8/10 12 V Roshage (JEBU SKR FRO RSN m.fl.), 9 V Hamborg (MS), 1 R-V Lild Strand (HAC HRC ATL) og 1 V Slettestrand (ERBR), 12/10 1 R-V Lild Strand (CSS), 18/10 1 S Agger Tange (GGU), 19/10 2 S Nr. Vorupør og 1 S Sdr. Vorupør (begge TBR) og 1 V Roshage (TL PB) og 20/10 1 S Nr. Vorupør (TBR).

Sum: 73. 1. halvår 0, 2. halvår 73. Indsendere 21.

ÅREFODEDE

Sule *Sula bassanus* (00710)

Årets sum er forsøgt rensat for gengangere på enkelt dage. På trods af dette er summen den næststørste i rapportens historie. Den største var 2009 med en sum på 34.541. Første halvårs største observationer er 6/4 602 V Roshage

(O-DK), 9/4 254 NV Grenen (RT) og 26/5 224 V Nordstrand, Skagen (JHC EKR KNP).

Årets første indberettede 1K fugle ses 31/8 Ørhage (SAL) og 8/9 Grenen (ROC). Andet halvårs største observation-

ner er 8/10 1673 N Nordmandshage (PR), 8/10 1476 NV Grenen (ROC KNP JOK MEP) og 9/10 1204 NV Grenen (ROC KNP GEC). Det er ret usædvanligt, at årets største observation kommer fra en lokalitet på østkysten. Ved Nordmandshage er der i løbet af året 48 datoer, hvor der er observeret Sule. De repræsenterer en sum på 2964

fugle. De er indtastet af kun 7 observatører (PR HAC ATL RSN HHHL AØ RWR). Til sammenligning er der ved Ørhage 25 dage og en sum på 939, Roshage 34 dage og en sum på 2418, Lild Strand 11 dage og en sum på 688 og Hirtshals Fyr 36 dage og en sum på 469.

Sum: 32.806. 1. halvår 5308, 2. halvår 27.498. Indsendere 135.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	274	247	1880	1907	961	39	1423	1346	2916	19955	1004	854
Nordmandshage – sum	-	-	92	79	14	-	33	16	148	2560	13	9

Sule, Grenen, 28. september 2011. Foto: Knud Pedersen.

Skarv *Phalacrocorax carbo* (00720)

Et markant fald på næsten 40.000. Summen i 2010 var 107.222. Første halvårs største observationer er alle fra yngleområder, således 28/3 1000 Arup Vejle (FLS), 14/5 1000 Arup Vejle (TA SKR), 19/5 1500 Græsholm (JG) og 23/5 1000 Tofte Sø (TOBR).

Talmaterialet i skemaet vedrørende ynglepar i de Nordjyske ynglekolonier er hentet fra DMU-rapport lavet af Thomas Bregnballe, Julie Storm Rasmussen og Ole Roland Therkildsen. Også i 2011 er der en markant tilbagegang i antallet af ynglepar. På landsplan fra 32.851 reder i 2010 til 25.189 i 2011. I Nordjylland er det fra 5782 reder

i 2010 til 4913 reder i 2011. På trods af denne tilbagegang er der dog 7 nordjyske kolonier, der har en lille fremgang. På landsplan er der i 2011 olieret 2828 reder i otte kolonier og 143 reder med æg er blevet ødelagt i to kolonier. Antallet af olierede og ødelagte reder svarer til 12 % af alle reder i Danmark. Andet halvårs største observationer er alle fra Limfjordens munding i Kattegat, 4/8 2375 NØ Nordmandshage (PR), 15/8 2250 N Nordmandshage (PR HHB) og 29/7 og 11/8 2000 R Korsholm (PR). Tallene i skemaet er forsøgt rensset for gengangere på enkelt dage.

Skarv	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Danmark - total	39906	38014	35261	33700	32851	28015	25189
Antal kolonier i alt	58	62	59	57	59	65	61
Toftesø	3906	3439	2669	1985	1755	1515	1201
Sdr. Rønner	0	0	0	0	0	55	55
Knogen, Læsø	21	123	73	147	0	40	47
Hirsholmene	2299	1818	1616	1694	1178	1063	1197
Kielstrup Sø	326	421	468	324	312	338	404
Nrd. Rønner	49	128	83	0	0	80	5
Rørdal Lergrave	50	100	170	329	347	330	263
Skagen Nordstrand	0	0	0	0	0	6	25
Rønholm	299	300	0	0	0	0	0
Melsig	1320	1310	790	1160	1121	942	850
Troldholmene	60	150	30	0	0	0	100
Ejerslev Røn	0	0	0	175	15	70	43
Flyndersø	84	136	210	281	370	370	392
Rotholmene	933	915	514	486	345	168	0
Stenklipper/Agerø	0	0	0	10	0	0	0
Hald Sø	170	185	206	174	252	188	196
Agger Tange	410	104	156	482	402	147	135
Vårholm	150	490	494	476	650	470	0
Aggersborg	0	0	0	31	27	0	0

Antal reder i nordjyske skarv-kolonier 2005-2011.

Kilde: Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Sum: 68.975. 1. halvår 24.922, 2. halvår 44.053. Indsendere 156.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	655	698	5517	6828	8439	2785	9057	18447	8670	5589	960	1330

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* (00800)

Et dokumenteret fund fra Skagen Havn i januar.
Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer,

der ikke er godkendt af SU.

STORKEFUGLE

Rørdrum *Botaurus stellaris* (00950)

En ret lav årstotal, idet gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 1108 fugle. Man kunne dog have frygtet, at antallet ville have været endnu lavere her oven på den anden hårde vinter i træk.

Der er indrapporteret en død fugl 26/1 Elling Ås udløb (CAS), men ellers ses kun en enkelt overlevende vinterfugl 20+22/2 1 R Han Vejle (POHP FSL). Den 3/3 høres årets første paukende i Bygholms nordlige rørskov (CSS), men ellers høres der først for alvor paukende fugle fra midten af marts og næsten alle fra Vejlerne (O-DK m.fl.). I Vejlerne registreres i alt 57 territoriehævdende fugle, hvilket ligger tæt op ad niveauet i 2010 (61). Fordelingen

på områdets største lokaliteter er: Bygholms nordlige rørskov 13, Selbjerg Vejle 12 og Tømmerby Fjord 21 (O-DK). Uden for Vejlerne registreres arten kun spredt og oftest kun med enkelte fugle pr. lokalitet. Maxtal fra steder med mere end en enkelt fugl er 21/5 6 sy. Lille Vildmose (WJ PR m.fl.), 3/6 3 R Grenen (CSS) og 26/5 2 R Nordstrand, Skagen (KNP).

Fra efteråret, hvor fuglene ikke høres mere, registreres arten kun i meget begrænset omfang, og der ses kun 1-2 fugle pr observation. Årets sidste fugle er 15/11 1 R Grenen (KNP), 29/11 1 R Selbjerg Vejle (O-DK) og 17/12 1 R Ovesø (HHL).

Rørdrum, Lille Vildmose, 12. april 2011. Foto: Jan Skriver.

Sum: 613. 1. halvår 552, 2. halvår 61. Indsendere 109.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	2	31	267	154	97	38	6	5	9	2	1

Silkehejre *Egretta garzetta* (01190)

Sorteret for gengangere er der tale om højst 6 forskellige fugle i år, og det er godt nok ikke mange, men dog trods alt bedre end slet ingen fugle som sidste år. Alle observationer nævnes; 30/4-1/5 1 R Lønnerup Fjord (O-DK EML HRC), 7+10/5 2 R og 9/5 1 R Kraptårnet, Bygholm Vejle

(JVI DMB HST mfl.), 7-11/5 1 R Lille Vildmose (DFS TL m.fl.), 22/5 1 overflyvende Varbro Å (TBA), 3/6 1 Rærup Slambassin (UK), 6/6 1 R Grenen (ROC KNP m.fl.) og 25/9 1 R Kraptårnet, Bygholm Vejle (PALJ).

Silkehejre og Skeand, Lille Vildmose, 11. maj 2011. Foto: Jan Skriver.

Årets sum er pænt stor og afspejler meget godt den generelt stigende forekomst af arten på landsplan. Sorteret for gengangere drejer årets total sig om max. ca. 15 forskellige fugle.

Årets første fugle ses 22+29/3 1 Vesløs Vejle (O-DK HRC) og muligvis samme fugl 16+17/4 1 Tømmerby Fjord (GBL SGN MKI) og 4/5 1 Ulvedybet (PR). Arten har en tendens til at være langtidsstationær, når den først slår sig ned et passende sted. Således kan det ikke udelukkes, at der er tale om én og samme fugl i hele perioden 5/5-3/6 i Skagen-området (KNP EC m.fl.), da der på intet tidspunkt ses mere end én fugl/dag. Ligeledes ses der Sølvhejre i Nørreådalen adskillige gange mellem

25/9 og 3/12 (LM TBR m.fl.). 28/9 ses 2 fugle ved Vejrum, 6/10 hele 4 fugle ved Viskum (begge TBR) og 7/10 2 Viskum (MHH). Resten af perioden ses kun en enkelt fugl pr. dag i området, så det er meget svært at afgøre, hvor længe der har været flere fugle til stede. Fuglene fouragerer oftest meget skjult i høj vegetation og er derfor ret vanskelige at finde. På Agger Tange ses Sølvhejre i perioden 29/10-17/11 (HAC HHN m.fl.). På sidstnævnte dato ses hele 3 fugle (OA). Årets sidste er 1/12 1 Vejrum Vestsø (LM) og 3/12 1 Thisted Sø (TBR) (samme fugl?), begge lokaliteter beliggende i Nørreådalen øst for Viborg.

Sum: 83. 1. halvår 13, 2. halvår 70. Indsendere 57.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	2	2	8	1	-	4	10	36	18	2

Fiskehejre *Ardea cinerea* (01220)

En ret lav årstotal, idet gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 8252 fugle.

Den hårde vinter sætter sit markante præg på forekomsterne i årets første måneder, og årets første observationer dækker oftest over spredte forekomster af enkeltstående fugle. Vinterens største tal er 1/1 10 R Legind Sø (BF), 12/2 12 R Gravlev Sø (AHO) og 18/2 11 R Halkær Sø (TSE).

Fra begyndelsen af marts stiger antallet af fugle langsomt i området, og 5/3 15 over en plantage ved Strandet (TRK TBR) er muligvis nogle af de første fugle, der er ved at indfinde sig på en yngleplads. En totaltælling i Vejlerne midt på måneden, hvor vinteren trods alt er ved at slippe sit tag, giver dog stadig forholdsvis få fugle; 13/3 43 R Østlige Vejler og 15/3 36 R Vestlige Vejler (begge O-DK). Forårstrækkende fugle ses næsten udelukkende i Skagen i perioden 7/3-22/5 med i alt 90 Ø/NØ/T/TF (KNP ROC HAC m.fl.) Største dagstotal er 2/4 8 TF Nordstrand (EC HAC). Helt hen i juli måned ses fugle på

trækforsøg i Skagen, og 12/7 ses en fugl trækkende nord i Skagerak midt mellem Hirtshals og Larvik (FRO)!

Ynglepar er indberettet med 7-10 par Lovns Sø, 0-3 par Hasseris Å og 30-54 par Teglgård Plantage v. Skørping, 6 par Legind Sø, 3 par Stensnæs, 1 par Finderup Øvelsesplads (BLN RWR KVE BJA MLU KMHA). Der er adskillige små og store kolonier i Nordjylland, vi ikke har hørt fra i år.

Efter yngletiden fordrives tiden ofte sammen i større eller mindre flokke resten af sommeren, f.eks. 20/7 135 R Ulvedybet (RSN) og 30/7 50 R Bygholm Vejle (GG). Efterårstræk registreres hovedsagelig ved Nordmandshage med i alt 55 S i perioden 25/7-31/10 (PR). Største dag er 12/8 12 S (PR). I efteråret ses ellers kun få store eller i øvrigt usædvanlige observationer i Nordjylland. Hen mod årets udgang, der denne gang er lun og mild, er fuglene fortsat ret spredt i området, og eneste større flokke er 16/11 35 fou. Legind Sø (BJA) og 15/12 20 R Halkær Bredning (TSE).

Fiskehejre, Lille Vildmose,
1. oktober 2011. Foto: Jan Skriver.

Sum: 6868. 1. halvår 1976, 2. halvår 4892. Indsendere 184.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	107	73	372	481	425	518	1370	1470	739	786	297	230

Sort Stork *Ciconia nigra* (01310)

Kun to fugle i år, hvilket er det laveste antal siden 2001. Der er dog mange gengangere i materialet. Det er en art, der bemærkes i landskabet og uden tvivl hyppigt indrapporteres, når den ses.

HAC KNP JPIP m.fl.) og 21/5 1 TF Grenen (ROC JHC m.fl.).

Hvid Stork *Ciconia ciconia* (01340)

Efter en meget lav årstotal sidste år er der med 120 fugle nu igen flere fugle i området og gennem længere tid. Der er dog mange gengangere i materialet. Det er en art, der bemærkes i landskabet og uden tvivl hyppigt indrapporteres, når den ses.

Årets første fugle ses 13/3 1 fou.Vestbjerg (MIK) og samme dag 1 N Viborg (Kenneth Pedersen via JSF) samt 19/3 2 T Arden (Janett Thumann Madsen via JSF). De nordjyske fugle ender ofte på et eller andet tidspunkt i Skagen, og årets første på dette sted er 11/4 1 TF Skagen (KNP ROC m.fl.). Formentlig samme fugl ses de efterfølgende dage dels 12/4 ved Gårdbo Sø (LAM), 13/4 ved Sørig (BKR m.fl.), ved Rebild (Erik Bundgård via JSF) samt ved Gerding og i Gravlev Ådal (HHB). Den 15/4 ses fuglen ved Bolle og Try Enge og Dronninglund (LYA ASJ) og indtil 23/4 er det muligvis samme fugl, der ses en del forskellige steder i Østhimmerland. Midt i april kommer med sikkerhed nye fugle til området, idet der ses fugle både ved Løvel nord for Viborg (SA m.fl.), i Thy og 23-24/4 ses for første gang 2 sammen ved Karup syd for Frederikshavn (KRA). Dagen efter, altså 24/4 ses

3 TF Skagen (KO m.fl.), senere går de til overnatning øst for Troldkær (JHC). Dagen efter huserer 3 fugle dels ved Aså (SØP), dels i Lille Vildmose (PS MHR), og samtidig ses 8 (3+5) fugle TF i Skagen (CGJ LAM JPIP m.fl.). Bedømt ud fra de indrapporterede tidspunkter kan det ikke være de samme fugle. Efter dette tidspunkt ses der kun enlige fugle i Skagen-området, hvorimod der ses spredte fugle mange andre steder i det Nordjyske. De største flokke er 9/5 6 R Bygholm Vejle (O-DK) og 9-10/5 6 Brovst (SDK), 12/5 6 Tingskov (CP) (nok de samme fugle), 13/6 5 R Vorning (JBP) og 16/6 5 R Hørby (TL). Årets sidste fugle er ud over de allerede nævnte 21/6 1 Ejersted (HS) og 29/6 1 R på rede Øby (LM).

Ynglefugle har vi jo ikke mere, men to fugle opholdt sig ved en rede i Torsager ved Viskum gennem flere dage sidst i maj (LM TRK). Det er set mange gange før, at yngre fugle overnatter på reder, uden at det bliver til mere, men man har da lov at håbe!

Der ses/indrapporteres ingen storke fra efteråret, hvilket er usædvanligt.

Sum: 120. 1. halvår 120, 2. halvår 0. Indsendere 64.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	66	41	13	-	-	-	-	-	-

Skestork *Platalea leucorodia* (01440)

Et fornuftigt år, hvor årstotalen dog ligger lidt under gennemsnittet for de seneste 10 år på 5726 fugle. I materialet er der rigtigt mange gengangere især fra Vejlerne, hvor ynglefuglene sammen med de oversomrende, ikke ynglende fugle, tælles adskillige gange.

Årets første fugle ses 13/3 2 ad. R Vilsted Sø (BLN), 15/3 11 fou. Ulvedybet (PEC) og 18/3 8 R Arup Vejle (TRK). I foråret er de mest besøgte lokaliteter Agger Tange, hvor der ses fugle på mange datoer i perioden 24/4-28/6 med de største dagstal 20/6 20, 21/6 16 og 28/6 28 R (HHN JJA EEE). I Vesløs/Arup Vejle ses hyppigt fugle i perioden 18/3-22/6 med de største dagstotaler 26/4 29, 11/6 29 og 18/6 32 R (O-DK VK). Ved Ulvedybet ses fugle meget jævnlgt i perioden 15/3-22/6 med største dagstotaler 14/5 24 R, 5/6 32 fou. og 7/6 28 fou. (RSN CHJ SSL), og endelig ses hyppigt fugle på Bygholm Vejle i perioden 23/3-25/6 med de største tal 19/5 16 R, 20/5 10 R og 25/6 13 overflyvende (O-DK PR). Uden for disse kerneområder ses kun ganske få fugle i foråret som f.eks. 14/5 1 TF Grenen (JHC m.fl.).

Ynglefugle: I landets ældste ynglekoloni i Limfjorden nær Nibe startede 33 par med at yngle i foråret, men de blev alle som en (og for andet år i træk) præderet (for-

mentlig af ræv). På øen Melsig i Arup Vejle lykkedes det for første gang siden 1965 at få unger på vingerne. 8 par fik i alt ca. 10 unger ud af anstrengelserne. En helt ny koloni med 3 par fik 4 unger på vingerne fra den kunstige ø "Muddermarens Ø" i Mariager Fjord (Jan Skriver via DOFs hjemmeside).

I efteråret er det alt overvejende de samme lokaliteter som i foråret, der huser de største flokke, men der er dog en tendens til at fuglene stiller sig andre steder i Vejlerne. På Agger Tange er de største tal i efteråret 24/7 42 R, 26/7 30 fou. og 29/7 34 R (CHJ EA AKV m.fl.), i Vesløs/Arup Vejle er de største tal 26/7 160 R, 30/7 150 R, 29/8 154 R og 4/9 148 R (O-DK GG ROC BOEK). I Ulvedybet er de største dagstotaler 17/8 39 R, 18/8 37 R og 22/8 22 R (LAM KHK HCH). På Bygholm er de største tal 11/9 56 R, 13/9 86 R, 27/9 57 R og 29/9 56 R (HAC LYA LAM HRC m.fl.).

De største flokke på andre lokaliteter i efteråret er 13/7 49 R, 17/7 63 R og 29/7 73 R alle Lønnerup Fjord (JB HFN).

Årets sidste fugle ses 11/10 1 R Vesløs/Arup Vejle (O-DK), 12+17/11 1 1K R Agger Tange (ASB HHN OA).

Sum: 4756. 1. halvår 1138, 2. halvår 3618. Indsendere 140.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	67	119	424	528	1174	1067	1190	185	2	-

Juvenil Skestork, Muddermarens Ø,
6. juli 2011. Foto: Jan Skriver.

Knopsvane, Han Vejle, 10. maj 2011.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Knopsvane *Cygnus olor* (01520)

Et år antalsmæssigt i normal størrelsesorden og med den sædvanlige overvægt af fugle i andet halvår. Det hårde vintervejr tager traditionen tro på bestanden, og der er indrapporteret mange døde fugle spredt rundt langs kysterne.

Vanen tro er der meget få større observationer udenfor lokaliteterne anført i månedsfordelingen nedenfor. Der er således kun én observation med mere end 100 fugle, nemlig 7/11 120 Tange Sø (KAHA). Ud over lokaliteterne nævnt i tidligere års rapporter er det bemærkelsesværdigt, hvordan nye lokaliteter som Tissing Vig og Juelstrup Sø hurtigt markerer sig som faste nye Knopsvane-lokaliteter. Der er ingen tvivl om at svanerne på linie med lappedykkere og blishøns hører til nogle af de fuglearter, som har meget stor og hurtigt positiv respons på de mange vådområde-projekter, som gennemføres disse år.

Sum: 44.690. 1. halvår 14.241, 2. halvår 30.449. Indsendere 161.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3339	1850	2428	2644	1829	2151	5687	7688	4731	6169	4008	2166
Vejlerne max.	132	116	119	200	106	12	686	850	256	280	700	53
Hjarbæk Fjord max	364	8	104	62	-	-	-	-	178	42	-	6
Agger Tange max	-	-	14	155	135	250	412	412	652	800	850	654
Ulv+Nibe/Gjøl Bredn. max.	340	500	210	113	200	438	532	779	300	186	218	232
Mariager Fjord max.	101	48	162	46	13	13	11	13	18	29	29	36

Sort Svane *Cygnus atratus* (01525)

Efter at arten næsten var ude af det nordjyske i 2010, er der tilsyneladende kommer lidt friske forsyninger til bestanden i 2011. Første ses 20/3, hvor en fugl trækker NØ om morgenen ved Volsted Kær (TSE), og 5-6 timer senere ses en (samme?) fugl rastende ved Sindal Lufthavn (KEC) – en af de få oversøiske flyvninger på lufthavnen!? 26/3 og 18/4 ses 1 fugl i henholdsvis Bolle Try Enge og ved

Selv efter så hårde vintre som var tilfældet i foråret 2011, er det interessant, hvor lidt fuglene flytter sig. Således er det under 0,5% af de indrapporterede Knopsvaner, som er anført som trækkende. Langt den overvejende del af disse ses langs østkysten mellem Stensnæs og Nordmandshage. Til sammenligning er der for Sangsvane indrapporteret 5% som trækkende.

Der er indrapporteret ynglende Knopsvane fra 60 lokaliteter med i alt 131 ynglepar. For 55 par med indrapporterede kuld størrelser er den gennemsnitlige kuld størrelse 4,4 unger.

Aså havn (RSN SØP). Herefter ses 2 fugle 14-19/6 flere steder i Vejlerne (HEN O-DK FSL), og endelig ses 20/7-5/11 2 på Agger Tange (flere inds.). Endeligt ses 27/9 2 fugle Perlen, Ulvedybet (PES). Formodentligt i alt 4-6 fugle.

Arten er undsluppet fra fangenskab og er oprindeligt hjemmehørende i Australien.

Pibesvane *Cygnus colombianus* (01530)

Efter en noget sparsom forekomst igennem en årrække giver året en væsentlig øgning i antallet af indrapporterede fugle. Forårstrækket er af relativt begrænset omfang, men med mange efterårsfugle, der endvidere bliver i landsdelen i antal væsentligt over normalen. Det sker takket være en kombination af meget store mængder af let tilgængelig føde på mange uhøstede marker og et uhørt mildt efterårs- og vintervejr, der præger landet året ud.

Det hårde vintervejr, som præger starten af året, giver meget få fugle i januar (3 obs) og februar (9 obs). Forårstrækket starter med lidt småflokke, der ses rundt i landsdelen medio februar til primo marts. Først i dagene 13-19/3 ses større grupper. Modsat 2010 synes en betydelig del af fuglene allerede fra starten at søge mod det

nordlige Vendsyssel. Medio-ultimo marts ses større flokke: Vogn Enge med max. 22/3 298, Tolshave Mose max 22/3 291 og Sindal Lufthavn 20/3 73 (BKR AØ BHJ KEC BRØN LAM m.fl.). Sidste ses 18/4 2 Ulvedybet (RSN) og 30/4 1 Sigsgaard Mark (DFS).

I efteråret ses de første 3 fugle 4/10 ved Ulvedybet (PHK) og 6/10 20 fugle samme sted. Omkring 13-15/10 ses første større rykind med bl.a. 13/10 81 Ulvedybet og 15/10 156 Agger Tange (HCH GG). Ved Agger Tange noteres også efterårets største forekomst 17/11 564 (OA). Nordlige Vendsyssel rummer også større flokke af fugle helt frem til årets afslutning, bl.a. 15/11 152 Kvissel, 20/11 251 Nygårds Mølle, 28/11 196 Enge ved Dvergetved og så sent som 23/12 110 Vester Holmen (BKR KNP AØ HSC m.fl.).

Sum: 12.826. 1. halvår 2628, 2. halvår 10.198.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	10	25	2564	28	1	-	-	-	-	1362	7611	1225
Vejlerne max	1	4	9	-	-	-	-	-	-	17	472	5
Ulvedybet max	-	-	16	9	-	-	-	-	-	81	190	4
Store Vildmose max	-	-	145	-	-	-	-	-	-	198	254	87
Bolle Enge max	-	-	159	7	-	-	-	-	-	220	244	-
Lille Vildmose max	-	-	35	1	-	-	-	-	-	22	16	10
Hjarbæk Fjord max	-	-	32	-	-	-	-	-	-	4	-	7

Sangsvane, Lille Vildmose, 17. december 2011. Foto: Jan Skriver.

Sangsvane *Cygnus olor* (01540)

Et super år for arten i det nordjyske. Årets forekomster er fordelingsmæssigt præget af en kold og lang vinter i første halvår og en meget markant efterårsankomst i oktober i forbindelse med en kort periode med koldt vejr, herefter relativt lave antal året ud som følge af det lune efterårs-/vintervejr som afslutter året. De fugle, som kommer ned, bliver til gengæld hængende som følge af usædvanligt store arealer med uhøstede afgrøder. Vi har ud fra materialet et meget godt indtryk af, hvor fuglene finder deres føde i dagtimerne rundt i landsdelene. Til gengæld er der meget sporadisk indsigt i hvor fuglene overnatter. Da overnatningslokaliteterne er af mindst lige så stor forvaltningsmæssig betydning som fourageringsområderne, skal der lyde en opfordring til at kigge efter og indberette, hvor fuglene observeres på overnatningslokaliteter.

2011 bliver et nyt skub for arten i det nordjyske idet hele 4 par yngler og får unger på vingerne.

Blandt 6225 aldersbestemte i forbindelse med midvintertællingerne i januar er ungefugleprocenten 11,4%. Dette er et normalt niveau og tyder på en OK ynglesæson i 2011.

Månedsfordelingen i første halvdel af året afspejler den meget lange og kolde vinter, hvor januar og februar giver relativt lave antal, idet store dele af fuglene er drevet sammen i få våger i en stor del af vinteren. Som for 2010 noteres der til gengæld massivt tiltræk og gennemtræk til landsdelen med kulmination ultimo marts og primo april og med betydelige mængder fugle til langt hen i

april. Mange fugle ses i Skagen-området, hvor der i perioden 27/2-6/6 noteres 1758 trækkende primært N-NØ med max. 15/3 361 (flere inds.). Arten er efterhånden udbredt i alle hjørner af landsdelen, og ud over de traditionelt vigtige områder listet i månedsfordelingen er der indrapporteret mange fugle fra det nordøstlige Vendssyssel, Egebaksande, Nørreådalene, Hvidbjerg ved Skive gennem hele, såvel forårs- som efterårssæsonen.

Modsat 2010, som reproduktionsmæssigt var et 0-år, så er 2011 ikke bare året hvor bestanden næsten bliver fordoblet, men også et år med kanon yngle-succes, hvor alle par, selv de nyetablerede, får unger på vingerne.

I alt er der i 2011 kommet 24 unger på vingerne i det nordjyske. Ud over ynglefuglene ses et stadigt stigende antal sommerobservationer, heraf flere på faste lokaliteter, som også har rummet faste "sommerfugle" i tidligere år, så mon ikke der er fortsat basis for flere nye par i de kommende år.

Efterårstrækket indledes i midten af oktober, hvor kulde nord fra medbringer den første omgang nattefrost og dermed også de første smågrupper af fugle (2-6 fugle). Herefter noteres svagt øgende antal frem til ultimo oktober, hvor der samtidig med de første frostdage ses et markant øget tiltræk frem til medio november, hvor antallet kulminerer. Det lune efterårsvejr medvirker sammen med de uhørte store mængder af uhøstede marker til, at Sangsvanerne bygger vinter-bestanden i det nordjyske op gennem november-december.

Sum: 173.876. 1. halvår 122.708, 2. halvår 51.168. Indsendere 177.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAY	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	27291	34846	58045	2399	84	43	53	16	91	3928	15128	31952
Vejlerne max.	1200	1114	285	13	1	2	4	-	2	36	570	195
Nibe Bredning max.	300	801	387	51	6	3	3	-	8	55	397	116
St. Vildmose max.	274	30	3836	7-	-	-	-	-	-	200	2340	3080
Ø. Vendsyssel max.	570	342	1678	367	2	1	1	1	-	82	270	724
Ø. Himmerland max.	594	1110	568	241	4	1	4	3	9	325	257	1503
Hjarbæk Fjord max.	806	650	1226	23	-	-	-	-	-	7	-	459

Sædgås *Anser fabalis* / Tajgasædgås *Anser fabalis fabalis* (01570 / 01571)

Sædgås og Tajgasædgås behandles under et, da det antages, at stort set alt, hvad der indberettes som Sædgås, drejer sig om Tajgasædgås.

Der er 74 indsendere mod 53 i 2010, og årssummen på godt 88.000 er næsten dobbelt så stor som årssummen for 2010. Dette tal siger dog alene noget om indberetningsintensiteten og ikke noget om det reelle antal fugle, som i stedet fremgår af oversigten over kerneområderne. For årssummen er markant større end efterårssummen, hvor fordelingen normalt er mere lige. De relativt små forekomster i andet halvår er sikkert forårsaget af periodens milde vejr, som bevirker, at mange først sent forlader de svenske rastepladser.

Dækningen af Lille Vildmose og Tjeleområdet er meget regelmæssig og omfattende, hvorimod talmaterialet fra Thy er af mere spredt karakter. Fra andet halvår er der bemærkelsesværdigt stabile og relativt store indberet-

ninger fra Gårdbo Sø og omegn.

Lille Vildmose

Der er meldinger om store tal i alle årets tre første måneder. Forekomsterne veksler dog i takt med periodens skiftende vejrtyper, store tal ved mildt vejr og hurtigt dalende antal ved kulde og snefald. De største meldinger i januar er 19/1 882 (DFS) og 28/1 948 (TL). Medio februar har bestanden åbenbart fået et tilskud nord fra, idet der 12/2 tælles 1400 (DFS). Med kulden, der sætter ind ca. 15/2, trækker alle væk fra Lille Vildmose. Men først i marts er der igen mange; således 5/3 654 (DFS). Største forekomst herefter er 6/3 932 (DFS). At tallene aldrig igen når op på højderne fra medio februar tyder på, at en del af fuglene med mildningen er trukket direkte til Sverige. De sidste store tal bliver 15/3 570 (HAC) og 18/3 285 (TL). Allersidste melding er 19/3 88 (DFS).

Ankomst i andet halvår er 24/10 1 (TSE) og straks de følgende dage kommer flere til, således 28/10 49 (DFS TBA). Stigning i november ses med 11/11 360 (TL) og 16/11 560 (HAC). Gennem hele den milde december måned er der stabile forekomster med 19/12 700 (TL) som største melding.

Aflæsninger: I første halvår aflæses blå E00 7 gange i perioden 16-25/1 og 3 gange i perioden 5-13/2. I andet halvår aflæses samme blå E00 3 gange i perioden 18-27/12 (DFS TBR TL).

Nørreådalen og Tjele

I første halvår ses stabilt op til 850 frem til en mildning i vejret fra medio januar, hvorefter tallet hurtigt dykker til under 300, og i perioden 5-15/2 ses ikke Sædgås. Med sne- og temperaturfald medio februar er der igen store forekomster, de største meldinger er 22/2 1400 (SA TBR) og 25/2 1331 (TBR). Stadig 4/3 ses 1315, men 5/3 blot 780 (TBR), og allersidste observation er 7/3 12 (LM). Fra andet halvår kun to iagttagelser, nemlig 10/12 1 Årup ved Kvorning (TBR) og 17/12 75 Tjele (MHH). Aflæsninger: Blå E00 aflæses 3 gange i perioden 1-11/1, 3 gange i perioden 28/1-1/2 og 10 gange i perioden 18/2-4/3 og der er aflæsninger fra både Nørreådalen og Tjele (TBR). De mange aflæsninger af blå E00 fra skiftevis Tjeleområdet og Lille Vildmose understreger den tætte sammenhæng, der er mellem forekomsterne af Sædgås i disse to kerneområder. Blå E00 blev halsbåndmærket ved Luleå i Nordsverige i april 2009 og er siden aflæst gentagne gange i 5 forskellige svenske rastområder og er i de seneste tre vintre set et stort antal gange i Lille Vildmose og Tjeleområdet.

Vejlerne og Thy

I første halvår er der fra rastområder mellem Borup ved Hanstholm og Ørum i Sydthy i perioden 2/1-5/4 observationer fra 20 forskellige lokaliteter; de største tal er 10/1 240 Lyngholm (EA) og ligeledes 10/1 170 Skradekær (HHN), 17/1 820 Rosvang og Egebaksande (JB), 4/3 402 Borup (EA) og 13/3 140 Ålvand Klithede (JJA). Fra Vejlerne er der i perioden 9/1-15/3 i alt 14 observationer, hvoraf de største er 12/2 72 Tømmerby Fjord (O-DK) og 2/3 120 Thorup og Klim Fjordholme (O-DK). I øvrigt meldes 22/1 90 Hjardemål Klit (HRC SUB) og 23/1 34 Agger Tange (EA).

Bortset fra Vejlerne er der i andet halvår kun indberet-

ninger fra 6 forskellige lokaliteter, de første er 9/9 77 og 10/9 125 begge Rosvang (JJA TBR). De største tal er 10/10 190 overflyvende Nors Sø (JB), 15/10 420 Rosvang (TBR TRK), 17/11 125 Egebaksande (TBR) og 12/12 85 Ulstrup ved Snedsted (EA). Fra Vejlerne blot 5 indberetninger og de falder så sent som 18-31/12 med 31/12 35 Bygholmengen (O-DK) som den største.

Med forsigtighed kan bestanden i Thy og Vejlerne i første halvår opgøres til mindst 1300, mens indberetningerne i andet halvår er for spredte til et forsøg på en bestandsopgørelse.

Aflæsninger: Gul X01 og gul X02 ses 2/1 Lyngholm og 24/1 Svankær (EA). Fuglene blev halsbåndmærket 8/5 2010 ved Røyrvik i Norge, ca. 200 km nordøst for Trondheim.

Udenfor kerneområderne

I første halvår ses rast af mindre selskaber ved Als, Aså, Gerå, Gårdbo Sø, Hals og Jerup Strand. Størst af disse observationer er 4/3 22 Aså (SØP). Fra 'lavlandet' mellem Kvissel i syd og Gårdbo Sø i nord er der fra andet halvår et meget et stort antal indberetninger. Den første er 10/9 3 Gårdbo Sø (BKR); herefter regelmæssige forekomster i perioden 9/11-23/12, hvor de største ligeledes er fra Gårdbo Sø, således 22/11 98, 7/12 126 og 8/12 125 (alle BKR). Andre større tal fra dette område er 13/11 87 Præstesø, Råbjerg Mose, 18/11 44 Sørig og 17/12 69 Vester Holmen (alle BKR). Ikke så langt fra Gårdbo Sø meldes 4/12 123 Tversted (SKR). Rast ses i øvrigt 7/10 22 Gerå (HAC).

Træk

I første halvår ses træk ved Aså, Skagen, Læsø og Ålborg. Skagen har i perioden 15/3-11/4 i alt 262 fugle, hvor de største dage er 16/3 101 og 19/3 47 (KNP ROC m.fl.). På Læsø ses 22/4 13 NØ (LBO). Ved Krogen, Mariager Fjord ses 23/1 37 Ø (TSE) - en observation, der utvivlsomt drejer sig om fugle på rejse mellem Tjeleområdet og Lille Vildmose.

I andet halvår ses træk ved Aså, Helberskov, Nordmandshage, Skagen, Strandby, Uggerby Strand og Ørhage. Ved Ørhage ses 17/9 41 indtrækkende (RSN SKR). Ved Aså ses 9/10 19 N og 14/10 21 N (begge SØP). Skagen har i dagene 7/11-15/11 i alt 115 og herefter 18/12 69 og 31/12 13 (KNP ROC m.fl.). Ved Strandby ses indtræk 2/12 50 (SEP TBR m.fl.) og 29/12 27 (JKA).

Sum: 88.100. 1. halvår 72.166, 2. halvår 15.934. Indsendere 74.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	29499	28412	14043	210	1	1	-	-	546	1575	5921	7892
Thy, max.	1230	300	1150	78	-	-	-	-	230	420	125	125
Vejlerne, max.	65	192	70	-	-	-	-	-	-	-	-	65
Lille Vildmose, max.	948	1400	932	-	-	-	-	-	-	50	560	700
Nørreådalen og Tjele, max.	850	1400	1350	-	-	-	-	-	-	-	-	75

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus* (01574)

I første halvår er der i perioden 9/2-16/4 meldinger om enlige fugle ved Vorde, Østerild Fjord, Lund Fjord, Arup Vejle, Kærup og Tømmerby Fjord (BOEK O-DK PB EA).

Mere end én fugl er set 20-30/2 2 Ulvedyb (RSN PR) og 18/4 4 ligeledes Ulvedyb (RSN). Fra andet halvår følgende meldinger, 12/11 5 Kvissel (BKR), 17/12 4

Gårdbo Sø (BKR), 19/12 7 Store Vildmose (PR), 30/12 10 vang (EA).
SV Vester Nyland, Læsø (KO) og endelig 30/12 1 Ros-

Sum: 42. 1. halvår 15, 2. halvår 27. Indsendere 8.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	5	5	5	-	-	-	-	.	-	5	22

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus* (01580)

Årssummen på 474.704 er rekordhøj og overgår klart den hidtil største årssum på 304.258, der stammer fra 2008. Vi skal understrege, at årssummen udgør en opsummering af samtlige indberetninger, der ikke må forveksles med det reelle antal fugle. Sum for andet halvår udgør 40% af årssummen, hvilket næsten er identisk med forholdene i 2010, hvor efterårssummen udgjorde 41%. Dette er endnu en understregning af, at andelen af efterårsfugle er steget markant indenfor de senere år. Vejlerne tegner sig for 49% af forårssummen og 54% af efterårssummen; en Vejler-dominans, der er mindre udtalt end for blot få år siden.

De største tal fra en række vigtige lokaliteter i første halvår er 12/2 16.572 Vejlerne, med en fordeling på 12.179 i Østlige Vejler og 4393 i Vestlige Vejler (O-DK), 13/3 2460 Store Vildmose (SEM), 16/3 6500 Holmsøvej ved Attrup (LYA), 28/3 3200 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES) og 9/4 16.500 Ulvedybet (KHK). Nordtrækket foregår mest intensivt i april. Skagen har

trækkende fugle i perioden 19/3-11/5, lidt større tal dog kun i perioden 2-14/4 med maksimum 2/4 101 (EGA m.fl.). De største regulære træktal er i øvrigt 9/4 160 Hjørring (AØ), 10/4 590 Skallerup Klit (AØ), 11/4 150 Hirtshals Fyr (AØ), 22/4 120 Flade Sø (CAN) og endelig 30/4 132 Agger Tange (TBR TRK). Oversomrende eller mulige oversomrende er 3/6 4 Agger Tange (EA), 27/5-11/9 1 med skadet vinge Bygholmengen (GBL O-DK m.fl.) og 26/8 1 Vestervig (EA).

De første på efterårstrækket er 10/9 1 Gisselbæk (EA), 11/9 24 Harboslette (HRC SUB) og 15/9 flok hørt Vester Holmen (BKR). Første store træktal er 24/9 900 Vesløs Vejle (BRØL HRC) og første store rasttal er 27/9 4420 Bygholmengen (O-DK). De største tal fra en række nøglelokaliteter i andet halvår er i øvrigt 11/10 2500 Kløv (EA), 15/10 4300 Rosvang (TBR TRK), 17/11 2500 Egebaksande (TBR), 2/11 1550 Skyum Øre (EA), 19/12 12.365 indtrækkende til fouragering Store Vildmose (PR) og 31/12 14.800 til overnatning på Bygholmengen (O-DK).

Sum: 474.704. 1. halvår 286.290, 2. halvår 188.418. Indsendere 110.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	33182	44148	125016	80635	3305	4	5	3	17915	66764	43243	60487
Vejlerne, sum	17920	37232	50417	16857	3185	-	5	3	9102	29157	34468	29910
Vejlerne, max.	6000	16572	12947	3000	800	-	1	1	4420	8400	6490	14800

Kortnæbbet Gås, Vejlerne, 13. februar 2011.
Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Blisgås *Anser albifrons* (01590)

Årssummen på 1589 er høj, men ligger noget under de 2253 i 2010. Som vanligt er der en pæn overvægt af forårsfugle. I første halvår domineres materialet stærkt af observationer fra Vejlerne, idet de udgør 61% af alle meldinger. I andet halvår udgør tal fra Vejlerne mere beskedne 8%. Fraregnet Vejlerne er der i første halvår observationer fra 30 lokaliteter og i andet halvår fra 23.

De største forekomster i første halvår falder i marts, således 8/3 11 Lille Vildmose (DFS), 12/3 52 Skals Enge (SA), 13/3 62 Snejstrup (JJA) og ligeledes 13/3 193 Østlige Vejler (O-DK), 15/3 77 Vestlige Vejler (O-DK) og 16/3 17 Holmsøvej ved Attrup (LYA). Fra april blot en-

Sum: 1589. 1. halvår 1274, 2. halvår 315. Indsendere 49.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	91	1027	133	11	-	-	1	-	53	129	126

Grågås *Anser anser* (01610)

Årets sum er 4% større end den ellers rekordstore årssum for 2010. Efterårssummen udgør 77% af årssummen, altså ikke meget forskelligt fra forholdene i 2010, hvor efterårssummen udgjorde 81%.

Tal fra Vejlerne udgør 20% af årssummen mod 34% i 2010, altså en væsentligt lavere andel. Forårstal fra Vejlerne udgør 46% af den samlede forårstotal. Efterårstal fra Vejlerne udgør derimod kun 12% af den samlede efterårstotal. Dette skyldes til dels en noget lavere indberetningsintensitet fra Vejlerne end de foregående år. Det er dog tillige en afspejling af det forhold, at flere lokaliteter udenfor Vejlerne efterhånden mønstrer endog meget store efterårsflokke.

De største rasttal udenfor Vejlerne i første halvår (forekomster på 500 og derover) er 19/2 529 Havnø (TNI), 25/2 500 Thisted Sø, Nørreådal (TBR), 3/3 505 Middelhede (SA), 11/3 606 Store Vildmose (SEM) og 22/3 1260 Ørum Sø (HHN). En totaloptælling i Vejlerne 13/3 og 15/3 viser 3613 (O-DK).

Ved Skagen ses træk i perioden 6/2-28/5 (KNP ROC m.fl.), dagstotalerne er dog små med 16/3 72 som den største. I april er der en række trækobservationer ved Klitmøller, hvoraf de største er 10/4 2660 og 18/4 215 (JJA).

Der er ikke indberetninger, der kan belyse den reelle ynglebestand i Vejlerne; der foreligger dog en hel del observationer af ungeførende par; de største er 29/4 28 par Kogleakssøen (FSL), 14/5 46 par Arup Vejle, 146 par Bygholmengen - set fra dæmningen og 4 par Tømmerby

Sum: 384.974. 1. halvår 89.800, 2. halvår 295.174. Indsendere 123.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4701	9129	29116	15913	20801	10120	17486	105446	82101	61277	18968	9896
Vejlerne, sum	598	3129	8318	6043	15351	8163	1375	16832	6193	5638	2597	1449

Grågås x Bramgås *Anser anser* x *Branta leucopsis* (01619)

5/3 1 Hjarbæk Fjord (TBR TRK). Formentlig samme fugl blev set et større antal gange i Nørreådal i både 2009 og 2010.

kelte større rasttal, således 3/4 45 Glombak (HRC) og 16/4 12 Han Vejle (GBL).

Som mulig oversomrende ses 30/5 1 overflyvende Slette Strand (IZN). Fra sommerperioden ellers kun 11/8 1 Agger Tange (OA).

Efterårets første er 2/10 4 Lille Vildmose (RSN SSC) og ligeledes 2/10 1 trækkende Nørre Vorupør (SKR m.fl.). De største forekomster er 6-28/11 9 Lille Vildmose (DFS TL), 17/11 50 Egebaksande (TBR), 22/11 11 Aså (HAC), 15/12 16 Mågerodde (ASB) og endelig 31/12 18 Glombak (O-DK).

Fjord (TA 2000SKR).

Udenfor Vejlerne er der indberetninger af ungeførende par fra 23 lokaliteter; det drejer sig om Aggersborg Vildtreservat 5 par (ASH), Elling Strandenge 3 par (BKR CGJ), Finderup Øvelsesplads 2 par (KMH), Gravlev Sø 4 par (AHO), Græsholm 3 par (JG), Hald Sø ved Non Mølle 1 par (TBR), Halkær Sø 1 par (TSE), Hulsig Hede 1 par (BRS), Jerup 1 par (BHJ), Kollerup Strand 1 par (KO), Lille Vildmose, Hegnsvej 19 par (PR), Milesøerne 3 par (BKR KEC), Nordre Rønner 3 par (KO), Skagen Nordstrand 1 par (KNP), Råbjerg Hede 2 par (BKR), Råbjerg Mile 1 par (KNP), Råbjerg Sø 3 par (BKR), Tange Sø 8 par (KAHA), Tindbæk Hestehave 1 par (TBR), Ulvedyb 3 par (HMT), Vandplasken 1 par (BRØN), Vilsted Sø 16 par (TBR) og Viskum 7 par (TBR). Det skal nævnes, at tallene ikke nødvendigvis stammer fra dækkende optællinger.

De største forekomster i andet halvår udenfor Vejlerne (forekomster på 1500 og derover) er 17/8 6300 Vestervig (EA), 22/8 3625 Ulvedyb (HCH), 26/8 mindst 14.000 til overnatning Agger Tange (EA), 9/9 5600 Rosvang (TBR), 11/9 2200 Nørhå (EA), 17/9 1500 Agerø (HHL), 7/10 2560 Nørreådal mellem Øby og Løvskaal (LM), 8/10 2425 Viskum (TBR) og 17/11 1500 Egebaksande (TBR). I Vejlerne er maksimumtal for en række delokaliteter 8/8 3900 Vesløs Vejle (BRØL), 31/8 1600 Arup Vejle (SAL), 9/9 700 Lund Fjord (PES), 16/10 2290 Bygholmengen (GGU), 16/10 620 Østerild Fjord (GGU) og endelig 13/11 500 Thorup og Klim Fjordholme (JHC).

Grågås x Canadagås *Anser anser* x *Branta canadensis* (01669)

Der er følgende observationer af denne hybridform, 12/2 1 Vorde (BOEK), 2/3 1 Thorup og Klim Fjordholme (O-DK), 8/3 1 Langholt Skov (LYA), 13/3 1 Østlige Vejler (O-DK), 29/5 3 Tange Sø (KAHA), 15-28/8 3 Viskum og Vejrum Vestsø (TBR LM TRK) og 23/9-28/10 1 Nørreådal (TBR LM TRK). Observationerne ved

Tange Sø og Viskum drejer sig utvivlsomt om et hybridkuld, der blev udruget ved Tange Sø i 2010. Den enlige fugl, der blev set i Nørreådal 23/9-28/10, er formentlig den fugl fra kullet, som længst overlevede gåsejagten.

Indisk Gås *Anser indicus* (01620)

I første halvår ses 17/4 1 Agger Tange (HHN), 20/4 1 Måstrup Mose (PHP), 25-26/ 4 1 Vandet Sø (JJA), 26/4-21/5 1 Vesløs og Arup Vejler (O-DK), 5/5 1 SV Skagen Nordstrand (GTA), 20/5 1 Skagen Nordstrand (DBC), 22/5 1 T Skagen (OFJ m.fl.), 31/5 2 Jerup Strand (BKR), 5/6 1 Gerå (SØP) og 27/6 18 Hovsør Røn (JVI).

I andet halvår ses 27/7 3 Arup Vejle (ThE), 8/7-9/8 1 Bygholmengen (AHE m.fl.), 12-15/8 1 Viskum (TBR LM TRK), 17-26/8 op til 3 Vestervig (EA), 10/9 1 Gisselbæk (EA) og endelig 12/11 1 Bygholmengen (RT m.fl.). Undsluppet fangenskabsfugl, der stammer fra Centralasien.

Sum: 59. 1. halvår 36, 2. halvår 23. Indsendere 29.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	5	12	19	6	13	1	-	3	-

Snegås *Anser caerulescens* (01630)

Fra foråret en enkelt melding, nemlig 6/5 1 Arup Vejle (LSN).

Fra efteråret følgende observationer, 7-17/8 2 Vesløs Vejle (HRC SUB), 24/9-16/11 1 af blå fase i Østlige Vej-

ler (ON O-DK VFL LAM) og 9-15/10 1 Rosvang (LRU GGU TBR TRK).

Snegås stammer fra Nordamerika og de fleste, der ses i Danmark er sandsynligvis undslupne fangenskabsfugle.

Canadagås, Grenen, Skagen, 12. juni 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Canadagås *Branta canadensis* (01660)

Årssummen er med 39.306 tilbage på et normalt niveau efter et 2010, der med en årssum på 16.593 var præget af hårdt vintervejr i begge halvår. Der er både forår og efterår indberetninger fra de fleste egne, dog næsten ingen fra Mors og de centrale dele af Vendsyssel.

De største rasttal i første halvår er 24/1 420 Skibsted Ådal (TSE), 13/2 497 Lille Vildmose (DFS), 19/2 800 Ørum Sø (HKSØ), 2/3 575 Nørhå Sø (JDU), 5/3 362 Bolle og Try Enge (LYA), 5/3 350 Gerå (HAC) og endelig 11/3 632 Store Vildmose (SEM). Forårets største træktal er

7/3 428 Nordmandshage (PR), 8/3 141 Aså (SØP) og 16/3 59 Skagen (ROC). Efter 1/4 er der hverken træk eller rastforekomster på over 15 ex.

Allerede i august er der atter et par lidt større forekomster, således 21/8 90 Vilsted Sø (VVH), 27/8 75 Agger Tange (CHJ) og 31/8 76 Bejstrup Løb (BLN). I øvrigt er de største rastforekomster i andet halvår 8/10 305 Vilsted Sø (BLN), 11/12 755 Lille Vildmose (DFS), 18/12 600 Gerå (SØP), 19/12 635 Store Vildmose (PR) og endelig 28/12 700 Bolle Enge (HAC).

Sum: 39.306. 1. halvår 24.610, 2. halvår 14.696. Indsendere 85.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6843	6660	10706	59	72	270	54	708	447	1781	880	10826

Bramgås og Kortnæbbet Gås, Vejlerne, 19. marts 2011. Foto: Hans Henrik Larsen.

Bramgås *Branta leucopsis* (01670)

Med en årstotal på 140.477 satte 2010 ny rekord. Men med en aktuel årstotal på 201.987 er denne rekord i 2011 blevet forbedret med ikke mindre end 44%. Og selvom årstotalerne, der jo udgør opsummeringer af samtlige indberetninger, ikke må forveksles med de reelle antal af fugle, taler de alligevel her deres tydelige sprog om noget, som bedst kan benævnes som en bestandsekspllosion. For ydermere at sætte Bramgåsens fremgang i relief, kan nævnes, at 2004 med en årstotal på 10.489 var det første år med en 5-cifret årstotal.

I første halvår tegner Vejlerne sig for 54% af halvårssummen, og alle lokaliteter med 300 ex. og derover ligger i Limfjorden mellem Vejlerne i vest og Ulvedyb i øst. Månedsmaksima for Vejlerne fremgår af skemaet nedenfor. De største tal udenfor Vejlerne er 23/3 900 Tøtterne og 2000 Holmsøvej ved Attrup (begge LYA), 3/4 600 Borreholm (BLN), 10/4 800 Ulvedyb (AØ) og endelig 28/4 3500 Staun, Barmer og Valsted Enge (ASH). Tal fra

første halvår udgør 66% af årssummen.

I andet halvår tegner Vejlerne sig for hele 96% af halvårssummen. Eneste observation udenfor Vejlerne af mere end 300 ex. er 2/11 525 Skyum Øre (EA).

Ved Skagen ses forårstræk i perioden 30/3-4/6; tallene er dog små, de største er således 5/4 30 og 10/5 26 (DD JAE). Forårets største træktal er 7/4 188 og 11/4 521 begge Nordmandshage (PR) og 6/5 2800 Vesløs Vejle – med observatørens ord, "lettede og trak næsten alle målrettet mod N og NØ, det lignede i den grad et farvel og på gensyn" (BRØL). Endelig er der tre andre store trækobservationer, alle fra 10/5, nemlig 1131 Aså (SØP), 340 Gerå (HAC) og 225 Nørresundby (HEN).

Der ses efterårstræk ved Skagen 31/10-22/11, og igen er tallene beskedne, størst er således 9/11 33 (KNP ROC). I øvrigt ses efterårstræk på 7 lokaliteter og de største tal er 31/10 110 Hedestederne (TSE) og 10/11 87 Jerup Strand (BKR).

Sum: 201.987. 1. halvår 133.274, 2. halvår 68.713. Indsendere 100.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	125	1571	43885	62639	28036	15	15	20	55	14129	32058	22436
Vejlerne, sum	67	1557	29609	53215	15116	5	10	6	6	13429	30764	21760
Vejlerne, max.	46	636	5700	7170	2550	2	1	1	6	4830	4000	5120

Knortegås *Branta bernicla* (01680)

30/7 meldes om 12 formodede fældefugle ved Rønholm (HM). Fra efteråret er der fra østkysten flere indberetninger af blandede flokke af Mørkbuget og Lysbuget Knortegås, de største er 28/11 280 Voerså (LYA) og

30/12 164 ligeledes Voerså (BKR).

Ikke racebestemt Knortegås, hvor racebestemmelse fremgår af notefeltet eller på anden måde forekommer indlysende, er overført til de respektive racer.

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla* (01681)

Først på året kun små forekomster, størst er 18/1 54 Voerså (PR). Fra primo marts kommer der større og mere regelmæssige meldinger, her skal nævnes 2/3 370 Nibe Havn (PES), 11/3 200 Hornsgård Holm (ASH), 30/4 307 Agger Tange (TBR TRK), 26/4 979 Læsø, sum for 9 lokaliteter (PR) og endelig 19/5 300 Græsholm (JG), som samtidigt er forårets sidste større melding.

Oversommende fugle er 17/6 2 Stensnæs (MLU), 19/6-6/7 2 Aså (SØP), 1/7-25/8 1-2 Nordmandshage (PR m.fl.),

17/7 1 Grenen (ROC) og 19-21/7 1 Sindrup Vejle (MIJ). Den første melding fra efteråret er 3/9 1 SØ Grenen (ROC). Herefter ses flere trækkende fugle, således 9/9 26 og 10/9 112 Saltum Strand (ATL), 11/9 30 Stensnæs (HAPN) og ligeledes 11/9 75 Grenen (LAM). Der er kun meldinger om større rastflokke fra østkysten og fra Læsø, nævnes skal 16/10 1038 Læsø, fordelt med 548 Bovet Bugt og 490 Havrevlen (KO) og 20/11 317 Voerså (PR).

Sum: 8196. 1. halvår 5060, 2. halvår 3136. Indsendere 66.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
85	-	1029	2272	1652	22	24	14	362	1763	339	634

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota* (01682)

Lysbuget Knortegås er først og fremmest set i Limfjorden og på østkysten mellem Aså i nord og Mariager Fjord i syd. Meldinger udenfor disse områder drejer sig hovedsageligt trækobservationer.

I januar er forekomsterne små, de største er 11/1 97 Agger Tange (HHN) og 22/1 280 Muldbjerger (CSS). Fra midt i februar er der efterhånden større forekomster med 11/2 700 Agerø mv. (HHL) som den største. Fra starten af marts kommer der stadigt flere og større forekomster. Forårets største tal bliver 12/3 2222 Agerø mv. (JJP PUR ALM), 22/3 1600 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES), 23/4 2000 Nibe Bredning (HBJE) og 21/5 2500 Agerø (IKI). De seneste større rastforekomster er 25/5 550 Staun, Barmer og Valsted Enge (HM) og 27/5 200 Egholm (HMC). Et par store iagttagelser af nordtrækkende fugle er 26/5 933 og 30/5 475 begge Guderup Kær (EA).

Sommeriagttagelser er 11/6 1 Jerup Strand (BKR), 11/6 3 Agerø (HHL), 13/6 1 Agger Tange (FDE LFR), 14/6-

22/8 regelmæssige forekomster ved Nordmandshage med 14/7 11 som max. (PR m.fl.) og endelig 12/8 4 Kors-holm (PR).

De første efterårsfugle melder sig ultimo august. Især medio september ses mange trækkende fugle, flest 11/9 109 Nordmandshage (PR), 14/9 102 Hirtshals Fyr (BKR) og ligeledes 14/9 227 Grenen (SKAF). De største rastforekomster er 22/9 3200 Kytterne (LYA), 17/10 3085 Østerkær Enge (LYA) og 7/12 2100 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES). Endelig er der et par store forekomster fra Mariager Yderfjord, nemlig 11/12 1340 (LTP) og 30/12 1900 (TNI). Mariager Yderfjord er en lokalitet i DOF-Østjylland, men vi nævner forekomsterne her, idet de også berører vort rapportområde. Det er i denne forbindelse værd at notere, at forekomsterne i Mariager Fjord i de senere år generelt er mindre end tidligere – tyngdepunktet for efterårsobservationerne er rykket mod vest.

Sum: 66.616. 1. halvår 33.129, 2. halvår 33.487. Indsendere 79.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
975	3876	7399	5567	15297	15	39	23	7488	9170	7992	8775

Lysbuget Knortegås, Nibe Bredning, 4. marts 2011. Foto: Albert Steen-Hansen.

Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans* (01683)

Der er to iagttagelser af denne sjældne race, nemlig 5/5 (KO).
1 Agger Tange (JMP) og 16/10 1 ad. Bovet Bugt, Læsø

Rødhalsset Gås *Branta ruficollis* (01690)

En er set i flokke af Bramgås forskellige steder i de Vest- lige Vejle i perioden 9/2-27/3 (EA m.fl.).

Nilgås *Alopochen aegypticus* (01700)

Er set på 26 lokaliteter i perioden 5/2-11/9. Der er ikke indrapporteret ynglefund. Observationer på 3 og der-over er 16/4 3 Skarp Salling (SGN), 23/5 3 Vang (JJA), 25-26/5 3 Viskum (TBR m.fl.), 29/5 3 Lille Vildmose (JGL TBA), 26/4-7/7 3 Rettrup Kær (SR), 20/6 10 Arup Vejle (AS), 11/8 4 Ørum Sø (BOEK) og endelig 11/9 4

Sum: 118. 1. halvår 90, 2. halvår 28. Indsendere 39.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	3	13	18	44	12	18	5	5	-	-	-

Arup Vejle (BOEK). Der er to trækobservationer, nemlig 23/4 1 Bulbjerg (HHN) og 13/5 4 Skagen (ELM). Undsluppet fangenskabsfugl, der stammer fra Afrika, syd for Sahara. Der findes dog flere steder i Europa selv-reproducerende bestande i det fri.

Nilgås *Alopochen aegypticus* x **Gravand** *Tadorna tadorna* / **Rustand** *Tadorna ferruginea*

13/9 ses ved Nordmandshage en Nilgåslignende hybrid. Observatøren (PR) skriver: "Ikke ren Nilgås, men en hybrid. Måske Nilgås x Rustand eller Nilgås x Gravand. Ras-tende på indersiden af Nordmandshage sammen med Grav-

ænder. Sås desværre kun kortvarigt. Større end Gravand, ret kraftigt mørkt næb, ret mørk på oversiden og svagt rustfarvet på undersiden. Mørk øjenmaske".

Rustand *Tadorna ferruginea* (01710)

Arten er set i hver sin ende af Limfjorden: 5/6 2 og 10/6 1 Agger Tange (HRC CHJ PWB SUB CSS). 29/8-16/9 ses 2 i området Korsholm og Nordmandshage (PR HAC CR). Det kunne måske være det samme par, som holder sommerferie i Limfjorden. Arten blev også set i august og september 2008-10 ved Korsholm og Nordmandshage, hvilket antyder tilbagevendende fugle.

Rustand x Gravand *Tadorna ferruginea* x *T. tadorna* (01714)

15/3-29/5 ses ved 7 lejligheder en hybrid i Vejlerne (FSL HHL HFN RSN). Desuden 26/3 1 rastende Brokholm Sø

(BJS). På Agger Tange raster et enkelt eksemplar 5/10 (OA).

Gravand *Tadorna tadorna* (01730)

Årets sum er i den lave ende, men alligevel 581 større end sidste år. Mangel på overvintrende Gravænder i starten af 2011 trækker ned i regnskabet. Gennemsnittet for de sidste 10 år er 40.282.

Den hårde vinter 2010/11 ses tydeligt i materialet i antallet af overvintrende Gravænder i det nordjyske. Op til 7 Gravænder på isen ved Aså Havn i begyndelsen af januar er mange under sådanne vejrmæssige forhold (SØP). En periode med tøjfyr senere på måneden får flere fugle til landsdelen, bl.a. 25/1 21 Muldbjerger (DFS) og 31/1 44 Krik Vig (TVN HHN PHK). Alligevel er der kun set 92! i januar, hvor der de sidste 10 år har været 4437 i gennemsnit.

Fra midt i februar bliver de første observationer på 3-cifrede antal set: 17/2 220 Voerså (MLU), 19/2 230 Lovns Bredning (DB TRK), 20/2 220 Als Odde (TSE). Forårets næststørste antal ses allerede 25/2 445 Startøtterne, Nibe Bredning (DFS), mens største først registreres 30/5 450 Gerå Strand (HAC).

Forårstrækket er uanseeligt og byder kun på en enkelt dag med mere end 100 trækkende: 7/3 112 N Nordmandshage (PR).

Ynglefund: 25 lokaliteter har 46 par ynglende Gravænder. 21/5 ses ved Hammershøj første kuld på 8, som bliver ledt over Viborg – Randers hovedvejen af forældrene for derefter at forsvinde ind i en kornmark (TBR).

28/6 140 Lille Plet, Mariager Fjord (GTA) og 17/7 116 Ladestedrevl, Mou (DFS) bliver største obs fra sommeren. Efteråret, som sommeren ubemærket flyder over i, domineres af fugle fra Gerå Strand i øst og Agger Tange i vest. Max fra de pågældende lokaliteter i efteråret er 29/8 550, 13/9 450 og 5/9, 29/9 400 Gerå (alle HAC). Agger Tange har 15/10 300 (GGU m.fl.) og 27/8 200 (CHJ). Af andre store forekomster er 16/10 954 Bovet Bugt (KO) årets største og 19/10 525 Aså Havn (LYA). Efterårstrækket ses hovedsagligt langs sydøstvendt kyst, hvor Nordmandshage har 249 trækkende 19/7-3/10 (PR KHK HAC MCH HHB m. fl.)

En mild start på vinteren får mange Gravænder til at blive indenfor området, og der ses følgende større flokke i december: 30/12 390 Als Odde (TN), 17/12 378 Als Odde (LTP), 14/12 250 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES), 8/12 220 Nordmandshage (HAC), 12/12 230 Hou Havn og 216 Gerå Strand (begge LYA).

Sum: 37.062. 1. halvår 21.507, 2. halvår 15.555. indsendere 165

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	92	3064	6517	3907	5895	2032	987	2187	2923	4194	1415	3849

Brudeand *Aix sponsa* (01770)

10/9 1 han i fældning Bygholm Vejle (JJA). En andeopdrætter står sandsynligvis og mangler denne and et eller

andet sted. Arten er hjemmehørende i Nordamerika.

Mandarinand *Aix galericulata* (01780)

Hele 8 fugle ses hen over året. Arten er hjemmehørende i Kina.

19/1 1 han Guldbæk Ådal (TBA), 4/4 1 han Hald Tostrup (CSS), 11/4 Fyrkat Engsø (CSS), 26/4 2 ad. Alsted

(TMP), 5/6 1 han Tapdrup (PDJE), 19-24/6 1 han Vejrum Vestsø (TBR TRK SKA), 25-27/9 1 han Bygholm Vejle (O-DK) og 6/11 1 han Tange Sø (EMN KAHA).

Pibeand *Anas penelope* (01790)

Et år under gennemsnittet for de sidste 10 år, nemlig 7838 lavere. Pibeænderne svigter forståeligt nok i de første to måneder af året, hvor is og sne dækker landet en stor del af tiden. Fuglene holder til ved isfri å-udløb og fjorde - overvejende i den sydlige og vestlige del af området, bl.a. 7/1 24 og 19/1 70 Nørreådal (TRK LM) samt 18/1 30 Lønnerup Fjord og 32 Lund Fjord (O-DK). 1734 fugle i januar/februar er langt fra gennemsnittet på 17.121, og alle måneder i første halvår har færre end gennemsnittet.

Fra marts ankommer fuglene igen. Ulvedybte har 30/3 2345 (PR), og i løbet af april følger Vejerne med 11/4 1267 Østlige Vejer (O-DK) og 17/4 2600 Bygholm Vejle (SMJ). Af andre større rasttal kan nævnes 9/4 1000 Tissing Vig, Mors (HHL), 9/4 550 Halkær Sø (RWR) og 3/4 300 Lille Vildmose (TC).

Forårstrækket er i småtingsafdelingen og forårets suverænt største trækobs ses 11/4 185 Ø Grenen (KNP). I alt ses 884 trækkende fra 13 lokaliteter.

Der er ingen tegn på yngel i år. Fra sommeren nævnes 19/6 180 Bygholm Vejle (FSL) og 11/7 130 Agger Tange (SA TRK).

Andet halvår er betydeligt bedre end første og alle måneder, på nær november, har gennemsnitligt flere Pibeænder set i forhold til de foregående 10 år. Trækket sæt-

ter ind i september, og på rasteplasserne ses 11/9 2000 Agger Tange (OL), 9/9 1500 Bygholm Vejle (PES) og 12/9 1450 Ulvedybte (HKA).

Største ansamlinger følger normen og finder sted i oktober på traditionelle lokaliteter: 16/10 5000 Bygholm Vejle (GGU m.fl.) som er årets største observation, 28/10 3300 Ulvedybte (SEM HCH), 15/10 2000 Tissing Vig, Mors (IKI) og 12/10 1750 Viskum (TBR TRK). Den milde december holder på fuglene, og 18/12 kan der tælles 3500 i Ulvedybte (JLI).

Følgende lokaliteter har mere end 500 trækkende over efteråret: 11/8-11/10 1745 S Nordmandshage (PR m.fl.), 22/9 558 S Muldbjerger (TSE), 8/8-13/10 568 S Aså Havn (SØP HAC) og 6/8-10/10 539 T Grenen (ROC KNP JPPI SKAF m.fl.).

Sum: 169.329. 1. halvår 32.310, 2. halvår 137.019. Indsendere 145.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	544	1190	15283	13176	1508	609	940	5442	42250	57616	17010	13761
Gennemsnit 2001-2010	8703	8424	24983	17802	1975	762	817	3405	24707	44706	30077	10805

Knarand *Anas strepera* (01820)

Et ret godt år med 87% flere i forhold til 10 års-gennemsnittet. Det er kun overgået af kanonåret 2009, hvor 8421 blev optalt.

Knarand rimer ikke på hårde vintre, så året begynder først for deres vedkommende i marts, med de første 8/3 1 Jerup Strand, samt 3 i Lille Vildmose (TC). Vejerne dominerer stadig foråret, men får nu konkurrence af Lille Vildmose, som ænderne efterhånden har taget til sig. Vejerne har 1006 fugle i 1. halvår, hvor Lille Vildmose tæller 412. Største observationer fra de respektive lokaliteter i 1. halvår: 24/3 52 Kogleaks (FSL), 14/6 31 Bygholm Vejle (O-DK) og Lille Vildmose 4/4 28 (HAC) og 16/4 20 (TBR TRK). Andre steder ses pæne antal af Knarænder, således Agger Tange 137 med max 30/4 20 (TBR TRK), Halkær Sø og Ådal 44 med max 5/4 og 18/4 11 (TSE), Vilsted Sø 144 med max 13/5 38 (HAC) og 23/5 58 (TBR). Ulvedybte har 58 med max 21/4 8 (RWR) og 23/5 8 (TBR).

6 trækkende i foråret er alt hvad det kan blive til: 11/4 2 S Nordmandshage (PR), 18/4 2 S Aså Havn (SØP), 22/4 2 Ø Nordstrand, Skagen (JHC).

Ynglefund: Der er rapporteret om 13-18 par fra følgende

Sum: 5684. 1. halvår 1986, 2. halvår 3698. Indsendere 104.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	276	779	651	280	99	382	204	1316	1311	386

lokaliteter: Agger Tange 3-8 par (HHN), Bygholm Vejle 6 par (O-DK MLU JFA), Lille Vildmose 4 par (PR DFS). Der er set unger ved 2 af vildmose-parrene. Et kuld på 7 og et på 6 (PR).

82% af fuglene i 2. halvår ses i Vejerne, som i oktober og november har nogle gedigne forekomster i Han Vejle/Kogleaks-området. Men inden da begynder efterårets samlinger udenfor Vejerne for alvor på Agger Tange med 27/8 40 (CHJ), 18/10 14 Viskum (TBR) og 13/11 23 Halkær Sø (TSE) hører også til de største observationer udenfor Vejerne.

I oktober ses 9/10 357 Kærup Holme (ATL) og via 4/11 324 Kogleaks (BRS) kommer hele områdets største forekomst i 2011, 6/11 372 Han Vejle (O-DK). Det er fjerdestørste observation af Knarand i vores region de sidste 10 år. Danmarksrekorden (i hvert fald i nyere tid) er i øvrigt 29/10 2009 987 Maribo Sønderø.

En enkelt på træk i efteråret: 5/9 1 S Gerå Strand (HAC). Vinteren viser sig i starten fra den milde side og får fuglene til at blive i landsdelen. 4/12 42 Tofte Sø (TC) og samme dag 16 Gravlev Sø (AHO) vidner om dette.

Krikand *Anas crecca* (01840)

14.000 færre Krikænder i 2011 set i forhold til 10 års gennemsnittet. Dog trækkes gennemsnittet væsentligt op af 2001, hvor der blev set godt 300.000, så reelt er årets sum på et normalt niveau.

En kold og isdækket januar holder alligevel på 666 Krikænder med bl.a. 9/1 90 Hjarbæk Fjord (SA). Efter en nedgang i februar ankommer fuglenene igen, og i Store Vildmose ses første antal over 100 8/3 med 102 (SEM). Derefter følger fra mange lokaliteter tre-cifrede tal, bl.a. 12/3 115 Skals Enge (SA), 13/3 531 Østlige Vejler (O-DK), 13/3 300 Lille Vildmose (TL), 18/3 470 Agger Tange (MOK), 20/3 700 Debel Enge (RSN) og 24/3 245 Tolshave Mose (BKR). Forårets største antal kommer fra de Østlige Vejler, hvor 1455 er til stede 11/4 (O-DK). 6/4 700 Lille Vildmose (RT) og 17/4 800 Ulvedybet (ATL) hører også til blandt mange større observationer i april. Fra sidst i april falder antallet af Krikænder drastisk, og 1/5 250 Ulvedybet (KHK) er sidste større observation i foråret. I juni ses større antal (145 til 240) i Kogleaks (O-DK FSL), Bygholm Vejle (FSL) og Lille Vildmose (PR).

Forårstrækket registreres langs kysterne, hvor de daglige tællinger fra Skagen (Grenen og Nordstrand) fylder i materialet: 8/3-6/6 993 T (ROC KNP KEC JHC EC m.fl.). Max derfra 11/4 532 Ø Grenen (KNP ROC EKR). I perioden 12/3-24/4 trækker 287 Kandestederne med max 11/4 173 NØ (BKR AØ KEC).

Ynglefund: 2 er alt. 10/5 1 par Råbjerg Mile (KNP) og

18/7 1 hun med 6 pull. Lille Vildmose (PR).

Der ses mange store forekomster over hele regionen i efteråret, og knap er juli begyndt, før der tælles 2/7 600 Gerå strand (HAC). 12/7 ses ligeledes 600 i Kogleaks (HRC), og fra sidst i august kommer der for alvor gang i større ansamlinger: 20/8 2150 Bygholm Vejle (TVN), 23/8 850 Gerå strand (HAC), 29/8 1280 Vejrum Vestlø (TRK), 30/8 1250 Viskum (TBR), 31/8 1000 Jerup strand og enge (BKR). September forsætter i samme stil med 5/9 1500 Gerå strand (HAC) og 20/9 1800 Tissing Vig, Mors (JKK). Oktober byder på årets kulmination i Vejlerne med 16/10 10.615 (GGU m.fl.) heraf de 8600 på Bygholm Vejle. I Ulvedybet toppes efteråret med 28/10 2300 (SEM HCH). Østerådalene ved Aalborg har 22/10 635 (HHB).

Efterårstrækket ses hovedsagligt på Kattegatkysten: 19/7-12/12 1654 S Nordmandshage med max 1/9 448 (PR m.fl.), 11/7-15/9 563 S Aså havn med max 22/8 229 (SØP), 5/7-10/11 519 T Grenen max 11/9 48 (ROC KNP SKAF JPIP GEC). Største fra vestkysten er 9/9 180 V Roshage (TBR).

Der er i år ingen kulde til at tvinge Krikænderne mod varmere himmelstrøg, så i december ses bl.a. 14/12 600 Gerå strand (HAC), 16-18/12 600 Lille Vildmose (TN HAC), og 21/12 1100 Bygholm Vejle (PES). Året sluttet af med årets næsthøjeste antal, 30/12 2350 Ulvedybet (SEM).

Sum: 152.321. 1. halvår 41481, 2. halvår 110.840. Indsendere 150.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Vejlerne sum	666	326	12045	24802	1564	2078	3908	29883	22628	32860	10747	10814

Krikand, Pibeand og Gråand, Bygholmengen, 21. december 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Amerikansk Krikand *Anas carolinensis* (01843)

Der foreligger fund af 3 forskellige fugle i 2011. De foregående 10 år er der set 19 Amerikansk Krikand i det nordjyske og med 2011 altså 22.

Alle nævnes 2011: 5-6/4 1 han Lille Vildmose (RSN WJ

JKA TL DFS RT), 17-19/4 1 han Agger Tange (HHN FRO m.fl.), 19/4 1 han Glombak og Bygholm Vejle (KO O-DK VFL JF).

Månedsfordeling for 2001-2011:

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	7	13	1	1	2	-	-	-	-	-

Gråand *Anas platyrhynchos* (01860)

Et år 20% over gennemsnittet for de sidste 10 år, som er 167.888.

Større forekomster i januar er 6/1 800 Ørum Sø (EA), 18/1 1040 Lønnerup Fjord (O-DK), 22/1 1080 Virksund (LM) og 29/1 1400 Lovns Bredning (DMB). Forårets største ses 20/2 1800 Egense Hage (SA). Fra først i marts falder antallet af fugle hurtigt, men inden da ses 4/3 1250 Mulbjerg (TSE), 6/3 1000 Als Odde (TN), 6/3 1250 Agger Tange (TRK) og 8/3 1390 Nørholm Enge (RWR). Intet nævneværdigt forårstræk er registreret.

Ynglefund: Ca. 60 par indberettet – er på ingen måde udtryk for den nordjyske bestand..

2. halvår har følgende max-tal fra en række lokaliteter: 30/7 2500 Bygholm Vejle (GGU), 14/8 1000 Agger Tange (SPP), 5/9 1000 Gerå strand (HAC), 2/11 1200 Lille Vildmose (HAC) og 30/12 2100 Ulvedybet (SEM), som samtidig bliver årets største forekomst. Største trækobs i efteråret bliver 9/11 121 SØ Grenen (ROC KNP).

Sum: 202.182. 1. halvår 94.595, 2. halvår 107.587. Indsendere 156.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	34345	24304	25295	4665	2378	3608	9828	21677	14211	26212	12331	23328

Gråand, Tversted, 15. september 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

Spidsand *Anas acuta* (01890)

2011 hører til i den pæne ende med 21% flere end 10 års gennemsnittet, hvilket skyldes et godt efterår. Der ses få fugle de første to måneder. Marts er der, hvor tingene sker, og første større obs kommer 11/3 91 Agger Tange (MOK). Vejlerne dominerer som sædvanligt på Spidsande-fronten, og her ses kulmination med 13/3 403 Østlige Vejler (O-DK). Fra andre lokaliteter er største antal 20/3 81 Debelenge (RSN), 22/3 258 Agger Tange (HHN) og 25/3 100 Lille Vildmose (TL). I april er de fleste fugle trukket videre mod ynglepladserne. Det registrerede forårstræk er for øvrigt på blot 46 fugle fra 5 lokaliteter.

Sum: 10.980. 1. halvår 3057, 2. halvår 7923. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	47	2055	881	43	19	123	924	4325	1405	1038	108
Agger Tange sum	5	15	451	227	-	3	-	657	3136	617	671	50

Atlingand *Anas querquedula* (01910)

Med 100 flere end gennemsnittet for de sidste 10 år er der tale om et af de bedre år. Ankomst til landsdelen 4/4 6 Lille Vildmose (TN HAC) og 2 Vesløs Vejle (HRC). Lille Vildmose dominerer 1. halvår markant, og herfra hentes de største observationer: 14/5 12, 23/5 14 og 6/6 14 (PR JGL). Fra andre lokaliteter nævnes 16/5 6 Bygholm Vejle (O-DK) og 4/6 6 Ulvedyb (HMT).

Sum: 586. 1. halvår 548, 2. halvår 38. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	186	225	137	8	10	20	-	-	-

Atlingand, Lille Vildmose, 7. maj 2011. Foto: Jan Skriver.

teter på Kattegatkysten fra Skagen til Nordmandshage. Ynglefund: 9/5 1 par fra Bygholm Vejle (O-DK MLU JFA).

64% af andet halvårs fugle kommer fra Agger Tange, hvor der toppes 11/9 med 1300 (OL). Næststørste observation udenfor Agger Tange bliver ikke overraskende gjort i Vejlerne med 16/10 155 Bygholm Vejle, og 22/9 raster 100 i Tissing Vig, Mors (TBR).

Sydgående træk finder hovedsagligt sted ved Nordmandshage med 370 i perioden 22/8-28/10 med max 5/9 123 S (PR m.fl.).

Ynglefund: 10/5 0-2 par Agger Tange (HHN) og 4/6 2 par Lille Vildmose (AO HMA). I Lille Vildmose ses 1 hun med mindst 2 halvstore ællinger 17/6 (PR).

Efteråret er beskedent og største bliver således 20/8 5 Lille Vildmose (HAC), 1/9 11 Vildsted Sø (BLN) og sluttes af med 30/9 4 Bygholm Vejle (JG). Set over de sidste 10 år er 19/9 (28/8-11/10) i gennemsnit dagen med den sidste Atlingand i området.

Skeand *Anas clypeata* (01940)

Tredje højeste sum de sidste 25 år og 4067 flere fugle end 10-års gennemsnittet. 73% af årets sum udgøres af observationer fra Vejerne. Skeand ses ikke i Nordjylland i vinterperioden 17/11 2010 – 9/3 2011, hvilket er usædvanligt, men logisk med den hårde vinter. Først 9/3 dukker 1 han op på Agger Tange (SA). Et middelmådigt forår uden de store antal. 5/4 26 Halkær Sø (TSE), 7/4 30 Lille Vildmose (HAC) og fra Vejerne 9/5 41 Bygholm Vejle (O-DK MLU JFA) er største. Sommeren indledes med 21/6 46 Kogleaks (FSL).

Forårstræk ses i begrænset omfang i Skagen: 29/3-12/5 28 T (ROC KNP JHC m.fl.).

Ynglefund: Skagen Nordstrand 1-2 par (hun med 3 pull. 10/7) (KNP), Lille Vildmose 3-4 par (3 kuld set) (PR DFS HEN), Agger Tange 0-4 par (HHN), Ulvedybet 1-2 par

(hun med 4 pull. 20/7) (HMT), Lundbæk Landbrugs-skole 1 par (ASH). I alt 6-13 par.

Forekomsten i efteråret er stor med Vejerne som dominerende lokalitet. 20/8 185 Bygholm Vejle (TVN) starter en række større observationer fra dette vådområde: 30/9 450 Bygholm Vejle (JG), 5/11 520 Bygholm Vejle (HST) og årets største 9/11 580 Østerild Fjord (O-DK). Udenfor Vejerne mere beskedne max-tal: 23/10 150 Halkær Sø (HEN), 30/8 125 Ulvedybet (ATL) og 13/9 22 Gerå Strand (HAC).

Efterårstræk ses 19/7-11/10 31 S Nordmandshage (PR AØ KHK m.fl.) og 4/9-2/11 28 T Grenen (ROC KNP SKAF m.fl.).

December har stadig 5/12 65 Bygholm Vejle (VFL), og årets sidste registreres 25/12 2 Agger Tange (EA).

Sum: 10.437. 1. halvår 2591, 2. halvår 7846. Indsendere 125.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	74	1188	884	445	1500	653	1168	2532	3178	165
Vejerne sum	-	-	23	382	403	157	70	412	748	2122	3138	156

Rødhovedet And *Netta rufina* (01960)

3-4 fugle ses i november i Vejerne. 9/11 2 hanner og 1 hun Østerild Fjord (O-DK) og 10/11 1 par samme sted (LN). Flokken dukkede senere op i Egå Engsø ved Aar-

hus. 18/11 ses 1 hun på Bygholm Vejle (JB), som således må være en ny fugl i området. Arten er ikke årlig i Nordjylland og blev sidst set i 2005.

Taffeland *Aythya ferina* (01980)

Årets sum svarer pænt til gennemsnittet for de sidste 10 år. I januar og februar ses virkelig få Taffelænder, hvor 21/1 6 Lønnerup Fjord (BRS) og 12/2 14 Lund Fjord (O-DK) er "største". Vinterkulden vælger vi at give skylden igen. Fra marts bliver der normale tilstande og fra søerne ses følgende: 16/3 100 Vilsted Sø (CHJ), 28/3 200 Halkær Sø (PES), 11/4 100 Østlige Vejler (O-DK) og 2/5 130 Selbjerg Vejle (O-DK). Juelstrup Sø har i juni op til 46 Taffelænder 19/6 (HEN).

Ynglefund: 15/7 1 hun med 1 juv Fyrkat Engsø (CSS) og 7/7 2 hunner med henholdsvis 5 og 6 juv. Hanvejle (TRK). Fra Lille Vildmose er der mange indberetninger om hunner med kuld. Desværre svært at vurdere reel bestand ud fra materialet, så et gæt vil være mellem 8 kuld og 14 kuld. Angivelse af ællingernes størrelse i fjerdedele i forhold til en voksen and, er en stor hjælp til at skille de forskellige kuld fra hinanden, især på lokaliteter med mange observatører/observationer.

I september kommer der gang i Taffelænderne, og før-

ste større observation gøres på Bygholm Vejle: 9/9 200 i østsøen (PES). Oktober er dog måneden, hvor de største forekomster registreres. 15/10 tælles hele 1015 på Agger Tange (GGU). Det er en af de traditionelt største rasteplasser i Nordjylland sammen med bl.a. Vejerne og Vandet Sø. Sidstnævnte blev dog næsten ikke besøgt i 2011 af fuglefolket, så 2/9 12 er eneste observation derfra. Vejerne har 30/11 720 Selbjerg Vejle (O-DK). Andre større: 15/10 250 Vilsted Sø (ASH), 19/10 150 Ulvedybet og 18/11 125 Nors Sø (TBR). December ender med 27/12 70 Madum Sø (TN).

Taffeland er traditionelt en mangelvare ved vores kyster. I 2011 blev der kun set følgende på havsiden: 17/1 1 R Grenen, 20/4 4 Ø Nordstrand, Skagen og 31/10 2 R, 11/11 3 Ø, 17/1 1 R Grenen (KNP JPIP OS JHC m.fl.) og 11-28/11 1 R Hirtshals Havn (LTP AØ m.fl.).

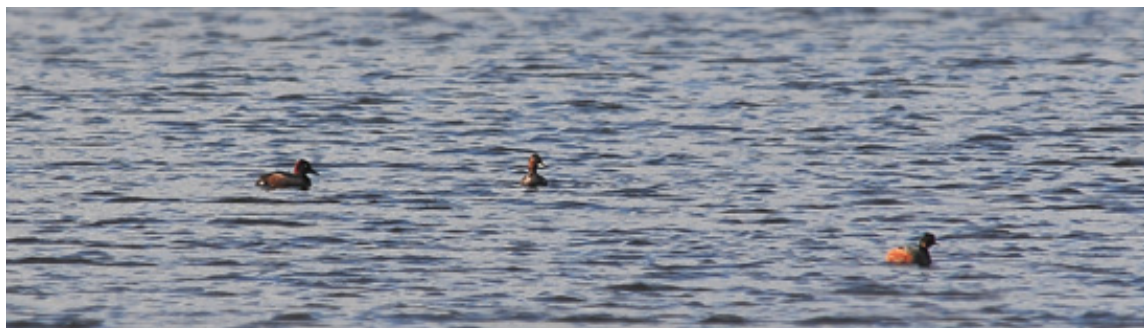
Sum: 11.518. 1. halvår 3175, 2. halvår 8343. Indsendere 98.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	13	66	757	819	933	587	229	371	523	2193	4332	695

Hvidøjet And *Aythya nyroca* (02020)

Ét godkendt fund – endda af to fugle, 1-3/5 1 par Kogleaks, Vejlerne (JPK HHN m.fl.). Der er i alt 7 fund fra

Nordjylland igennem tiden. Sidste blev også set i Vejlerne i 1997. Arten er SU art.

Hvidøjet And han og hun og Sorthalset Lappedykker, Kogleakssøen, Vejlerne, 2. maj 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Troldand *Aythya fuligula* (02030)

Sidste års pæne sum på 77.889 bliver i år overgået med 1317 og ligger hele 17.000 over 10 års gennemsnittet. Fuglene er jævnt fordelt mellem halvårene. 48 % af totalen kommer fra områdets suverænt bedste lokalitet for arten, Halkær Sø.

Den hårde vinter giver få Troldænder. I januar optælles 2044 mod 5629 i sidste milde vinter (2009). De isfri våger i Sebbesund, Nibe og Halkær Bredning har som max 1500 fugle 22/2 (PES). Halkær Sø når efter tøbruddet en kulmination 5/4 med 2610 (TSE). Mange af fuglene stammer vel fra Limfjorden tidligere på året (22/2). I Ørslevkloster Sø optælles 27/3 1116 (TRK).

Af kun 119 trækkende i foråret ses de 71 ved Skagen 23/2 – 29/5 (ROC KNP). Største dagsantal 18 NØ 18/4 Hirtshals Fyr (LGN). Arten trækker hovedsagligt om natten og ses derfor kun i ringe antal langs kysterne under trækket.

Ynglefund: Kærup Holme, Vejlerne min. 5 kuld med 20 pull. (TRK), 1/8 Milesøerne 1 med 8 pull. (BKR), 21/7 Mosen, Læsø 1 med 5 pull. (FLP), 7/6 Vilsted Sø 1 med

11 pull. (HEN), 4/6 Ulvedybet 1 yngle-uroligt par (HMT EFJ JLI HCH), 8/8+17/8 Halkær 4 fugle m. 6+11+6+3 pull. (TSE), 11/7-14/8 Lille Vildmose 3 fugle med 5+6+9 pull. (DFS TC ATL). I er alt ca. 16 ynglefund.

Første rasttal på over 1000 i efteråret ses først 10/10 med 1200 Halkær Sø (PES). Derefter følger 13 observationer resten af året med 1000 ex. eller flere fra denne lokalitet. Efteråret toppe med 2850 Halkær Sø og Ådal 27/10 (TSE), hvilket også bliver årets største observation.

Fra efteråret 21 trækkende Nordmandshage 29/7 – 21/10 (PR m.fl.) og Skagen 44 i perioden 3/9 – 26/12 (ROC KNP SKAF). En finsk undersøgelse viser, at en art som Troldanden udsætter trækket sydover om efteråret med op til en måned i forhold til tidligere. Årsagen tilskrives klimaforandringerne, som giver fuglene fødemuligheder langt ud på efteråret i de lokale skandinaviske og russiske søer og moser. Undersøgelsen bygger på materiale for de sidste 30 år, kilde: <http://www.bbc.co.uk/nature/15783321>.

Sum: 79.206. 1. halvår 39.216, 2. halvår 39.990. Indsendere 149.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2044	6200	8252	20.272	1460	986	1765	2192	2923	16.567	8549	7994	

Bjergand *Aythya marila* (02040)

Årets sum er ca 1000 større end sidste års bundskrabber. Alligevel ligger 2011 langt under gennemsnittet for de sidste 10 år som er 2675. 1. halvår er uført ringe!

Igen afspejles vintervejret i forekomsten de to første måneder af året - en max obs 17/1 på 4 S Aså Havn (SØP) er nok aldrig set så lavt før. 27/3 11 Ørslevkloster Sø (TRK) er forårets største. 19/5 ses sidste i foråret, 4 Ørslevkloster Sø (FRO).

Sum: 1369. 1. halvår 77, 2. halvår 1292. Indsendere 40.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8	3	38	13	15	-	5	1	-	505	463	318	

Efteråret begynder med 19/7 4 S Nordmandshage (PR), hvor de fleste observationer i dette halvår også kommer fra. Således 24/10 370 N, 2/12 og 28/11 73 N og 2/12 260 R (PR TSE HHB). Stensnæs har 115 20/11 (PR) og i Vejlerne ses 27/11 77 Østerild Fjord (O-DK). 12/11 35 Agger Tange (RT MHE JAE) er eneste større langs vestkysten.

Ederfugl *Somateria mollissima* (02060)

Årets sum ligger 18.000 over gennemsnittet for de sidste 10 år. Som DMUs vandfugletællinger gang på gang har vist, overvintrer hovedparten af fuglene i Nordjylland omkring Læsø og i et område syd for ned mod Djursland. Fra land ses de primært fra Stensnæs i nord til Als Odde i syd. 19/1 4000 R Aså Havn (SØP) er største i 1. halvår, fulgt af 7/3 3380 S Nordmandshage (PR) og 19/2 3000 R Als Odde (TN). Stensnæs har 18/1 1035 S (PR), og sidste fra østkysten som skal nævnes er 21/1 1500 R Øster Hurup (HEN). På vestkysten er 2/4 1200 R Hirtshals Fyr (AØ BRØN KUP) største.

Træktalet: 2/1-26/5 6328 T Grenen (ROC KNP KEC LP m.fl.), 7/3-11/4 5294 T Nordmandshage (PR KHK). Ved Skagen ses de fleste trække mod NV til de norske ynglepladser, mens Nordmandshage overvejende har sydtræk mod ynglepladserne i de indre danske farvande. I juni ses en stor ansamling af Ederfugl i Krik Vig. Flokken vokser fra 31/5 430 R (HHN CKP) til 20/6 1090 R

(HHN).

Ynglefund: Nordre Rønner min. 374 reder (KO PR Carl Johan Junge), Hirsholmene ca. 50 ynglende hunner (JG). Ingen rapporter fra Limfjorden, men sidste år var der min. 100 par. De er der nok stadigvæk?

I august ses fældende fugle mange steder, men overvejende i mindre flokke. 29/8 450 R Korsholm (PR) er største fra denne periode. Ved Skagen ses 24/9 770 Grenen (EkR JPIP KNP ROC m.fl.), som samtidig er indledningen på et sydøsttræk af – velnok – norske fugle på lokaliteten. Aså har 28/9 1400 (SØP), og i oktober ses Ederfugl igen i farvandet omkring Læsø, bl.a. med følgende observationer: 6/10 1100 Læsø Rende, 7-8/10 1500 Syrodde (KO). 20/10 ses 2000 i Læsø Rende (LG), hvilket bliver sidste større rasttal fra efteråret. Vintermånederne har 12/12 915 S Nordmandshage (PR) som eneste større iagttagelse.

Sum: 123.235. 1. halvår 69.606, 2. halvår 53.629. Indsendere 129.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8528	11830	23249	13640	6764	5595	3080	4381	17200	20347	3032	5589

Havlit *Clangula hyemalis* (02120)

Årets sum er igen på den bedre side med 216 flere end 10 års-gennemsnittet. Skagen har de fleste Havlit, men også mange observatører, og derfor er der adskillige gengangere i materialet. 2/1-13/5 326 Skagen (KNP ROC + mange). Største derfra bliver 1/4 32 Ø Grenen (KEC KNP ROC) og 20/4 19 Ø Nordstrand (EKR) samt 27/4 22 Ø samme sted (JHC KNP m.fl.). Resten af Nordjylland får ikke de samme mængder af denne smukke andeart, men 2/4 15 NØ Hirtshals Fyr (AØ) kan nævnes. Andre nordjyske obs er 4/4 6 NØ Kandestederne (BKR) og 11/4 5 S Nordmandshage (PR). Bulbjerg har 4 rastende 17/4 (BF), og 30/4 ses 5 NØ Liver Ås udløb (AØ).

Sum: 908. 1. halvår 431, 2. halvår 477. Indsendere 49.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
10	32	53	300	33	3	5	4	11	84	338	35

Sortand *Melanitta nigra* (02130)

Årets sum på knap 400.000 er rekord, hvis man ser tilbage over de sidste 25 år. Den ligger 220.000 over de sidste 10 års gennemsnit. DCE (det tidligere DMU) har i 2010 konstateret stor fremgang for havdykænderes fødegrupper: "Prøver fra 24 prøvetagningsstationer under det natio-

I sommermånederne ses enlige Havlit ved Hirtshals, Læsø, Grenen, Nordmandshage og Bulbjerg. Efterårets første observation af mere end et enkelt eksemplar skal vi helt hen til 28/9 for at finde: 6 S Aså Havn (SØP). Tofirede antal ses endnu senere, og det begrænser sig til en fire-dages periode ved Grenen 9-12/11 185 T med max 10/11 89 SØ og 9/11 69 T (ROC KNP JHC m.fl.). Udenfor Skagen kun få fugle: 2/12 4 Nordmandshage (PR) og 30/12 5 Egense (PS) er største og vidner om, hvor fåtallig arten er i Nordjylland.

nale overvågningsprogram NOVANA viser, at dyr som søstjerner, muslinger, snegle, havbørsteorme og krebsdyr i 2010 gik frem i såvel artsrigdom som i antal individer" (NOVANA 2010). Så måske lyse tider forude for bl.a. Sortand. 19/1 2000 Aså Havn (SØP) er efter vinteren for en stund

har sluppet sit greb og lunere vinde har fordrevet havisen. Vinteren kan ellers fremvise 23/1 5000 Mulbjerg (RSN MON), som også bliver 1. halvårs største observation. En del flokke på over 1000 fugle i løbet af foråret. Ved Jerup Strand raster mange fugle og max nås 11/4 3500 (BKR). Sidste større flok fra den lokalitet bliver 29/5 3400 (BKR). 11/6 2000 Bulbjerg (DB) lukker første halvår af.

Træktal: 18/2-6/6 30.240 T Skagen, max 1/4 3100 Ø Grenen (KEC KNP ROC) og 1/5 2155 Ø Nordstrand (JHC). 19/1-10/5 3970 T Hirtshals, max 2/4 2440 NØ (AØ BRØN KUP). 6/3-28/4 5650 T Kandestederne, max 2/4 3059 NØ (BKR). 7/3-14/6 4607 T Nordmandshage, max 15/3 2375 N (PR).

I juli ses et par store træktal af Sortand, velsagtens på vej til fældepladser: 14/7 3225 N og 19/7 2950 N Nordmandshage (PR).

Store flokke ligger rundt omkring i det nordjyske igennem efteråret. Det lavvandede Kattegat udgør også for

Sortand et vigtigt spisekammer om efteråret og vinteren, hvilket ses af følgende tal fra dette område: 31/10 5500 Hedestederne (TSE), 14/11 5800 Kysten, Tofte Skov (TSE) og 2/12 6000 Nordmandshage (PR). Fra Aså ses 14/10 9000 i Aså Rende samt 9/10 5000 samme sted (SØP). Læsø store banker af muslinge/snegle tiltrækker som altid mange fugle, og her tælles 16/10 16.000 rundt om øen (KO) og 29/10 3700 Storedal (LBO).

Trækket i efteråret domineres af Skagen og Nordmandshage. Fra Grenen ses 11/7-30/12 15.195 (KNP ROC KEC m.fl.) og Nordmandshage har 14/7-13/12 17.295 (PR RSN HAC RWR m.fl.).

Indlandsobservationer er gjort i et område fra Hjarbæk Fjord til Tange Sø: 19/4 høres der over Viborg træk af 5 sortænder lidt før midnat (FRO). Desuden 3/7 4 Tange Sø (JBA), 26/10 2 Hjarbæk Fjord (TRK) og 11/12 1 Ørslev Kloster Sø (TOLA). Fra Himmerland 28/6 1 Vilsted Sø (HEN) og og 31/12 1 han Tofte Sø (TC).

Sum: 397.570. 1. halvår 123.400, 2. halvår 274.170. indsendere 141.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
13262	2899	18012	51947	16221	21059	15868	6725	38980	104307	53477	54813

Amerikansk Sortand *Melanitta americana* (02132)

Andet fund for Nordjylland. 16/10 1 ad. han Storedal, Læsø (KO). Første var 11-12/4 2009 Jegens Odde, Læsø. Desuden foreligger der dokumenterede fund fra Grenen

fra april og september.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Brilleand *Melanitta perspicillata* (02140)

Brilleand er i år set ved Skagen: 21/10 + 23/10 1 ad. han Grenen (ROC KNP Andreas Winding Torben Sørensen) og 19-20/11 1 ad. han og 1 ad. hun Grenen (ROC JOK

m.fl.). Begge fund er godkendte af SU. Der er indtil 2010 16 fund af Brilleand i det nordjyske.

Arten er SU art.

Fløjlsand *Melanitta fusca* (02150)

Endnu en af havets dykænder med et superår. Årets sum på 9443 er næsthøjeste sum de sidste 25 år og ca. 6000 højere end 10 års gennemsnittet. Første halvår er normalt, mens 2. halvår er stort. Arten er kun set ved de ydre kyster og således ingen fra Limfjorden, hvor den har været sjælden i mange år.

Der ses ikke de store antal først på året – vi skal hen til 16/6 for at finde 1. halvårs største observation: 125 Jerup Strand (BKR). Af andre større iagttagelser nævnes 6/4 45 Læsø Rende (SOJ) og 29/5 43 Jerup Strand (BKR). Træk ses som følger: 2/1-16/6 459 T Skagen (ROC KNP + mange) max 26/4 30 Ø Nordstrand (AP HK), 15/3-30/5 91 T Nordmandshage (PR HHB) max 11/4 43 S (PR) og 18/4-30/5 78 T Aså, max 10/5 45 N (SØP).

Sommeren bruges af mange ikke-ynglende/fældende fugle til at raste i Ålbæk Bugt, hvorfra de især ses fra Je-

rup Strand. Kulminationen sker 1/8 361 (BKR).

Årets total trækkes godt i vejret af en stor forekomst på Læsø 16/10: 1800 R Storedal (KO). Samme dag tælles yderligere 210 Syrodde, så der raster minimum 2010 omkring øen. Fra det øvrige Kattegat bl.a. 5/11 401 Øster Hurup Havn (TN), 2/12 115 Nordmandshage (PR) og 20/10 50 kysten ved Tofte Skov (TSE), 31/10 50 Hedestederne (TSE). Vestkysten har 16/9 11 V Roshage (TBR CHJ JKK m.fl.) som største. Kort før året er slut ses 30/12 50 Egense (PS).

Træk ses hovedsagligt fra følgende steder: 18/7-31/12 1163 T Grenen (ROC m.fl.) max 12/11 197 Ø (JHC ROC KNP OS) og 14/7-13/12 230 T Nordmandshage (PR m.fl.) max 12/12 64 S (PR). Derudover ses 20/11 64 S Stensnæs (PR).

Sum: 9443 1. halvår 1383, 2. halvår 8060. indsendere 83.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
27	34	208	415	411	288	520	1547	271	3425	1775	522

Hvinand *Bucephala clangula* (02180)

Et halvskidt år hvis man sammenligner med de sidste 5 år, hvor der blev set knap 124.000 i gennemsnit. Set over 10 år lidt mere normalt, men stadig et godt stykke fra gennemsnittet på 97.000.

Fra den hårde vinter ses i tø-perioderne mange fugle langs kysten i det østlige Himmerland, 23/1 2800 Mulbjerg (RSN MON) og 24/1 1580 Hedestederne (TSE). I januar er der også større forsamlinger i Limfjordsområdet: 15/1 760 Nees Sund (EA), 21/1 505 Skive Fjord (DMB) og 27/1 700 Sebbesund (PES). 19/2 1500 Als Odde (TN), 12/3 930 Hjarbæk Fjord (SA), 13/3 824 Øst-

lige Vejler (O-DK) og 2/4 1050 Agger Tange (CHJ), er andre store forekomster i foråret. I juni ses en stor flok i Hjarbæk Fjord, 7/6 650 (FRO).

Efteråret og vinteren byder på færre store flokke, men til gengæld årets største: 27/12 5500 Hjarbæk Fjord (SA). I øvrigt raster mange fugle i Hjarbæk fjord og allerede 10/7 kan 2800 tælles (TRK). 15/10 640 Agger Tange (GGU), 17/12 400 Tange Sø (KAHA) og 30/12 400 Havnø (TN) er andre større obs fra Nordjylland. Fra trækket er max tallene: 9/11 649 SØ Grenen (KNP ROC) og 28/11 112 S Nordmandshage (PR TSE HHB).

Sum: 79.324. 1. halvår 51.749, 2. halvår 27.575. Indsendere 155.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	19148	10501	14026	6592	667	815	3292	1010	380	7966	4625	10302

Lille Skallesluger *Mergus albellus* (02200)

Med årets sum på 1051 ligger den lige under 10 års gennemsnittet på 1119.

De fleste Lille Skallesluger ses i første halvår i områdets vestlige del, med Vejlerne som største trækplaster. 12/2 25 Nors Sø (JSK) er dog udenfor Vejlerne, men til gengæld 1. halvårs største obs. I de vestlige Vejler ses max 15/3 18 ligeligt fordelt på kønnene (O-DK). 6/3 8 Sønderlem Vig (KDP), 13/3 5 Vilsted Sø (BLN) og 5/4 5 Halkær Sø (TSE). Tre sene iagttagelser slutter foråret af:

23/5 1 N Stensnæs (PR), 26/5 2 Virksund (KMHA) og 7/6 1 hun i Hjarbæk Fjord (FRO).

I august dukker den første tidlige skallesluger op i Lille Vildmose: 11/8 1 hun/1K (TC TL). Ellers skal vi hen sidst i december, før der for alvor indfinder sig større mængder af den Lille Skallesluger. I dette halvår er det Nors Sø som fører an, hvor fra max bliver 30/12 42 (JKK). Øvrige max tal er 21/12 8 Bygholm Vejle (O-DK), 26/12 10 Halkær Sø (TSE) og 31/12 12 Lille Vildmose (TC).

Sum: 1051. 1. halvår 670, 2. halvår 381. indsendere 87.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	125	267	218	56	3	1	-	4	-	9	85	283

Lille Skallesluger, Toftesø, Lille Vildmose, 21. december 2011. Foto: Karsten Stæhr.

Toppet Skallesluger *Mergus serrator* (02210)

2000 flere end 10 års gennemsnittet gør 2011 til et godt år!

Vinteren har relativt få fugle, og største er 2/1 22 Sebersund (KAH) og 12/2 48 Lindholm Vejle (HHL). I april begynder der at blive registreret større flokke: 11/4 115 Pytodde, Vejerne (O-DK), 16/4 75 Nordmandshage (TRK TBR), 16/4 72 Aså Havn (SØP) og 21/4 68 Kandestederne (BKR). Fra midt i maj og godt en måned frem raster mange ved Jerup Strand og kulmination ses 11/6 255 (BKR).

Trækket er mest registreret ved Skagen med 23/2-3/6 645 T (mange indsendere) og Nordmandshage 7/3-11/4 230 T (PR).

Ynglefund: 8/8 1 hun med 6 pull. Lundbæk Huse (HHB), 12/8 1 hun med 6 pull. Nordmandshage (PR RWR HHB),

Sum: 18.293. 1. halvår 5742, 2. halvår 12.551. Indsendere 120.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
151	304	797	1426	1902	1157	274	140	1071	4294	6023	749

Stor Skallesluger *Mergus merganser* (02230)

Et dårligt år med nedgang i summen med godt 2000 set i forhold til 10 års gennemsnittet. Ingen fugle i sommermånederne overhovedet.

isen i januar presser skalleslugerne sammen på få isfrie steder. Således 7/1 160 Aalborg Havn (SEM) og 17/1 190 Tange Sø (ER). I februar ses de største ansamlinger: 6/2 230 Hvalpsund (HTM), 12/2 235 Tømmerby Fjord (O-DK), 18/2 420 Nibe Bredning (TSE) som bliver årets største, og 19/2 210 Lovns Bredning (DMB TRK). I resten af foråret bliver 15/3 195 Vestlige Vejler (O-DK) og

Sum: 8002. 1. halvår 6971, 2. halvår 1031. Indsendere 127.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1945	2906	1825	240	55	-	-	-	14	33	165	819

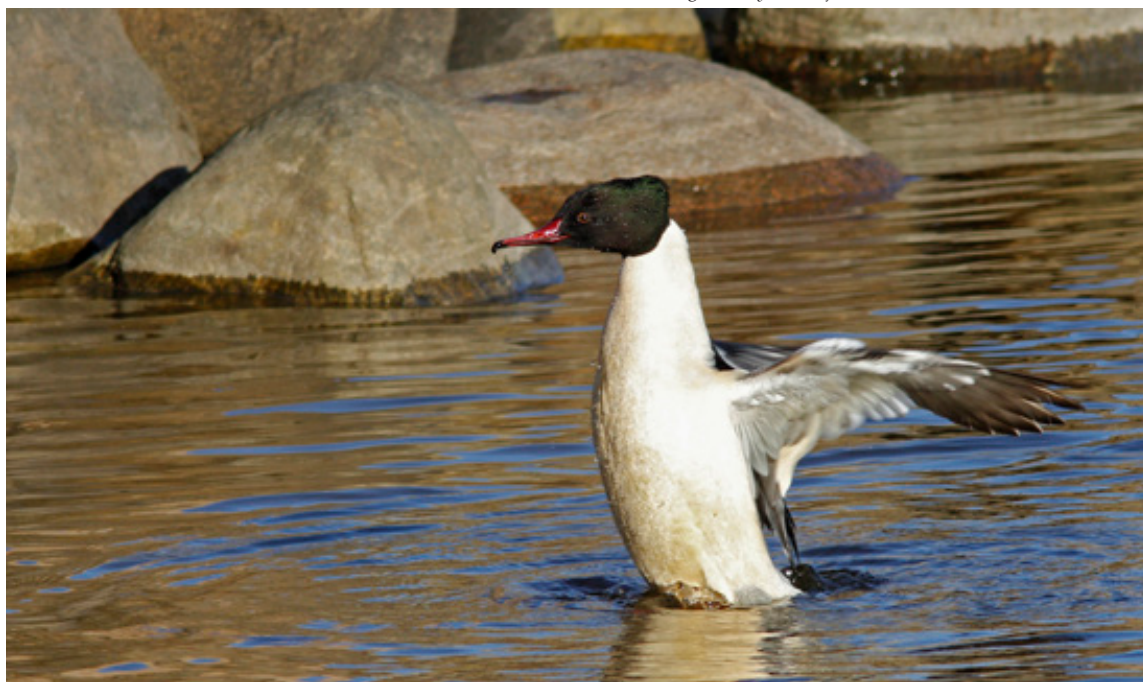
10/7 1 hun med 13 pull. Skansehavnen, Frederikshavn (BKR) og endelig 18/5 min. 2 par Hirsholmene (JG). Efterårstræk ses 8/7-30/12 633 T Grenen (ROC KNP m.fl.) max 10/11 81 SØ (ROC) og 29/7-13/12 1369 S Nordmandshage (PR HHB HAC m.fl.) max 26/9 152 S (PR AØ KHK).

Årets suverænt største registrering foretages af O-DK, der 9/11 tæller 4410 i forbindelse med overnatningsplads i Østerild Fjord. Omkring Løgstør ses også mange fugle, og her topper de toppede 23/10 556 (BLN). 2/10 119 Stensnæs (MLU), 3/10 108 Jerup Strand (BKR) samt 16/10 372 Bovet, Læsø (KO) er andre væsentlige tal fra perioden. Året sluttet af med 30/12 300 Amtoft Vig (HRC).

20/3 129 Flyndersø (BJA) de største, mens sidste ses 29/5 1 hun Grenen (JHC).

Herefter ses der ikke Stor skallesluger igen før 10/9 1 Bådgårdsvig, Limfjorden (JLJ). Et mildt efterår og en lige så mild start på vinteren giver ikke fuglene anledning til at bevæge sig til det nordjyske, og først sidst i december ankommer lidt større flokke. 17/12 80 Tjele Langsø (TBR), 20/12 100 Tange Sø (KAHA) og 29/12 80 Flyndersø (BJA).

Stor Skallesluger, Sæby Å, 30. januar 2011. Foto: Hans Henrik Larsen.

"Rovfugleåret 2011" byder på mange spændende forekomster og i det hele taget ses betydeligt flere fugle end i 2010. 25 forskellige arter er rapporteret. Et ganske fint forårstræk ses for flere arters vedkommende. Markant er forekomsten af Vandrefalk, der er den hidtil største ved Skagen og forekomsterne af sydøstlige arter som Aftenfalk og Steppenhøg er store, for sidstnævnte den hidtil største. Hvad angår de nordjyske ynglefugle, så er Rød Glente atter oppe på 11 par, Havørn får for andet år én unge og for Kongeørn er det status quo med to unger. Til gengæld er bestanden af Duehøg i Vendsyssel nede på niveauet fra for 35 år siden. Efteråret byder på den hidtil største forekomst af Fjeldvåge, hvilket sikkert skal ses på baggrund af et stort gnaverår nordpå. Endelig bemærkes en invasion af Steppenhøg, der giver en rekordforekomst på 10 fugle i efteråret. Opgørelse af forårstrækket ved Skagen er foretaget af Knud Pedersen.

Fjeldvåge, Skagen,
11. april 2011.
Foto: Jørgen Kabel.

Rovfugletrækket ved Skagen i foråret 2011
fordelt på måneder, samt totalen, største
dag(e) og mediandato for de enkelte arter.

	Marts	April	Maj	Juni	Total	Største dag	Median- dato
Hvæpsevåge	0	0	390	224	614	10/5 (156)	22/5
Sort Glente	0	21	31	2	54	9/5 (5)	8/5
Rød Glente	16	87	71	35	209	11/6 (10)	2/5
Havørn	5	25	24	1	55	25/4 (7)	26/4
Slangeørn	0	1	0	0	1		
Rørhøg	0	151	219	25	395	9/5, 10/5 (33)	7/5
Blå Kærhøg	0	98	58	2	158	9/5 (12)	27/4
Hedehøg	0	2	32	2	36	10/5 (7)	10/5
Steppenhøg	0	14	12	0	26	20/4, 9/5 (4)	30/4
Spurvehøg	114	1576	638	59	2387	18/4 (226)	21/4
Duehøg	8	26	5	0	39	8 datoer (2)	16/4
Musvåge	501	3781	2398	676	7356	25/4 (600)	28/4
Fjeldvåge	15	228	133	1	377	21/4 (30)	25/4
Lille Skrigeørn	0	1	1	0	2		
Stor Skrigeørn	0	1	2	0	3		
Dværgørn	0	1	0	0	1		
Kongeørn	3	4	3	0	5	25/4, 30/4 (4)	
Fiskeørn	0	205	118	13	336	23/4 (31)	27/4
Tårnfalk	5	350	446	26	827	7/5 (126)	2/5
Lærkefalk	0	39	136	40	215	1/5, 9/5 (29)	7/5
Aftenfalk	0	2	41	0	43	10/5 (14)	10/5
Dværgfalk	0	116	146	5	267	1/5 (18)	1/5
Slagfalk	0	0	1	0	1		
Jagtfalk	1	0	0	0	1		
Vandrefalk	2	108	73	2	185	1/5 (17)	28/4
Sum	670	6837	4978	1113	13593		

Rød Glente, Skagen,
21. marts 2011.
Foto: Knud Pedersen.

Sum af rovfugletræk ved Skagen i forårene 2003-2011.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hvepsevåge	399	589	325	512	1082	1871	899	277	614
Blå Glente	0	0	1	0	1	0	0	0	0
Sort Glente	28	20	31	40	40	59	38	39	54
Rød Glente	43	63	103	104	169	267	195	136	209
Havørn	33	18	30	40	45	93	63	27	55
Slangeørn	0	0	0	1	1	2	0	0	1
Rørhøg	319	354	350	416	248	483	417	351	395
Blå Kærhøg	290	340	237	307	143	339	328	139	158
Hedehøg	20	35	24	30	23	50	25	10	36
Steppehøg	7	3	6	13	1	12	9	5	26
Spurvehøg	2497	3098	2079	2510	2549	3736	3134	2827	2387
Duehøg	30	29	23	39	21	26	81	56	39
Musvåge	3188	4223	4369	5963	5060	7670	4083	5204	7356
Ørnevåge	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Fjeldvåge	331	244	440	387	242	882	323	205	377
Lille Skrigeørn	1	3	1	1	1	3	1	1	2
Stor Skrigeørn	1	0	0	0	1	4	1	0	3
Dværgørn	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Kongeørn	1	2	6	3	0	4	1	3	5
Høgeørn	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Steppeørn	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Kejserørn	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Fiskeørn	314	291	332	229	211	434	301	238	336
Lille Tårnfalk	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Tårnfalk	243	494	609	877	487	1038	721	322	827
Lærkefalk	94	191	143	358	198	330	182	113	215
Aftenfalk	10	4	6	8	5	63	7	1	43
Dværgfalk	205	358	424	299	182	367	296	223	267
Slagfalk	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Jagtfalk	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vandrefalk	93	116	106	87	83	140	124	98	185
I alt	8145	10472	9643	12222	10789	17864	11227	10274	13593

Steppehøg, Nordstrand,
Skagen, 30. april 2011.
Foto: Johnny Laursen.

Hvæpsevåge ad. han (begge fugle), Skagen, 9. maj 2011.

Fotos (begge fugle): Knud Pedersen.

Hvæpsevåge *Pernis apivorus* (02310)

Efter et meget sløjt 2010 er vi tilbage på en hæderlig årssum, hvor en stor del af fuglene som vanligt ses ved Skagen. Glædeligt er det dog med betydeligt flere rapporterede ynglefund end normalt.

Årets første ses ved Skagen 7/5 3 trækkende (flere inds.). Allerede 10/5 falder årets største trækdag med 156 fugle fulgt af 11/5 med 40 fugle (flere inds.). Resten af foråret ses blot enkelte større dage. Nævnes kan 22/5 66 T, 8/6 60 T og 11/6 56 T (flere inds.). I alt noteres i foråret 614 fugle.

En del andre lokaliteter melder også om pæne trækdage. Nævnes skal 9/5 32 NØ Liver Ås udløb (AØ), 10/5 9 N Lundby Krat (TSE), 10/5 12 NØ og 11/5 16 NØ Lille Vildmose (HAC HHB TSE) og 19/5 9 N Gerå (PR).

Sikre eller sandsynlige ynglefugle er meldt fra hele 17

lokaliteter. 9 lokaliteter nord for Limfjorden – alle 1 par (JTN), Børgholm Klosterskov, Hals Nørreskov, Tolne Skov, Eskær Skov, Skarpholt plantage, Rugtved Skov, Pajheden Skov, Nejsum Skov, Hammer Bakker Nord. 8 par syd for Limfjorden, Nørhund Skov (GRA), Skørping (CR), Høstemark (PR), Tofte Skov (HAC JTN TC), Løvskaal (TBR), Hvilsom (JLI), Ø (TBR) og Lindum Skov (FRO).

Som vanligt ses lidt trækforsøgende fugle ved Skagen i sommerens løb, flest 7/7 9 TF (JPIP KNP). Ellers byder efteråret på en række iagttagelser af 1-2 ex. Eneste observation af flere er 28/7 5 Lindum (FRO) og 30/8 4 S Landvadhøj (AL). Årets sidste fugle ses 29/9 2 S Nørholm Enge (RWR) og 1/10 1 S Hirtshals Havn (MCH LP) og 1 Tofte Skov (møde i redaktionen af denne rapport).

Sum: 985. 1. halvår 869, 2. halvår 116. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	-	551	318	61	42	11	2	-	-
	-	-	-	-	390	224	31	9	-	-	-	-

Sort Glente *Milvus migrans* (02380)

En pænt stor årssum.

Årets første er en meget tidlig fugl 30/3 1 Ø Tolshave Mose (BKR) fulgt af 7/4 1 R-V Vejlbæk ved Sæby (FSH). Ved Skagen ses i perioden 11/4 til 8/6 54 fugle. Bortset fra 21/4 3 Ø (EKR) ses hovedparten af fuglene i dagene 9-11/5 med max. 9/5 5 (flere inds.).

Der foreligger også mange fund fra andre lokaliteter i foråret. Alle nævnes, 19/4 1 NØ Klitmøller (JJA), 23/4 1 NØ Nr. Tornby (KUP) og 1 N Grønhøj Strand (LN

SVUR), 25/4 1 N Aså (SØP) og 1 Lille Vildmose (MHR), 7/5 1 Høstemark (DFS) og 1 NØ Kærup Holme (HST), 8-9/5 3 Ø Bulbjerg (HHN HRC m.fl.), 10/5 1 Ø Vester Holmen (BKR), 1 N Liver Ås udløb (LGN) og 1 Ø Nørklit (POW), 12/5 1 NV Vestbjerg (UK), 25/5 1 S Lille Vildmose (TSE), 11/6 1 T Hjørdemål Klit (CKP), 13/6 1 R Harbo Slette (CKP) og 25/6 1 SV Tofte Sø (HAC CR). To fugle fra andet halvår stammer begge fra Skagen, 10/7 1 TF (KEC KNP JOK ROC) og 26/7 1 R (PASH).

Sum: 86. 1. halvår 78, 2. halvår 8. Indsendere 75.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	29	43	6	2	-	-	-	-	-
	-	-	-	21	31	2	2	-	-	-	-	-

Rød Glente *Milvus milvus* (02390)

I vintermånederne ses enkelte fugle primært nær de kendte ynglepladser. Dog ses 14/1 1 SV Skagen, hvilket blot er det andet vinterfund derfra (ROC). Ellers ses den første fugl der 3/3 1 udtrækkende (ROC KEC m.fl.). Antallet af fugle ved Skagen er med 209 det hidtil næststørste, kun overgået af 2008. Forårets største tal er 19/4 9 (EKR), 20/4 min. 8 (HAC), 24/4 12 (HHN) og 11/6 10-14 (EØ TN).

Fra andre lokaliteter skal nævnes 25/4 5 T Aså (SØP) og 9 T Lille Vildmose (MHR) og 11/5 7 S Lille Vildmose (DFS). Ellers stammer en stor del af forårets iagttagelser fra områder nær artens ynglepladser. Her skal blandt andet nævnes noget af et middagsbord i Tolne Skov 28/4 – 11 Rød Glente, 1 Kongeørn, 1 Havørn, 50 Ravne og 1 Ræv (BKR).

Sum: 902. 1. halvår 647, 2. halvår 255. Indsendere 170.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	15	14	72	245	222	79	81	27	17	43	43	44
Skagen	1	-	16	87	71	35	15	-	-	1	-	-

Havørn *Haliaeetus albicilla* (02430)

Der indsendes efterhånden så mange iagttagelser af Havørn fra Nordjylland, at det er helt umuligt at danne sig et indtryk af, hvor mange fugle, der opholder sig i landsdelen i løbet af året. Året byder på én unge fra yngleparret i Tofte Skov.

Hovedparten af årets fugle ses i områderne Thy/Vejlerne, i træktiden ved Skagen samt ikke mindst i Lille Vildmose.

Ved Skagen noteres i perioden 27/2 til 8/6 i alt 55 fugle. Hvor mange fugle dette tal reelt dækker over er umuligt at sige. Største dage er 25/4 7-9 (flere inds) og 6/5 7 TF (HAC m.fl.).

Sum: 648. 1. halvår 334, 2. halvår 314. Indsendere 185.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	32	45	60	90	59	48	64	58	37	75	38	42
Skagen	-	1	5	25	24	1	-	-	-	4	1	-

Slangeørn *Circaetus gallicus* (02560)

Et godkendt fund, 29-30/4 1 3K TF Skagen (Jes Graugaard Christian Hjorth m.fl.). Der er tale om det 16. nord-

Fra Vendsyssel melder JTN m.fl. om 11 ynglepar (2417 km²) med følgende antal udfløjne unger: 1 par med 4 juv, 2 par med 2 juv, 2 par med mindst 1 juv, 5 par med 0 juv og 1 par med ? juv. Så bestanden er tilbage på 2009 niveau, efter at der i 2010 blot blev registreret 6 par. En af ungerne fra et 2-kuld blev ramt af en vindmøllevinge og måtte aflives efter at være afleveret til en plejestation. 4-kuldet er det første registrerede i Vendsyssel siden arten begyndte at yngle i Vendsyssel igen i 1991. Der foreligger ingen sikre ynglefund uden for området i Vendsyssel.

Fra efteråret en lang række observationer primært nær yngleområdet. Også sidst på året ses flere fugle end normalt i den milde (for)vinter. Største i denne periode er 2/12 9 fou. Boel Mølle/Hestvang (LBRJ).

Yngleparret i Lille Vildmose har bygget en ny rede. De får en unge, der forlader reden i perioden 23-30/6. Den ses dog først ved Toftesø fra 20/7 (TC HAC CR ATL m.fl.). Ungen ses i området året ud. Desuden er der i årets løb bygget en rede i Thy, men mere er der ikke kommet ud af det. Ellers må det store antal ørne i landsdelen – hvoraf mange ældre fugle – vel snart betyde flere ynglepar i området.

Det er ud fra materialet ikke muligt at vurdere, hvor mange forskellige fugle, der har optrådt i Vejlerne end-sige Lille Vildmose i årets løb.

jyske fund. Det seneste er fra 2008. Arten er SU art.

Slangeørn, Skagen, 30. april 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Rørhøg, Vejlerne, 21. april 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Der er rapporteret et meget stort antal fugle, og det må være første gang, at der indtastet flere fugle fra Lille Vildmose end fra Vejlerne. Men det siger jo nok mere om fordelingen af ornitologerne end fordelingen af fuglene.

Året starter med to vinterobservationer fra Vejlerne, 18/1 1 Lønnerup Fjord (O-DK) og 21/1 1 hun R Selbjerg Vejle (BRS). Næste er mere normal, 7/3 1 hun Tømmerby Fjord (HRC SUB).

Forårstrækket ved Skagen er tæt på gennemsnittet. Første fugle ses 1/4 2 T Nordstrand. Kulminationen ses primo maj med de største dage 9/5 og 10/5 33 (KNP JHC HAC m.fl.). I alt noteres 395 ex. foråret igennem. Fra andre lokaliteter skal nævnes 7/5 10 trækkende Klitmøller

(JJA JKY).

Fra Vejlerne er der meldt om 54 territorier, hvilket er en fremgang fra 42 i 2010 (ornit.dk). Fra andre lokaliteter foreligger følgende sikre eller sandsynlige par, Lille Vildmose 5 par, Nørreådal 2 par, Ulvedybet 2 par, Haldager Vejle 2 par, Vejlen ved Vadum 2 par, Vester Hassing Slamdepot 2 par samt et par på følgende lokaliteter: Landholm, Viskum, Vejrum Vestsø, Østerådal ved Aalborg, Tange Sø, Vilsted Sø, Snevre, Rærup og Bolle/Try Enge.

Årets sidste iagttagelser drejer sig måske om den samme hun i Vejlerne, der holder ud i perioden 8/11-31/12 (fle-re indsendere).

Sum: 4042. 1. halvår 2607, 2. halvår 1435. Indsendere 219.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	34	1092	1110	371	401	506	473	39	14	2
Lille Vildmose – sum	-	-	5	273	235	130	91	124	106	7	-	-
Vejlerne – sum	2	-	22	296	164	74	148	65	93	29	14	2
Skagen	-	-	-	151	219	25	23	16	13	-	-	-

Blå Kærhøg *Circus cyaneus* (02610)

Skønt flere fugle end i 2010, er årssummen dog lav, hvilket ikke mindst skyldes det ringeste forårstræk længe ved Skagen. Til gengæld ses pænt med fugle i andet halvår – også i årets sidste måneder, hvor vinteren er meget mild.

Året starter med få fugle, da vinteren holder ved langt ind i marts.

Som nævnt er forårstrækket ved Skagen med 158 fugle svagt. Første fugle trækker 1/4 2 NØ (KNP ROC KEC). Kulminationen ses i dagene 20-25/4 uden større dage. Årets største dage falder i maj med 7/5 8 og 9/5 12 (HAC KNP CGJ m.fl.). Forårets sidste ses 6-7/6 1 brun fou. (APN JHC DMZ). Der foreligger ingen større træk-tal fra andre lokaliteter.

I andet halvår ses de første fugle meget tidligt, således 31/7 1 han V Hammershøj (MHH), 5/8 1 brun fou. Ulvedybte (RWR HHB) og 6/8 1 fou Sørig Enge (BKR). En stor del af fuglene i andet halvår rapporteres fra Lille

Sum: 863. 1. halvår 313, 2. halvår 550. Indsendere 159.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Lille Vildmose – sum	26	25	31	144	85	2	1	9	73	200	171	96
Skagen	2	4	11	14	-	-	-	3	16	70	63	41
	2	1	-	98	58	2	-	-	6	13	1	-

Steppehøg *Circus macrourus* (02620)

Et på alle måder unikt år. 41 forskellige fugle er rapporteret, heraf de 12 under en invasion i andet halvår.

I foråret ses ikke mindre end 26 fugle ved Skagen – 14 i april og 12 i maj. Uden sammenligning det hidtil største år der. De første ses 19/4 2 (flere indsendere). To dage ses hele 4 fugle, således 20/4 og 9/5 (flere inds). Af fuglene er én adult han 20/4 (JHC GBL), øvrige brune, hvoraf hovedparten 2K. Forårets sidste er 21/5 1 TF (CSS JPIP DBC m.fl.).

Herforuden 4 iagttagelser, 3/4 1 ad. han fou. Råbjerg Hede (SWJ), 27/4 1 2K overnattende Haldager Vejle (RSN), 28/4 1 2K hun NØ Syrodde, Læsø (PR) og 9/5 1 2K T Bulbjerg (HRC).

Efterårets gigantforekomst starter 30/8 1 1K S Nordmandshage (PR HAC) og følges af 1/9 1 1K R Elling

Sum: 42. 1. halvår 30, 2. halvår 12. Indsendere 45.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	17	13	-	-	1	9	2	-	-
	-	-	-	14	12	-	-	-	1	1	-	-

Steppehøg / Hedeheg *Circus macrourus* / *C. pygargus* (02629)

Fire iagttagelser i denne kategori fra april, maj, september og oktober.

Hedeheg *Circus pygargus* (02630)

Efter sidste års bundskraber ses i år mange fugle. Dog ingen nordjysk yngel.

I Skagen-området ses årets første 24/4 1 2K Ø ved Nordstrand (CGJ JAE JHC AP) og 1 ad. han Milesøerne (AØ). Frem til 8/6 1 2K Ellekrattet (APN) noteres i alt 36 fugle, hvoraf de 32 i maj. Den største (og meget store) dag er 10/5 med 7 fugle (flere inds.) fulgt af 9/5 med 5 fugle (flere inds.).

Udover Skagens-fuglene foreligger følgende iagttagelser, 8/5 1 han og 1 hun Ø Bulbjerg (HHN AS TRK), 10/5 1 ad. hun NØ Hirtshals (PR), 10/5 1 brun N Portlandsmosen (HAC), 11/5 1 ad. han S Gerå (RSN MON) og 1 ad. han NØ Vilbøl Plantage (JJA), 12/5 1 ad. han NØ Ves-

ter Vandet (PHA), 15/5 1 hun fou. Bygholm Vejle (AS), 16/5 1 2K hun R Vester Melholt (RSN), 19/5 1 ad. hun R Gerå (HAC), 21/5 1 ad. han Lille Vildmose (WJ), 23/5 og 29/5 1 ad. hun R nær tidligere yngleplads ved Tøtterne/Kokkedals Kær (ATL HAC RSN MON), 28/5 1 hun fou. Bygholm Vejle (CFL), 2/6 1 2K hun N Råbjerg Hede (SSL) samt 8/6 1 R Sønder Sørig (LAM).

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	2	46	4	-	2	-	-	-	-
	-	-	-	2	32	2	-	-	-	-	-	-

Duehøg *Accipiter gentilis* (02670)

En lav årssum med få forårstrækkende fugle og en yng-lebestand i Vendsyssel, der er nede på samme niveau som for 25 år siden.

Den nordjyske og især den vendsysselske ynglebestand er der som vanligt pænt styr på. Jan Tøttrup Nielsen be-retter: "Undersøgelseområdet Vendsyssel er på 2417 km².

Ynglebestanden faldt til 32 par i 2011. I det første år af under-søgelsen var bestanden på 31 par, så det tangerer et lavmål (der blev ikke fundet par efter ungerne var fløjet fra reden – ungerne flyver skrigende rundt 2-4 uger, efter de har forladt reden og er der lette at registrere). 4 af de 32 par lagde måske ikke æg. Hos de øvrige blev der hos alle lagt mindst et æg. Det gennemsnitlige antal æg var 2,96 (n 24 kuld). Der blev regi-streret mindst 70 pull. (alle ringmærket), og i alt blev 66 un-ger flyvefærdige (alle ringmærket) – dette giver en gennem-snitlig ungeproduktion på 2,06 juv/par og 2,75 juv/par med mindst 1 juv. Der var hele tre 4-kuld og kun 25,0 % af yngle-forsøgene mislykkedes. Den gennemsnitlige ungeproduktion er den tredje højeste i hele undersøgelsesperioden (1977-2011). Der blev indsamlet fjer nok til alders og individbestemmelse hos 28 af de 32 ynglende hunner. Materialet er endnu ikke analyseret, men der blev registreret to (7,1 %) 1-årige hunner (en med 0 unger og en med 3 unger). Der er i år registreret et ynglepar med en 1-årig han og en 2-årig hun, parret fik 3 ud-fløjne unger. Med en tilbagegang på 55,6 %, fra 72 par i 1994 til nu 32 par i 2011, er bestanden nu tilbage, hvor det hele be-gyndte. Men med et signifikant fald i ungeproduktionen de sidste 11 år, med i gennemsnit 0,5 unge, var ungeproduktio-nen i 2011 meget god. Dette medfører forhåbentlig en forbed-ring i bestandsstørrelsen til næste år. Det tyder på, at der er en sammenhæng mellem klimaforandringerne og fødetilgan-gen, som har ændret sig betydeligt de sidste 11 år. Andelen af

Ringduer i føden falder, tilsvarende stiger andelen af mindre byttedyr som drosler, Skovskade og Husskade. Derudover sker der meget med ynglehabitaterne efter de senere storme og or-kaner. Det var forventet, at bestanden ville falde yderligere i 2011 på grund af de to hårde vinter. Problemerne ved fasan-udsætningerne regnes nu for minimale. Der blev kun fundet ulovlig bekæmpelse på én lokalitet (mindst 2 1K Duehøge fun-det aflivet efter fældefangst ved fasanudsætningsplads). Den illegale bekæmpelse er nu størst i forbindelse med tamferkræ ved menneskelig beboelse (tamduer og høns). Topprædatorerne Kongeørn og Stor Hornugle begynder lokalt at give problemer og problemet er voksende. Der yngler nu 3 par Stor Hornugle indenfor undersøgelsesområdet (alle i skove), og der yngler ikke Duehøg indenfor en radius af 3 km fra disse. Der yngler nu flere par Ravne end Duehøge i undersøgelsesområdet, og de yngler næsten alle i gamle ynglebeovoksninger af Duehøg." JTN rapporterer udenfor dette område endvidere føl-gende ynglefund af Duehøg: Nybæk plantage ved Løk-ken (0 juv), Blokhush plantage (4 juv), Tranum klitplan-tage SV (3 juv), Tingskoven (3 juv), Vester Thorup plan-tage Ø (0 juv), Svinkløv plantage (0 juv) - 2 store pull. taget af Stor Hornugle, Fosdal plantage (2 juv), Kollerup plantage (0 juv) - 3 store pull. taget af Stor Hornugle og Østerild plantage NØ (0 juv).

Andre indberetninger: Dall Hede og Skov (min 3. juv) (BJA), Skagen – syd for (flere inds.), Tornbakkerimmen ved Hulsig (AØ), Tornby Klitplantage (RLM), Stensnæs (Nordost) (PR), Skove ved Bulbjerg (HHN), Vandet Klit-plantage (JJA), Vilsbøl Plantage (JJA) og fra Rold Skov området – Rold Østerskov (AHO), Ersted Skov (ESA), Hellum Skov (TN), Astrup Nørskov (TN), Rold Vester-skov (HEN) og Hesselholt Skov (HEN).

Sum: 220. 1. halvår 121, 2. halvår 99. Indsendere 92.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6	4	29	68	5	9	11	28	15	23	15	7

Spurvehøg, Frederikshavn, 28. februar 2011. Foto: Arnold Houmann.

Spurvehøg *Accipiter nisus* (02690)

En lille stigning i årssummen i forhold til 2010, trods et svagt forårstræk.

Ved Skagen tælles i foråret 2387 trækkende, den næstlaveste sum de seneste ti år. Kulminationen ses som vanligt medio/ultimo april med flere dage med 100-160 fugle. Største dag er dog 18/4 226 (EKR m.fl.).

Fra foråret i øvrigt er der en del pæne tal fra andre lokaliteter. Bulbjerg har i perioden 17/4-9/5 121 trækkende med max. 8/5 30 (TRK HHN m.fl.), Klitmøller har 18/4-14/5 182 trækkende med max. 24/4 35 og 7/5 34 (JJA

JASA). Desuden følgende enkeltobservationer, 4/4 23 N Nordmandshage (PR), 19/4 27 NØ Vandplasken (AØ), 23/4 16 Ø Tversted Strand (AHO), 7/5 76 NØ og 10/5 30 NØ Liver Ås udløb (AØ LGN m.fl.).

Der foreligger ingen væsentlige oplysninger om den nordjyske ynglebestand.

Fra efteråret stor spredning i forekomsten. Fra Nordmandshage er indberettet 121 trækkende. Desuden skal nævnes 30/8 14 S Gerå (HAC), 15/9 17 S Aså (SØP) og 20/10 16 T Asmild Eng (CBB).

Sum: 5260. 1. halvår 4170, 2. halvår 1090. Indsendere 182.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	75	74	190	2593	1145	93	105	181	229	382	119	74
	-	-	114	1576	638	59	47	53	30	86	21	4

Musvåge *Buteo buteo* (02870)

En pænt stor total fra Skagen er med til løfte årstotalen fra sidste års bundniveau.

Frem til medio marts ses kun mindre koncentrationer i det dybfrosne landskab. Først herefter begynder antydninger af forårstræk at ses.

Ved Skagen er samlet indberettet 7356 i månederne marts til juni. Hvor mange individer dette tal dækker over er umuligt at sige. De største dage falder sidst i april. Største enkelt dag er 25/4 og 30/4 – begge 600 (EKR KNP KNO m.fl.).

Fra andre lokaliteter skal nævnes et par store tal fra 25/4,

således 158 N Lyngså (LYA) og 190 S Aså (SØP), nok delvist samme fugle frem og tilbage. Nævnes skal også 12/5 139 S Vester Holmen (BKR).

Der er indrapporteret ca. 30 par, flest fra Rold Skov med 7 par og Læsø 4 par (AHO PR).

I sensommeren ses en del fugle på trækforsøg ved Skagen. De største dage er 31/7 92 (KEC) og 1/8 108 (KEC). Ellers byder andet halvår ikke på større observationer. Således ingen tællinger af mere end 20 fugle/dag/lokalitet.

Musvåge, Bygholm Vejle, 7. december 2011. Foto: Vagn Freundlich.

Sum: 18.299. 1. halvår 15.289, 2. halvår 3010. Indsendere 234.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	449	288	1525	7592	4381	1054	651	576	507	571	354	351
	1	2	501	3781	2398	676	447	350	5	48	2	-

Fjeldvåge *Buteo lagopus* (02900)

Et rekordstort år, hvilket især tilskrives et meget stort gnaverår nordpå og deraf følgende en stor ynglesucces og efterfølgende mange fugle i efteråret.

Forekomsten i årets start er lav. Forårstræk ses ved Skagen fra sidst i marts, men først i den sidste tredjedel af april bliver antallene to-cifrede. De største dage er 20/4 42 (HAC m.fl.) og 21/4 30 (JHC EC m.fl.). I maj ses blot enkelte dage med mere end 10 fugle. Sidste fugl ses 13/6 1 2K Ø Sandmilen (KNP EØ). Totalen bliver på 377 fugle. Største fra andre lokaliteter er 8/5 4 NØ Bulbjerg (TRK) og 9/5 4 Liver Å (AØ).

Første i efteråret er 30/9 1 fou. Tofte Sø (BKR), 2/10 1 R Agerø (POHP) og 3/10 1 fou. Torup Holme (AS). Fra 15/10 ses et større influx over landsdelen med fugle

Sum: 1033. 1. halvår 571, 2. halvår 462. Indsendere 155.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	31	22	50	282	185	1	-	-	1	289	124	48
Skagen	-	5	15	228	133	1	-	-	-	115	4	5
Lille Vildmose	-	-	9	16	-	-	-	-	1	35	31	8

mange steder, ikke mindst ved Skagen. Således ses her 16/10 min. 40 og 17/10 min. 16 (EC ROC m.fl.). Mange fugle ses også ved Lille Vildmose (se skema) samt følgende steder, 15/10 14 Ø Hanstholm Fyrhaver (JJA), 16/10 9 SØ Kollerup Strand (JJA), 20/10 9 S Nordmandshage (ATL CT HHL), 23/10 8 fou. Lille Vildmose (HAC) og 5 Ø Kjøl Strand (KUP). Efter udgangen af oktober daler antallet, men der ses pænt med fugle året ud. Hvor stort året er ses også af forekomsten ved Falsterbo, der er den største nogensinde. Før 2011 var den største dagsum 420 fugle (2001). Højere summer er registreret tre gange i år med 13/10 1202 fugle som den hidtil største (www.falsterbofagelstation.se).

Lille Skrigeørn *Aquila pomarina* (02920)

Et godkendt fund, 25/4 og 1-2/5 1 4K+ TF Skagen. Fuglen var usædvanligt lys (AØ HAC m.fl.). Desuden foreligger et dokumenteret fund af en fugl fra maj. Arten er efterhånden årlig i Nordjylland. Således foreligger fund fra alle år siden 1998.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Lille Skrigeørn, Skagen, 2. maj 2011. Foto: Knud Pedersen.

Stor Skrigeørn, Thorup og Klim Fjordholme, 9. maj 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Stor Skrigeørn *Aquila clanga* (02930)

Hele 4 fund af 3 forskellige fugle er det hidtil næststørste år i Nordjylland. Alle nævnes 18-19/4 1 3K+ TF Hvideklit, Råbjerg og Skagen (LP RSN m.fl.) og 9/5 1 4K+ SØ Bygholm Vejle og Thorup og Klim Fjordholme (HHN MLU JPK JFA). Denne fugl ses 10-11/5 trækforsøgende i Skagen (TRK m.fl.). Desuden foreligger et fotodokumenteret fund fra Skagen primo maj.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Kongeørn ad. han, Lille Vildmose, 14. december 2011. Foto: Karsten Stæhr.

Hals Nørreskov (JTN):

Parret holder til i området hele året og ses ved gentagne lejligheder. 6 iagttagelser i perioden 19/1-25/6 (HAC m.fl.). Parret får en unge – en hun, der første gang rapporteres 12/8 (RWR PR HHB). Herefter er der kun rapporteret fugle fra området 8/12 1 ad. (HAC). 20/10 1 ad. Nordmandshage (ATL m.fl.) må være en fugl herfra. Parret har nu ynglet i skoven siden 2007 og har produceret 6 unger. Forældrefuglene er ca. 11K og 13K.

Høstemark Skov (TLFA):

Parret holder til i området hele året. Ungen fra året før er ikke set siden 31/10 2010. Parret får én unge, der efter størrelsen at dømme er en hun. Ungen har forladt reden 26/6, og den ses første gang flyve over skoven 13/7 (AS). Ungen ses i området året ud. Parret har nu ynglet i skoven siden 2003 og har produceret 9 unger. Forældrefugle er nu ca. 13K og 15K.

Tofte Skov (TC HAC ATL CR):

Et nyt par bestående af en 4K hun og en adult han har etableret sig i skoven siden efteråret 2010. Parret ses jævnlige året igennem. Det skal blive spændende at se, om skoven både kan huse ynglende Konge- og Havørn. Kongeørn yngledet senest i Tofte Skov i 2002.

Lille Vildmose:

Udover over de 2 ørnepar fra Tofte Skov og Høstemark Skov samt sidstnævntes unge, har området primært i andet halvår været besøgt af et antal ørne, hvoraf enkelte har været ret stationære. En imm. fugl ses 2/6 (HLL LLH PMM), endnu én 16/10, 29/10 og 11/11 (WJ TC). Desuden har en ca. 5K fugl frekventeret området i årets sidste måneder (KSN HAC m.fl.).

Sum: 710. 1. halvår 404, 2. halvår 306. Indsendere 149.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	37	39	85	113	72	68	37	38	83	73	37	48

De himmerlandske heder:

En fugl har holdt til i området som minimum i perioden efterår 2010 til oktober 2011 (Finn Larsen via TC)

Jyske Ås (JTN):

Kongeørnen, som har opholdt sig på en lokalitet i den nordlige del af Jyske Ås findes død 30/9 (er død ultimo 2010-primo 2011). En ny juv. Kongeørn ses 30/3-27/5 fast på samme lokalitet (filmet).

Skagen:

Første fugl ses 27/3 1 2K i Skagen og syd for (JOK MIK KUP). Frem til 21/5, hvor 2 fugle ses på trækforsøg (flere inds.), besøges området af 4 forskellige 2K-fugle. 25/4 og 30/4 ses således 4 forskellige (flere inds.). Desuden ses 1 3K 21/5 og 12/6 (flere inds). Bortset fra 2005, hvor 6 fugle sås, er der tale om det største antal de seneste 10 år.

Andre:

Der foreligger en lang række observationer udenfor ovennævnte områder, som nævnes her. 28/1 og 19-20/2 1 2K R Nørreådal (TBR), 19/2 1 2K R nær Havnø (TN), 25/2 1 2K+ R Nørre Elkær (Frank Simonsen via ROC), 15/3 1 2-3K R Hansted Reservatet (PHA), 18/3 1 2-3K Sjørring Sø (JKK), 18/3 1 2-4K Skårup Odde (FLU), 22/3 1 2K+ fou Vogn Enge (BKR), 15/3 1 2K R og 27/3 1 3K R Store Vildmose (PR), 1/4 1 2K R Bolle Enge (HCH SEM), 23/4 1 3K NØ og 28/4 1 3K S Klitmøller (JJA JASA PBU), 19/5 1 imm. SV Gerå Enge (HAC), 3/6 1 2-3K overflyvende Svinkløv Plantage (TC), 11/6 1 2K+ Bunken Klitplantage (BKR), 19/7 1 5K+ SØ Råbjerg Mose (BKR), 24/9 1 2K+ Vullum Sø (JEBU) og 24-25/9 1 2K R Harboslette (HHN HRC). Der kan være mange gengangere blandt disse fugle.

Dværgørn *Hieraaetus pennatus* (02980)

Et godkendt fund, 25/4 1 2K+ lys fase TF Grenen (JHC ASF m.fl.). Der er tale om det 8. nordjyske fund. Det seneste er fra 2007. Arten er SU art.

Dværgørn, Skagen, 25. april 2011. Foto: Knud Pedersen.

Fiskeørn *Pandion haliaëtus* (03010)

Årets første er 1/4 1 Troldkær og Præstesø ved Råbjerg (samme?) (JOK MCH) og fra 2/4 ses Fiskeørn på 5 lokaliteter.

Ved Skagen ses i perioden frem til 12/6 336 fugle, hvilket er lidt over gennemsnittet for den foregående tiårsperiode. Kulmination ses som vanligt i sidste del af april med den største dag 23/4 31 (flere inds.).

Uden for Skagen foreligger trækiagttagelser fra bl.a. følgende lokaliteter, Aså 16-25/4 10 (SØP), Klitmøller 22/4-8/5 17 (JJA m.fl.) og Bulbjerg 23/4-9/5 14 (HHN HRC m.fl.). Desuden skal nævnes 8/5 5 NØ og 9/5 8 NØ Liver Ås udløb (AØ KUP).

Det nordjyske ynglepar har succes i år. Fra DATSY/Leif Novrup er der følgende rapport:

Sum: 835. 1. halvår 603, 2. halvår 232. Indsendere 162.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	1	370	206	26	25	142	59	6	-	-
Skagen	-	-	-	205	118	13	-	2	5	-	-	-

Hannen ankom 1/4 og hunnen 3 dage senere. Parring fandt sted den 6/4 på reden og æggene blev lagt omkring 20/4. Ca. 27/5 kom ungerne til verden. Hele tre unger blev det til og parret har nu siden 2005 produceret 13 fiskeørneunger. Den 23/7 kunne de to store unger flyve fra reden og et par dage efter den sidste. Hannen og ungerne blev set i området en stor del af august måned.

En del fugle ses sommeren igennem med blandt andet 24/7 4 Nors Sø (JEK). Fra august stammer alle større tællinger fra Haldager Vejle/Kytterne. De største tal herfra er 23/8 7 (VK) og 25/8 og 28/8 9 (PHK VK). Årets sidste fugle ses 28/9 1 SV Birkelse (RSN MON) og 30/9 2 og 1/10 1 Tange Sø (KAHA).

Tårnfalk *Falco tinnunculus* (03040)

En stor årstotal, hvilket både skyldes mange fugle i foråret såvel som et stort efterårstræk.

Året starter med få fugle i de hårde vintermåneder. Fra månedsskiftet marts/april ses det første forårstræk, men større tal ses dog først efter 20/4. Skagen melder om 827 trækkende fugle med max. 7/5 126 (flere indsendere). Mange andre lokaliteter markerer sig også med store tal, således Liver Ås udløb 7/5 53 NØ (AØ KUP), 9/5 85 NØ (AØ m.fl.) og 10/5 20 NØ (LGN m.fl.). Slettestrand har 8/5 18 Ø og 9/5 39 Ø (begge IZN), Bulbjerg 8/5 31 Ø og 9/5 30 Ø (HHN HRC CKP m.fl.) og Klitmøller 8/5 63 NØ (JJA m.fl.).

Der er i årene 2009-2011 indrapporteret ynglepar fra 54

Sum: 4572. 1. halvår 2365, 2. halvår 2207. Indsendere 191.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	54	34	80	781	1254	162	274	582	914	266	99	72
Lille Vildmose – sum	10	6	3	14	50	20	62	175	180	30	17	12
Skagen	-	2	5	350	440	26	42	78	74	16	-	-

forskellige lokaliteter fordelt med Vendsyssel 20, østlige Himmerland 15, vestlige Himmerland 4, Viborg-området 8, Skive-området 4, Mors 1 og Thy 2. Der er givet langt flere!

Efteråret byder på et stort antal fugle spredt over landsdelen. Mange ses i august og september i Lille Vildmose, max. 16/9 30 (CR HAC). Nordmandshage har i perioden 1/9-21/10 259 trækkende med de største dage 27/9 41 (PR KHK) og 4/10 46 (PR RSN). Efteråret største tal er dog 15/9 78 S Aså (SØP). Den milde start på vinteren giver væsentligt flere fugle end i 2010, men dog klart færre end i 2008 og 2009.

Aftenfalk *Falco vespertinus* (03070)

Næststørste årstotal de seneste 10 år, kun 2008 er større med 91 fugle. Usædvanligt endvidere med en del iagttagelser udenfor Skagen.

Første ses ved Skagen 24/4 1 hun NØ (BJO JHC CGJ), fulgt af 25/4 1 hun N (LAM). I dagene 8-13/5 ses det helt store rykind med bl.a. 9/5 7, 10/5 14 og 11/5 7 som de største dage (flere inds.). Efter denne massive periode blot 3 dage med iagttagelser afsluttende med 26/5 1 2K hun Ø/R (KNP JHC EKR). I alt ses ved Skagen 43 fugle.

Sum: 50. 1. halvår 50, 2. halvår 0. Indsendere 39.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	2	47	-	-	-	-	-	-	-

Som sagt også betydeligt flere iagttagelser udenfor Skagen området end vanligt, således 6-8/5 1 2K han R Portlandsmosen, Lille Vildmose (TN TC TL CSS WJ DFS), 9/5 1 ad. hun Ø + 1 2K hun Ø Bulbjerg (HHN HRC JFA MLU SUB), 10/5 1 2K hun R Portlandsmosen, Lille Vildmose (HAC TL RSN WJ), 10/5 1 2K hun NØ Vandet Klitplantage (JJA), 15/5 1 2K han NV Gerå (HAC) og 30/5 1 2K hun NØ Bjergby, Mors (JJK). Iagttagelser uden angivelse af køn og/eller alder er udeladt i materialet.

Dværgfalk, Lille Vildmose, 9. maj 2011. Foto: Jan Skriver.

Dværgfalk *Falco columbarius* (03090)

En pænt stor årstotal, hvilket blandt andet tilskrives mange spredte iagttagelser foråret igennem samt et pænt efterår.

Året starter med de sædvanlige få fund i januar/februar. Første fugl trækker ved Skagen 1/4 (KEC), men ellers sætter forårstrækket primært ind i anden halvdel af april med kulmination i månedsskiftet april/maj. Største dag er 1/5 18 trækkende (flere inds.) og forårstotalen bliver 267 fugle, hvilket gør året gennemsnitligt.

Fra andre lokaliteter skal nævnes Klitmøller 17/4-8/5 11 (JJA m.fl.), Bulbjerg 22/4-9/5 9 (HHN m.fl.). Desuden 28/4 5 NØ Syrodde, Læsø (PR), 7/5 4 NØ Liver Ås udløb (AØ KUP) og 10/5 4 NØ Aså (SØP). Forårets sidste er 6/6 1 T Grenen (flere inds.) og 8/6 1 Ø Nordstrand,

Sum: 701. 1. halvår 510, 2. halvår 191. Indsendere 135.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	6	7	16	207	267	7	2	12	108	62	6	1

Skagen (OS).

Fra sommeren skal nævnes to usædvanlige fund, 18/7 1 R Bygholm Vejle (O-DK) og 29/7 1 Lønnerup Fjord (HFN) – det kan måske dreje sig om samme fugl. I 2010 var der også et sommerfund fra Bygholm Vejle.

Ellers ses de første efterårsfugle 15/8 1 fou. Agger Tange (GBL) og 16/8 1 Lille Vildmose (DFS). Flest ses i efteråret ved Nordmandshage, der 29/8-25/10 har 29 trækkende med max. 4/10 6 (PR RSN). Desuden skal nævnes 9/9 3 T Roshage, Hanstholm (TBR EM), 15/9 3 S Aså (SØP), 21/9 3 Kringelrøn (LBO) og 7/10 5 SV Tofte Sø (TC). Årets sidste fugle ses 21/11 1 Troldkær ved Råbjerg (LGN) og 2/12 1 R Sørig (BKR).

Lærkefalk *Falco subbuteo* (03100)

En jævn årstotal som vanligt domineret af forekomsterne ved Skagen og i Lille Vildmose. Året starter med en meget tidlig fugl, 10/4 1 Rold Vesterskov (AHO) fulgt af en fugl ved Skagen 17/4 (DB). Resten af april ses Lærkefalk primært ved Skagen, men fra maj foreligger en del observationer rundt omkring i landsdelen. Forårstrækket ved Skagen bliver med 215 fugle gennemsnitligt, men dog klart større end de to seneste svage år. Kulminationen ses primo maj med de største dage 1/5 og 9/5 begge med 29 fugle (flere inds.). Sidste i første halvår ses 18/6 1 R Reservatet (EC) og 29/6 1 NØ Skagen by (JPIP). Ved Bulbjerg ses bl.a. 23/4 3 (HRC SUB), 8/5 2 (HHN)

Sum: 364. 1. halvår 327, 2. halvår 37. Indsendere 114.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Lille Vildmose – sum	-	-	-	52	202	66	9	9	17	2	-	-
Skagen	-	-	-	39	136	40	1	2	2	-	-	-

Slagfalk *Falco cherrug* (03160)

Et dokumenteret fund af en udtrækkende fugl ved Skagen i maj.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Jagtfalk *Falco rusticolus* (03180)

Et godkendt fund, 19/2-7/3 1 2K R Grenen (CHJ ROC KNP HHL PHP) og samme fugl 26/3 Milesøerne, Råbjerg Mile (AØ Peter Jacob Jørgensen). Desuden er en Grønlandsk Jagtfalk godkendt i kategori

E (formodede undslupne fangenskabsfugle) – 15/1 1 ad. R Hanstholm (Bjarne Nørby). Arten er SU art.

Jagtfalk 2K, Grenen, Skagen, 6. marts 2011. Foto: Knud Pedersen.

Vandrefalk *Falco peregrinus* (03200)

En rekordstor årssum, hvilket blandt andet tilskrives det hidtil største forår i Skagen. Efterhånden ses Vandrefalk over landsdelen året rundt, dog med hovedvægten i træktiderne.

Forekomsten ved Vejlerne, Skagen, Lille Vildmose og Agger Tange ses på skemaet herunder.

Fra årets start ses en stationær Vandrefalk ved Skive Havn, hvor den holder til frem til 9/4 og formentlig samme fugl vender tilbage 15/8 og holder stand året ud (ILM DMB SA).

Antallet i landsdelen stiger i løbet af marts med bl.a. 8/3 og 21/3 4 Vejlerne (O-DK), men først i april ses trækkende fugle. Nævnes kan Bulbjerg, der i perioden 19/4-9/5 har 8 trækkende (flere inds.) og Klitmøller 19/4-8/5 6 trækkende (JJA JASA).

Forekomsten ved Skagen er rekordstor, idet der i perio-

den 2/4-3/6 registreres hele 185 fugle. Hidtil største år er 2008 med 140 fugle. Hovedparten af fuglene ses omkring månedsskiftet april/maj. De største dage er 18/4 10, 19/4 10, 30/4 16, 1/5 17 og 9/5 10 (flere inds.).

Sommeren over ses en del fugle, som vanligt primært i Vejlerne. Den første 1K-fugl ses 16/8 ved Nordmandshage (PR). Ellers foreligger i andet halvår en lang række observationer herfra. Det er ikke muligt at vurdere et reelt antal, da en del fugle ses rastende over flere dage. I perioden 16/8 til 13/12 er indsendt 29 fugle, max 16/9 3 (PR HAC CR). Af andre større antal fra andet halvår kan nævnes 10/9 4 Agger Tange (FRO HAC m.fl.), 2/10 4 Bygholm Vejle (O-DK), 14/10 3 1K NØ Østerild Klitplantage (O-DK), 15/10 4 Agger Tange (GGU m.fl.) og 16/11 4 Bygholm Vejle m.v. (O-DK).

Sum: 1134. 1. halvår 548, 2. halvår 586. Indsendere 192.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	64	62	98	196	117	13	17	47	178	185	88	88
Vejlerne – sum	1	10	36	21	4	4	11	10	20	33	28	14
Lille Vildmose – sum	4	2	8	6	1	1	-	3	10	17	5	4
Agger Tange – sum	6	-	3	1	-	2	2	1	10	12	5	2
Skagen	1	-	2	108	73	2	-	4	14	4	1	1

HØNSEFUGLE

Rødhøne *Alectoris rufa* (03580)

Et enkelt individ af denne smukke fugl hjemmehørende i Syd- og Vesteuropa har huseret i den nordlige del af

Skagen i perioden 23/2-16/3 (ROC LP). Fuglen er uden tvivl undsluppet fra et bur i nærheden.

Agerhøne *Perdix perdix* (03670)

Agerhøne, Hjørring, 28. februar 2011. Foto: Hans Henrik Larsen.

Selv om årssummen ikke er ret stor, er den faktisk større end gennemsnittet for de seneste 10 år på 755 fugle.

Fra vinteren er der enkelte flokke på 10 fugle eller mere, hvoraf de største er 16/1 22 Aggersund (ASH), 22+27/1 11 Lille Vildmose (CSS CSJ), 9/2 11 Gærum (LBRJ), 22/2 11 Vesterhede, Mammen (MHH) og 24/2 15 Torsted (BRØL). Allerede fra starten af marts er fuglene spredt ud i småflokke på 1-3 fugle, hvilket også straks resulterer i en betydeligt lavere indrapportering.

Ynglefugle i form af syngende hanner, ynglepar mv. er indrapporteret med 26 par i perioden 13/1-9/10 (LAM RSN MHH m.fl.). Flest var der i Store Vildmose med 3

par (PR). Største flok er et ynglepar med 12 kyllinger 21/6 Bådsgård Vig (AO).

Fra sidst i juni og resten af efteråret ses større eller mindre flokke, og dette er uden tvivl stort set alle familieflokke, der holder sammen. Største samlinger i efteråret er 6/8 18 Haven vest for Sæbygård Skov (HCH), 16/11 21 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES) og 20/11 20 Buttervej, Skagen (JOK). Der er ingen tendens til endnu større floksamlinger sidst på året, men der er jo også mild vinter endnu.

Ifølge DCE udsættes der årligt 20-25.000 Agerhøns i landet, og det svarer nogenlunde til det årlige jagtudbytte.

Sum: 1144. 1. halvår 503, 2. halvår 641. Indsendere 146.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
106	125	69	83	73	47	56	88	85	158	131	123

Vagtel *Coturnix coturnix* (03700)

Fremgangen fortsætter i det nordjyske for denne art, og årets sum er klar ny rekord. Det næstbedste år var 2007 med 308 fugle. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 195 fugle. Der er som altid mange gengangere i materialet.

Årets første høres 5/5 1 Sørig Enge og 10/5 1 Dvergetved (begge BKR) og 10/5 1 Klæstrup (HMT). Efter denne dato høres fugle talrige steder i det nordjyske. Antallet af fugle tager langsomt til og topper bredt i løbet af juni-juli. I alt høres fugle på ca. 175 forskellige lokaliteter og de største forekomster er 11/7 12 Lille Vildmose, 31/7 36 Ulsted (summen af mange lokaliteter i området) og

2/8 11 Gåser Enge (alle PR).

Alle fugle er hørt syngende/territoriehævdende, og det er som altid umuligt at vide i hvilket omfang, indsatserne bærer frugt i form af yngel. Man kan undre sig over at denne art aldrig ses og indrapporteres, når kornmarkerne høstes hen over sommeren! På dette tidspunkt burde det kunne lade sig gøre at se ynglefugle og ikke mindst unger.

Langt hen i august høres stadig mange syngende fugle, således bl.a. 21/8 4 sy. Uggerby Å (MCH). Årets sidste er 25/8 2 sy. Vester Holmen (BKR), 27/8 1 sy. Junget (HTM) og 1/9 1 sy. Vogn Enge (BKR).

Sum: 792. 1. halvår 422, 2. halvår 370. Indsendere 105.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	68	354	272	97	1	-	-	-

TRANEFUGLE

Vandrikse *Rallus aquaticus* (04070)

Årets sum ligger ret tæt på gennemsnittet for de seneste 10 år på 1224 fugle.

Kun en enkelt rigtig vinterfugl indrapporteret 30/1 1 Nørresø, Viborg (KMH). En fugl 2/3 i engene ved udløbet af Skive Å (JEAL) må næsten også høre til vinterfuglene, da der stadig er meget koldt her i starten af marts. Først i de sidste dage af marts sker der tiltræk af reelle forårsfugle, f.eks. 29/3 4 R Grenen (ROC). I løbet af april ses et stigende antal fugle med flest i Vejlerne 17/4 13 sy. Tømmerby Fjord og 18/4 13 sy. Selbjerg Vejle (begge

O-DK), men ellers er fuglene meget spredt i området.

I juni topper antallet af fugle, og der er en massiv overvægt af store tal fra Lille Vildmose. De største er 6/6 102 sy. og 29/6 60 sy. begge Lille Vildmose (begge PR). Bortset fra de allerede nævnte tal fra Vejlerne og Lille Vildmose er årets største tal fra øvrige lokaliteter til sammenligning 11/8 6 R Nordmandshage (PR), 18/8 5 R og 30/9 8 R begge Grenen (begge ROC).

Året afsluttes med 24/11 1 R Grenen (ROC), 17/12 1 R Tjele Langsø (TBR) og 21/12 2 R Selbjerg Vejle (O-DK).

Sum: 1024. 1. halvår 648, 2. halvår 376. Indsendere 87.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	-	12	190	75	370	107	97	74	70	25	3

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana* (04080)

Endelig et godt år for denne art, der efterhånden skranter en del såvel i vores landsdel som i resten af landet. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 97 fugle, men det skyldes udelukkende, at der var mange fugle for 8-10 år siden, og de trækker gennemsnittet opad. Vi skal således tilbage til 2003 for at finde en bedre årstotal end i år. Renset for gengangere er der i alt tale om ca. 20 forskellige fugle i år, heraf 13 i Vejlerne med 7 i Selbjerg Vejle og 6 i Vesløs Vejle (O-DK).

Årets første fugle høres 18/4 1 sy. Selbjerg Vejle (O-DK), 11/5 1 sy. og 30/5 2 sy. Lille Vildmose (begge DFS).

I perioden 3/7-2/8 høres op til 6 fugle i Vesløs Vejle (BRØL HRC O-DK m.fl.), i perioden 11/5-18/7 høres op

til 3 fugle i Lille Vildmose (PR m.fl.), i perioden 3/6-19/7 høres op til 2 fugle ved Nørre Enge, Viborg (KMH m.fl.), i perioden 20/6-19/7 høres op til 2 fugle i Nørreådalene øst for Viborg (LM TBR TRK m.fl.), i perioden 3/6-5/7 høres op til 2 fugle ved Kornum/Rakkeby Bro (KJØ m.fl.), ved Lynge, Selbjerg høres 19/7 2 fugle (JPIP). På resten af lokaliteterne er der kun hørt enkelte fugle og kun en enkelt aften/nat.

Årets sidste syngende fugle høres 30/7 2 sy., 1/8 6 sy. og 2/8 2 sy. alle Vesløs Vejle (BRØL GBL). Den 2/10 ses en fugl løbe over vejen ved Vesløs Vejle (HRC), hvilket er årets absolut sidste og usædvanlig sent.

Sum: 162. 1. halvår 60, 2. halvår 102. Indsendere 38.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	3	56	93	8	-	1	-	-

Dværgrørvagtel *Porzana pusilla* (04110)

Et individ af denne syd- og især østeuropæiske art høres i Lille Vildmose 29/6 (PR HHB). Fuglen besøges af rigtig mange folk og kan opleves næsten hver nat indtil 11/7,

hvor den høres sidste gang.

Fundet er det 12. i landet og det 6. i Nordjylland. Fundet er godkendt af SU.

Engsnarre *Crex crex* (04210)

Et udmærket år, selv om den totale sum ligger lidt under gennemsnittet for de seneste 10 år på 114 fugle. Paradoksalt nok er ikke en eneste af fuglene hørt i DOF-Nord-vestjyllands område. Alle fugle, bortset fra to høres således i den østlige del af Himmerland og nordpå gennem Vendsyssel - se kortet. Sorteret for gengangere er der maksimalt tale om 40 forskellige fugle.

Årets første fugle høres 20+21/5 1 sy. Kornum/Rakkeby Bro (KJØ AKV CSS), 4/6 1 sy. Skibsted Ådal (HEN) og 5/6 1 sy. Sejlstrup (AØ).

De fleste steder høres 1-2 fugle pr lokalitet og kun 7/6 4 sy. Store Vildmose vest (SEM) og 27/6 5 sy. Bolle og Try Enge (RSN) høres flere.

Årets sidste er 2/8 1 sy. Gåser Enge (PR) og 3+7/8 1 sy. Vester Holmen (BKR).

Engsnarre 2011 - crexende fugle.

Sum: 99. 1. halvår 62, 2. halvår 37. Indsendere 30.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	2	60	33	4	-	-	-	-

Grønbenet Rørhøne *Gallinula chloropus* (04240)

En årssum meget tæt på gennemsnittet for de seneste 10 år på 557 fugle.

Den hårde vinter først på året sætter sine spor, da der kun ses ganske få fugle i området. De største tal fra vinteren er således 12/1 3 Mastrup Bæk, Støvring (TSE) og 21/2 3 Østre Anlæg, Aalborg (HHB). Resten af stederne ses kun 1-2 fugle/lokalitet.

I løbet af marts ses et langsomt stigende antal fugle og på flere lokaliteter. Det er uden tvivl et udtryk for an-

komsten af fugle fra vinterkvartererne. Ringmærkningsfund viser, at arten primært overvintrer i den vestlige del af Frankrig, men også længere sydpå til Marokko og endda i mindre antal i Egypten (Bønnelykke m.fl. 2006). I løbet af april er ynglefuglene formentlig på plads, men grundet at den på denne årstid lever ret skjult i vegetationen ved søer og damme registreres den kun ret fåtalligt. De største tal fra forårsperioden er 20+25/3 6 Østre Anlæg, Aalborg (ATL JSV), 28/4 6 Lundbæk Landbrugs-

skole (ASH) og 6/6 13 Lille Vildmose (PR).

Det meste af sommeren registreres fuglene ret sporadisk, men fra sidst i august ses igen et stigende antal fugle, hvor af de største er 25/8 13, 3/9 11 og 1/10 9 Vejrum Vestsø (TRK SA LM), 28/9 7, 17/10 17 og 27/10 9 Halkær Sø og Ådal (alle TSE).

Hovedparten af fuglene trækker sydvest igen i septem-

ber og oktober, og ved udgangen af denne måned er det faktisk ret få fugle, der ses/høres i vores område. Bortset fra 28/11 5 Østre Anlæg, Aalborg (ATL) er der ingen nævneværdige antal her sidst på året.

Årets sidste er 25/12 1 Østerå (HHB) og 17/12 1 + 30/12 3 Guldback Ådal (TSE HHB).

Årets sidste er 25/12 1 Østerå (HHB) og 17/12 1 + 30/12 3 Guldback Ådal (TSE HHB).

Sum: 565. 1. halvår 245, 2. halvår 320. Indsendere 65.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	16	11	30	86	53	49	25	103	72	86	22	12

Blisshøne *Fulica atra* (04290)

En meget lav årstotal, faktisk den laveste nogensinde. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 143.243. Der er næppe tvivl om, at det er den hårde vinter, der dels driver mange fugle mod vinterkvarterer i Syd- og Vesteuropa, dels slår mange ihjel, når isen lukker vore lavvandede farvande.

Fra vinteren er der kun indrapporteret enkelte større flokke fra isfrie, lavvandede områder. De største antal er 3/1 400 Mariager Fjord (ved saltværket) (SØP), 27/1 150 Lønnerup Fjord (PES), 18/2 720 Sebbesund (TSE), 20/2 340 Åmølle (TSE), 27/2 230 Halkær Bredning (CHP) og 13/3 400 Krogen, Mariager Fjord (TSE). Det er små tal i sammenligning med tidligere års vinterflokke.

I løbet af marts-april spredes fuglene ud til ynglepladserne, i takt med at isen forsvinder.

Årets første unger ses allerede 11/5 5 1K fugle i Lille Vildmose (DFS), men ellers er antallet af lokale ynglepar ret umuligt at vurdere ud fra det indsendte materiale.

Ikke ynglende fugle samles ofte i småflokke allerede i lø-

bet af foråret, og det er formentlig sådanne fugle, der i år allerede ses fra sidst i maj med f.eks. 23/5 170 R Vilsted Sø (TBR), 30/5 102 Juelstrup Sø og 22/6 190 R Halkær Sø (begge TSE).

I juli-august samles endnu flere fugle for at fælde, og det er uden større tvivl til dels de samme fugle som nævnt tidligere. Største fældeflokke er 10/7 184 Juelstrup Sø (HEN), 15/7 130 Fyrkat Engsø (CSS), 18/7 420 Kogleaks (O-DK), 14+15/8 600 R Agger Tange (SPP GBL), 22/8 2400 Ulvedybet (HCH) og 25/8 1130 Halkær Sø (TSE).

I efteråret bygges antallet fugle yderligere op og topper med 28/9 2120 Halkær Sø (TSE), 15/10 3880 Agger Tange (GG), 7/11 2100 Halkær Bredning (TSE) og 16/11 1500 R Skive Fjord (TBR).

Mod årets udgang falder antallet af indrapporterede fugle drastisk, og de eneste deciderede vinterflokke må være 15/12 1480 Halkær Sø (TSE), 16/12 110 Fyrkat Engsø (CSS), 17/12 170 Gravlev Sø (AHO) og 30/12 600 Nors Sø (JJK).

Sum: 84.131. 1. halvår 16.224, 2. halvår 67.907. Indsendere 122.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2793	3801	2156	2460	2281	2733	4289	13250	15282	17254	13069	4763

Blisshøne, Lille Vildmose, 1. juni 2011. Foto: Jan Skriver.

Trane *Grus grus* (04330)

Årets sum er stor og ligger noget over gennemsnittet for de seneste 10 år på 5993 fugle.

Selv om fuglene er hårdføre, har de alligevel været tvunget til sydligere overvintringsområder af den hårde vinter i denne omgang. Årets første og enlige fugle ses 10/2 Sønder Sørig (LAM), 12/2 Tolshave Mose og Gårdbo Sø (begge BKR), Søderenge (KEC) og Vandet Klitplantage (JJA). Fra 13/2 2 Sønder Sørig (LAM) ses flere fugle sammen. I løbet af marts ankommer der fugle til mange nordjyske lokaliteter. Hovedparten af fuglene ses parvis sammen og i nærheden af potentielle ynglepladser. Nævneværdige forekomster kunne være 11/3 6 fou. Vogn Enge (BKR), 13/3 7 NØ Vallerbæk (DGB), 16/3 10 R Råbjerg Mose (BKR), 16/3 11 Ø Ålvand og 17/3 7 Ø Førby Sø (begge BRØL). En observation på 8 fugle 20/3 ved Nørre Sørig (KEC) er uden større tvivl lokale ynglefugle.

Ynglepar: I alt 68-76 par fordelt på 44 lokaliteter med følgende fordeling; Vendsyssel 25-29 par, Læsø 7 par, Himmerland 5 par, Hanherred 7 par, Thy 24-28 par. Det er en fremgang fra sidste målrettede optælling i 2009, hvor der var 58-69 par. Forekomsten i Thy er af ukendte

Sum: 8987. 1. halvår 3528, 2. halvår 5459. Indsendere 225.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	11	454	1124	1424	515	629	1040	1329	1336	859	266

årsager stagneret, mens der fortsat er fremgang i den øvrige del af Nordjylland. Ynglesuccesen er ukendt (PR – caretaker).

I Skagen ses der i alt ca. 130 fugle T/TF/Ø i perioden 8/3-4/6 (KNP ROC m.fl.) med de største dage 20/4 9 TF Skagen By (JPIP) og 8/5 25 TF Nordstrand (JAE KNP m.fl.).

Allerede i løbet af april og maj måneder bruges Bygholm Vejle som sædvanligt af rastende/overnattende fugle, f.eks. 9/5 40 R (AS). På denne årstid må der være tale om yngre, endnu ikke ynglende fugle. I løbet af sommeren og efteråret suppleres disse fugle med mere eller mindre succesfulde ynglefugle formentlig fra resten af Thy/Nordjylland. Antallet på Bygholm Vejle topper med 1/10 168 R, 9/10 149 R og 15/10 152 R (CKP ATL). Af andre store observationer bør også nævnes 3/9 53 R Ålvand Klithede (JJA), 10/9 63 R Rosvang (JJA EA). Helt hen til årets udgang ses Traner i området, men vinteren er jo også indledt mildt. Årets sidste er 27/12 16 fou. Dokkedal (VK), 28/12 2 R Sønder Sørig (LAM) og 30/12 2 fou. Bygholm Vejle (AO).

VADEFUGLE

Strandskade *Haematopus ostralegus* (04500)

Strandskade, Hirtshals Fyr, 9. april 2011. Foto: Hans Henrik Larsen.

Et lille fald i forhold til 2010. Arten ses ofte i flok og 103 af de 1493 indtastede observationer er af 100 fugle eller mere. Første halvårs største observationer er 24/1 500 R Krik Vig (HHN JHN), 20/2 710 R Egense Hage (SA) og

7/4 530 R Nordmandshage (PR). I august bliver antallet ved Nordmandshage langsomt bygget op, og herfra kommer andet halvårs fire største observationer, 9/8 550 R (ATL), 11/8 580 R (PR), 22/8 635 R (PR KHK) og

25/8 760 R (PR). Uden for Limfjordsmundingens lokaliteter (Nordmandshage, Korsholm og Egense Hage) er de største efterårsobservationer 5/9 250 R Gerå Enge og strand (HAC) og 4/11 230 R Agger Tange (TBR). Ved

Nordmandshage bliver der i løbet af året, på 82 observationsdage, set ikke mindre end 17.551 Strandskader. Dette er 47% af den samlede sum. Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 37.781. 1. halvår 11.022, 2. halvår 26.759. Indsendere 183.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	694	1598	2954	3035	1307	1434	3908	8490	6157	4270	2293	1641
Nordmandshage – sum	-	-	369	1273	260	20	1762	5446	4531	2430	1205	275

Klyde *Recurvirostra avosetta* (04560)

En tilbagegang i forhold til sidste års sum på 22.087. Årets første observationer kommer trods den strenge vinter til normal tid 12/3 1 Bygholm Vejle (AS), 12/3 1 Aså enge og strand (SØP) og 15/3 2 Nordmandshage (PR). Det efterfølgende er månedens antal af observationer af Klyder i Vejlerne og månedens største. Marts: 19 observationer 21/3 116 (O-DK), april: 59 observationer 11/4 369 (O-DK), maj: 54 observationer 6/5 100 (PJP), juni: 10 observationer 18/6 6 (HEN), juli: 7 observationer 20/7 13 (O-DK), august: 0 observationer, september: 1 observation 25/9 2 (PALJ) og oktober: 1 observation 16/10 1 (DFS).

Der er indberettet ynglefugle fra en række områder, de største tal nævnes (antal ynglefugle): 9/5 50 Bygholm Vejle (O-DK), 10/5 470 Agger Tange (HHN), 23/5 60

Vilsted Sø (TBR), 29/5 64 Østerild Fjord (O-DK) og 7/6 34 Egense Østkyst med Korsholm (PR).

Vi har fra DMU modtaget ynglefugletal for 2010, på et tidspunkt, så de ikke kunne komme med i 2010-rapporten, derfor nævnes de her: Klosterholm og Startøtterne 2 par, Rønholm 11 par, Hornsgård Holm 49 par, Borreholm 28 par, Vejlerne 15 par, Agerø, Stenklipperne og Holmene 8 par og Agger Tange 127 par. Her er der fra 2010 til 2011 sket en fremgang på mere end 100 par. De sidste Klyder forlader Danmark til normal tid, så året sidste observationer er 30/9 4 Gerå enge og strand (RSN MON), 16/10 1 Bygholm Vejle, Vestsø (DFS) og 28/10 1 Ulvedybet (SEM HCH). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 15.020. 1. halvår 13.639, 2. halvår 1381. Indsendere 108.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	1161	7730	3449	1299	1085	250	44	2	-	-

Triel *Burhinus oedicnemus* (04590)

Igen et fund af Triel i Nordjylland. 31/5 1 Troldkær ved Råbjerg Enge (Carlo Pedersen m.fl.). Man skal være hurtig for at se Triel, for ud af de 46 danske fund har de 37 været éndags. Fuglen ved Troldkær er det 20. nordjyske fund, seneste er 7/6 2009 ved Sørå Mark. Første nord-

jyske Triel var en fugl der blev skudt 27/10 1904 ved Bulbjerg. Det var dengang ordsproget "en fugl i hånden er bedre end ti på taget" var gældende.

Arten er SU art.

Triel, Troldkær, 31. maj 2011. Foto: Knud Pedersen.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius* (04690)

Lille Præstekrave, Ræhr Grusgrav, 2. maj 2011. Foto: John Kyed.

En pæn stigning fra sidste års sum på 332. Stigningen skyldes især mange indberetninger fra Juelstrup Sø, som er en nyanlagt sø ved Støvring. Der er i DOF-basen indtastet hele 77 observationer af Lille Præstekrave fra denne lokalitet af kun fire observatører (TSE HEN KAH CHJ). Årets første fugle kommer som normalt sidst i marts 25/3 1 Juelstrup Sø (CAJ), 26/3 1 Juelstrup Sø (TSE) og 3/4 3 Støvring (TSE). Første halvårs største observationer er 1/5 8 og 10/5 8 Juelstrup Sø (TSE). Der er meldt om ynglefugle på 11 lokaliteter. Alle nævnes: 10/4 4 Støvring (TSE), 10/5 8 Juelstrup Sø (TSE),

Sum: 542. 1. halvår 366, 2. halvår 176. Indsendere 63.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	2	70	195	99	126	43	7	-	-	-

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula* (04700)

Et år med en sum, som kun er en anelse mindre end 2010, hvis sum var 10.928. På trods af den strenge vinter kommer de første fugle først i februar. I milde vintre er det ikke unormalt med januar fugle. De første er 5/2 1 R Uggerby Strand (MCH), 8/2 1 R Tversted Strand (KAHA) og 9/2 1 R Øsløs Syd (FSL). Første halvårs største observationer er alle fra Limfjorden, 16/3 82 R Limfjorden ved Bygholmengen (O-DK), 11/5 107 R Limfjorden ved Bygholmengen (O-DK) og 15/5 110 R Østerkær Enge (RSN KHK JHC).

Der er ikke meldt om ynglefugle i Nordvestjylland. I

Sum: 10.364. 1. halvår 4641, 2. halvår 5723. Indsendere 154.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	4	810	463	2948	416	921	3397	1363	41	-	1

10/5 2 Viskum (TBR), 4/6 2 Vilsted Sø (AØ), 19/6 4 Uggerby Strand (AØ), 22/6 2 Sørup, Himmerland (TSE), 27/6 2 Ballerum Søer (POHP), 28/6 1 Frydenstrand, Frederikshavn (AØ), 5/7 2 Bjerringbro By (MHH), 6/7 2 Udholm Mose (DFS) og 24/7 2 Romdrup Ås udløb (TBA). Andet halvårs største er 18/7 13 R Ulvedyb (RSN).

Årets sidste fugle ses til normal tid, som er først i september, 3/9 2 Juelstrup Sø (TSE), 3/9 1 Uggerby Strand (BRØN) og 4/9 1 Uggerby Strand (RSN MON). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Nordjylland er de største ynglefugleforekomster 18/4 10 Nørholm Enge (RWR HHB), 19/4 15 Grenen, Skagen (CSS), 16/6 12 Jerup Strand (BKR) og 1/7 - 11/7 10 Lille Vildmose (PR DFS).

Andet halvårs største observationer er 4/8 118 R Nordmandshage (PR), 8/8 154 Gerå enge og strand (SØP) og 15/8 92 (51 1K + 41 ad.) Grenen (KNP ROC FLS AJ). Årets sidste observationer ligger inden for den normale tid med 17/10 4 R Agger Tange (GGU), 31/10 1 R Hirschholm (BHJ) og 2/12 1 R Nordmandshage (PR). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus* (04770)

Igen i år ses der Hvidbrystet Præstekrave i Nordjylland. Inden for de sidste 10 år har der ikke været observationer i 2001, 2002 og 2005. Der foreligger samlet 4 iagttagelser af 5 fugle. Årets første er en hun 7/5 Rotholm – Hestør Odde (HHL). 23/5 ses han og hun sammen på

Bygholm Vejle (O-DK TBR). Det giver et lille håb om et ynglepar, men det bliver en endagsobservation. 16/7 ses en hun Gerå enge og strand (HEN). Årets sidste er en hun eller 1 K fugl 29/7 Nordmandshage (PR).

Pomeransfugl *Charadrius morinellus* (04820)

I 2011 foreligger der observationer fra 15 lokaliteter. På flere af lokaliteterne løber observationerne over flere dage. Alle nævnes. Årets første er tidlig, 24/4 1 R Tøttrup (LFD). Ved Revlbuske ses der fugle på følgende datoer, 1/5 1 han R (HRC SUB), 2/5 1 han R (O-DK), 3/5 3 fou. (POHP HFN FSL) og 5/5 7 R (FSL). Lille Vildmose har følgende, 4/5 5 R (HAC TC BPK), 9/5 15 R (TL), 10/5 14 R (TC DFS), 11/5 10 R (WJ TBA JGL TSE), 14/5 9 R (GTA DFS TMØ TC), 15/5 9 R (TL) og 16/5 9 R (HEN TL). Desuden 6/5 19 R Ulvedybet (RSN), 7/5 2 NØ Klitmøller (JJA JKY). Bolle og Try Enge har tre dage med observationer, 8/5 4 R (RSN MON), 14/5 11 R (AWM RSN MON) og 19/5 9 R (LYA). 8/5 bliver der også set 1 R

Alsted (CKP) og 9/5 2 R Gøgsig Mark (KEC). Thorup og Klim Fjordholme kaster tre dage af sig 10/5 12 R (O-DK), 11/5 15 R (HRC SUB AS) og 15/5 15 R (HLÆ). Ved Kandestederne bliver der set fugle på tre datoer 14/5 2 R (LPA OFJ JHC ELM FSH m.fl.), 16/5 3 R (KBL) og 19/5 3 R (KBL). Denne observation bliver forårets sidste sammen med 19/5 2 R Troldkær (Råbjerg Enge) (LAM ELM BKR).

Andet halvår har tre observationer, som begynder med en trækobservation 20/8 6 S Bjergby, Sydmors (JJK) efterfulgt af 9/9 1 K R Sønder Sørig (LAM TEP MEM). Årets sidste er 1 K 24/9 Bygholm Vejle (PR JR).

Pomeransfugl, Bolle Enge, 15. maj 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Hjejle *Pluvialis apricaria* (04850)

En stigning i sum på 55.934 i forhold til 2010. 180 af årets indtastede observationer er på 1000 fugle eller mere. Der er fugle i Nordjylland i januar på trods af den hårde vinter, således 17/1 8 R Rosvang (JB) og 17/1 1 R Vesløs/Arup Vejle (O-DK). Årets tredje observation er 8/3 2 S Mulbjerg (TSE). Første halvårs største observationer er 9/4 6000 overflyvende Rotholmene – Hestør Odde (HHL), 24/4 6000 overflyvende Ulvedybet (TBA) og 30/4 6000 R Agger Tange (TBR TRK).

Andet halvårs største observationer 18/9 15.000 R Lovns Bredning ud for Holmmark (SA), 13/11 20.000 R Vesløs Vejle (JHC) og 13/11 20.000 R Agger Tange (HHN PHK CKP SKR KBC). Tredjesidste observationsdag er 14/12 med fugle på hele tre forskellige lokaliteter 2600 R Staun, Barner Valsted Enge (PES), 600 R Bygholm Vejle (O-DK) og 30 R Hobro (CSS). Herefter følger 15/12 300 R Toftthuse (AS) og 16/12 35 Lille Vildmose (TN). Sumskema og månedsfordeling er renset for gengangere på enkelt dage.

20.000 Hjejler, Krik Vig, 13. november 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Sum: 697.740. 1. halvår 100.118, 2. halvår 597.622. Indsendere 157.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	9	-	4223	77649	18213	24	4861	39056	93015	250091	202703	7896

Strandhjejle *Pluvialis squatarola* (04860)

Så en pæn stigning i sum i forhold til 2010 og den højeste sum de sidste 10 år. Årets første observationer er 22/3 1 R Agger Tange (HHN), 26/3 2 R Ulvedybet (RWR) og 26/3 1 R Gjølbredning (KHK). Første halvårs største observationer er alle fra Gerå enge og strand 15/5 80 R (HAC), 18/5 90 R (RSN MON), 19/5 80 R (PR) og 21/5 80 R (JHC).

Andet halvårs største observationer er 25/9 132 fou. Stensnæs (MLUH), 16/10 224 R Bouet Bugt (KO) og

4/11 207 R Nordmandshage (PR). Årets sidste fugle er 14/12 2 R Stensnæs (HAC), 17/12 32 R Als Odde (LTP) og 17/12 2 R Nordmandshage (MCH). Sumskema og månedsfordeling er renset for gengangere på enkelt dage.

I rapporten fra 2010 har der indsneget sig en fejl. Ved sum, 1. halvår og 2. halvår er tallene for Hjejle og ikke Strandhjejle. Tallene i 2010 rapporten skal være: Sum: 4389 1. halvår 1247. 2. halvår 3142.

Sum: 6622. 1. halvår 1319, 2. halvår 5303. Indsendere 106.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	6	5	1270	19	262	732	1468	2163	628	50

Vibe *Vanellus vanellus* (04930)

På trods af streng vinter i januar og februar har året den højeste sum for de sidste 10 år. Årets første observationer er af overvintrende fugle 9/1 9 R Loldrup Sø (SA), 12/1 1 R Nørreådal, Vejrum – Øby (LM) og 15/1 2 R Rettrup Kær (LN SVUR). Største observationer i første halvår er 13/3 455 R Bygholm Vejle (O-DK), 27/3 810 R Store Vildmose (PR).

Årets største rapportering af ynglefugle er 9/5 562 Bygholm Vejle (O-DK MLU JFA).

Andet halvårs største er 1/8 2500 R Haldager Vejle (Limfjorden) (ATL), 13/10 2400 Ulvedybet (HCH) og 16/10 3500 R Bygholm Vejle (GGU). Årets sidste er 29/12 80 fou. Bådsø Vig (Limfjorden) (AO), 30/12 45 R Voerså (BKR) og 30/12 15 R Lille Vildmose (TBR TRK). At Vibe ser på vejrudsigten inden den trækker væk, ses tydeligt ved decembers sum på 13.089 fugle. I 2010, hvor vinteren kom tidligt, var denne sum et stort nul. Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 274.525. 1. halvår 28.994, 2. halvår 245.531. Indsendere 186.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	100	51	17858	4109	2962	3914	32493	47995	46699	69789	35466	13089

Islandsk Ryle *Calidris canutus* (04960)

Årssummen overgår i de foregående 10 år kun af 2007 på 11.221 og 2010 på 12.979. Gennemsnittet for perioden ligger på 6692.

Fra januar-februar er der indsendt følgende obs af overvintrende fugle, 2-3/1 1 Kjul Strand, (MCH), 24/1 2 Krik Vig (HHN) og 27/2 1 Hanstholm Havn (JK).

Fra foråret er der fra vestkysten indsendt følgende obs af trækkende/rastende fugle, Agger Tange 18/3-25/6 1544 med største obs 20/4 200 (CAN), 30/4 350 (TBR) og 10/5 670 Krik Vig (HHN). Fra østkysten er der indsendt obs fra Aså enge og havn 8/5-25/5 64 med største tal 15/5 23 (SØP), 19/5 17 (PR) og 25/5 22 (SØP), Gerå enge og strand 10/5-4/6 2007 med største tal 15/5 50 (HAC), 27/5 30 (RSN) og 31/5 48 (HAC) og Stensnæs 14/5-26/6 64 med største 14/5 27 (MLU) og 19/5 18 (PR). Fra Nordre Rønner er der følgende tal, 2/5 60 og 3/5 40 (KO), og endelig kan fra Limfjorden nævnes 24/5 13 Bygholm Vejle, Vestso (FSL) og 7/5 10 Glomstrup Vig (HHL).

Ultimo juni – primo juli kan det være svært at skelne mellem sene fugle på vej mod nord og tidlige fugle på vej mod syd. 1. halvårs sidste større observation er 20/6 20 Agger Tange (HHN) og 2. halvårs første større er 5/7 15 Agger Tange (HRS) og 9/7 32 Gerå enge og Strand (RSN).

Sum: 10.667. 1. halvår 2110, 2. halvår 8557. Indsendere 97.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	1	23	609	1297	176	1753	3302	2486	526	253	237

Sandløber *Calidris alba* (04970)

En høj årssum, som for de foregående 10 år kun er overgået i 2008 med 14.949. Gennemsnittet for denne periode ligger på 7472.

Fra 1. halvår kan nævnes obs af overvintrende og trækkende fugle fra Skagen, 1/1-24/5 630 med de største tal fra Nordstrand-Grenen 1/1 51 og 2/1 65 (KNP) og 6/3 84 (JPIP). De sidste obs fra Grenen er 18/5 7 og 20/5 9 (KBL) og 24/5 4 (JHC). Fra vestkysten kan nævnes Kjul Strand, 2/1-29/5 236 med største tal 2/1 90 og 3/1 130 (MCH). Fra Kattegat kan nævnes Jerup Strand og enge 1/1-28/5 440 med største 6/2 74 (KNP), 9/2 49 (BKR) og 26/3 67 (BKR), Stensnæs 18/1-26/5 1521 med største 19/5 320 og 23/5 560 (PR) og 26/5 405 (BKR), Gerå enge og strand 10/5-31/5 4427 med største tal 11/5 900 (RSN), 21/5 600 (SØP) og 30/5 630 (HAC), 19/5 315 Hou Nordstrand (PR) og Nordmandshage 4/4-30/5 314 med største 19/5 246 (PR). Endelig kan fra Læsø nævnes 27/4 120 Havrevlen (PR) og 3/5 100 Nordre Rønner (KO).

Sum: 14.586. 1. halvår 9285, 2. halvår 5301. Indsendere 114.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
657	515	705	397	7009	2	84	867	1291	1265	890	904

Dværgryle *Calidris minuta* (05010)

Den højeste årssum i forhold til de foregående 10 år, hvor den største sum er fra 2001 på 1220.

Fra Skagen er der i 2. halvår fra perioden 10/7-2/10 indsendt 1338 med største tal fra Grenen 17/8 66 samt 19/8 73 (ROC) og 21/8 51 (JPIP). Fra vestkysten kan også nævnes Agger Tange, 3/7-17/10 736 med største 18/7 114 (RQ), 19/7 175 (AKV) og 21/7 58 Krik vig (CHJ). Fra østkysten kan nævnes Jerup Strand, 9/7-14/12 589 med største 18/8 82, 23/8 127 og 25/8 102 (BKR). Desuden 20/11 160 Voerså by og omegn (PR), Gerå enge og strand 9/7-29/9 1124 med største 110 i perioden 23-30/8 (HAC DFS), Stensnæs 11/7-14/12 314 med største 1/9 40 (RSN), 25/9 41 (MLU) og 2/10 38 (MLU) og Nordmandshage 9/7-12/12 2217 med største 19/7 218, 30/8 435 og 13/9 300 (PR) samt 10/12 110 Øster Hurup Havn (TSE). Endelig kan fra Limfjorden nævnes 3/9 118 Egholm (RWR), Ulvedybet 10/7-28/10 138 med største 17/8 19 (AO), 18/8 24 (KHK) og 2/9 18 (AØ) og endelig Vejlerne 10/7-31/12 161 med største 18/7 15 Vesløs/Arup Vejle (O-DK) og Hovsør Røn 21/8 56 og 24/8 18 (begge JB).

Fra november-december er der større summer end fra 2010. Dette kan skyldes det mildere vintervejr i slutningen af 2011 i modsætning til 2010, hvor den strenge vinter allerede begyndte i november. Årets sidste fugle kan eventuelt overvintre.

Fra Skagen er der følgende observationer fra andet halvår, 11/7-31/12 1449 med største antal 19/10 60 Nordstrand (HAC), 20/10 52 Grenen (KNP) og 18/12 65 Grenen (JOK). Fra vestkysten kan nævnes Tversted Strand, 29/7-1/11 421 med de største 6/9 44, 8/9 43 og 15/9 58 (BKR), Hirtshals øststrand 28/8-2/12 169 med største 20/11 26 (CGJ), 26/11 36 (AWN) og 28/11 29 (EO), Rødhus Strand 19/8-4/11 486 med største 30/8 110 (RSN) og 23/9 87 (8500PR), Roshage 20/8-25/9 103 med største 16/9 25 (TBR) og 25/9 19 (SA) samt Agger Tange 25/8-21/11 62 med største 28/8 15 (CHJ) og 21/11 (EA). Fra Kattegat kan nævnes Jerup Strand 16/7-31/12 1438 med største 19/11 110 (KEC), 21/11 122 (BKR) og 8/12 112 (BKR), Gerå 13/7-18/12 140 med største 7/8 40 (JLG) og 22/8 12 (SØP), Nordmandshage 25/7-2/12 75 med største 9/8 12 og 5/10 24 (ATL) og Læsø 25/7-7/10 128 med de største 11/8 22 Vester Nyland og Kirkeflod (SKRY) og 9/10 51 Havrevlen og 21/10 20 Storedal (LG).

Dvärgryle og Almindelig Ryle,
Rødhals Strand, 26. september 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

holmdæmningen (O-DK). Den største obs i 1 halvår er 21/5 3 Gjol (AKV) og de sidste 28/5 1 Juelstrup Sø (TSE) og 12/6 1 Ulvedyb (IZN).

Fra 2. halvår ses de første fugle 13/7 1 Gerå enge og strand (RSN) og 14/7 2 Østerild Dæmningen (JVI). Ved Skagen ses 17/7-1/9 301 med de største tal fra Grenen, 3/9 17 (CHJ), 30/8 18 (KNP) og 4/9 19 (SKAF) og de sidste fra Nordstrand 18/8 3 og 1/9 5 (ROC). Fra vestkysten kan nævnes følgende obs, Tversted strand 15/8-15/9 286 med de største 1/9 33 (BKR), 4/9 49 (LAM) og 6/9 66 (BKR), Uggerby 6/8-27/9 87 med største 27/8 16

(PHP) og 4/9 15 og 8/9 21 (RSN), Hirtshals øststrand 28/8-26/9 99 med største 6/9 17 (MCH) og 14/9 13 (RSN) og 31/8 21 Hamborg ved Hanstholm (SAL). Fra Kattegat nævnes Jerup Strand 24/7-8/10 78 med største 25/8 13 og 25/8 12 (BKR) og fra Limfjorden nævnes Ulvedyb 20/7-27/9 430 med største 22/8 75 (HCH), 26/8 76 (RSN) og 23/8 60 (IZN) og Tissing Vig, Mors 21/9-1/10 20 med største obs 23/9 10 (RSN). Endelig nævnes årets sidste obs 12/10 1 Bygholm Vejle (O-DK) og 17/10 1 Agger Tange (GGU).

Sum: 1560. 1. halvår 32, 2. halvår 1528. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	31	1	41	826	630	31	-	-

Temmincksryle *Calidris temminckii* (05020)

Årssummen er den højeste i over 10 år, dog tæt på den højeste sum i de foregående 10 år fra 2007 på 1181. Gennemsnittet for perioden er nede på 841.

Årets første fund er 26/4 1 Halkær Sø og Ådal (TSE) og 30/4 2 Lønnerup Fjord (O-DK). Fra Kattegatkysten er der i foråret indsendt obs af trækkende/rastende fugle fra Jerup Strand og Enge 13/5-11/6 19 med de største 16/5 4 (LAM), 19/5 4 (JA) og 21/5 4 (LAM). De største forårstal kommer fra Limfjorden. Nævnes kan Østerkær enge 12/5-24/5 151 med største 12/5 36, 14/5 55 og 15/5 40 (RSN), Gjol-området 15/5-26/5 159 med største tal 15/5 44 (VFL) og 15/5 50 (HLÆ), Ulvedyb 6/5-27/5 93 med de største 14/5 21 (HMT) og 15/5 17 (HLÆ) samt Vejlerne 30/4-24/5 265 med de største 10/5 94 Lønnerup Fjord og 20/5 40 Bygholm Vejle (begge O-DK). Endelig er der følgende indlandslokaliteter, Juelstrup Sø 7/5-28/5 158 med største tal 11/5 24 og 14/5 18

(TSE) og 15/5 39 (HEN) og Viskum 8/5-24/5 107 med største 9/5 23 (SA) samt 10/5 20 og 11/5 25 (begge TBR). Forårets sidste observationer er 28/5 1 Juelstrup Sø (TSE), 29/5 1 Uggerby Strand (MCH) og 11/6 3 Jerup Strand (BKR).

Fra 2. halvår ses de første fugle 4/7 2 Lille Vildmose (PR) og 6/7 1 Grenen (ROC). Fra Grenen er der desuden indsendt følgende efterårsobs, 6/7-30/8 31 med de største 15/7 3 (EC) og 13/8 3 (ROC). Fra vestkysten kan også nævnes 2/9 13 Tversted Strand (CHJ). Fra Kattegatkysten er der observationer fra Jerup Strand 24/7-9/9 12 med største tal 24/7 3 (AØ) og 5/8 3 (BKR) og fra Limfjorden ses ved Ulvedyb i perioden 18/7-5/9 26 med de største 18/7 4 (RSN), 20/7 5 (HMT) og 15/8 4 (CHJ). Endelig er der fra indlandslokaliteten, Juelstrup Sø 7/8-10/9 30 med største obs 10/9 18 (HEN). Årets sidste obs er 11/9 1 Hirtshals øststrand (AØ).

Sum: 1184. 1. halvår 1023, 2. halvår 161. Indsendere 49.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	3	1017	3	36	76	49	-	-	-

Stribet Ryle *Calidris melanotos* (05070)

I alt 3 fund. Den første er 14/5 1 2K+ hun Østerkær (PHK), som blev set af flere observatører i Gjøl/Østerkær området frem til 8/6. Den næste ses 11/7 1 Agger

Tange (SA) og endelig 22-23/9 1 Tissing Vig på Mors (KIA).

Stribet Ryle, Gjøl, 27. maj 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea* (05090)

En årssum, som igen er over gennemsnittet for de foregående 10 år på 871. For 2009 var summen dog på 2100 og for 2010 på 1749.

Årets første obs er 30/4 1 Læsvig, Vejlerne (O-DK) og 21/5 2 Ulvedybet (ER AKV KBL). Den største obs i foråret er 28/5 7 Ulvedybet (BOJ). De sidste obs fra 1. halvår er fra Ulvedybet, 5/6 3 (CHJ), 12/6 2 (IZN) og 18/6 1 Jerup Strand (BKR).

Fra 2. halvår er de første obs 3/7 2 Viskum (TKR), 4/7 1 Gerå enge og strand (RSN) og 6/7 1 Bygholm Vejle (HMT). Fra Skagen er der fra perioden 8/7-8/9 indsendt 104 med de største obs fra Grenen 30/8 8 (KNP) og 21/8 7 (JPIP) og sidste 8/9 1 (ROC KNP). Fra Vestkysten er der fra Agger Tange i perioden 19/7-11/9 set 32 med største tal 20/7 10 (BF). Fra østkysten er der indsendt

obs fra Jerup strand, 9/7-4/9 109 med største obs 10/7 31 (CHJ), Gerå enge og strand 4/7-29/9 159 med største tal 11/7 43 (SØP), 12/7 14 (HAC), 13/7 13 (RSN) og 19/7 14 (RSN) og Nordmandshage 14/7-8/10 163 med de største 19/7 17, 25/8 14 og 5/9 17 (PR RWR HHB RSN). Fra Limfjorden nævnes Ulvedybet 10/7-27/9 442 med de første 10/7 14 og 18/7 10 (RSN), de største 14/8 52 (HEN), 24/8 55 (RSN), 26/8 67 (RSN) og 27/8 66 (CSS) samt Vejlerne 6/7-2/10 71 med de største fra Bygholm Vejle 10/7 7 (JB), 25/7 10 (O-DK) og 3/9 9 (VFL). Endelig ses årets sidste fugle 2/10 4 Pletten og Lille Plet i Mariager Fjord (CSS) og fra samme dag 5 Vesløs/Arup Vejle (O-DK) og endelig Nordmandshage 3/10 1 og 8/10 1 (PR).

Sum: 1240. 1. halvår 32, 2. halvår 1208. Indsendere 61.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	24	7	330	685	182	11	-	-

Sortgrå Ryle, Hanstholm, 15. september 2011. Foto: John Kyed.

Sortgrå Ryle *Calidris maritima* (05100)

Den næsthøjeste årssum i forhold til de foregående 10 år, hvor den højeste sum er fra 2010 på 1268. Middelværdien for denne periode er 474.

Fra 1. halvår kan nævnes overvintrende fugle fra Skagen i perioden 1/1-5/4 108 med største tal 23/1 15 (JEA) og 6/3 40 (JPIP). Fra vestkysten kan nævnes Hirtshals, der 19/1-20/2 har 23 med største tal 28/1 8 (BHJ) og 20/2 8 (MCM), Hanstholm 3/1-6/4 150 med største tal 22/2 19 (O-DK) og 19/3 20 (HKSØ) samt Agger tange 2/1-11/5 37 med største tal 11/5 23 (HRC), som er sidste obs fra første halvår. Endelig nævnes fra Kattegat 3/5 94 Nordre Rønner (KO), som er årets største observation.

Andet halvårs første observationer stammer begge fra

Sum: 681. 1. halvår 455, 2. halvår 226. Indsendere 47.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	144	73	103	12	123	-	-	1	26	137	48	14

Almindelig Ryle *Calidris alpina* (05120)

Årssummen er under middelværdien for de foregående 10 år på 170.350. Højeste tal for denne periode er fra 2008 på 282.550 og laveste tal fra 2004 på 80.776.

Største tal af overvintrende fugle fra januar-februar ses 17/1 20 Aså enge og havn (SØP), 19/1 160 Agger Tange (JB) og 24/1 60 Krik Vig (HHN).

Fra foråret er der fra Skagen indsendt følgende obs af trækkende/rastende fugle, 3/3-6/6 174 med de største 16/4 20 Grenen (MIV), 1/5 28 Grenen og Nordstrand (8500PR), 2/5 37 Nordstrand (JHC) og 24/5 20 Grenen (JHC). Fra vestkysten kan nævnes forårsobs af trækken-/rastende fugle fra Agger Tange 6/3-29/5 5107. De største tal 28/4 800 (SPP), 30/4 500 (TBR) og 11/5 1500 (HRC).

Roshage, Hanstholm 20/8 1 og 9/9 2 (TBR). Fra Skagen er der følgende obs af trækkende/overvintrende fugle 19/9-30/12 50 med største tal 9/10 4 Grenen (ROC KNP). Fra vestkysten nævnes Hanstholm 20/8-29/12 97 med største tal fra Hanstholm Havn 8/10 12 (WJ), 15/10 12 (TBR) og 16/10 11 (RSN) samt Agger Tange 10/9-21/11 43 med største tal 17/10 16 og 18/10 11 (GGU). Fra Kattegat kan nævnes 13/9 1 Nordmandshage (PR), 5/11 3 Øster Hurup havn (TN), 31/10 2 Hirsholm (BHJ) og endelig fra Læsø 7/10 1 Bløden Hale og 8/10 1 Syrodde (begge LG). Derudover er der en enkelt observation fra Limfjorden, 13/10 1 Ulvedyb (MCH).

Fra østkysten er der træktalet fra Jerup Strand 6/3-29/6 419 med største tal 8/3 64 (BKR), 12/5 70 (CGJ) og 29/6 36 (BKR), Aså strand 13/3-29/6 614 med største tal 18/4 90, 10/5 70 og 25/5 300 (SØP), Gerå strand 21/4-29/6 5856 med største tal 14/5 1800 (RSN), 15/5 1300 (HAC) og 20/5 550 (HAC), Stensnæs 12/3-26/6 8622 med største tal 8/5 2000 (SØP), 18/5 2200 (RSN) og 19/5 1700 (PR) og Nordmandshage 7/3-30/5 239 med største tal 21/3 42 (KHK) og 2/5 150 (HEN). 1. halvårs største obs kommer fra Læsø, 26/4 4500 Als Dyb (PR). Fra Limfjorden er der følgende obs Ulvedyb 2/4-19/6 624 med største tal 14/5 75 (RSN), 24/5 70 (TRK) og 25/5 65 (LAM) og Vejlerne 8/3-19/6 1976 med største tal 21/3 150 Bygholm Vejle (O-DK), 10/5 480 Lønnerup Fjord

(O-DK) og 24/5 300 Bygholm Vejle (TRK).

Den nordjyske ynglebestand af racen Engryle tæller i år 90-91 par. Alle nævnes Agger Tange 35 par, Nørholm Enge 1-2 par, Ulvedybet 2 par, Bygholm Vejle 46 par og Vesløs/Arup Vejle 6 par. (O-DK HAC HMT m.fl.). Specielt fremgangen på Agger Tange er markant, idet der her var blot 13 par i 2010. Bestanden på Læsø er ikke optalt i år.

2. halvårs største observation kommer fra Læsø med 16/10 14.755 Bovet Bugt (KO). Der er langt ned til den næste, 13/9 2700 Nordmandshage (PR). Fra Skagen er der følgende observationer af trækkende/rastende fugle, 2/7-3/12 7319 med de største fra Grenen 11/8 270 (KNP), 3/9 289 (KNP) og 6/9 263 (KNP). Fra vestkysten kan også nævnes Tversted, 15/8-5/10 2646 med største obs 30/8 321, 1/9 351 og 8/9 377 (BKR) og Agger Tange 3/7-12/11 3242 med største tal 4/8 360 (FRO), 15/8 350

(GBL) og 15/10 350 (GGU). Lokaliteterne med de største efterårstal ligger i Kattegat med de største fra østkysten, således Gerå 2/7-10/11 24.973 med de største 23/8 1500, 5/9 1800 og 29/9 1500 (HAC). Desuden 26/8 2000 Korsholm (PR) samt Nordmandshage 4/7-13/12 31.962, hvor der, udover den allerede nævnte observation, kan nævnes 6/9 1500 og 26/9 1500 (PR) og fra Læsø 25/7-22/10 17.117, hvor der, udover den allerede nævnte observation, kan nævnes 6/10 1000 Vester Nyland og Kirkeflod og 7/10 500 Vester Nyland (LG). Endelig fra Limfjorden bl.a. Ulvedybet 10/7-5/12 5379 med største 29/8 300 (LSN), 26/9 300 (BKR) og 1/10 310 (JLI), Vejlerne 7/7-5/12 3234 med største 9/9 500, 12/10 470 og 4/12 300 alle Bygholm Vejle (PES O-DK) samt endelig Bådsgård Vig 2/7-18/11 1165 med største 5/9 300 og 27/10 600 (AO).

Sum: 151.606. 1. halvår 30.060, 2. halvår 121.546. Indsendere 146.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
253	5	2033	7536	20089	144	11402	32392	34036	37658	4867	1191

Kærløber *Limicola falcinellus* (05140)

For andet år er årssummen på 3 cifre. I 2010 var den på 102. Gennemsnittet for de foregående 10 år er på 41 med den laveste sum i 2003 på 3.

Årets første obs er 18/5 2 Stensnæs (RSN) og derefter tre observationer fra 19/5: 1 Nordmandshage, 3 Stensnæs (begge PR) og 3 Gjør (KBC). Fra foråret er der fra Kattegat udover Nordmandshage indsendt følgende, Gerå 20/5-30/5 40 med største 21/5 8-10 (HAC JHC) og 23/5 14 (RSN) samt Stensnæs 18/5-26/5 18 med største 23/5 8 (PR). Fra Limfjorden er der fra 19/5 3 Gjør by og omegn (BKC), Ulvedybet 21/5-4/6 8 med største 24/5 2 (BKR) og 25/5 2 (LAM) og 20/5 1 Bygholm Vejle (O-DK). De sidste obs fra 1. halvår er 30/5 1 Gerå enge og strand

(SØP) og 4/6 1 Ulvedybet (HMT).

Andet halvårs første fugle er alle fra Gerå enge og strand, 7/7 1 og 9/7 2 (RSN) og 11/7 2 (HAC). Fra Grenen er der indsendt 22/7-12/8 10 med største 22/7 4 og 23/7 4 (KNP). Fra Kattegatkysten kan nævnes Jerup strand 30/7-4/9 6, hvor alle obs er af hver 1 fugl (KO BKR), Gerå 7/7-29/8 25 med største 18/8 4 (RSN) og Nordmandshage 14/7-30/8 27 med største obs 25/7 7 (PR) og 29/8 11 (PR). Fra Limfjorden kan nævnes 18/7 1 Bygholm Vejle (SAL), Ulvedybet-Gjør 12/8-15/8 15 med største 14/8 4 (PHK) og 22/8 3 (KBC) og endelig ses årets sidste fugl 4/9 1 Jerup Strand (BKR).

Sum: 156. 1. halvår 71, 2. halvår 85. Indsendere 25.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	70	1	32	51	2	-	-	-

Brushane *Philomachus pugnax* (05170)

Årssummen er 42% over gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 11.416, hvilket primært kan tilskrives et forrygende returtræk af ungfugle i august og september, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at der ses væsentligt flere fugle i 2. halvår end i 1. halvår. Normalt ses klart flest fugle i 1. halvår.

Året starter med en observation fra den ret faste overvintringslokaliteter på det sydlige Mors med 15/1 2 Tissing Vig (HHL).

De første forårstrækkere ses til normal tid med 13/3 1 Østlige Vejler (O-DK), 16/3 3 Arup Holm (O-DK) og 20/3 1 Debelenge (RSN MON).

Forårstrækket toppe ultimo april / primo maj, og de otte største forekomster er alle fra Lønnerup Fjord, hvor af de tre største er 24/4 450 (HFN), 28/4 455 (O-DK) og

30/4 470 (O-DK). Derudover er de største observationer 30/4 231 Agger Tange (TBR TRK) og 9/5 246 Bygholm Vejle (O-DK).

Efter 10/5 ses kun få fugle på forårstræk.

Ynglebestanden på Bygholm Vejle er opgjort til 7 ynglehunner, hvilket kan sammenlignes med 5 i 2010 (O-DK). Fra Agger Tange er der glædelige nyheder om 2 yngleurolige hunner observeret 21/6 (JJA).

Returtrækket af adulte hanner registreres allerede medio juni med 14/6 4 hanner S Nordmandshage (PR), 16/6 2 hanner Rettrup Kær (SR) og 16/6 3 hanner Vejrum Vest-sø (TBR). Der ses kun få adulte fugle på returtræk, og antallet toppe medio-ultimo juli med følgende observationer: 19/7 65 Agger Tange (JB) og 24/7 66 (65 ad. + 1 1K) Ulvedybet (RSN), sidstnævnte observation er tillige

den første registrering af ungfuglenes returtræk. Juveniltrækket er som tidligere nævnt væsentligt større end normalt og toppe bredt ultimo august til ultimo september. De største observationer er 28/8 525 Vejrum Vestso (TRK TBR), 29/8 624 Vejrum Vestso (TBR), 10/9 545 Stavad Bro-Toftegårds Bro, Ryå (RSN) og 21/9 420

Erslev Kær (JKK).

I løbet af oktober daler antallet af fugle ret hurtigt og sidste tocifrede flok bliver 8/10 30 Bygholm Vejle (RWR). Årets tre sidste observationer er alle fra Bygholm Vejle: 11/11 2, 13/11 1 og 14/12 2 (O-DK JHC).

Sum: 16.205. 1. halvår 6519, 2. halvår 9686. Indsendere 127.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	16	4058	2227	216	536	5246	3810	89	3	2

Enkeltebekkasin *Lymnocyptes minimus* (05180)

En årssum der er lidt større end gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 90. Det er bemærkelsesværdigt, at der kun ses to fugle i 1. halvår. Antallet af indrapporterede fugle i 2. halvår er normalt.

Den eneste observation fra 1. halvår er 4/4 1 Tofte Skov (TC).

Efterårets første observationer falder til normal tid med 19/9 1 Nordstrand, Skagen (OS), 23/9 1 Grenen (ROC m.fl.), 23/9 1 Søndervig (SSC MON RSN) og 24/9 1 Nordstrand, Skagen (ROC BRA). Efterårstrækket domi-

neres af observationer fra Hals Mose. Observationer fra denne lokalitet står for hele 44 % af summen i 2. halvår med de største observationer 5/10 7 (RSN), 14/10 10 (RSN) og 10/11 15 (HAC). Herudover er de største observationer 10/10 4 Hovsør Røn (JB), 10/10 3 Nors Sø (JB) og 7/11 3 Uggerby Strand (AØ PHP).

Årets tre sidste observationer falder i december med 17/12 1 Nørholmskoven (RWR), 18/12 1 Grenen (JOK AB) og 30/12 1 Bredkær (SWJ).

Sum: 97. 1. halvår 2, 2. halvår 95. Indsendere 26.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	1	-	-	-	7	53	32	3

Dobbeltbekkasin *Gallinago gallinago* (05190)

Dobbeltbekkasin, Jerup, 25. juli 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

2011 bliver et år med en ret lav årssum, idet den blot udgør ca. 70% af gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 9000. Der ses færre fugle på både forårs- og efterårstræk end normalt.

Året starter med et meget begrænset antal overvintrende fugle, hvilket kan tilskrives det meget hårde vintervejr.

Således er der i 1. halvår blot følgende observationer af overvintrende fugle: 9/1 1 Vodskov (ATL), 20/1 1 Langholt (SEM), 27/2 2 Bonderup Bro (HHB SSC) og 27/2+3/3 1 Mastrup Bæk, Støvring (HHB SSC TSE).

De første observationer, som med rimelighed kan tilskrives tiltræk, er 13/3 1 Råbjerg Mose (BKR), 13/3 1 Lille Vildmose (WS), 14/3 1 Vejlen, Vadum (KHK) og 15/3 1 Batterivej, Skagen (ROC). Den suverænt største notering fra 1. halvår, som ikke drejer sig om ynglefugle er 4/4 27 Gerå enge og strand (RSN MON).

Efter primo maj ses hovedsageligt lokale ynglefugle. Af

Sum: 6362. 1. halvår 511, 2. halvår 5851. Indsendere 133.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	3	32	267	84	123	150	1987	1768	1486	405	55

Tredækker *Gallinago media* (05200)

I alt ses 5-6 fugle, hvilket er ret normalt.

Fra forårstrækket er der to fund fra samme dato: 7/5 1 Grenen (FLS m.fl.) og 7/5 Bygholm Vejle (HHN).

Meget usædvanligt høres en territoriehævdende fugl om natten 27/6 ved Møllesøvej, Lille Vildmose (PR). På trods

disse er der indrapporteret hele 144 ynglepar/syngende/territoriehævdende fugle, hvilket er rigtig flot. De største optællinger af territoriehævdende fugle er 18 Kærene, Læsø (PR), 27 Lille Vildmose (PR) og 18 Vesløs Vejle (BRØL).

Returtrækket bemærkes stort set ikke i juli, hvor første to cifrede antal er 20/7 13 Ulvedybet (RSN) og 25/7 15 Jerup Strand (SKR).

Efterårstrækket kulminerer bredt fra medio august til medio oktober, flest 13/8 180 Ulvedybet (RSN MON), 15/8 310 Viskum (TRK) og 11/9 220 Viskum (TBR TRK SA). I løbet af november aftager antallet, dog ses stadig en del fugle i den milde december, således for eksempel 16/12 17 Fyrkat Engsø (CSS). Årets tre sidste observationer er 25/12 1 Hirtshals Øststrand (PHP), 26/12 1 Halkær Sø (TSE) og 31/12 1 Fårup Klit (ATL).

af eftersøgning de følgende dage høres fuglen ikke igen. Fra efteråret er der blot indrapporteret 2-3 fugle fra den normale kulminationsperiode ultimo august – primo september: 25+27/8 1 Storvorde (RSN CSS) og 3+7/9 1 Nordstrand (ROC Lars Pedersen).

Tredækker, Kongerslev, 25. august 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Skovsneppe *Scolopax rusticola* (05290)

Et ret normalt år, hvor årssummen er 15% under gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 253.

Året starter med enkelte observationer i januar og marts, hvoraf de eneste på mere end én fugl er 15/1 2 Nystrup Plantage (JJA) og 25/2 3 Nørre Vorupør (BRØL).

Forårstræk ses fra medio marts med de største observationer 14/3 4 og 25/3 9 begge Vandet Klitplantage (JJA), 26/3 4 Bolle Enge (MON RSN) og 10/4 5 Skagen Klitplantage (MVS). Efter medio april ses kun lokale ynglefugle.

Fra yngletiden er arten indrapporteret fra 8 forskellige lokaliteter, dog er der blot indrapporteret 3 territoriehævdende fugle: 29/4 1 sy. Karup Å, Hagebro-Trandum

Sum: 216. 1. halvår 92, 2. halvår 124. Indsendere 60.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6	8	59	14	1	4	5	1	-	10	84	24

Stor Kobbersnepe *Limosa limosa* (05320)

Årets sum udgør kun 50% af gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 3023. Årsagen hertil skal findes i et relativt lavt antal fugle på Bygholm Vejle og kun få større optællinger af fugle i Vejerne.

De første ses til normal tid 13/15/3 1 og 19/3 14 begge Bygholm Vejle (O-DK MOK). De største observationer fra 1. halvår er 29/5 222 ynglefugle Bygholm Vejle (O-DK) og 12/6 72 Agger Tange (HHN). Eneste observationer i 1. halvår væk fra Agger Tange og Vejerne er 18/4 1 S Gerå enge og strand (SØP), 24/4 1, 12/6 3 og 13/6 1 alle Ulvedybet (TBA IZN LPA).

Af ynglefugle er der indkommet oplysninger om 116 par i Vejerne (O-DK), hvilket kan sammenlignes med 106 par i 2010. Yngleparrene i Vejerne er fordelt på 111 par på Bygholm Vejle, 4 i Vesløs Vejle og 1 par i Læsvig. Ene-

Sum: 1511. 1. halvår 1147, 2. halvår 364. Indsendere 71.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	139	314	445	249	309	49	6	-	-	-

Islandsk Stor Kobbersnepe *Limosa limosa islandica* (05322)

Året byder på ca. 14 forskellige fugle, hvilke er færre end normalt. I løbet af de sidste 10 år (2001-2010) er der i gennemsnit set 29 forskellige fugle pr. år.

Der gøres kun to observationer i foråret: 21/3 2 ad. sdr. Bygholm Vejle (O-DK) og 25/4 1 Læsvig (O-DK).

Fra efterårstrækket registreres kun én adult fugl: 16-21/8 1 ad. sdr. Gerå enge og strand (RSN HAC MCH). Resten af efterårets fugle er alle juvenile og nævnes alle: 31/8+

Lille Kobbersnepe *Limosa lapponica* (05340)

Et flot år med en årssum på hele 60% over gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 12.975. Især 1. halvår byder på flere fugle end normalt.

Året starter med meget få overvintrende fugle, således

Kirke (JBA), 1/6 1 sy. Kongsdal/Simonshøj (JPE) og 12/7 1 sy. Plantagen, Storedal-Holtemmen (JJO).

Efteråret skydes i gang med 3/10 1 Slette Å (CP), 3/10 1 Vandet Klitplantage (JJA), 8/10 1 Hvidbjerg Klitplantage (LRU) og 19/10 1 Langdal Plantage (SWJ). Efterårstrækket kulminerer i november med følgende større observationer: 9/11 28 Skagen (Lars Pedersen m.fl.), 12/11 18 Hammer Bakker (ATL) og 19/11 6 Tranum Klitplantage (SWJ).

Der ses en del fugle i december, hvilket nok kan tilskrives det milde vejr, således for eksempel 17/12 4 Tranum Klitplantage (SWJ) og 31/12 7 Vandet Klitplantage (JJA).

ste oplysning om ynglefugle uden for Vejerne er 27 par på Agger Tange (HHN).

Efter ynglesæsonen forsvinder fuglene hurtigt fra Vejerne, mens der ses enkelte større rasttal på Agger Tange, flest 11/7 81 (SA TRK) og 19/7 70 (AKV). Efter juli har langt de fleste fugle forladt landsdelen og sidste to cifrede antal er 6/8 42 Agger Tange (TRK). Uden for Vejerne og Agger Tange er der følgende observationer: 6-16/7 1 ad. Gerå enge og strand (RSN m.fl.), 9/8 1 Grenen (via EC), 28/8 2 Hirtshals Havn (AØ) og 12/9 1 1K Ulvedybet (HKA). Udover sidstnævnte observation er årets sidste observationer, 3+4/9 1 og 14/9 2 alle Bygholm Vejle (DB ATL). Flere af fuglene, som ses i august og september, kunne tænkes at være af racen *islandica*, hvorfor man bør angive, hvorvidt racebestemmelse er blevet forsøgt.

27/9 1 1K begge Bygholm Vejle (SAL O-DK), 2+5/9 2 1K og 15/9 1 1K alle Nordmandshage (AØ PR RSN), 20/9 2 1K Perlen, Ulvedybet (PHK), 21-23/9 2 1K Søndervig/Tissing Vig, Sydvestmors (LAM BJA ERA RSN), 2/10 1 1K Vesløs/Arup Vejle (O-DK), 2/10 1 1K S Mølleparken, Aalborg (RWR HHB) og nok samme fugl 22/10-2/12 1 1K Østerådal, Aalborg (HHB m.fl.).

blot to observationer i årets to første måneder: 24/1 2 Krik Vig (HHN JHN) og 28/2 1 Bådsgård Vig (AO).

Fra primo marts stiger antallet af observationer langsomt, for eksempel ses 8/3 1 SØ Grenen (ROC m.fl.). Forårs-

trækket kulminerer omkring månedsskiftet april/maj og domineres af observationer fra Læsø og Agger Tange. De største observationer er 26/4 1200 Alsdyb Holme, Læsø (PR), 26/4 860 Vester Nyland (PR) og 30/4 1450 Agger Tange (TBR TRK). I alt observeres 3432 Lille Kobbersneppe på Læsø 26/4 (PR). Uden for Læsø og Agger Tange er største observationer 2+3/5 800 Nordre Rønner (KO PR) og 21/5 450 Gerå enge og strand (JHC SØP HAC). Efter udgangen af maj er det nordgående træk stort set overstået og sidste større flok, der kan tilskrives forårstræk bliver 31/5 175 Gerå enge og strand (HAC). Igennem juni og ind i juli ses en del fugle oversomrende på Agger Tange, for eksempel 4/6 120 (HHN), 12/6 110 (KW) og 5/7 141 (HRS). Det første vidnesbyrd om de adultes sydgående træk

ses ultimo juni med 25/6 1 T Tofte Sø (BKR) og 26/6 2 S Stensnæs (RSN). I løbet af juli tiltager returtrækket af adulte, 17/7 77 ad. S Grenen (ROC), 19/7 137 S Nordmandshage (PR) og 21/7 190 Krik Vig (CHJ). Største observation fra de adultes returtræk er 6/8 210 Agger Tange (TRK). Fra ultimo august dukker de første juvenile fugle op, og den første observation af en ungfugl er 21/8 1 1K Jerup Strand (BRØN). Fra de juveniles trækperiode er de største observationer 13/9 230 Nordmandshage (PR), 15/10 300 Agger Tange (GGU) og 16/10 475 Bovet Bugt, Læsø (KO). Efter oktober ses mærkbart færre fugle, og sidste trecifrede antal bliver 4/11 115 Agger Tange (TBR LM). Årets tre sidste observationer er 12/12 2 og 13/12 6 begge Nordmandshage (PR) samt 17/12 1 Als Odde (LTP).

Sum: 20.705. 1. halvår 13.499, 2. halvår 7206. Indsendere 110.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	1	26	6004	6630	836	1702	1167	2073	1988	231	45

Lille Regnspove *Numenius phaeopus* (05380)

Årssummen ligger meget tæt op ad gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 1280. Fordelingen mellem de to halvår er ret normal, i modsætning til de sidste par år, hvor et meget stort antal trækkende fugle i Skagen i foråret har resulteret i meget store totaler for 1. halvår. Årets første ses til normal tid med 15/4 1 Ø Nedermoste, Skagen (LAM), 18/4 1 Lille Vildmose (MBA) og 19/4 12 N Vesløs Vejle (BRØL). Forårstrækket topes ultimo april/primomaj med 20/4 20 Agger Tange (CAN), 30/4 20 Ø og 2/5 43 Ø begge Nordstrand, Skagen (JHC KNP).

I alt ses 15/4-11/5 121 trækkende fugle i Skagen (JHC m.fl.). Efter medio maj er forårstrækket stort set overstået, dog ses enkelte fugle i starten af juni, for eksempel 2+3/6 1 Grenen (RSN JHC), 5/6 3 og 8/6 1 begge Agger Tange (HRC JB). Disse fugle kan i teorien både være sene forårstrækgæster, tidlige returtrækkere eller oversomrende ikke-unglende fugle. Returtræk ses fra medio juni med 19/6 1 SV Lille Vildmose (PR HHB), 23/6 3 Agger Tange (AWM) og 26/6 4 Egholm (RWR HHB). De største antal fra efterårstrækket

Lille Regnspove, Lodbjerg Hede, 17. juli 2011. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

er 4/7 62 Lille Vildmose (PR), 24/7 130 og 28/7 55 begge Vester Nyland og Kirkefloden, Læsø (LG) samt 25/7 51 (33 R + 18 S) Nordmandshage (PR). De sidste fugle ses

ultimo september med 16+17/9 2 og 20/9 1 begge Nordmandshage (PR) og 23/9 2 Tissing Vig (BJA).

Sum: 1309. 1. halvår 362, 2. halvår 947. Indsendere 81.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	107	195	60	738	161	48	-	-	-

Stor Regnspove *Numenius arquata* (05410)

Et relativt normalt år med en årssum der er 10% lavere end gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 39.662. Materialet er domineret af observationer fra Limfjordens udmundinger Hals/Egense-området (PR m.fl.) og Agger Tange/Krik Vig (HHN TRK ABK OA m.fl.). Månedsmax. for begge disse områder er angivet i nedenstående tabel.

De største tal, bortset fra på skemalokaliteterne, fra årets første par måneder er 18/1 62 Stensnæs (PR) og 16/1 32 Hedestederne (TL).

Forårstrækket indledes primo marts, hvilket følgende trækobservationer vidner om: 7/3 2 Ø Roshage (O-DK) og 8/3 3 T Grenen (ROC m.fl.). Forårstrækket kulminerer i april med følgende store observationer uden for skemalokaliteterne: 8/4 600 Bovet Bugt (SOJ) og 11/4 132 Østlige Vejler (O-DK). Efter ultimo april er forårs-

trækket stort set overstået.

Der er indrapporteret 59 territoriehævdende fugle, flest 26 Skagen-halvøen (SSL m.fl.) og 6 Store Vildmose-området (PR SEM).

Returtrækket indledes allerede primo juni med 2/6 1 V-R og 6/6 1 SV begge Grenen (RSN LP m.fl.). Fra ultimo juni kommer der for alvor gang i den med 25/6 175 Lille Vildmose (DFS), 26/6 315 SV Gerå enge og strand (HAC) og 28/6 167 Jerup Strand (BKR).

Fra efterårstrækket er de største rasttal, bortset fra på skemalokaliteterne: 2/10 40 Pletten og Lille Plet (CSS), 16/10 911 Bovet Bugt (KO) og 17/10 170 Østerkær Enge (LYA).

De største observationer i december er alle fra Als Odde: 17/12 280, 24/12 300 og 30/12 380 (LTP TN).

Sum: 35.806. 1. halvår 8768, 2. halvår 27.038. Indsendere 176.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1021	97	1665	3383	267	2353	3830	5899	6719	6882	967	2741
Hals/Egense - max.	30	24	130	115	-	4	535	600	1035	720	365	260
Agger/Krik - max.	283	30	275	300	8	35	377	310	140	860	195	-

Stor Regnspove, Vangså, 9. april 2011. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Sortklire *Tringa erythropus* (05450)

Et rigtig dårligt år med en årssum på kun lidt over halvdelen af gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2011) på 1616. Grunden til dette skal især søges i et ringe juveniltræk i efteråret.

De første trækfugle ses til normal tid i april; 7/4 1 Lille Vildmose (TSE), 16/4 1 Grenen (RSN m.fl.) samt 22/4 med tre observationer: 1 Ø Bulbjerg (TBR HHN m.fl.), 22/4 1 Bygholm Vejle (GTA) og 22/4 1 Hovsør Indtørring (TBR). De eneste tocifrede antal fra forårstrækket er fra samme dato, nemlig 9/5 21 Tagholm (SEM) og 23 Bygholm Vejle (O-DK). Midt i maj er det sparsomme forårstræk stort set overstået. Tre observationer ultimo maj kan både dreje sig om meget sene forårstrækkere, meget tidlige returtrækkere eller oversvarende ikke-ynglende fugle: 23/5 1 Glombak (FSL), 28/5 1 Bygholm Vejle (BF) og 30/5 1 N Aså (SØP).

I starten af juni gøres de første observationer, der med sikkerhed kan henføres til de adultes returtræk: 4/6 1

SV Grenen (JHC), 5/6 5 Bygholm Vejle (RSN HHN m.fl.), 6/6 3 (2 R + 1 S) Lille Vildmose (PR) og 6/6 1 Juelstrup Sø (TSE). Adulttrækket kulminerer bredt i juni og juli med de største observationer 10/6 15 Stensnæs (MLU), 12/6 15 Gerå enge og strand (HHL), 19/6 17 Lille Vildmose (PR) og 23/7 18 Østerkær Enge (TBA).

Fra ultimo juli begynder de første ungfugle så småt at indfinde sig, idet den første indrapporteret ungfugl er 23/7 1 1K Gerå enge og strand (RSN). Fra juveniltrækket, der toppe medio - ultimo august, er de største observationer 13/8 19 1K Ulvedyb (RSN MON), 20/8 16 Bygholm Vejle (TVN) og 23/8 21 1K Gerå enge og strand (HAC). Efter september ses kun få fugle, hvilket er lidt unormalt, idet der visse år ses en del Sortklirer i oktober, især i Vejlerne. Året slutter med enkelte fugle primo november, hvilket er helt normalt: 2+6+7/11 1 Lille Vildmose (HAC DFS), 4/11 1 Nordmandshage (PR) og 9/11 1 Østerild Fjord (O-DK).

Sum: 840. 1. halvår 272, 2. halvår 568. Indsendere 77.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	12	89	171	97	324	124	18	5	-

Rødben *Tringa totanus* (05460)

Et dårligt år med en årssum, der er 35% under gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 17.423. Den primære årsag til den lave årssum er færre fugle end normalt i juli og august. Desuden registreres der forbavsende få vinterflokke, især i 1. halvår.

Året starter med meget få overvintrende fugle sammenlignet med normalt, og de største flokke årets tre første måneder er 23/1 8 Hou Havn (RSN MON), 20/2 16 Åmølle (TSE) og 25/3 18 Nibe Havn (ER).

De første lokale ynglefugle ankommer ultimo marts, men først fra april ses et tydeligt tiltræk af fugle til landsdelen. Der ses generelt kun få større antal, og de største observationer i foråret, som ikke drejer sig om

optællinger af ynglefugle, er 26/4 61 Jerup Strand og enge (BKR), 19/5 63 og 23/5 67 begge Stensnæs (PR).

Der er indrapporteret 353 ynglepar og 391 territoriehævende fugle, hvilket svarer til en ynglebestand på ca. 550 ynglepar. Flest ynglepar er indrapporteret fra Bygholm Vejle 274, Vesløs/Arup Vejle 61 og Agger Tange 35.

I løbet af juni påbegyndes de adultes returtræk, som kulminerer i juli med følgende større observationer: 5/8 92 Gjøl Bredning (RWR HHB), 11/8 75 Agger Tange (PSC) og 14/8 72 Skive Fjord (JEAL).

De største vinterflokke i 2. halvår er 18/11 32 Hou Sydstrand (PR), 11/12 29 Petersborg Strandenge (BLN) og 16/12 32 Øster Hurup Havn (TN).

Sum: 11.715. 1. halvår 4657, 2. halvår 7058. Indsendere 160.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	53	43	58	1254	2006	1213	3018	2565	691	450	135	199

Rødben, Bygholmengen, 5. juni 2011. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Hvidklire *Tringa nebularia* (05480)

Et ret normalt år med en årssum 11% over gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 6588.

Årets første fugle ses noget tidligere end normalt, nemlig 30/3 3 Hjarbæk Fjord (TRK). De næste ses til mere normal tid, således 9/4 1 Bådsgård Vig (AO), 15/4 1 Lille Vildmose (DFS) og 16/4 1 T Grenen (RSN m.fl.). Forårstrækket kulminerer ultimo april til primo maj. Der er kun få større observationer, og de største antal er 26/4 117 Bovet Bugt (PR), 26/4 51 Bådsgård Vig (AO) og 3/5 106 Limfjorden ved Bygholm Vejle (O-DK). Returtrækket af adulte fugle indledes i løbet af juni, og første lidt større antal er 27/6 60 Gerå enge og strand (HAC). Returtrækket af adulte fugle kulminerer i juli

Sum: 7314. 1. halvår 1688, 2. halvår 5626. Indsendere 121.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	3	429	926	330	2806	2287	472	58	3	-

Svaleklire *Tringa ochropus* (05530)

Årets sum er 22 % under gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 761. Den vigende årssum skal især findes i et forårstræk under middel.

Året starter med to vinterfund: 19/1 1 Nørreådal, Øby-Løvsdal (LM) og 27/2 1 Bonderup Bro (HHB SSC).

En observation fra medio marts, 16/3 1 Vansø-Tjele Langsø (MHH) kan både dreje sig om en tidlig fugl på forårstræk eller en overvintrende fugl. Fra primo april indledes forårstrækket med sikkerhed, hvor de første observationer er 2/4 2 T Nordstrand, Skagen (HAC), 2/4 1 TF Grenen (KEC KNP ROC), 2/4 1 T Pælebakke Klit, Skagen (HAC) og fra 3/4 på en række lokaliteter. Kulminationen sker medio april – primo maj med de største observationer: 19/4 7 NØ Grenen (LP m.fl.), 22/4 8 Rærup Slambassin (ATL) og 3/5 7 Vodskov (MLU). De sidste på forårstræk ses medio maj, 15/5 1 Juelstrup Sø (HEN), 16/5 1 Nordstrand, Skagen (CAF) og 18/5 2

Sum: 591. 1. halvår 400, 2. halvår 595. Indsendere 99.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	1	1	166	50	181	398	168	24	2	-	1

Svaleklire, Bygholmengen, 23. august 2011. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

og domineres af observationer fra Gerå enge og strand, flest 6/7 180 (RSN MON), 12/7 220 (HAC) og 21/7 222 (SØP).

Fra medio juli indledes returtrækket af ungfugle med 18/7 70 (heraf minimum 3 1K) Ulvedybet (RSN). De største observationer, som må antages hovedsageligt at dreje sig om ungfugle, er 8/4 140 og 8/8 90 begge Gerå enge og strand (HAC SØP) samt 10/8 140 Als Dyb Holme (ON). I løbet af september og oktober tynder det voldsomt ud i fuglene, og de sidste observationer bliver 21+22/10 1 Vester Nyland (LG) og 5/11 3 Løgster Holme (BLN). Det er ikke usædvanligt med enkelte fugle i første halvdel af november.

NØ Elling Ås udløb (BKR).

Returtrækket af adulte fugle indledes primo juni med 5/6 1 S Grenen (JHC m.fl.) og fra 6/6 fugle på en række lokaliteter. Dog ses først nævneværdige antal fra primo juli, 5/7 8 Rærup (KBC) og 8/7 10 Bygholm Vejle (O-DK). De største ansamlinger fra de adultes returtræk er 17/6 18, 19/6 19 og 4/7 11 alle Lille Vildmose (PR). Første indrapporterede ungfugl ses primo juli med 7/7 1 1K Hou enge og havn (RSN MON). Returtrækket af juvenile fugle kulminerer ultimo august, flest 20/7 29 Ulvedybet (RSN), 25/7 12 Vester Nyland og Kirkefloden (LG) og 28/7 12 Gårdbo Sø (KLHO).

Efter august er der kun få fugle tilbage i landsdelen, og efteråret afsluttes med 30/9 1 Romdrup Ås udløb (HHB), 1/10 1 Tissing Vig (TL PMM) og 22/10 1 Hovsør (EA). Året lukker og slukker med en overvintrende fugl, 28/12 1 Brøndbjerg (AHO).

Tinksmes, Arup Vejle, 7. maj 2011. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Tinksmes *Tringa glareola* (05540)

Årets sum er den største i rapportens historie og hele 41% over gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 2958. Begge halvår er større end normalt, men især er returtrækket i juli imponerende og medvirkende til den høje årssum.

Årets første ses lidt tidligere end normalt med 15/4 1 og 17+18/4 2 begge Lille Vildmose (DFS TL).

Forårstrækket kulminerer primo maj, hvor suverænt største observation er 9/5 541 Bygholm Vejle (O-DK), som samtidig sandsynligvis er den største observation nogensinde i både Nordjylland og Danmark. Den hidtidige nordjyske og danske rekord er 4/5 2004 358 Viskum. Herudover er største antal 5/5 85 Viskum (TBR) og 6/5 57 Fyrkat Engsø (CSS). Efter medio maj ses kun få fugle, og de sidste på forårstræk er 25/5 1 Feggesund

Sum: 5004. 1. halvår 2685, 2. halvår 2319. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	349	2124	212	1721	556	42	-	-	-

Mudderklire *Actitis hypoleucos* (05560)

Et flot år med en årssum, der er 36% større end gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 1610.

Årets første ses ret tidligt, nemlig 10/4 1 Vandet Sø (PHA), hvorimod de næste er mere normale rent fænologisk set, 18/4 1 Toftøgårds Enge (PR), 19/4 2 Skagen Klitplantage (MVS) og 19/4 1 Valsted (HM). Forårstrækket kulminerer primo – medio maj, f.eks. 8/5 28 Ø og 9/5 23 Ø begge Nordstrand, Skagen (JAE JHC m.fl.) samt 18/5 26 Elling Ås udløb (BKR). De sidste forårstrækkere ses ultimo maj, 25+27+28/5 1 Grenen (AEC ROC).

Sum: 2186. 1. halvår 748, 2. halvår 1438. Indsendere 83.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	50	678	20	709	564	164	1	-	-

(SAR), 25/5 1 Viskum (TBR) og 26/5 1 Ø Grenen (KNP). Der er indrapporteret i alt 77 ynglepar fra klithederne i Thy fordelt på 48 Hanstedreservatet, 11 Lyngby Klithede og 18 Ålvand Klithede (DSY).

Returtrækket af adulte fugle indledes allerede primo juni med 4/6 1 Ulvedybet (HMT), 4/6 1 Lønnerup Fjord (POHP), 5/6 1 Bygholm Vejle (RSN) og 6/6 2 T Grenen (LP). De første ungfugle ses 18/7 Ulvedybet (RSN).

Efterårstrækket kulminerer medio – ultimo juli med 18/7 120 og 24/7 225 begge Ulvedybet (RSN) samt 30/7 112 Jerup Strand (KO).

I løbet af august og september aftager antallet af fugle, og de sidste observationer er 17/9 1 Juelstrup Sø (TSE), 22/9 1 Tissing Vig (CSS) og 30/9 1 Lille Vildmose (DFS).

Første to cifrede antal fra returtrækket 2/7 11 Perlen, Ulvedybet (VFL). Returtrækket kulminerer medio juli – primo august og domineres antalsmæssigt af observationer fra Jerup Strand, flest 19/7 88, 21/7 28 og 3/8 28 (BKR). De største observationer uden for Jerup Strand er 9/7 21 ad. Hou Sydstrand (RWR RSN), 25/7 20 Vester Nyland og Kirkefloden (LG) og 8/8 19 (8 S og 11 R) Aså enge og havn (SØP). De sidste trækgæster ses til normal tid, 25/9 1 Stensnæs (MLU), 27/9 1 Juelstrup Sø (HEN) og 4/10 1 1K Hals Havn (RSN).

Stenvender *Arenaria interpres* (05610)

Et dårligt år med en årssum 35% under gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 1330. Den lave årssum skal især findes i et ringe forårstræk og få observationer fra vintermånederne samt manglende oplysninger om ynglefuglene.

Der ses overvintrende fugle på en del lokaliteter, og alle observationer nævnes: 2/1-2/4 op til 22 Agger Tange (TL m.fl.), 2-3/1 1 Kjul Strand (MCH), 9/1-7/3 op til 8 Hanstholm Havn/Roshage (RSN m.fl.), 18/1 2 Stensnæs (PR), 29/1 5 Bratten Strand (BRØN), 5-19/2 1 Skagen (KEC CHJ) og 6/3 1 Holmtange (FSL).

To observationer ultimo marts er nok det første tegn på tiltræk, 26/3 1 Limfjorden ved Bygholm Vejle (CSS) og 28/3 2 Arup Vejle (FSL).

Decideret forårstræk ses fra primo maj, 2/5 4 og 3/5 8 begge Nordre Rønner (KO PR), 7/5 1 Ø Grenen (JAE), 7/5 1 Bygholm Vejle (HST) og 7/5 1 Roshage (TL). Det kulminerer medio maj, flest 10/5 15 Agger Tange (HHN)

og 19/5 18 Græsholm (JG). De sidste forårstrækkere bliver 30/5 1 Ø-R Grenen (JHC), 30/5 2 Nordmandshage (PR HHB) og 2/6 1 Agger Tange (TRK).

Der er ikke indrapporteret noget med hensyn til ynglebestanden i Læsø-området.

Returtrækket af adulte fugle indledes i sidste halvdel af juni med 19/6 1 Hirtshals Fyr (KUP), 20/6 1 og 3/7 3 begge Agger Tange (HHN CHJ). Fra adulttrækket er de største observationer 19/7 11 S Nordmandshage (PR) og 19/7 18 S Agger By (RQ). Første indrapporterede ung-fugl er 9/8 1 1K Grenen (KNP). Fra juveniltrækket, der kulminerer ultimo august og medio september, er de største antal 27/8 18 S Agger Tange (CHJ), 10/9 17 Agger Tange (FRO m.fl.) og 16/9 16 Roshage (CHJ). Efter september ses færre fugle, og året slutter med overvintrende fugle på de sædvanlige lokaliteter: 19/11+30/12 1 Roshage (JB BF), 21/11 3 Agger Tange (EA) og 22/11 1 Hovsør Røn (JB).

Sum: 866. 1. halvår 212, 2. halvår 654 Indsendere 90.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	52	11	46	1	96	4	99	252	233	48	21	1

Amerikansk Svømmesnepe *Phalaropus tricolor* (05630)

Ét fund af denne nordamerikanske art. Fundet er godkendt af SU.

20-30/9 1 1K Tissing Vig, Sydvestmors (JKK m.fl.). Fuglen ses enkelte dage også ved Øster Assels, som ligger nogle få km øst for Tissing Vig. Den 22/9 ses fuglen

endvidere sammen med en 1K Stribet Ryle.

Fundet udgør det tredje nordjyske og det niende danske fund i alt. De tidligere nordjyske fund er: 6-7/6 1983 1 hun Vesløs/Arup Vejle og 7-8/6 1987 1 ad. Kærup Holme, Vejlerne.

Amerikansk Svømmesnepe, Tissing Vig, 28. september 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Odinshane *Phalaropus lobatus* (05640)

Et år omkring middel med cirka 14 fund af 17 forskellige fugle. I løbet af de sidste 10 år (2001-2010) er der i gennemsnit set 16 forskellige fugle pr. år. Alle observationer nævnes.

1. halvår byder på to fund: 23-24/5 2 Bygholm Vejle (O-DK FSL TBR) og 11/6 1 han Perlen, Ulvedybet (RWR). Den første af i alt blot to adulte på returtræk ses medio juli med 19/7 1 ad. han Agger Tange (JB RQ AKV).

Næste observation er fra ultimo juli, hvor også de første

ungfugle allerede dukker op: 25/7 2 (ad. + 1K) Jerup Strand (SKR), 30/7 1 1K Bygholm Vejle (GGU), 31/7 1 1K Gerå enge og strand (HAC), 5-15/8 2 1K Perlen, Ulvedybet (RWR HHB), 21/8 1 1K Bygholm Vejle (HRC SN), 23/8 1 1K Gerå enge og strand (HAC), 31/8 1 1K Jerup Strand (BKR LAM) og 31/8 1 1K Østerkær, Gjøl (PHK). Årets sidste observationer er 5/9 1 Uggerby (ON) og 10/9 1 1K Stokenge, Ryå (RSN).

Sum: 28. 1. halvår 5, 2. halvår 23. Indsendere 22.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	4	1	5	15	2	-	-	-

Odinshane 1K, Jerup Strand, 25. juli 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

Thorshane *Phalaropus fulicaria* (05660)

Nyt rekordår med hele 17 fund af ca. 22 forskellige fugle! Det hidtil bedste år var 1995, hvor der sås 18 fugle. Gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) er på 5. Rekordåret skyldes usædvanligt store antal fugle i Nordvesteuropa i efteråret, men der bliver i 2011 også gjort et af de sjældne forårsfund af arten: 25/5 1 ad. sdr. R-NV Grenen (KNP m.fl.).

Rekordefteråret starter med nogle meget tidlige fund primo september på Grenen, som tegner sig for i alt fem fund i efteråret: 6/9 1 SV (SKAF ROC KNP), 8/9 2 T

(ROC m.fl.), 22/9 1 R-NV (KNP m.fl.), 8/10 2 T Grenen (KNP m.fl.) og 22/10 1 1K Grenen (ROC LP). Derudover er der følgende fund: 13-16/9 1 1K Roshage (HHN m.fl.), 15/9 1 T Roshage (JMPJ JJA), 16/9 1 1K Perlen, Ulvedybet (PHK MCH), 22/9-1/10 1 1K Hirtshals Øststrand (PHP m.fl.), 18/10 1 S Nordmandshage (PR), 18/10 1 S Ørhage (PB), 18/10 3 S Sønder Vorupør (TBR), 18/10 1 S Agger Tange (GGU), 19/10 2 S Sønder Vorupør (TBR), 30/11 1 Roshage (JK) og 14/12 1 1K Hirtshals Havn (PHP).

Sum: 32. 1. halvår 1, 2. halvår 3. Indsendere 41.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	1	-	-	-	17	12	1	1

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus* (05660)

Et godt år med mange indrapporterede fugle, hvor især oktober har mange observationer. Gennemsnittet for 2001 til 2010 er på 34 indrapporterede fugle. Den gode forekomst af Mellemkjove hænger sikkert sammen med gnaverår nordpå og deraf følgende godt yngleår. Arten har således ynglet i Norge i 2011. Ud af 123 aldersbestemte Mellemkjove er 72% således 1K.

Summen på 14 fugle i første halvår dækker reelt over 6 fugle – 1/5 2 ad. Ø Nordstrand, Skagen (EKR m.fl.), 3/5 2 ad. NØ Grenen (JHC OFJ EKR CGJ m.fl.), 24/5 1 ad. lys fase NØ Grenen (JHC) og 27/5 1 ad. lys fase N Bulbjerg (KIP).

Mellemkjove i andet halvår ses hovedsageligt ved Skagen (87 fugle/60%), men også med en del fugle ved

Sum: 148. 1. halvår 14, 2. halvår 144. Indsendere 36.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	14	-	1	4	23	80	29	7

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus* (05670)

Med en indrapportering på 2149 Almindelig Kjove skal man helt tilbage til 1988 med 2576 fugle for at finde en højere årstotal.

Årets første fugl er 1/4 1 ad. Ø Grenen (KEC KNP ROC PHP) og 6/4 8 ad. NØ Hirtshals Fyr (AØ). Den gennemsnitlige dato for den første observerede fugl i tidsrummet fra 1986 til 2010 har været 5/4. Tidspunktet for årets første Almindelig kjove er således tæt på gennemsnittet. Der er i første halvår typisk tale om observationer af 1 til 5 fugle. De største observationer er fra Skagen med 23/4 9 Ø Nordstrand (JAE JHC m.fl.) og 30/4 10 Nordstrand (AP KNP HK). Observationerne er især fra Skagen-området, hvor samlet 92% af fuglene ses.

Fra medio august begynder der igen at blive set flere fugle langs kysterne. Der er især mange observationer

Sum: 2149. 1. halvår 499, 2. halvår 1650. Indsendere 102.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	265	210	24	49	274	1003	318	6	-
Skagen	-	-	-	242	195	24	11	32	548	237	6	-
Nordmandshage	-	-	-	1	-	-	2	64	312	8	-	-

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus* (05680)

Et godt år med 31 observationer når materialet er søgt rensat for gengangere. Gennemsnittet de sidste 10 år (2011-2010) er 20 fugle årligt.

En enkelt fugl fra foråret, 26/5 1 ad. TF Grenen (SA JHC OFJ KNP).

Andet halvår indledes med 28/8 1 fou. Harrerenden (IO), 29/8 1 1K SV Hanstholm Slamdepot (JJA) og 29/8 1 1K S Ørhage (JB). De 2 sidste observationer kan sandsynligvis være samme fugl. Dette bliver også den første

Roshage (30 fugle/20 %) og Nordmandshage (17 fugle /12%). De første fugle ses 24/7 1 2K+ fou. NØ Klim Strand (TJ), 10/8 1 2K NV Grenen (ROC MHT AJ FLS m.fl.) og 12/8 Nordmandshage 1 3K+ lys fase R Nordmandshage (RWR PR HHB). Den første 1K ses 11/9 1 fou. Hirtshals Fyr (AØ KUP).

Der er typisk tale om observationer af 1 til 2 fugle. Største er 29/10 4 1K mf. R Grenen (KNP KEC JOK MEP AB m.fl.), 4/11 4 1K S Nordmandshage (PR) og 8/10 7 1K V Roshage (JB).

Årets sidste bliver til december-fugle og er begge fra Nordmandshage 12/12 1 1K NØ (PR) og 13/12 1 1K N (PR).

fra Skagen (1295 fugle / 60 %) og Nordmandshage (387 fugle / 18 %). I forhold til 2010 observeres markant flere fugle i september og oktober. De største observationer er 15/9 24 V Grenen (JPIP ROC EKR JOK), 29/8 36 S Ørhage (JBE), 6/9 36 S Nordmandshage (PR RSN HAC), 7/9 37 S Ørhage (RSN PHK MON) og 13/9 108 S Nordmandshage (PR HAC). Sidstnævnte er vel den højeste total nogensinde fra østkysten.

De første 1K ses 21/8 1 V Slettestrand (IZN) og 28/8 1 SØ Grenen (ROC KNP MH AB m.fl.).

Årets sidste bliver 1/11 1 1K R og 1 1K Ø Grenen (JPIP KNP ROC m.fl.) og 3/11 1 1K mf. R Grenen (JPIP ROC SOK KNP). I perioden 1986 til 2010 har den gennemsnitlige dato for sidst observerede Almindelig kjove været 5/11, så 2011 er meget tæt på gennemsnittet.

1K i andet halvår.

I løbet af september og begyndelsen af oktober ses en del fugle ved især Grenen (6 fugle), Nordmandshage (9 fugle) og Roshage (3 fugle). Der er typisk tale om 1 til 3 fugle.

Efteråret byder også på noget så specielt som en indlandsobservation 3/9 1 1K mellemfase Ulvedyb (SKR). Sidste bliver 18/10 1 1K S Agger Tange (GGU) og 20/10 1 1K T Roshage (PB).

Lille Kjuve ad., Grenen,
26. maj 2011. Foto: Knud Pedersen.

Sum: 31. 1. halvår 1, 2. halvår 30. Indsendere 22.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	1	-	-	2	21	7	-	-

Storkjove *Stercorarius skua* (05690)

Et rigtig flot år for Storkjove. Der er kun én gang siden 1986 blevet indrapporteret flere Storkjover end i 2011, således i 2003 med 1929 fugle.

Årets første bliver 11/4 1 V Grenen (KNP ROC LAM m.fl.), 16/4 1 R Grenen (RSN MON ABK ROC m.fl.) og 19/4 1 NV Grenen (CSS). Her ud over byder første halvår på 30/4 1 T Grenen (GEC) og endelig 23/5 1 Ø R Grenen (JHC), der også bliver den sidste i første halvår.

Andet halvår indledes med 12/7 1 fou. Hirtshals (FRO), 12/7 2 SV Ørhage (JB) og 14/7 2 R Hanstholm (JB). Genem september og oktober ses enkelte fugle dagligt ved især Grenen og Roshage. Fra perioden 9-16/9 foreligger en række observationer af mere end 10 fugle. De største

bliver 9/9 34 NV Grenen (SKAF ROC MEP), 15/9 55 V og 71 fou. Grenen (JPIP ROC EKR JOK m.fl.) og 15/9 72 V Roshage (FRO JMP). Frem til 8/10 ses fortsat enkelte fugle dagligt. På en række lokaliteter bliver så igen 8/10 set store forekomster – 100 NV + 1 SØ Grenen (ROC KNP JOK MEP JYP TEP), 23 V Hamborg ved Hanstholm (MS FF), 26 V Lild Strand (HAC ATL MLU HRC SUB), 30 V Roshage (CHJ SA ATL TL WJ m.fl.) og 43 N Nordmandshage, hvilket er mange i Kattegat (PR).

Tilsvarende tidligere ses de fleste fugle ved Grenen (1015/61%) og Roshage (371/22%).

Årets sidste observation kan ikke blive senere på året – 24-31/12 1 1K R Skagen Havn (ROC HSC ALJ UPA).

Sum: 1673. 1. halvår 6, 2. halvår 1667. Indsendere 58.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	5	1	-	15	120	631	853	23	25
Grenen	-	-	-	5	1	-	7	42	435	498	19	8
Roshage	-	-	-	-	-	-	2	20	179	170	-	-

Storkjove 1K, Skagen Havn, 30. december 2011. Foto: Knud Pedersen.

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus* (05750)

Med ca. 15 fugle er året antalsmæssigt helt på linje med de senere år. Alle nævnes. 9/5 2 ad. sdr. Ø Grenen (ROC JHC m.fl.), 12/5 1 ad. Kogleaks, Vejlerne (HRC), 21/5 + 5/6 1 2K Hirtshals Havn (KUP MCH), 24/5 2 ad. SØ Grenen (JHC), 29/7 1 2K+ Nordmandshage (PR), 20/8 1 2K Bygholm Vejle (TVN), 7/9-2/10 1 1K Hirtshals

Havn (AØ MCH RSN m.fl.), 14/9 1 1K Hanstholm Havn (MPJ), 17/9 1 1K Roshage (JK) (vel samme?), 20/9 1 ad. vdr. Hals Nørreskov (RSN), 30/9 1 2K Gerå Strand (RSN), 1/10 + 2/10 + 14/10 1 3K+ Hanstholm Havn (SKR MOK) og 20/10 1 2K Løkken Strand (RSN).

Dværgmåge *Larus minutus* (05780)

Et år lidt over gennemsnittet. I sumtallene nedenfor er der især i tallene for Skagen indeholdt mange fugle, som er indberettet flere gange. Det har ikke været muligt at rense ud i gengangere grundet forskellige observationsperioder.

I april går trækket for alvor i gang, og stort set alle observationer fra april og maj drejer sig om øst-trækkende fugle. Største tal er 2/5 64 ad + 14 2K Selbjerg Vejle (O-DK) og 9/5 73 Ø Nordstrand, Skagen (JHC).

I Kogleakssøen i Vejlerne meldes om to ynglepar, men begge par opgiver deres yngleforsøg i slutningen af juni af uvisse grunde (O-DK).

Største antal rastende fra efteråret er 11/8 36 2K+ + 3 1K Lund Fjord (O-DK). Største ansamling af 1K-fugle ses 7/9 18 fou. slambassin Hirtshals Havn (MCH), og der er en del observationer af 1K-fugle andre steder fra, især Vejlerne. Eneste større træktal i efteråret er 18/10 156 S Agger Tange (GGU).

Sum: 2783 1. halvår 1137, 2. halvår 1644. Indsendere 116.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3	5	9	238	706	176	130	443	599	402	23	49
Skagen	-	1	7	198	428	-	-	64	129	50	19	6
Vejlerne	-	-	-	21	189	177	69	145	14	23	-	1

Sabinemåge *Larus sabinii* (05790)

14 fugle, 2 ad. og 12 1K, ses 7/9-23/10 på vestkysten mellem Grenen og Ørhage. Det er et år med antal på linje med de senere år. Alle nævnes: 7/9 1 1K N Ørhage (RSN), 9/9 1 1K V Roshage (TBR), 15/9 2 1K V Roshage (FRO MUNK), 16/9 1 1K SV Roshage (CHJ TBR), 22/9

1 1K fou. Nørre Vorupør (JKK), 22/9 1 1K V Roshage (JKK), 20/10 1 1K S Nørre Vorupør (TBR), 20/10 1 ad. V Roshage (JJA PB), 23/10 1 ad. fou. Hanstholm Havn (KAHA JJA).

Bonapartemåge *Chroicocephalus philadelphia* (05810)

En adult i overgangsdragt/vinterdragt Hirtshals 10/11 -3/12 er 4. fund af denne art i Danmark. To af de tidligere tre fund er ligeledes fra Hirtshals. Fundet er godkendt af SU (AØ MCH RSN). Arten er SU art.

Bonapartemåge, Hirtshals, 12. november 2011. Foto: John Kyed.

Hættemåge *Larus ridibundus* (05820)

I sidste års yngle-oversigt manglede tal for Hirsholmene. (JG).

De er i år optalt til 3400 par, alle på hovedøen Hirsholm

Sum: 247.662 1. halvår 105.461, 2. halvår 142.161. Indsendere 156.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2093	1433	21232	31498	32737	16468	42093	57178	13225	17440	3662	8563

Stormmåge *Larus canus* (05900)

Summen er den højeste de sidste 15 år og mere end det dobbelte af gennemsnittet for de sidste 10 år. De største rasttal er 5/4 2000 Halkær Sø og Ådal (TSE), 16/8 3000 Gerå Enge og Strand (RSN), 28/10 2800 Velds (LM), 17/12 4500 Tange Sø (KAHA), 17/12 3000 Tjele Langsø (TBR), 24/12 10.000 Skive Fjord (DB), 27/12 3610 Madsø, 27/12 3000 Lovns Bredning (DB), 30/12 6500 Thisted Bredning (HRC), 30/12 2600 Hjarbæk Fjord (SA) og 31/12 4700 Skive Fjord (DB).

Stormmåge, Egense,
18. januar 2011. Foto: Jan Skriver.

Sum: 141.529. 1. halvår 29.243, 2. halvår 112.266. Indsendere 108.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4009	3570	7826	12244	1010	584	1280	10857	8744	15930	16327	59148

Sildemåge *Larus fuscus* (05910)

Årssummen ligger meget tæt op ad gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010) på 4767.

Årets første ses til normal tid medio marts: 12/3 1 Skagen Havn (ROC CP), 13/3 1 Grenen (ROC), 13/3 1 Ø Nordstrand, Skagen (KNP), 13/3 1 Bygholm Vejle (O-DK) og 18/3 1 Grenen (ROC). De største observationer fra 1. halvår, der ikke hidrører optællinger af ynglefugle, er 8/4 32 Skagen (BHJ), 23/6 35 Grenen (ROC) og 29/6 58 Uggerby Strand (AØ).

Sum: 4707. 1. halvår 1682, 2. halvår 3025. Indsendere 94.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	24	473	963	222	993	1043	905	81	2	1

De største observationer fra 2. halvår er alle fra Grenen, således 15/7 180 (EC), 4/8 110 (JPIP) og 5/9 160 (ROC). Største observation uden for Skagen er 18/7 42 Uggerby Strand (AØ). Efter september ses klart færre fugle og sidste to cifrede notering er 7/10 13 (10 ad. + 3 1K) Grenen (KNP). Årets sidste trækgæster er 12/11 2 Hirtshals Havn (RT m.fl.), 12/11 1 1K Hirtshals Fyr (MCH) og endelig en meget sen observation af en skadet fugl, 12/12 1 1K Nordmandshage (PR).

Britisk Sildemåge *Larus fuscus graellsii* (05912)

Blot tre fugle er indrapporteret. Alle nævnes. Året starter med en overvintrende fugl i Aalborg, som sandsynligvis er et tilbagevendende individ, der første gang blev set i 2007: 11/1-20/3 1 ad. Aalborg Havn og Østre An-

læg (RSN ATL GRA HHB). Derudover blot 24/5 1 4K Skagen Havn (JHC), 31/8+2/9 1 ad. Oppelstrup og Gudum (RSN).

Middelhavssølvmåge *Larus michahellis* (05915)

Der ses i alt seks forskellige fugle, hvilket er lidt mere end normalt, idet der i gennemsnit er set fire fugle pr. år de sidste 10 år (2001-2010). Alle observationer nævnes: 9+10/1 1 ad. sdr. Nørre Vorupør (RSN MON HHL), 22/1 1 ad. Hirtshals Øststrand (CSS), 31/5 1 3K Grenen (ROC), 8+10/9 1 1K Hirtshals Øststrand og Hirtshals Havn (ALM RSN AØ KUP), 23/9 1 1K Lynderupgårds Enge, Viborg (TRK) og 27/9 1 1K-V Grenen (KNP JPIP ROC JOK). Fundet i maj er ret atypisk rent årstidsmæssigt, da langt de fleste nordjyske fund er gjort august-oktober.

Middelhavssølvmåge 1K, Hirtshals Øststrand, 8. september 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Sølvmåge *Larus argentatus* (05920)

På Hirsholmene og Deget er optalt mindst 296 ynglepar (JG).

Sum: 279.280. 1. halvår 102.817, 2. halvår 176.463. Indsendere 143.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	11814	27161	27361	11746	20672	4063	8039	29778	15070	22508	38417	62651

Kaspisk Måge *Larus cachinnans* (05930)

Rekordår for arten med i hvert fald 18 forskellige indrapporterede fugle fordelt på fire fugle i første halvår og 14 fugle i årets sidste seks måneder. Mange af fuglene er fotodokumenterede. Den tidligere rekord er fra 2009 med 15 forskellige fugle, og i gennemsnit er der de sidste 10 år (2001-2010) set 5 forskellige fugle pr. år.

I 1. halvår gøres følgende observationer: 9/1 1 2K Nørre Vorupør (RSN MON), 6/2 1 ad. Hirtshals (FRO), 27/2-3/3 1 2K Skagen Havn (ROC MON RSN KNP) og 24/5 1 2K Grenen (JHC m.fl.). Fuglen i Skagen Havn er identisk med en fugl, der sås samme sted i november/december 2010.

Fra andet halvår er følgende indrapporteret: 13/7-5/8 1 2K Gerå enge og strand (RSN), 13+15/7 1 3K Gerå enge og strand (RSN), 12/8 1 4K+ Grenen (KNP), 24/8 1 3K (ny fugl) Gerå enge og strand (RSN), 29/8 1 1K Grenen (KNP ROC), 8/9 1 ad. hun Hirtshals Øststrand (ALM RSN), 14/9 3 (2 3K + 1 2K) Hirtshals Øststrand (KBC SKR RSN), 26/9 1 2K Hirtshals Øststrand (CSS), 4/10 1 1K Rosvang (HHN), 12/10 1 3K Grenen (KNP), 9/11 1 1K Hanstholm Slamdepot (HHN JKY) og 25/12 1 ad. sdr. Løkken Strand (MON RSN).

Kaspisk Måge 2K, Skagen Havn, 3. marts 2011. Foto: Knud Pedersen.

Sum: 22. 1. halvår 5, 2. halvår 17. Indsendere 10.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	2	1	-	1	-	4	4	5	2	1	1

Hvidvinget Måge *Larus glaucoides* (05980)

Med 7 fugle er året tæt ved at være normalt. Vi nævner alle: 3/1 1 ad. R Ørhage (HHN), 2/2 1 2K fou. Roshage (O-DK), 8/2 1 2K + 1 ad. R Hanstholm Havn (HHN),

28/4 1 3-4K Ø Nordstrand, Skagen (JHC HK KNP), 29/5 1 2K R Østerild Fjord (HHN RSN) og 10/12 1 1K Hirtshals Havn (KUP).

Hvidvinget Måge 2K, Hanstholm Havn, 8. februar 2011. Foto: John Kyed.

Gråmåge *Larus hyperboreus* (05990)

I alt 177 observationer af 191 fugle drejer sig nok om 16-20 individer, idet der er nogen usikkerhed om, hvor stor udskiftningen er blandt fuglene. Antallet er indenfor normalområdet. Af fuglene er 1 ad. og 1 1K, mens resten drejer sig om 2K-fugle. Der er flest observationer fra Skagen-området, dernæst Hanstholm, og der ud over er der observationer fra Nordmandshage/Hals, Hirtshals, Blokhush Strand og Nørre Vorupør.

Det er normalt, at der ses sene forårsfugle til starten af juni, sidste er 5/6 Grenen (KNP m.fl.). Dertil kommer to fund fra juli: 4/7 1 2K Nordmandshage (RSN) og 23/7 1 2K Hanstholm Havn (JSA). Første efterårsfund er 8/9 1 2K Hals Havn (DFS). Den første og eneste 1K ses 18/12 Grenen (JOK).

Gråmåge 2K, Hanstholm Havn, 2. februar 2011.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Sum: 191. 1. halvår 140, 2. halvår 51. Indsendere 72.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	10	33	19	18	40	20	2	-	16	11	13	9
Skagen	5	13	14	16	40	20	-	-	4	-	5	1
Hanstholm	3	18	4	2	-	-	1	-	6	10	1	8

Svartbag *Larus marinus* (06000)

Summen er det tredobbelte af de seneste 10 års gennemsnit på 12.310.

På Hirsholmene og Deget er det samlede yngletal 702 par (JG). I Vesløs/Arup Vejle konstateres 20 ynglefugle 25/4 (O-DK), og på Nordre Rønner tælles 2/5 373 ynglefugle (KO).

Sum: 36.556. 1. halvår 7084, 2. halvår 29.472. Indsendere 132.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	300	938	313	797	3326	1410	6391	6880	4365	3428	5230	3178

Ride, Bulbjerg, 14. april 2011.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Sum: 72.551. 1. halvår 5462, 2. halvår 67.069. Indsendere 106.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	239	274	606	1936	1870	537	1521	4770	9749	19504	17766	13779

Ride *Rissa tridactyla* (06020)

Som så ofte før er forårstrækket uden dramatiske antalmæssige højdepunkter. Største tal fra første halvår er 8/1 125 NØ Skagen Havn (ROC) og 9/2 138 NV Grenen (KNP).

Fra Bulbjerg meldes om følgende yngletal: 30/4 258 ynglepar (HHN) og 25/7 500 ynglefugle (JAS). I Hanstholm Havn tælles 25/7 100 ad. + mindst 15 pull. (JAS). I Hirtshals er ynglebestanden fordelt på fire lokaliteter på havnen. I flydedokken får 17 par mindst 26 unger. På Niels Jensen-bygningen får 7 par 11 unger. På Duusgaard-bygningen får 2 par 3 unger. På Østmolespidsen er kolonien først udsat for en forsommer-storm, som tager de yderste reder. Mens der er æg og dununger i de ca. 25 tilbageblevne reder, raserer en Mink kolonien, ligesom det også skete i 2009 og formodentlig også i 2010, og der kommer ikke unger på vingerne (AØ KUP m.fl.). Efteråret præges af store træktal ved Grenen i forbindelse med storme: 17/11 1478 Ø (KNP), 26/11 2024 NV (ROC), 28/11 3425 NV (ROC), 29/11 1481 NØ (ROC), 30/11 1265 SV + 1000 SØ (ROC) og 11/12 3216 NV (ROC).

TERNER

Sandterne *Gelochelidon nilotica* (06050)

Som i 2010 ynglede et par på Agger Tange. Parret ses i området i perioden 2-20/6. Parret fik klækket to unger, som dog desværre ikke blev flyvefærdige. Den ene blev præderet af en Svartbag 20/6, hvorefter parret angiveligt forsvandt fra området (HHN m.fl.). Ynglefundet er godkendt af SU. Se artikel andetsteds i denne publikation!

Derudover er der i DOFbasen indtastet tre observationer fra maj og én observation fra september fra henholdsvis Bulbjerg, Bygholm Vejle og Arup Holm. Disse observationer kan imidlertid ikke medtages her, idet de endnu ikke har været forelagt SU. Fund uden for Vadehavsområdet skal fra og med 2005 behandles af SU.

Rovterne *Sterna caspia* (06060)

Alle årets fund nævnes. I alt drejer det sig om 5 ex. i maj-juni og og vel kun 2-3 ex. i juli-august. Alle adulte. Grenen-Nordstrand, Skagen: 9/5 1 Ø (JHC ROC m.fl.) og 6/6 1 R (KNP JHC m.fl.). Ulvedybte: 17/8 1 R (LAM m.fl.). Agger Tange: 3/6 1 R (RSN m.fl.). I Vejlerne ses 9-10/5 1 R (O-DK MRP), 11/6 1 R (DB m.fl.) og 6/7 2 R (HMT SSL). Herefter ses en enkelt rastende regelmæssigt i området frem til 6/8 (TRK O-DK HAC m.fl.). Alle observationer fra Vejlerne er fra Bygholm Vejle, Glombak og Limfjorden ud for Bygholm Vejle (Pytodde, Holmkær).

Rovterne, Vejlerne, 7. juli 2011. Foto: Tommy Ravn Kristiansen.

Splitterne *Sterna sandvicensis* (06110)

Årets første observationer er 11/3 1 R Grenen, Skagen (ROC m.fl.) og 13/3 1 R Jerup Strand (BKR). Uden for ynglepladserne er de største antal i første halvår følgende: 8/4 240 V Grenen, Skagen (RT m.fl.), 26/4 262 R Stensnæs (MLU), 28/4 120 R Ræpynt, Læsø (PR) og 24/6 355 R Stensnæs (MLU).

Ynglebestanden på Hirsholm er i år opgjort til 1683 par (JG). Derudover er der på Agger Tange optalt 749 par (HHN m.fl.). Kolonien her bliver først etableret ret sent; 31/5 er der kun ca. 70 par i kolonien, mens de 749 par er optalt 12/6 (HHN).

Sum: 47.652. 1. halvår 11.660, 2. halvår 35.992. Indsendere 108.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	47	2484	4068	5061	8738	13204	13938	109	2	1

I andet halvår blev der blandt andet registreret følgende større antal: 17/7 510 R Grenen, Skagen (KNP ROC), 17-19/7 1000 R Agger Tange, havsiden (RQ), 6/8 520 R Stensnæs (MLU) og 8/8 615 R Stokken, Læsø (SKRY). Desuden fra Nordmandshage følgende: 14/7 445 NØ + 265 R (PR), 12/8 1250 NØ + 1000 R (PR RWR HHB), 1/9 2235 NØ og 6/9 1470 S + 560 R (PR HAC RSN). Årets tre sidste observationer er temmeligt sene. De er alle fra Grenen, Skagen og kan vedrøre samme individ: 13/11 1 K R (KNP m.fl.), 25/11 1 K + R (ROC) og 3/12 1 K + R (ROC).

Fjordterne *Sterna hirundo* (06150)

Årets første er 8/4 7 Ø Grenen, Skagen (RT), 9/4 1 Ø Grenen, Skagen (RT m.fl.) og 10/4 2 R Halkær Sø (HEN). Forårstrækket bemærkes stort set kun ved Skagen, hvor der i perioden 8/4-30/5 noteres i alt 10.411 Ø og 596 R/V (flere indsendere). Trækket kulminerer ultimo april-primo maj, hvor der registreres følgende større dage ved Skagen: 2/5 1170 Ø (JHC m.fl.), 7/5 1507 Ø (JHC m.fl.) og 9/5 3500 Ø (JHC m.fl.) samt 30/4 630 NØ Kjærsgård Strand (AØ) og 10/5 518 NØ Hirtshals Fyr (PR). Fra ynglebestanden kun følgende få oplysninger: min. 1 par på tag Østre Allé, Aalborg (GRA), ca. 20 par Halkær

Sum: 20.354. 1. halvår 14.174, 2. halvår 6180. Indsendere 108.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	4008	9823	343	583	1741	3765	89	2	-

Sø (TSE m.fl.), 6 par Vilsted Sø (TBR), 14 par Østerild Fjord (O-DK), 43 par Bygholm Vejle fordelt med 10 par på Bygholmengen og 33 par i Kogleakssøen (O-DK). Fra efterårstrækket skal kun nævnes 15/8 220 R Hirtshals Havn (AØ), 1/9 104 S + 32 R Nordmandshage (PR) samt fra Grenen, Skagen 7/9 315 Ø (SKAF m.fl.), 18/9 358 Ø (SKAF m.fl.) og 23/9 376 V (SKAF m.fl.). Arten ses regelmæssigt gennem det meste af oktober rundt om i landsdelen, mens den sidste bliver 1/11 1 K R Grenen, Skagen (ROC KNP m.fl.).

Havterne *Sterna paradisaea* (06160)

Et helt typisk år, hvor størstedelen af observationerne som vanligt vedrører lokale ynglefugle. Både forårs- og efterårstrækket var således igen ganske ubetydeligt. Årets første er 8/4 5 R Mulbjerg (HEN), hvorefter arten i de efterfølgende dage ses på flere lokaliteter rundt om i landsdelen. De største antal i første halvår er 26/4 66 Læsø Rende (PR), 2/5 60 Nordre Rønner (KO PR Carl-Johan Junge), 9/5 85 Havnø Hage (TN), 19/5 400 Stensnæs (PR) og 19/5 325 Nordmandshage (PR). Fra ynglebestanden er der i år kun få og dermed langt fra fyldestgørende oplysninger; blandt andet mangler der helt optællinger fra Læsø samt fra størstedelen af Limfjordsområdet. Alle optalte ynglelokaliteter nævnes: Hirsholm 20 par (JG), Jerup Strand 7 par (JHC BKR), Strandby 3 par (AØ), Elling Å's udløb 5-6 par (AØ), Frydenstrand

Sum: 7167. 1. halvår 4357, 2. halvår 2810. Indsendere 127.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	480	3099	778	2112	454	115	117	12	-

Fjord-/Havterne *Sterna hirundo/paradisaea* (06155)

Der er kun indtastet forbavsende få observationer af ubestemte Fjord-/Havterner. Heraf er størstedelen fra Skagen under forårstrækket, hvor de samme fugle tydeligvis er artsbestemt og indtastet i DOFbasen fra de samme

6-7 par (AØ), Stensnæs 80 par - som senere opgav (PR), Asaa 12 par (SØP), Gerå 18 par (SØP), Nordmandshage 86 par (PR), Korsholm, sandrevle syd for min. 80 par (PR), Bygholm Vejle 24 (O-DK), Agger Tange 109 par (HHN m.fl.) og Rotholme-Hestør Odde, Mors 0-2 par (HHL).

Fra efterårstrækket skal kun nævnes 18/7 179 S og 19/7 116 S - begge Agger Tange (RQ). Desuden noteres ved Nordmandshage i perioden 19/7-15/8 på 9 observationsdage i alt 522 sydtrækkende (466 ad. + 54 1K + 2 2K) med max. 29/7 130 S (PR). Året sidste er pænt sene: 2/11 1 ad. R Hirtshals Havn (RSN) og samme dag 1 1K R Kjul Strand (RSN), 3/11 2 ad. R Grenen, Skagen (KNP m.fl.) og 4/11 1 1K S Nordmandshage (PR).

Dværgterne *Sterna albifrons* (06240)

Alle årets observationer er, bortset fra ganske få undtagelser, fra sikre eller mulige ynglelokaliteter. Derfor er der ikke i år vist sum- og månedsfordeling. Ynglebestanden er imidlertid ikke overvåget fyldestgørende i år; f.eks. mangler der næsten helt oplysninger fra Læsø. I alt er der kun registreret 46-47 par fordelt på 8 lokaliteter: Vester Nyland, Læsø 1 par (KO), Frydenstrand 1 par (AØ), Stensnæs 9 par - som alle opgiver (PR), Asaa 2 par (SØP), Gerå 2 par (SØP HAC), Nordmandshage 22 par (PR), sandrevle syd for Korsholm 2 par (PR) og Agger Tange 7-8 par (HHN AØ SSL).

Årets første er 19/4 1 R Sønder Lem Vig (AO) og 21/4 1 R Gerå (HAC), hvorefter arten i de efterfølgende dage

ses på flere lokaliteter rundt om i landsdelen. Årets suverænt største antal noteres ikke uventet ved Nordmandshage, idet lokaliteten uden for Læsø huser landsdelens største koloni: 19/5 40 R (PR) og 19/7 60 ad. R (PR). Sidstnævnte observation mere end antyder, at kolonien ved Nordmandshage heller ikke i år havde ynglesucces. Derudover kan blandt årets observationer nævnes følgende større antal, som givetvis alle vedrører ynglefugle: 10/5 6 R Asaa (SØP), 19/5 18 R Stensnæs (PR), 19/5 16 R Hou (PR) og 28/6 6 R Jerup Strand (BKR). Fra Grenen, Skagen desuden 30/5 4 R (KNP JHC m.fl.) og 5/7 4 R (ROC). Årets sidste er 1/9 1 S Lønstrup (IO).

Dværgterne, Jerup, 20. maj 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

Sortterne *Chlidonias niger* (06270)

I Vejlerne ankommer ynglefuglene fra primo maj, hvor de første er 1/5 15 (O-DK m.fl.). Ynglebestanden opgøres til 26-36 par, alle i Kogleakssøen i den nordlige del af Bygholm Vejle. Kolonien får produceret i alt 11 flyvedygtige unger (O-DK). De største antal som noteres i Vejlerne er 14/7 77 - heraf min. 17 1K (JKK) og 19/7 55 ad. + 11 1K (HRC m.fl.), hvor begge antal vedrører optællinger af fugle i Selbjerg Vejle, Hanvejle, Lund Fjord og Kogleakssøen. Førstnævnte observation kunne antyde, at ynglesuccessen har været undervurderet, omend tiltræk ude fra af juvenile ikke kan udelukkes. Første observation af en juvenil fra det øvrige i Nordjylland er dog først fra 4/8. Ynglefuglene forsvinder fra Vejlerne i løbet af august og sidste observation her er 29/8 2 R (LSN).

Udover ynglefuglene i Vejlerne er der i år registreret ca.

Sum: 82. 1. halvår 43, 2. halvår 39. Indsendere 84.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	40	2	3	22	11	3	-	-

ALKEFUGLE

Lomvie *Uria aalge* (06340)

Årssummen for denne art varierer en del, og dette års sum kan siges at ligge i den høje ende over 10-års gennemsnittet på 4996. Som det ses af månedstallene, forløber første halvår uden den store dramatik. Sidst i juli begynder der at vise sig større rasttal: 21/7 29 Agger By (RQ), 26/7 32 R Bulbjerg (HHN) og 26/7 33 R Ørhage (THE). Disse tal er dog beskedne i forhold til, hvad der kommer i august-september, 3/8 468 R Grenen (ROC JOK AB), 23/8 62 R Hirtshals (KUP), 25/8 145 R Grenen (ROC KNP m.fl.), 27/8 129 R Hirtshals (KUP), 1/9 336 R

Sum: 10.499. 1. halvår 163, 2. halvår 10.336. Indsendere 178.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	5	46	36	21	52	3	412	2171	3235	3201	433	884

Alk *Alca torda* (06360)

Selv om årssummen kun er ca. det halve af sidst års rekordsum, er den stadig et stykke over 10-års gennemsnittet på 34.457.

Eneste større tal fra første halvår er 20/1 125 NØ Skagen (ROC m.fl.). Øvrige fra halvåret er hovedsageligt rastende fugle rundt omkring.

I oktober starter det mægtige efterårstræk med 9/10 1169

Sum: 51.004. 1. halvår 345, 2. halvår 50.659. Indsendere 63.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	247	30	55	-	6	7	41	20	25	27571	17049	5953

43 ex. i første halvår og ca. 39 ex. i andet halvår. Årets første ses ved Grenen-Nordstrand, Skagen 24/4 1 Ø (HHN KO m.fl.). Her ses desuden i perioden 1-12/5 i alt 33 østtrækkende (flere indsendere) med max. 9/5 17 Ø (KNP JHC m.fl.) og 10/5 9 Ø (JHC ELM m.fl.) samt 28/6 1 Ø (AØ). Fra foråret i øvrigt uden for Vejlerne kan nævnes følgende: 6/5 3 R Hald Sø (KEJ) og 10/5 3 R Lille Vildmose, nordlige del (DFS m.fl.). Efterårets største uden for Vejlerne er ikke store, men nævnes alligevel: 27/8 6 S Agger Tange (CHJ) og 29/8 3 1K S Nordmandshage (PR). Årets tre sidste observationer er henholdsvis ret sene og meget sen: 6/10 1 1K R Ulvedyb (PHK), 7/10 1 1K NV Grenen, Skagen (ROC KNP) og 27/10 1 1K R Agger Tange (OA m.fl.).

Bemærk, at kun fund uden for Vejlerne er medtaget i nedenstående sum- og månedsfordeling.

Grenen (JPIP m.fl.) og 10/9 240 R Grenen (SKAF ROC). Disse mange rastende fugle drejer sig formodentlig om fældende fugle, muligvis kommet hertil ved svømme-træk. I september begynder der at vise sig pæne træktal 15/9 75 V Roshage (FRO m.fl.), 17/9 134 N Grenen (JPIP m.fl.), 8/10 520 V Roshage (FRO RSN m.fl.) og 26/10 260 NØ Grenen (ROC KNP). Ligesom sidste år slutter året med et par dage med større træktal, 30/12 160 NØ Grenen (ROC KNP), 31/12 368 NV Grenen (ROC). Der findes hele 49 døde fugle i årets løb.

SØ Grenen (ROC m.fl.). De største dage i Skagen er 20/10 2170 Ø, 21/10 5000 SØ, 24/10 3542 SØ, 7/11 360 NØ + 254 NV + 2341 SØ, 11/12 2355 NV, 12/12 2540 NØ (ROC KNP JPIP JOK m.fl.). Alt i alt er 99% af fuglene meldt fra Skagen. Eneste større tal udenfor Skagen er 18/10 118 S Nordmandshage (PR) og 21/10 208 NØ Hirtshals (AØ).

Lomvie/Alk *Uria aalge/Alca torda* (06365)

Tallene dækker hovedsageligt over fugle, der trækker forbi så langt ude, at bestemmelse ikke er mulig. Langt

de fleste er meldt fra Skagen.

Sum: 19.627. 1. halvår 851, 2. halvår 18.667. Indsendere 36.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	17	243	545	6	20	20	160	81	40	12161	2729	3605

Tejst *Cepphus grylle* (06380)

Som vanligt er næsten alle fund fra Kattegat inkl. Skagen, med enkelte fund langs vestkysten. Årssummen afhænger meget af, hvor ofte Kattegat-øerne bliver besøgt. Følgende ynglefugle er optalt (bemærk: antal fugle og ikke par): Frederikshavn Havn 10, Ndr. Rønner 8 (alle JG) og Skagen Havn 2 (BHJ). Tal for ynglepar på Hirs-

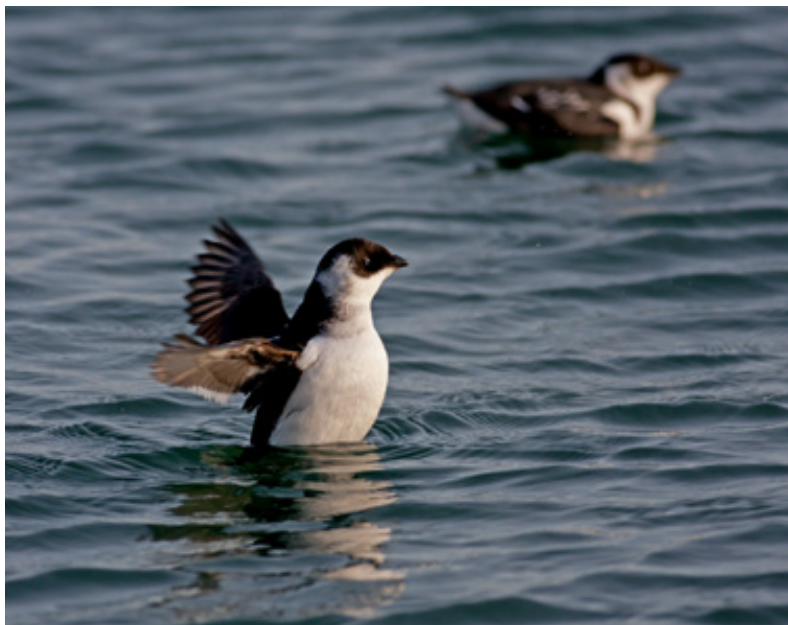
holmene (Græsholm, Hirsholm, Tyvholm og Kjølpen) er 901 og på Deget 170 (alle JG). Ingen meldinger om yngel fra Ålbæk Havn, Strandby Havn og Østerby Havn. Alt i alt tyder tallene på fortsat fremgang i ynglebestanden. Fra efteråret skal nævnes et for vestkysten stort træktal 10/8 12 V Lild Strand (RSN HHN m.fl.).

Sum: 3083, 1. halvår 632, 2. halvår 2451. Indsendere 121.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	13	18	74	63	2211	72	48	130	64	291	65	34

Søkonge *Alle alle* (06470)

En sum på 1002 er en tidobling af summen fra 2010, men ikke så langt fra 10-års gennemsnittet på 673. Første ses 8/10 1 V Roshage (LRU). Hele 78 iagttages ved Kattegatkysten, hvor største antal er 29/11 8 Strandby (HAC TFR) og 17/12 8 Øster Hurup Havn (TN m.fl.). Ned langs vestkysten iagttages 61, mens resten ses ved Skagen. Eneste to-cifrede tal er fra Grenen, og alle nævnes. Bemærk tallet for 28/11. 7/11 17 NV (KNP m.fl.), 8/11 14 NV (SOK), 15/11 80 N (KNP m.fl.), 17/11 13 Ø (KNP m.fl.), 22/11 14 NV (ROC m.fl.), 28/11 286 NV (ROC JOK ALJ), 29/11 31 NV (ROC), 30/11 14 NV (ROC m.fl.), 6/12 14 NV (ROC m.fl.) og 27/12 11 NV (ROC).

Søkonge, Skagen Havn,
12. november 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Sum: 1002. 1. halvår 0, 2. halvår 1002. Indsendere 59.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	115	775	112

Lunde *Fratercula arctica* (06540)

Efter rekordåret 2009 med 51 og bundåret 2010 med 4, rammer vi i år meget pænt 10-års gennemsnittet med 15. Det drejer sig om 12 fund af 15 fugle, heraf 1 død. To fund er fra Kattegat, resten er fra Skagen og ned langs vestkysten. Alle nævnes: 13/7 1 NV Grenen (KNP ROC), 20/8 1 S Ørhage (JB), 16/9 1 R Roshage (CHJ m.fl.), 17/9

1 N Nordmandshage (PR), 17/9 1 N Grenen (SKAF m.fl.), 18/9 1 V Hirtshals (AØ), 8/10 1 N Nordmandshage (PR), 8/10 1 T Roshage (EBU), 16/10 1 R Syrodde (KO), 17/10 1 S Agger Tange (GGU), 17/11 3 SV Ørhage (TBR) samt 20/12 1 død Gammel Skagen (JPIP).

Huldue *Columba oenas* (06680)

Det er kun de seneste tre år af rapportens 48-årige historie, at årssummen for Huldue har været over 1000. Kun 15 af årets 365 observationer er af 10 fugle eller mere. Første halvårs største observation er 15/3 130 Ø Grenen, Skagen (ROC KEC LP MHT)

Der bliver meldt om ynglefugle og syngende fugle på en

del lokaliteter, størst er 18/3 17 ynglefugle Store Arden & Alminden Skov (TN). Ynglefugletælling på Hirsholmene 18 – 19/5 (JG) giver 26 yngle- eller territoriehævende fugle. Andet halvårs største observationer er 17/9 30 TF Grenen, Skagen (SKAF ROC OS KNP m.fl.) og 16/10 22 Nørreådal (TBR).

Sum: 1135 1. halvår 973, 2. halvår 162. Indsendere 75.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
16	11	548	227	139	32	13	30	65	40	10	4

Ringdue *Columba palumbus* (06700)

Årets sum er et fald på 40.000 fra rekordåret 2010. Hverken Skagen eller Nordmandshage oplever de helt store trækdage i 2011. Af årets 1611 observationer er de 166 af 100 fugle eller flere. Første halvårs største observationer er 3/2 2570 til overnatning Egholm (HHB RWR), 9/4

1370 Ø Grenen (KNP ROC) og 20/4 1410 Ø Nordstrand, Skagen (EC).

Andet halvårs største observationer er 9/10 1238 S Juelstrup Sø (TSE), 4/12 1000 Gravlev Ådal (AHO) og 8/12 900 Hals Nørreskov (HAC).

Sum: 79.172. 1. halvår 56.181, 2. halvår 22.991. Indsendere 118.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
7642	8151	11315	26224	1999	850	545	993	1305	8258	4089	7801

Ringdue, Lille Vildmose, 24. december 2011. Foto: Jan Skriver.

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto* (06800)

Årssummen har de sidste 5 år ligget omkring 1000. 12 af årets observationer er af 10 fugle eller mere. Alle nævnes, 5/2 18 og 6/2 15 Støvring (begge TSE), 27/2 16 trækende til nattesæde Mølleparken, Aalborg (HHB). For årets største "trækdage" ved Skagen er 25/4 11 TF Grenen (JHC) og 22/5 10 TF Nordstrand (EC). Årets største trækobservationer kommer fra Liver Ås udløb + Kærsgård Strand 1/5 14 NØ (AØ KUP) og 7/5 20 NØ (AØ KUP).

De største optællinger af ynglende fugle er fra Læsø, 26/4 12 Byrum (PR) og 26/4 18 Vesterø Havn (PR).

De største fra andet halvår er 9/8 36 Tygstrup (JASA), 20/8 16 Skive Havn (JEAL) og 30/11 30 Sørup, Himmerland (TSE).

Sum: 1028. 1. halvår 584, 2. halvår 444. Indsendere 81.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	54	82	68	131	175	74	44	171	83	52	53	41

Turteldue *Streptopelia turtur* (06870)

Året har 6 observationer af 7 fugle. Det begynder flot med 14/5 2 Ø Flagbakken, Skagen (CGJ OHJ m.fl.). Årets næste tre observationer er alle fra Grenen og af enlige fugle. 19/5 TF (KBL FNI ELM JHC OFJ m.fl.), 2/6 TF (RSN CSS ROC MON ABK m.fl.) og 4/6 TF (CHJ SFX TNI DMZ KBJ m.fl.).

Fra 17- 18/8 foreligger der en usædvanlig observation af en syngende fugl ved Store Bouet Skov og Enge nær Aså (SØP RSN MON). Fuglen sidder ved en voliere med Agerhøns og dens oprindelse kan være "tvivlsom". Årets sidste observation er 1/9 1 R Ranum (BLN).

GØGE

Gøg *Cuculus canorus* (07240)

Gøg, Portlandsmosen, 9. juni 2011. Foto: Kenneth Bach Christensen.

Det blev ikke til ny rekord i antallet af indrapporterede fugle for tredje år i træk, men en årstotal på 1133 er på samme niveau som 2009 og 2010, hvor der blev set henholdsvis 1139 og 1296. Den positive stigning fastholdes således.

Ankomsten sker i slutningen af april med 20/4 1 Hanstholm Fyrhaver (HFN), 22/4 1 sy. Lund Fjord (HRC) og 23/4 1 R Kogleaks (FSL) som de første. Ankomsten sker lidt tidligt i forhold til, at første Gøg i perioden fra 1992

Sum: 1133. 1. halvår 1015, 2. halvår 118. Indsendere 150.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	5	484	526	93	20	5	-	-	-

til 2010 i snit er set 27/4 med variation fra 17/4 til 8/5. Der høres syngende fugle på 200 lokaliteter med i alt 388 fugle. Der høres typisk 1-2 fugle for den enkelte lokalitet, men der er dog også enkelte større observationer – 30/5 21 sy. Nørreådal, Vejrum-Øby, 5/6 15 sy. Tofte Skov (ATL) og 6/6 22 R Lille Vildmose (PR). Fra midten af juli sker et markant fald i antallet af fugle. Årets sidste bliver 4/9 1 Vodskov (ATL), 5/9 1 1K R Buterstien, Skagen (ROC) og 20/9 1 R Grenen (ROC).

UGLER

Slørugle *Tyto alba* (07350)

Fra 2011 foreligger blot 4 observationer, hvilket understreger, hvor hårdt arten er ramt ovenpå de seneste hårde vintre – 30/1 1 fou. Villerslev (EA), 28/4 1 R Lem, Salling (SR), 6/10 1 R Karby (ASB) og 21/10 1 fou. Nørreå-

dalen (LM). Der er således tale om en væsentlig nedgang i forhold til 2010, men en del observationer i yngletiden holdes hemmelige. Der foreligger ikke en vurdering af den samlede ynglebestand i landsdelen.

Stor Hornugle *Bubo bubo* (07440)

Den nordjyske bestand har tilsyneladende haft et ganske udmærket år. Der er således indkommet oplysninger om 7 ynglepar, hvor der for 2 par også med sikkerhed er kommet unger på vingerne (Jan Tøttrup Nielsen personligt meddelt).

Vendsyssel: 1 par med 1 juv.

Vendsyssel: 1 par med 0 juv (mindst 1 pull. taget af ræv/Kongeørn)

Vendsyssel: 1 par med 0 juv. (rede med æg blev skovet)

Himmerland: 1 par med mindst 1 juv.

Himmerland: 1 par med 0 juv.

Thy: 1 par med 0 juv (2 pull. fundet døde)

Thy: 1 par – ungeproduktion ukendt

Udover observationer ved ynglelokaliteterne er der også en række spredte observationer – 6/7 1 R Napstjert (MHO), 25/7 1 R Juelstrup Sø (TSE HHB), 1/8 1 R Tranum Klitplantage 1 R (HHB LBJ), 21/8 1 R Øby (LM) og 10-21/11 2 R Ø (TRK LM TBR MHH).

Sum: 34. 1. halvår 20, 2. halvår 14. Indsendere 21.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	3	6	6	3	2	2	1	-	9	-

Sneugle *Nyctea scandiaca* (07490)

Efter observationer både i 2009 og 2010 er der ingen indrapporteringer for 2011. Der er dog blevet SU-godkendt 2 observationer fra 2009 – 8/6 1 han Tranum Strand og 15-17/6

1 Hirsholm.

Arten er SU art.

Spurveugle *Glaucidium passerinum* (07510)

2011 vil blive husket for en stor invasion af Spurveugle, der især rammer Nordsjælland, men også i mere begrænset omfang Nordjylland. To observationer er godkendt af SU, 9/10 1 R Østerby, Læsø (Bodil Madsen) og 26/11

1 R Ålbæk Klitplantage (HSC). Der foreligger hidtil blot 3 nordjyske fund, senest i 1993. Arten er SU art.

Kirkeugle *Athena noctua* (07570)

For 2011 er der bare 2 observationer – 10/4 1 R Mejlby (RT) og 13/5 1 R Mejlby (PRA HEA MHA). Der foreligger her foruden dog en række observationer fra yngletiden, som ikke er tilgængelige i DOF-basen.

Fra DOF's caretakerprojekt oplyses, at det tidligere Nordjyllands amt rummer landets største bestand af Kirkeugle. De sidste to hårde vintre har medført tab af enkelte lokaliteter, tabet er dog sikkert begrænset via fodring

flere steder. Tabene har været størst i Aalborg Kommune, hvor bestanden i forvejen var meget fragmenteret. Til gengæld er der opdaget nye lokaliteter og et par tidligere ynglelokaliteter er blevet beboet. Der har været stor spredning i ynglesuccesen mellem 0 og 6 udføjne unger pr. lokalitet. Den samlede bestand vurderes til 25-33 par, heraf 2 par i Vendsyssel (Benny Kristensen personlig meddelt).

Natugle *Strix aluco* (07610)

Ligesom i 2010 registreres der ikke mange Natugler i januar og februar, og først fra midten af marts begynder der for alvor at være syngende ugler. Det er sandsynligvis den hårde vinter, der er medvirkende til at forskyde starten af ynglesæsonen til senere på foråret.

Der er vanen tro kun få indrapporteringer af ynglepar med unger, men der er i perioden fra marts til medio juni indrapportering af syngende eller territoriehævede Natugle fra 43 lokaliteter med 63 fugle. I forhold

til 2010, hvor der var indrapportering om 22 syngende Natugler omkring Rold Skov, er der i 2011 kun indrapporteret enkelte fugle.

De største indrapporteringer af syngende ugler er 13/3 3 Krogen (BH), 7/6 3 Nørreådal (TRK), 18/6 4 Fosdalen (JC) og 18/3 6 Høstemark Skov (TL).

Antallet af observerede fugle falder i markant fra juni, men i efteråret observeres fortsat mange, og især i november er der mange observationer.

Sum: 229. 1. halvår 126, 2. halvår 103. Indsendere 57.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	6	24	33	20	31	4	15	14	13	39	18

Skovhornugle *Asio otus* (07670)

Skovhornugle, Hulsig Hede, 19. januar 2011. Foto: Knud Pedersen.

I 2011 er der kun indrapportering fra et enkelt vinterstade – Viborg Golfbane. De største observationer herfra bliver 2/1 8 R (FRO) og 19/2 10 R (OL). Der er ingen indrapporteringer fra Hammer Bakker, Poulstrup, Højris, Ugleris og Overlund, hvor der inden for de seneste år også har været vinterstader.

Skovhornugle observeres oftest i forbindelse med yngleperioden, når ungerne kalder meget højtlydt. Der er således observeret en række ynglefund på baggrund af ungerne kalden. Der er fra yngletiden indrapporteret 36

Sum: 160. 1. halvår 86, 2. halvår 74. Indsendere 44.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
24	14	2	7	10	29	9	19	1	8	28	9

Mosehornugle *Asio flammeus* (07680)

2011 er et år med en noget atypisk indrapportering af Mosehornugle. Der er mange indrapporteringer og især et efterår, der adskiller sig fra tidligere i forhold til fordelingen af observationer over året. Desuden foreligger der i 2011 flere observationer i løbet af sommeren.

Årets første ses 18/1 1 R Nørholm Enge (RWR). I løbet af første halvår observeres typisk kun én fugl ad gangen. Største bliver dog 26/3 3 R Bolle og Try enge (RSN).

Fra 17/4 til 5/6 gøres i alt 85 observationer omkring Skagen – især Grenen og Nordstrand. Der observeres kun én fugl ad gangen undtages 2/4 2 R Reservatet (HAC JLA). Renses materialet for gengangere er der dog nok kun tale om mellem 10 og 15 fugle.

Der er ingen indrapportering om sikre ynglepladser. På en lokalitet i Vendsyssel er der i perioden fra 4/6 til 25/7 i alt 7 observationer af en enkelt fugl, men ingen indika-

tion af yngel. Andet halvår bliver også præget af mange observationer af enkeltfugle, men fra Roshage, Lild Strand, Agger Tange og Jerup Strand + Enge er der også observationer af op til 3 eksemplarer. Der gøres generelt en del observationer ved kystlokaliteter, hvor der både observeres rastende og indtrækkende fugle. Renset for gengangere er totalantallet i andet halvår Agger Tange 9, Roshage 6, Jerup Strand 5, Nordmandshage 4, Ørhage 3 og Lild Strand 3. De mange observationer langs kysten har sandsynligvis relation til et stort yngleår nordpå, hvor en del fugle er trukket væk fra yngleområderne og mod syd.

Den største observation bliver 17/10 5 R Agger Tange (JJA). Årets sidste bliver 21/12 1 Jerup Strand og Enge (BRK) og 26/12 1 R Sæby Havn (PK).

tion af yngel.

Andet halvår bliver også præget af mange observationer af enkeltfugle, men fra Roshage, Lild Strand, Agger Tange og Jerup Strand + Enge er der også observationer af op til 3 eksemplarer. Der gøres generelt en del observationer ved kystlokaliteter, hvor der både observeres rastende og indtrækkende fugle. Renset for gengangere er totalantallet i andet halvår Agger Tange 9, Roshage 6, Jerup Strand 5, Nordmandshage 4, Ørhage 3 og Lild Strand 3. De mange observationer langs kysten har sandsynligvis relation til et stort yngleår nordpå, hvor en del fugle er trukket væk fra yngleområderne og mod syd. Den største observation bliver 17/10 5 R Agger Tange (JJA).

Årets sidste bliver 21/12 1 Jerup Strand og Enge (BRK) og 26/12 1 R Sæby Havn (PK).

Sum: 257. 1. halvår 132, 2. halvår 125. Indsendere 86.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	14	6	30	65	14	7	4	11	68	28	7

NATRAVNE

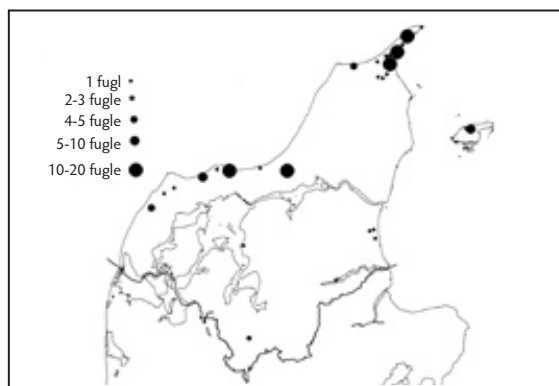
Natratrav *Caprimulgus europaeus* (07780)

Med et gennemsnit på 469 fugle i perioden fra 2006 til 2010 er 462 fugle i 2011 næsten så tæt på et gennemsnitssår, som man kan komme.

Ankomsten er temmeligt tidlig med flere observationer i april: 26/4 1 R Vilsbøl Plantage (JJA), 29/4 1 sy. Ålbæk Klitplantage (HSC) og 30/4 1 overflyvende Ålbæk Klitplantage (HSC).

Lokaliteter med flest syngende Natratrav er 27/6 12 Ska-gen klitplantage øst for hovedvej (EEE), 1/7 17 Ålbæk Klitplantage (HSC), 2/7 11 Tranum Klitplantage (JC), 4/7 12 Torup klitplantage (HRC) og 9/7 12 Bunken Klitplantage (HSJ).

I forhold til 87 syngende hanner på 21 lokaliteter i 2010

Natratrav 2011 - syngende/territoriehævdende fugle.

er der en klar fremgang i 2011, hvor der er registreret 121 syngende hanner på 33 lokaliteter. Årets sidste fugle er 4/9 3 fou. Ålbæk Klitplantage (HSJ),

5/9 1 fou. Ålbæk Klitplantage (HSJ) samt sidste – der er temmelig sen – 16/9 1 R Lille Vildmose (TL).

Sum:462. 1. halvår 240, 2. halvår 222. Indsendere 63.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	3	70	167	151	68	3	-	-	-

SEJLERE

Mursejler *Apus apus* (07950)

Ankomsten er lidt senere end normalt, men så ankommer arten også massivt – 7/5 1 Ø Bulbjerg (AS), 1 fou. Viborg (FRO) og fra Skagen 1T Grenen (CHJ JAE), 1 NØ Pælebakke Klit (HAC) og 1 Nordstrand (GTA). Dagen efter – 8/5 – bliver der set Mursejler ved 17 forskellige lokaliteter spredt i regionen.

Forårstrækket bliver registreret mange steder med mindre observationer. Eneste større forekomst er 26/5 2000 Ø Nordstrand, Skagen (KNP HJC EKR). Af andre observationer kan nævnes 1/6 300 fou. Juelstrup SØ (TSE) og 17/6 300 R Lille Vildmose (PR).

Der er enkelte indrapporteringer af ynglefugle – 26/5 6

Vesløs (HRC), 27/5 15 Hirtshals (AØ), 29/5 2 Hammer Bakker (SEM), 30/5 3 Hald Tostrup (CCS) og 16/6 13 Løgstør (BLN). Yngleoptællingerne er på ingen måder dækkende for artens forekomst i Nordjylland.

Andet halvår bliver ligesom første halvår præget af én stor observation 14/7 6300 Ø Grenen (KNP). Der er tale om træk foran frontpassage. Ellers er de største 19/7 220 S Nordmandshage (PR) og 27/7 200 fou. Grenen (KNP KEC).

Årets sidste bliver 26/9 1 fou. Nørre Tranders (TBA) samt 26/9 og 28/9 1 fou. Hasseris (begge RWR).

Sum: 20.757. 1. halvår 8446, 2. halvår 12.311. Indsendere 113.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	6001	2445	10635	1498	178	-	-	-

SKRIGEFUGLE

Isfugl *Alcedo atthis* (08310)

En lille fremgang i forhold 2010, hvilket er positivt i forhold til, at der for andet år i træk har været hård vinter, hvor mange af artens vinterlokaliteter har været dækket af is.

Alle observationer i første halvår er af 1-2 fugle. For Mastrup Søerne, Støvring og Hald Sø ses fugle kontinuerligt gennem hele vinteren.

Der er blot indrapporteret 3 ynglefund: Hald Sø (TBR), Lerbæk (MD) og Guldbæk Ådal (HEN).

I andet halvår er alle observationer også af 1 til 2 fugle – undtagen 21/8 og 15/10 3 R Tange SØ (SA KAH).A).

Sum: 202. 1. halvår 110, 2. halvår 92. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	17	7	31	37	14	4	8	17	16	14	14	23

Isfugl, Elling Å, 17. maj 2011. Foto: Arnold Houmann.

Biæder *Merops apiaster* (08400)

De samlede 45 observationer dækker reelt nok over 10-12 forskellige eksemplarer.

Årets første er 7/5 1 SSV Nordby, Skagen (ROC FSH EC AZ m.fl.). Næste ses 9/5 3 SV Ellekrattet, Skagen (JSP TRK JMPJ).

Der går så en god uge inden, der igen meldes om Biæder – 19/5 2 S Rendborg (CAS). Næste observation er 26/5 3 NØ Handstedreservatet (JKK JJA KBJ).

Om morgenen 31/5 ses 2 R-TF flere steder i området ved Grenen (ROC DMZ JHC JMP m.fl.). Det kan måske være de samme fugle, der senere samme formiddag ses trække mod syd ved Gerå enge og strand (HAC). Efterfølgende ses ved Skagen 2/6 1 R Bøljevejen (CHJ AEC CSS KNP m.fl.), 3/6 1 Ø Flagbakken (LJ GLJ), 4/6 1 T Flagbakken og Radarstationen (TOE JDU) og endelig årets sidste 5/6 2 hørt Nordstrand, Skagen (EC).

Biæder, Skagen, 7. maj 2011.

Foto: Jørgen Kabel.

Hærfugl *Upupa epops* (08460)

Hærfugl er efterhånden blevet en fast årlig gæst med 1 til 3 fugle. I de sidste 20 år har der kun været et enkelt år – 2002 – hvor der ikke er blevet set Hærfugl.

Årets to fugle er begge indrapporteret via DOF, Fugle-

nes Hus – 10/5 1 R Vegger Plantage-Hovheden samt 17/11 1 R Store Rørbæk. Til begge observationer er der til Fuglenes hus indsendt grundige beskrivelser, der udelukker andre fugle.

SPÆTTER

Vendehals *Jynx torquilla* (08480)

Antallet af rapporterede fugle har de sidste 10 år (2001-2010) varieret mellem 7 og 44 fugle med et gennemsnit på 29. Det er dog vanskeligt at vurdere eventuel udvikling i forekomsten, da der er tale om en del gengangere. Ankomsten er til normal tid med første 16/4 1 R Nørre Tornby (KUP) og 20/4 1 fou. Kollerup Plantage (VFL). De fleste fugle i første halvår ses i området omkring Skagen. Således er der i perioden 21/4 – 4/6 16 observationer fordelt på 7 datoer, hvor der vurderet er tale om 3-4

fugle.

Det er positivt med 2 ynglelokaliteter – 16/5 2 syngende Rosborg Sø (Ole Noe, Forsvaret meddelt til EØ) og 27/6 1 par i stærekasse Kronenshede (ERKE).

Andet halvår giver følgende observationer 6/7 1 Bisnap Strand (RWR), 12/8 1 fou. Øster Kirkesig (SKRY), 25/8 1 R Grenen (KNP), 3/9 1 R Nystrup Plantage (JJA) og 6/9 1 R Hanstedreservatet (JJA).

Sum: 36. 1. halvår 31, 2. halvår 5. Indsendere 25.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	19	7	5	1	2	2	-	-	-

Grønspætte *Picus viridis* (08560)

Med en total på 182 i 2011 holdes niveauet fra 2010, hvor der blev rapporteret 178 fugle.

De fleste observationer er af 1 eller 2 fugle. Det er således kun 18/3 3 sy. Hald Ege (TT) og 2/4 3 sy. Hou Skov (HHL), der er på mere end 2 fugle.

Der er ikke foretaget egentlige ynglefugletællinger, men fra yngleperioden (midten af marts-juni) er der en række observationer af syngende og territoriehævdende fugle.

Der er tale om følgende lokaliteter – Albæk (ved Præstebro), Bangsbo Skov, Frøstrup, Gerå enge og strand, Glombæk (Vejlerne), Hald Sø, Halkær Sø og Ådal, Hals Sønderkov, Hammer Bakker, Hjertrids Mølle, Hou Skov, Højris Mølle, Juelstrup Sø, Nejskov Skov, Non Mølle, Pajhede Skov, Sandvild Høje, Skivum Østerkrat, Skørbæk, Sæbygård Skov, Sødal Skov, Søheden Plantage, Tange Sø, Vejrum Vest Sø, Viskum Skov, Øby, Ørslev-

kloster, Åsted samt fra Rold Skov-området (Buderupholm, Lunden, Nørreskov, Rold Østerskov, Hellum Skov og Madum Sø).
Her ud over er der meldt om rastende eller fouragerende

fugle på yderligere en række lokaliteter i perioden fra maj til juli.

I andet halvår rapporteres et begrænset antal fugle, der især er koncentreret omkring Rold Skov området.

Sum: 182. 1. halvår 102, 2. halvår 80. Indsendere 68.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5	7	34	38	15	3	35	19	7	11	6	2

Sortspætte *Dryocopus martius* (08630)

I de seneste år har antallet af rapporterede fugle ligget på 80-100 fugle, så med en årstotal på 100 i 2011 holdes dette niveau. Lige som tidligere år er de fleste observationer fra området omkring Viborg og Rold Skov, men fra Tofte Skov er i 2011 indkommet en del observationer, så måske er der ved at ske genetablering af et yngleområde her.

Der er ingen egentlige optællinger af ynglefugle, men fra især marts og april er der en lang række observationer at syngende og territoriehævende fugle. Der er typisk tale om en enkelt fugl, men for flere lokaliteter er set 2 fugle ad gangen.

Der er fra marts til maj observeret fugle på følgende lokaliteter: Apotekerskoven (Onsild Ådal), Egense Klosterskov-nord, Grenen, Hald

Sø, Høstermark Skov, Sødal Skov 2, Tofte Skov 2, Vindelsbæk, Viskum 2 og Ø 3.

Fra Rold Skov området er der observationer fra marts til maj fra Astrup Nørskov, Bjerger-skov 2, Ersted Skov 2, Hesselholt Skov 2, Kyø Skov 2, Nørlund Skov, Sønderskov og Torstedlund Skov 2.

Det er bemærkelsesværdigt, at der udover nedenfor nævnte fugl ingen observationer er fra Vendsyssel, hvor der tidligere år har været observationer fra Hammer Bakker, Dronninglund Storskov og Pajhede Skov.

Fra træklokaliteterne er 27/4 1 trækforsøgende Grenen (GEC JHC) eneste observation.

I andet halvår rapporteres et begrænset antal fugle, der især er koncentreret omkring Rold Skov området.

Sum: 100. 1. halvår 82, 2. halvår 18. Indsendere 35.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6	2	26	33	12	3	3	4	5	1	4	1

Stor Flagspætte *Dendrocopus major* (08760)

Stor Flagspætte, Høstermark Skov, 24. december 2011. Foto: Jan Skriver.

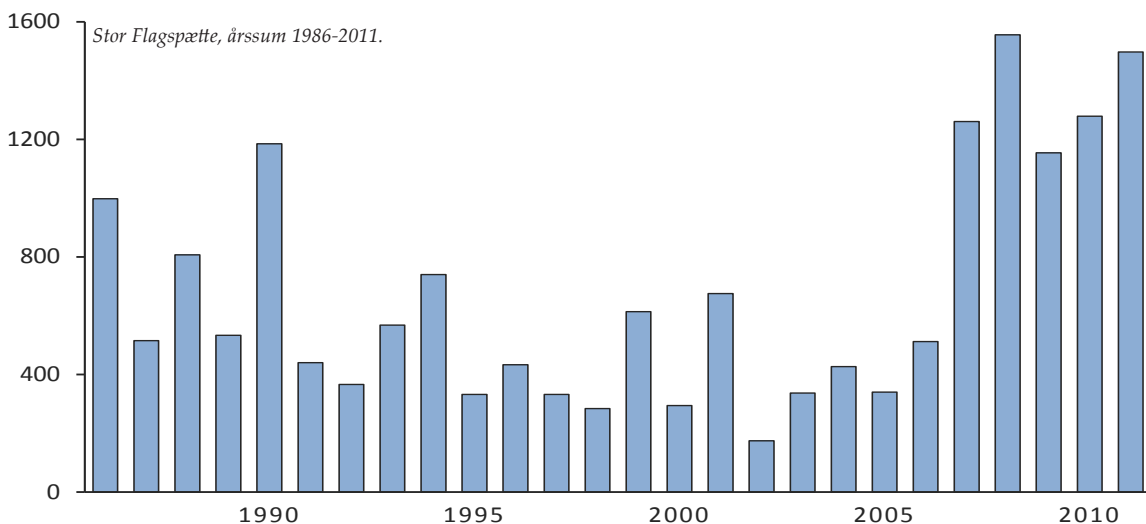
Antallet af Stor Flagspætte har over tiden udviklet sig meget. Fra gennem 1990'erne og frem til midten af 2000'erne at have ligget på mellem 350 og 750 sete fugle om året er antallet inden for de seneste år steget meget. Det skal i denne forbindelse også tages i betragtning, at indførelsen af DOFbasen generelt har ført til et stigende antal rapporteringer. Der er i de seneste 5 år blevet set minimum 1150 fugle om året, og for 2011 er der tale om det næsthøjeste antal rapporterede fugle – dog stadig overgået af 2008 med 1556 fugle.

Fra vinterperioden (januar-februar) er der enkelte tællinger af større forekomster - 3/1 7 fou. Hammer Bakker (SEM), 29/1 6 Tofte Skov (TC), 6/2 7 Tofte Skov (TC) og

21/2 6 fou. Hammer Bakker (SEM).

Fra forår og sommer foreligger en del optællinger på ynglelokaliteter. De største er 18/3 Store Arden & Alminden Skov (TN), 20/3 8 Rold Vesterskov (AHO), 25/3 9 Rold Vesterskov (HEN), 28/3 8 Sødal Skov (TRK), 2/4 12 Høstermark Skov (TL), 6/5 9 Ø (LM), 7/6 10 Tofte Skov (TC), 12/6 8 Hald Sø ved Niels Bugges kro (TBR) og 12/6 16 Tofte Skov (HAC).

Der er rapporteret flere fugle end normalt i efteråret, men der er hovedsageligt tale om observationer af 1 til 2 fugle. Der er kun et par større optællinger 1/10 6 R Tofte Sø (HEN) og 2/11 10 fou. Hammer Bakker (SEM).

Sum: 1497. 1. halvår 978, 2. halvår 519. Indsendere 126.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	84	59	268	330	102	135	73	86	69	116	107	68

Lille Flagspætte *Dendrocopos minor* (08870)

Der har ikke tidligere været så mange observationer af Lille flagspætte, ligesom det antal fugle, som observationerne dækker over, heller ikke tidligere har været så stort. Det er især i området omkring Hald Sø, at der gøres en række observationer. Det er vanskeligt at vurdere antallet af fugle, men der er mulighed for, at der har været 3 ynglepar i det nordjyske.

Fordelingen på lokaliteter er følgende:

Hald Sø ved Niels Bugges Kro: 26/3-9/5 (42 observationer). Der observeres oftest 1 fugl, typisk en trommende han. Der observeres 2 fugle 4/4 (SVUR) og 19/4 (BD), hvilket sandsynliggør muligheden for et ynglepar.

Hald Sø ved Non Mølle: 2/4 1 (POHP MOK), 2/4 2 fou. (PHLP), 5/4 1 (LN SVUR), 19/4 1 (BD) og 26/4 1 (TBR). En mulighed for ynglepar.

Ud over området ved Hald Sø er der observationer fra følgende 3 lokaliteter: Høgild nord for Karup: 29/7 1 par fou. (KGH), Vingegård: 28/3 1 han ivrigt trommende (FRO) – muligt ynglepar samt 15/4 1 territoriehævdende Viskum Skov (LM).

Toplærke med redemateriale, Hirtshals, 19. maj 2011. Foto: Hans Henrik Larsen.

Toplærke *Galerida cristata* (09720)

Efter sidste års overraskende ynglesucces med baggrund i tilflyvning af to nye, voksne fugle, tyder alt på status quo antalsmæssig i år for landets eneste lokalitet for Toplærke i Hirtshals. Der ses året igennem typisk 1-4 fugle i Hirtshals, oftest nær rådhuset, stationen og havnen (AØ KUP HHL m.fl.). Første gang der ses 4 individer er 16/1 4 fou. (PHP) og sidste gang er 30/12 4 fou. (KUP). Seks gange ses 5 fugle: 6/2 (FRO), 17/2 (CHJ), 19/2 (CSS), 27/2 (SA), 4/3 (TNI) og 4/6 (KUP). En enkelt gang noteres i alt 6 fugle: 5/6 (KUP).

Der er flere observationer af yngleforsøg og bedømt ud fra kommentarerne tyder det på tre yngleforsøg fordelt på to par.

KUP noterer om det første yngleforsøg følgende 2/6: "Fouragerede på græs og fløj til og fra et bestemt sted i en græsribat med føde i næbbet. Også iagttaget flyve fra stedet med ekskrementssæk." Men den 13/6 noterer KUP: "Det synes som om yngleparret er forsvundet fra ynglepladsen. Måske har de taget ungerne med sig på en odysse i omegnen – eller reden er præderet? De fire observerede fugle i dag er de to fugle ved stationen (formodet par, men samler ikke føde – måske har de haft et mislykket yngleforsøg) samt to yderligere fugle, formodentlig hanner – den ene subsyngende. Den ene fugl fra det formodede par gjorde udfald mod en én af de for-

modede hanner, der nærmede sig fra syd."

Om det andet yngleforsøg noterer HHL 19/6: "To æg i reden, som der stadig bygges på, og fuglene er tilsyneladende endnu ikke begyndt at ruge, så der er håb om flere æg." Den 3/7 noterer KUP: "Reden ved stationen: Når man vidste præcis hvor reden med den rugende fugl var, kunne man checke den på afstand med kikkert. I dag var der ingen fugl på reden, og jeg gik derfor hen til reden. Den var tom. For nylig var der 4 æg, og de er formodentlig taget af en fugl i måge- eller kragefamilien. Reden var i øvrigt placeret på et ret udsat sted. En dag holdt en bil med det ene forhjul ca. 30 cm fra reden. - Ved den anden rede har der ikke været aktivitet i nogen tid nu. Her sås tidligere forældrefugle, som fløj til reden med føde og fløj derfra med ekskrementssække. Der er ej heller set ungfugle (endnu)."

Endelig noterer HEN 17/7 om et tredje yngleforsøg: "Fugl med føde i næbbet set fouragere i 15 min på Østhavnsvej ved HF Transport A/S. Lettede og fløj ind mod byen."

Det er AØs vurdering som arts-cartaker, at der i alt er kommet 3 udflyende unger ud af årets yngleaktiviteter. Kun et sted i Danmark observeres, ifølge DOFbasen, Toplærke udenfor Hirtshals og det er også i Nordjylland: 5/8 1 fou. Nørre Vorupør (FRO JJA HHN) og 23/9 1 fou. Nørre Vorupør (TC JEBU).

Hedelærke *Lullula arborea* (09740)

Et år på niveau med de seneste 5 år, hvor den gennemsnitlige årssum er 265, men højere end gennemsnittet for de seneste 10 år på 195.

De første fugle ses til normal tid i begyndelsen af marts 6/3 1 N Gerå (HAC), 8/3 1 Selbjerg Vejle (O-DK) og 11/3 1 sy. Skagen (JPIP). Få dage efter gøres årets største observation 15/3 10 T Grenen (ROC KEC). Trækket fortsætter hen til maj, og det bliver på Grenen, at de sidste trækkende fugle ses 7/5 1 T (AH), 8/5 1 T (AH), 10/5 2 T (TRK JAE).

I alt meldes om 35 trækkende fugle i foråret, hvoraf de 23 ses i Skagen.

Der rapporteres om op til 67 ynglepar fordelt på 14 lokaliteter, hvor Skagen regnes for én lokalitet med i alt 8 ynglepar. Det er i og omkring Rold Skov, at de fleste ynglepar noteres. Potentielt op til 26 ynglepar noteres her (AHO HAC), hvilket er lavere end forrige år, hvor der blev noteret potentielt 35 ynglepar, men det var med

baggrund en mere systematisk optælling end i år. En anden markant ynglelokalitet er Finderup Øvelsesplads med 6 ynglepar (EØ).

Der rapporteres om i alt 141 syngende fugle på 29 lokaliteter, hvor Skagen regnes for én lokalitet med 50 rapporter. De mange syngende fugle vidner sikkert om en stor ynglebestand end de angivne 67 par.

Returtrækket sker i oktober og starter 9/10 1 TF Grenen (ROC GEC KNP), 10/10 1 S Nordmandshage (PR) og 15/10 1 T Grenen (RSN). Ved månedens udgang ses de sidste fugle 22/10 1 SV Nørreådal (LM), 23/10 1 TF Grenen (JPIP KNP ROC) og 27/10 1 S Nørre Tornby (KUP), 1 TF Grenen (JPIP ROC) samt 1 S Batterivej, Skagen (ROC). Af de i alt 13 trækkende fugle i efteråret er de 5 fra Skagen.

Skagen står for i alt 110 af årssummen, mens Rold Øster- og Vesterskov står for 28 og Birkesølejren står for 11.

Sum: 248. 1. halvår 244, 2. halvår 24. Indsendere 71.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	83	79	33	29	5	2	4	13	-	-

Sanglærke *Alauda arvensis* (09760)

Den højeste årssum siden 1997 og over gennemsnittet for de seneste 10 år (6238), men på niveau med gennemsnittet for de seneste 25 år (18.642).

Trods den hårde vinter ses der en enkelt allerede på årets første dag 1/1 1 R Hassers Enge (RWR), men vi skal godt 2 uger længere hen i januar, før der kommer flere observationer. Næste observationsdag er 17/1, hvor der gøres hele fire observation 1 N Aså (SØP), 1 N Gerå (SØP), 1 Hanstholm Havn (CSS) og 1 Nørreådal (LM), og herefter kommer der mere regelmæssige meldinger om Sanglærke. I begyndelsen af februar noteres de første to cifrede observationer 8/2 37 N Mulbjerg (TSE), 45 Bolle og Try enge (LYA) og 30 T Hals Nørreskov (HAC) samt 9/2 13 Bolle og Try enge (HCH), 15 N Nørre Tranders (TBA) og 10 N Tornby Klitplantage (BHI).

I marts topper trækket med årets største observationer 7/3 1135 S Nordmandshage (PR), 8/3 980 S Aså enge og havn (SØP), 13/3 1332 Ø Nordstrand, Skagen (KNP), 13/3 1020 N Aså (SØP) og 15/3 1165 SØ Nordmands-

hage (PR).

De sidste meldinger om trækkende fugle kommer sidst i april 22/4 2 Ø Bulbjerg (HHN) og 6 NØ Tversted Strand (AHO) samt 24/4 1 N Ejstrup Strand (WS), hvilket er indenfor det normale. Der rapporteres dog om en enkelt trækkende fugl i maj fra Skagen, 9/5 1 Ø Nordstrand (JHC).

I midten af september begynder retur-trækket så småt 14/9 4 S Hassers Enge (RWR), 19/9 3 S Fyrkat Engsø (CSS) og 2 S Hald Tostrup (CSS) samt 21/9 30 S Tissing Vig (HHB). Efterårstrækket opleves ikke så markant som forårstrækket, da der kun er tre observationer på mindst 100 individer, og alle tre er fra midten af oktober: 16/10 200 R Østerild Fjord (GGU) samt 17/10 125 S Agger Tange (GGU) og 120 R Gerå (HAC).

Årets sidste fugle noteres mellem jul og nytår, 26/12 2 R Vester Holmen (BKR), 27/12 1 R Grenen (ROC) og 31/12 1 R Hannæs (HRC).

De største lokaliteter er Skagen (5976), Nordmandshage (2883) og Aså (2865).

Sum: 19.140. 1. halvår 16.343, 2. halvår 2.797. Indsendere 142.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
20	997	13048	1164	508	606	348	222	578	1483	147	19

Bjerglærke *Eremophila alpestris* (09780)

Et år på niveau med de seneste fem år (961), men lavere end gennemsnittet for de seneste 10 år (1114).

Det er ved Jerup, at de første fugle ses af BKR: 1/1 8 fou. og 3/1 1 fou., og lidt syd herfor ses på samme tid også en lille flok 2/1 3 R Skansehavnen, Frederikshavn (RSN). Jerup strand og enge tegner sig for de fleste i 1. halvår

med 339 fugle fordelt på 44 observationer (givet mange gengangere). Største observationer er 23/1 30 fou. (PHP HHL) og 30/1 24 fou. (BKR). Andre bemærkelsesværdige observationer er 25/1 18 R Frydenstrand, Frederikshavn (AØ) og 25/3 25 R Revlbuske (JNI). Revlbuske er 1. halvårs næststørste lokalitet med i alt 97 fordelt

på 9 observationer. Forårets sidste fugle ses først i maj, hvilket er indenfor det normale: 7/5 1 T Grenen (AH JAE CHJ), 8/5 1 T Grenen (AH) og 10/5 1 NØ Hirtshals Fyr (PR).

Ligeså normalt ses de første fugle igen omkring måneds-skiftet september/oktober, 24/9 1 R Hirtshals Øststrand (LAM), 1/10 2 R Saltum Strand (JG), 2/10 50 fou. Agerø (SPR POHP) og 2/10 2 TF Grenen (ROC). Observationen fra Agerø bliver også året største sammen med 16/10 50 R Østerild Fjord (GGU). Ved Guderup Kær ser EA en

Sum: 945. 1. halvår 599, 2. halvår 346. Indsendere 54.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
148	170	178	100	3	-	-	-	1	181	140	24

Digesvale *Riparia riparia* (09810)

Arten kommenteres kun kort i år.

Et stort år over gennemsnittet for de seneste 10 år (26.740) og det største siden 2003 (54.995). De første fugle ses 4/4 7 Vilsbøl Plantage (PHA) og 2 Selbjerg Vejle (O-DK) samt

Sum: 41.271. 1. halvår 6127, 2. halvår 35.144. Indsendere 100.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	2025	3448	654	1883	23951	9306	4	-	-

anden stor flok to gange 17/11 24 fou. og 22/11 25 fou. Jerup strand og enge er også 2. halvårs største lokalitet med i alt 149 fugle fordelt på 29 observationer. Største observation herfra er 16/11 23 R (BKR KNP) og 16/11 23 R (BKR KNP JPIP). Næststørste er Guderup Kær med 54 og tredjestørst er Agerø sammen med Østerild Fjord med 50 hver.

Året slutter som det begynder ved Jerup: 11/12 3 fou. (HSC), 21/12 5 R (BKR) og 31/12 1 R (BKR).

5/4 17 Rødding Sø (LN). De sidste ses i oktober 4/10 2 S Nordmandshage (PR), 7/10 1 Nordmandshage (HAC) og 16/10 1 T Nordstrand, Skagen (TRK).

Landssvale *Hirundo rustica* (09920)

Landssvale, Kærup Holme, 1. maj 2011.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Årssummen er lidt højere end gennemsnittet for de seneste 10 år (114.977) og på niveau med gennemsnittet for de seneste 25 år (139.705).

De første fugle ses til sædvanlig tid først i april. På fire lokaliteter ses de allerførste fugle 2/4: 2 Ø Grenen (KNP KEC), 2 Ø Nordstrand, Skagen (EGA), 1 T Gl. Vesløs (BRØL) og 1 fou. Lille Vildmose (DFS). Allerede dagen efter noteres den første tocifrede observation 3/4 61 fou. Kongenshus Mindepark (EI) og samme dag 3 fou. Klitmøller (JASA) og 1 fou. Vandplasken (BRØN).

Det er i maj, og dermed i træksæsonen, at de største observationer gøres i 1. halvår med 8/5 2000 T Nordstrand, Skagen (MD), 9/5 3319 Ø Nordstrand, Skagen (JHC) og 16/5 2200 fou. Lille Vildmose (HAC). Trækket ebber derefter hurtigt ud og bliver mere spredt. De sidste trækkende fugle noteres i først i juni: 3/6 8 NØ Grenen (KBJ) og 19 Ø Nordstrand, Skagen (GBL) samt 6/6 20 Ø Nordstrand, Skagen (JHC).

I august gøres flere store observationer af overnattende ved Halkær Sø af TSE: 8/8 8000, 21/8 3000 og 25/8 2500. Også ved Viskum ses en stor flok overnattende fugle 18/8 3000 (LM). Den førstnævnte af disse observationer er også året største.

De første efterårstrækkende fugle noteres ved måneds-skiftet juli/august ved Nordmandshage af PR: 31/7 240 S og 2/8 225 S samt ved Grenen 2/8 20 T (ROC). Det er også ved Nordmandshage, at de største trækobservationer registreres af PR: 1/9 4200 S, 11/9 4635 S og 16/9 3825 S. Andre store trækobservationer fra efteråret er 6/9 2545 TF Grenen (SKAF KNP) og 22/9 2120 S Mulbjerg (TSE).

Året slutter traditionen tro i november med nogle enlige efternølere 9/11 1 Hundborg (HHN), 12/11 1 Gyvelmarkerne, Skagen (KEC) og 1 Skagen Klitplantage (KNP) og endelig 21/11 1 Hirtshals (OFR).

Nordmandshage og Skagen er regionens "største steder" og tegner sig for næsten lige mange med henholdsvis 23.803 og 22.208. Derefter følger Halkær Sø med 13.746 og Viskum med 12.358.

Sum: 143.005. 1. halvår 38.931, 2. halvår 104.074. Indsendere 174.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	2518	33796	2617	7528	40840	54690	1008	8	-

Rødrygget Svale *Hirundo daurica* (09950)

Hele tre fugle ses i år. Første ses 24/4 1 Hulsig Hede (KO RSN). Næste ses 9/5 1 NØ Liver Å (AØ). Sidste ses 20/5 1 TF Grenen (JHC OFJ AWM). Dermed kommer

antal registrerede fund i Nordjylland op på 36 med i alt 38 fugle siden 1977.

Bysvale *Delichon urbica* (10010)

Trods en lidt tøvende ankomst er året det hidtil 4. bedste i de sidste 25 år med en årssum på 18.167 mod et gennemsnit for de seneste 10 år på 8351, men dog et stykke fra den hidtidige rekord fra 2009 på 24.591. Det er især mange store trækobservationer i efteråret fra Sydøstvendssyssel, der ligger bag den høje årssum.

De første fugle ses sporadisk først i april 4/4 1 S Nordmandshage (PR), 15/4 1 T Gyrrup Mark (CLAH) og 1 R Reservat-søen, Skagen (JPIP). I starten af maj noteres de første to cifrede observationer: 2/5 30 R Viskum (TBR) og 7/5 30 NØ Liver Ås udløb og Kærsgård Strand (AØ). Derefter tager trækket for alvor fart og 1. halvårs største observationer noteres: 15/5 200 Lille Vildmose (DB), 29/5 240 fou. Gravlev Ådal (RWR) og 17/6 200 R Lille Vildmose (PR).

779 fugle er noteret som ynglefugle fordelt på 19 lokaliteter med 2/6 150 Ellidshøj Kalkværk (HEN) og 16/8 100 Lee, Bjerringbro (TBR) som de to største.

De første syd-trækkende fugle noteres alle ved Nordmandshage af PR: 29/7 26, 31/7 11 og 2/8 14 S. Der er også på samme lokalitet, at efterårets største trækobservationer observeres: 22/8 1035, 30/8 735 og 11/9 815 (alle PR). Lidt nord herfor, ved Gerå, ses i samme tidsrum også nogle store træktal mod SV: 30/8 450 og 12/9 480 (begge HAC). Årets sidste fugle ses alle i første halvdel af oktober: 1/10 1 Hirtshals (JG AØ), 10/10 2 TF Nordmandshage (PR), 11/10 4 S Nordmandshage (PR) og 15/10 1 TF Grenen (ROC KNP KEC).

De fire største lokaliteter er Nordmandshage (4861), Viskum (2783), Gerå (940) og Vejrum Vestsø (932).

Sum: 18.167. 1. halvår 4887, 2. halvår 13.280. Indsendere 117.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	52	3379	1456	1691	6627	4953	9	-	-

Storpiber *Anthus richardi* (10020)

Et stort år for Storpiber med observationer af hele 11 fugle. Dette er kun overgået af 2003, hvor der blev registreret 12 fugle. Årets 11 fugle bringer det samlede antal nordjyske observationer op på 114. Observationerne stammer især fra årene efter 1990, hvor arten udgik af SU-listen. Indtil 1990 var der kun set 16 Storpibere i Nordjylland. Alle årets observationer falder i det normale tidsrum i efteråret og alle nævnes: 14/9 1 TF Gre-

nen, 20/9 1 TF Grenen (SKAF ROC), 23/9 1 NØ Grenen (SKAF ROC KNP JPIP EKR), 25/9 1 R Hirtshals Fyr (AØ), 16/10 1 overflyvende Hanstholm (CKP), 17/10 1 R Agger Tange (GGU), 21/10 1 SV Grenen (KEC KNP LP ROC m.fl.), 23/10 1 R Lille Vildmose, Grønvej (HAC), 30/10 1 NV Bannerslund (JKA), 4/11 1 R Grenen (LP KNP ROC) og 9/11 1 TF Grenen (KNP ROC).

Markpiber *Anthus campestris* (10050)

Efter at der i 2010 ikke var en eneste observation af Markpiber i Nordjylland, er det glædeligt, at der i 2011 ses 3-4 fugle. Alle nævnes: 28/4 1 Ø Nordstrand ved Batterivej, Skagen (CGJ HK ANP BJO JHC m.fl.). 6/5 1 sy. Sandmilen (HAC MUNK), 13/5 1 R Grenen, Skagen

(OFJ JHC ROC ELM JAE m.fl.), 4/6 1 sy. Sandmilen (HTR) og 7/6 1 kaldende Sandmilen (BJO). Sandmilen har tidligere været ynglelokalitet for Markpiber. Senest i 2004 (KNP).

Skovpiber *Anthus trivialis* (10090)

Den tredje højeste sum inden for de sidste ti år, kun overgået af de to foregående år. Året har en meget usædvanlig månedsfordeling. Normalt ses i første halvår langt flere fugle end i andet halvår. I 2009 var fordelingen mellem første og andet halvår 4876/1473 og i 2010 6146/1645. Årets højere tal i andet halvår skyldes især store trækdage ved Nordmandshage. Årets første fugle ses til normal tid 8/4 2 TF Grenen (MHE SKA PU), 10/4 1 Ø Grenen (KNP ROC RT) og 13/4 1 sy. Ø (TRK). Forårets

største observation er 10/5 115 Hirtshals Fyr (PR). En del Skovpibere er indtastet som syngende, største antal er 28/6 50 sy. C. E. Flensborg Plantage (TRK). Andet halvårs største observationer er 16/8 635 S Nordmandshage (PR RSN), 30/8 1435 S Nordmandshage (PR HAC), samme dag er der også 200 TF Grenen (ROC). Årets sidste fugle ses også til normal tid 26/9 2 S Nordmandshage (PR AØ KHK), 27/9 2 S Nordmandshage (PR KHK) og 11/10 1 S Nordmandshage (PR HAC).

Sum: 4751. 1. halvår 1410, 2. halvår 3341. Indsendere 113.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	621	491	298	155	2852	333	1	-	-
Skagen – sum	-	-	-	263	97	17	50	613	45	-	-	-
Nordmandshage – sum	-	-	-	2	2	-	2	2162	242	1	-	-

Engpiber *Anthus pratensis* (10110)

Årets materiale er ikke rensat for gengangere. Årets sum ligger mellem summen fra 2009 og 2010. Vi skal tilbage til 2006 for at finde det seneste år uden observationer i februar. Årets første observationer er 1/1 1 fou. Hirtshals Havn (KUP), 4/3 2 fou. Bådsgård Vig, Limfjorden (AO) og 6/3 2 R Agger Tange (TRK). Første halvårs største observationer er 29/4 1020 Ø Nordstrand, Skagen

(JHC KNP), 1/5 4990 Ø Nordstrand, Skagen (HHN JHC) og samme dag 1405 NØ Liver Ås udløb og Kærsgård Strand (AØ KUP).

Andet halvårs tre største observationer kommer ret usædvanligt fra tre forskellige lokaliteter, 15/9 2060 S Aså (SØP), 21/9 2000 indtrækkende Grenen (ROC KNP EKR LEP ALJ) og 27/9 4200 S Nordmandshage (PR KHK).

Sum: 52.930. 1. halvår 31.536, 2. halvår 21.394. Indsendere 21.394.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	-	346	16976	13979	234	418	555	15144	5127	559	91
Skagen – sum	-	-	113	6715	10419	-	57	107	4978	1512	129	14
Nordmandshage – sum	-	-	11	125	-	-	3	22	4871	1682	24	14

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus* (10120)

Året byder på 3 forårsobservationer, hvilket er ret normalt. De er alle fra Skagen, 12/5 1 R Grenen (ROC JAE DMZ JHC OFJ m.fl.), 16/5 1 overflyvende Nordstrand (JRL) og 18/5 1 Ø Grenen (ROC KNP AWM KBL JHC m.fl.). Efterårets 4 observationer begynder også i Skagen 1/9 1

R-V Nordstrand (JOK) fulgt af 24/9 1 R Nørre Vorupør (JKK). Indlands-observationer af Rødstrubet Piber er ikke hverdagskost og forekommer ikke årligt, så årets to sidste observationer er lidt usædvanlige, 30/9 1 R Vis-kum (CSS) og 8/10 1 Ø Østerild Klitplantage (O-DK).

Bjergpiber *Anthus spinoletta* (10141)

Årets materiale er ikke rensat for gengangere. Månedsfordelingen bærer tydeligt præg af, at det er meget koldt først på året, og det skal ses i denne sammenhæng, at der ikke er observationer først på året fra Skagen. 1. halvårs største observationer er 17/1 2 Bygholm Vejle (CSS), 9/2 2 Nørholm Enge (RWR) og 14/2 3 Vesløs Vejle (BRS). 1. halvårs sidste observation falder så tidligt som 19/2 1 Skals Enge (DMB TRK). Efterårets første er 23/10 12 TF Grenen, Skagen (ROC Sum: 1029. 1. halvår 10, 2. halvår 1019. Indsendere 39.

JPIP KNP AØ) og 23/10 2 SV Østerild Klitplantage (O-DK). I andet halvår er der store observationer fra en del lokaliteter, flest ved Grenen 29/10 59 (JPIP m.fl.). Andre lokaliteter med store observationer er 2/11 25 Uggerby Strand (RSN), 9/11 19 Frederikshavn (BKR) og 17/12 22 Nørholm (RWR HHB). En del fugle holder nytår i Danmark, så årets sidste 3 observationer falder 31/12, 5 Bygholm Vejle (O-DK), 3 Jerup Strand (BKR) og 1 Grenen (ROC).

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	8	-	-	-	-	-	-	-	533	384	102
Grenen, Skagen sum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	493	139	8

Skærpiber *Anthus petrosus* (10142)

Et ret normalt "skærpiberår" med en årssum omkring 1000. Første halvårs største observationer uden for yngleområderne er fra indlandslokaliteter omkring Ryå i Store Vildmose med 15/3 20 R (PR) og 27/3 14 R (PR). Der er også en anden stor forårsobservation 15/3 13 R Vestlige Vejler (O-DK). Fra de nordjyske ynglepladser på Kattegat-øerne er der Sum: 907. 1. halvår 290, 2. halvår 617. Indsendere 97.

følgende indberetninger om ynglefugle, Deget 2 par og Hirsholmene 12 par (JG KO BHJ). At øerne ikke kun bruges når der skal yngles, viser observationen 30/10 30 R Græsholm og Pikkerholm (BHJ). Andet halvårs største observationer i øvrigt er 15/10 30 R Agger Tange (GGU), 16/10 12 R Hanstholm Havn (RSN) og 21/11 10 R Agger Tange (EA).

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	9	18	180	38	45	-	-	17	97	279	147	77

Gul Vipstjert i rapsmark ved Selbjerg Vejle, 11. maj 2011.
Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Gul Vipstjert *Motacilla flava* (10170)

Dette afsnit omfatter kun ikke racebestemte fugle. Disse behandles i efterfølgende afsnit.

Årssummen er over middelværdien for de foregående 10 år på 5268. Den største værdi i perioden er 2003 på 12.133 og den mindste fra 2001 på 1416.

Årets første er 13/4 1 Vejrum Vestsø (TRK) og 16/4 1 og 18/4 1 Lille Vildmose (JGL MBA). Forårstrækket fra Skagen 19/4-30/5 3894 med de første 19/4 1 (CSS) og 20/4 1 Nordstrand (JHC) og 1 Pælebakke Klit (HAC). Trækket kulminerer i første halvdel af maj med de største obs 8/5 335 Nordstrand (JAE), 9/5 650 Nordstrand (JHC) og 10/5 521 Grenen (JAE). De sidste trækkende ses 29/5 1 Grenen (JHC), 29/5 3 Butterstien (ROC) og 30/5 3 Grenen (JHC). Af andre store antal fra forårs-trækket kan nævnes 6/5 100 Ulvedybet (RSN), 9/5 80

Troldkær (Råbjerg) (KEC), 10/5 60 Hirtshals Fyr (PR) og 10/5 60 Lille Vildmose, de vandfyldte gravebaner (HAC) og 20/5 45 Bankes Marker, Skagen (ATL). Fra 2. halvår er største antal fra vestkysten 3/8 30 Risbjerg (SAL). Ellers er de største trækter fra østkysten fra Aså enge og havn 11/7-15/9 84 med største tal 29/7 21 og 13/8 19 (SØP), Gerå enge og strand 6/7-12/9 367 med største tal 18/8 130 og 24/8 120 (RSN) og Nordmandshage 29/7-20/9 319 med største antal 30/8 118 (PR). Endelig kan fra Limfjorden nævnes 28/8 32 Vejen ved Vadum (KHK), 30/8 38 Kysterne (ATL) og fra Ulvedybet 20/7-4/9 397 med største tal 12/8 300 (RSN) – et meget stort efterårstal efter nordjyske forhold. Årets sidste observationer er alle fra Skagen, 2/10 1 og 17/10 1 Grenen og 23/10 1 Nordstrand (ROC).

Sum: 6887. 1. halvår 4869, 2. halvår 2018. Indsendere 92.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	143	4683	43	133	1640	242	3	-	-

Almindelig Gul Vipstjert *Motacilla flava flava* (10171)

En høj årssum, der i de foregående 10 år kun er overgået af summen fra 2002 på 873. Middelværdien for perioden er 380, og den mindste værdi er fra 2004 på 81. Den høje årssum kan skyldes, at flere har racebestemt deres observationer.

Årets første ses 18/4 2 Ulvedybet og 2 Hvorup Lergravssøer (RSN) samt 19/4 2 Gl. Vesløs (BRØL).

Fra foråret er der fra Skagen indsendt trækobservationer 9/5-7/5 123 med største tal fra Nordstrand 9/5 50 og

10/5 65 (DMZ). Derudover kan nævnes følgende store antal 4/5 75 Rærup Slambassin (RSN) og 6/5 50 Ulvedybet (RSN).

Der er indsendt 120 ynglepar fordelt på 29 lokaliteter. De lokaliteter, som har flest par er Vejrholm med 10 par (PR), Bygholm Vejle med 9 par (O-DK), Nørrekær Enge med 5 par (RWR) og Bouet med 5 par (GRA).

Den største observation fra 2. halvår er 18/7 40 Ulvedybet (RSN).

Sum: 542. 1. halvår 452, 2. halvår 90. Indsendere 37.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	46	328	78	90	-	-	-	-	-

Gulhovedet Gul Vipstjert *Motacilla flava flavissima* (10172)

Følgende obs er indsendt, 6/5 1 Ulvedybet (RSN). Desuden fra Skagen, 7/5 3 observationer - 1 han Butterstien

(RSN), 1 Nordby (FSH), 1 hun Skagen Havn (JAE) og endelig 20/5 1 Butterstien (JA).

Gulhovedet Gul Vipstjert 2K han, Brovanderne, Skagen, 7. maj 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Nordlig Gul Vipstjert *Motacilla flava thunbergi* (10173)

Årsummen er over gennemsnittet på 822 for de foregående 10 år. Den største sum i denne periode er fra 2009 på 1453, og den mindste er fra 2006 på 107.

Årets første obs er 24/4 1 Starholm (AØ) og fra samme dag 2 Agger Tange (FRO). Fra Skagen er der følgende trækobs 27/4-31/5 483 med første fra Butterstien 27/4 2 og 29/4 1 (APN). De største tal 7/5 170 Batterivej (HAC), 20/5 120 Grenen (LTP) og 20/5 90 Butterstien

(JA) og de sidste 29/5 1 Butterstien (ROC) og 30/5 1 og 31/5 1 Grenen (KNP). Udover Skagen er de største tal 16/5 66 Bygholm nord (O-DK), 8/5 60 Præstesø (Råbjerg sø) (RWR), 14/5 50 Lille Vildmose (TC) og 16/5 50 Kragsskov Hede (BKR). Forårstrækkets sidste obs er 6/6 4 Østerklit, Tversted klitplantage (SWJ).

Endelig er der én observation fra andet halvår, 4/9 1 Uggerby Strand (AØ).

Sum: 983. 1. halvår 982, 2. halvår 1. Indsendere 30.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	6	972	4	-	-	1	-	-	-

Citronvipstjert *Motacilla citreola* (10180)

Der foreligger et godkendt fund, 9/5 1 hun TF Grenen (ROC JAE m.fl.). Derudover er der to fotodokumenterede fund fra Grenen i maj. Endelig er følgende obs blevet godkendt af SU, 15/5-2009 1 han Grenen (ROC).

Citronvipstjert, Grenen, Skagen, 10. maj 2011. Foto: Jørgen Kabel.

Bjergvipstjert *Motacilla cinerea* (10190)

Bjergvipstjert, Åsted, 11. maj 2011. Foto: Arnold Houmann.

En årssum under middel på 544 for de foregående 10 år. Den højeste sum fra 2009 er på 816 og den laveste sum fra 2002 er på 259.

Fra vintermånederne januar og februar er der indsendt følgende obs af overvintrende fugle, 3/1 1 Rindsholm (SA), 24/2 1 Tange Sø, Gudenåcentralen (KAHA) og 27/2 1 Vrå, Himmerland (TL). I forhold til 2009 er det få obs, som givetvis skyldes den strenge vinter.

Fra Skagen er der indsendt følgende trækobservationer, 13/3-23/6 74 med de første 13/3 1 Grenen (ROC) og 1 Nordstrand (KNP) og 18/3 1 Grenen (ROC). De største forekomster er på hver 3 fugle fra 3/4 Skagen Havn (JPIP) og fra Grenen 10/5 (JAE) og 20/5 (JA). De sidste trækobservationer er 14/6 1 Grenen, 21/6 1 Poul Eeg Camping og 23/6 2 Grenen (alle ROC). Af andre trækobs kan nævnes 23/3 1 Hirtshals (LGN), 18/4 2 og 23/4 2 Klitmøller (JJA) og 7/4-14/6 6 Nordmandshage (PR). De største observationer fra 1. halvår er 22-23/5 6 (par med 4 unger) Bindslev (JA), 26/3 4 Hald Sø ved Niels Bugges kro (FRO) og 30/4 4 Vilsted Sø (BLN).

Der er indsendt yngleobs fra 9 lokaliteter med hver 1 par.

Fra 2. halvår rapporteres fra Grenen i perioden 4/7-29/10 19 fugle med største 1/8 3 og 28/8 2 (ROC). Af andre trækobservationer kan nævnes Nordmandshage 29/7-17/10 37 med største 27/9 9 og 4/10 4 (PR). Endelig skal nævnes 12/11 1 Hirtshals Havn (SKR). Observationerne fra november og december gælder potentielt overvintrende fugle. Der er indsendt en fugl fra hver lokalitet.

Sum: 405. 1. halvår 285, 2. halvår 120. Indsendere 88.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	2	76	105	75	26	16	19	42	29	8	6

Hvid Vipstjert *Motacilla alba* (10200)

Behandles i næste rapport.

Sum: 17.684. 1. halvår 4015, 2. halvår 13.669. Indsendere 160.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	566	2151	853	445	3580	3301	6248	519	16	5

Sorttrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrellii* (10202)

Årssummen er over middel på 13 for de foregående 10 år. Den største sum er 2004 (31) og den mindste 2008 (4). Årets første fund er 26/3 1 Sønderhå (JKK), 27/3 1 Guderup Kær (EA) og 29/3 1 Arup Vejle (JHN). Fra Skagen er der i foråret følgende observationer, 1/4 1 Skagen By (KNP), 22/4 1 (JHS) og 26/4 1 (KNP) Grenen, 27/4 1 Butterstien (JHS) og 1 Skagen by (KNP). Derudover er

der fra 1. halvår følgende andre observationer af rastende/trækkende fugle, 20/5 1 Juelstrup Sø (TSE) og 25/6 1 Bulbjerg (JHHA).

Der er indsendt 1 ynglefugl fra Snevre (AØ), som må have dannet par med Almindelig Hvid Vipstjert. Endelig foreligger to observationer fra 2. halvår, 8/8 1 Aså enge og havn (SØP) og 12/10 1 Guderup Kær (EA).

Sum: 14. 1. halvår 12, 2. halvår 2. Indsendere 11.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	3	5	3	1	-	1	-	1	-	-

Silkehale *Bombycilla bombycilla* (10480)

Årets sum ligger tæt på 10 års gennemsnittet på 14.660. Udover november, der står for nærmest alle årets obs, er året ret skuffende.

Forårstrækket begynder den 15/3 med flere forskellige obs fra Skagens området med den største 21 Ø Nordstrand (KNP ALJ FLS JOK). Første halvårs største antal er nogle ganske små forekomster fra Skagen, 28/3 75 R Det Hvide Fyr (ROC HC SC JOK) og halvårets største obs 1/5 82 Ø Nordstrand (HHN PHK). Første halvårs

sidste obs bliver 9/5 20 N Nordstrand (JNI) og 9/5 1 TF Grenen (JAE ROC HHØ).

Efterårets første obs er 9/10 7 TF Bøjlevej, Skagen (MIK) og 14/10 4 SØ Mølleparken, Aalborg (RWR). I andet halvår trækker i alt 2422 fugle med de største obs 9 7/11 175 NØ Grenen (ROC KNP JPIP) 9/11 560 T Grenen (ROC KNP). Andet halvårs største obs er 7/11 1000 R Frederikshavn (EHS via ROC) og 8/11 564 S Nordmandshage (PR).

Sum: 12.550. 1. halvår 2656, 2. halvår 9894. Indsendere 91.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
481	209	823	520	623	-	-	-	-	397	9175	322

Vandstær *Cinclus cinclus* (10500)

Året ligger tæt på 10 års gennemsnittet på 208, dog er årets sum betydeligt lavere end de sidste 3 år. En årsag til de lave tal i andet halvår skyldes sandsynligvis den meget varme vinter, der betyder at fuglene har haft nemme vilkår for at begynde vinteren nordpå. På følgende lokaliteter er der observeret mere end en Vandstær i 1. halvår, højeste antal medtaget: Non Mølle 2 (POHP), Rindsholm 5 (TBR), Guldbæk Ådal 2 (TBA), Mastrup Bæk 3 (HEN), Døstrup Bæk 2 (AHO), Munk-

holm-anlægget i Mariager 2 (Bruno Sørensen via AHO). Forårets sidste fugl ses 8/4 Slette Å 1 (HBJE).

Efterårets første fugl ses 14/10 1 Øster Å i Aalborg (ATL). På følgende lokaliteter ses der mere end én Vandstær i 2. halvår, højeste antal medtaget: Bindslev 2 (LP), Uggerby Å 2 (MCH), Døstrup Bæk 2 (AHO). I alt bliver der ringmærket 4 fugle: 25/2 2 2K i Guldbæk Ådal (SSC HHB RWR) og 27/2 2 2K Mastrup Bæk (SSC HHB).

Sum: 191. 1. halvår 135, 2. halvår 56. Indsendere 58.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
46	32	55	2	-	-	-	-	-	5	23	28

Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes* (10660)

Meget få fugle er rapporteret de første måneder. Dog en mindre fremgang på 360 fugle fra sidste år, men stadigvæk langt fra tidligere års totaler. Forhåbentligt kan den milde start på vinteren, i andet halvår, hjælpe bestanden yderligere op i antal. Op gennem foråret rapporteres en del syngende fugle, 30/4 25 sy. Hobro Skov (CSS), 5/6

12 sy. Ø (LM), 1/6 7 sy. Eskær Skov (BKR), 1 alt høres der 454 syngende fugle gennem året.

I 2. halvår er de største antal 30/7 14 Skrikes/Neckelmann Plantage (BEJE), 31/10 12 Nordmandshage (PR), 29/10 10 Agger Tange (HAC).

Sum: 1440. 1. halvår 650, 2. halvår 790. Indsendere 105.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
41	51	106	238	120	94	107	63	79	256	187	98

Jernspurv *Prunella modularis* (10840)

Forårstrækket starter 15/3 1 N Aså enge og havn (SØP). Der ses i alt 110 trækkende fugle i 1. halvår med de største obs 4/4 31 S Nordmandshage (PR), 10/4 14 NØ Flagbakken, Skagen (JPIP) og 9/4 13 T Grenen (RT). Årets første syngende høres 3/3 1 sy. Tindbæk (TBR), og det højeste antal syngende fugle høres den 10/4 10 sy. Hammer Bakker (SEM). Der høres i alt 259 sy. fugle. Der er her foruden indtastet hele 54 ynglefugle, hvilket er flot. Flest ynglefugle ses 10/4 4 Rold Vesterskov (AHO) og 26/4 4 Øster Aslund (SEM).

Efterårets første trækfugle ses 11/8 2 S Nordmandshage (PR). De største forekomster af rastende fugle er 24/9 25 R Hanstholm Fyrhaver (TRK) og 31/10 10 R Rubjerg Knude (RSN). Fra andet halvår indsendes 393 trækkende fugle. Kun to lokaliteter står for hele 311 indtastede fugle nemlig Nordmandshage, hvor der ses 195 S i perioden 29/8-13/10 med max 30/9 28 S (HAC SEM) og Mølleparken, Aalborg, der står for 116 trækkende fugle imellem 24/9-16/10 med max 1/10 35 S (HHB RWR).

Sum:1488. 1. halvår 605, 2.halvår 883. Indsendere 91.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
14	17	107	363	61	43	27	30	456	312	43	15

Rødhals *Erithacus rubecula* (10990)

Året starter blidt med små antal, der først rigtigt begynder at stige i april. De største obs i 1. halvår er 11/4 30 Nordmandshage (PR), 3/4 25 Batterivej, Skagen (EC) og 10/4 22 sy. Hammer Bakker (SEM). I alt høres der 619 syngende fugle med de største antal (udover overstå-

ende obs) 1/6 18 sy. Eskær Skov (BKR), 30/4 18 sy. Hobro Skov (CSS) og 7/4 15 sy. Eskær Skov (BKR).

2. halvårs største obs er 31/10 60 Rubjerg Knude (RSN), 2/11 37 Hammer Bakker (SEM) og 31/10 25 Nordmandshage (PR).

Sum: 3054. 1. halvår 1417, 2. halvår 1637. Indsendere 120.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
40	53	110	788	229	197	123	91	151	508	645	119

Nattergal *Luscinia luscinia* (11030)

Fuglene ankommer ualmindelig sent i år med den første 6/5 1 Frederikshavn (JNI). Årets største obs er begge fra Skals Ådal, 18/6 24 (CSS) og 31/5 22 (CSS). Andre større

antal er 4/6 20 Bolle Enge (SØP), 30/5 17 Nørreådal (LM) og 6/6 10 Tollestrup Mose (Jørgen Stubgaard). Årets sidste obs er 4/7 2 Bolle og Try Enge (RSN MON).

Sum: 680 . 1. halvår 673, 2.halvår 7. Indsendere 67.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	169	504	7	-	-	-	-	-

Sydlig Nattergal *Luscinia megarhynchos* (11040)

Et flot år med hele 2 syngende fugle begge fra Nordvestjylland. Den første høres 25/4 Klitmøller (JASA), hvor den høres frem til 8/5 (HFN). Den anden fugl høres 27/5

Hurup By (ELH HHL). Med 2 fund i år kommer Nordjylland op på 8 fund i alt.

Nordlig Blåhals

Luscinia svecica svecica (11061)

Et gennemsnitligt år med i alt 6 obs af 7 fugle. Året starter 11/5 2 Hirtshals Fyr (AØ), som også er årets eneste obs af mere end én fugl. Der er en observation mere udenfor Skagen, 14/5 1 han Vrå (Hanne Hansen via DOF). Fuglen er fløjet mod et vindue, men kommer sig dog efterfølgende. Ellers stammer resten af årets obs fra Skagen, hvor der i alt ses 4 fugle – 12/5 1 han sy. Grenen (JHC ROC JAE), 20/5 1 han sy. Reservatet (AWM), 27/5 1 2K han ringmærket (ROC JHC) og årets sidste 13/6 1 han Grenen (KNP LP).

Nordlig Blåhals, Grenen, Skagen,
13. juni 2011. Foto: Knud Pedersen.

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyaneula* (11062)

Sydlig Blåhals ser for alvor ud til at være ved at bide sig fast som nordjysk ynglefugl. Sammentællingen herunder er renset for gengangere på enkeltdage. Et flot år starter med 10/4 1 sy. Tømmerby Fjord (O-DK HRC). Denne høres frem til 22/4 (O-DK). Fra Vejlerne desuden 19-30/4 op til to fugle Kogleaks, Han Vejle, Lund Fjord (BH O-DK HRC). Fra Lille Vildmose 1 syngende han 24/4-13/6 (mange inds.) og en enkelt hun 27/4 (TSE) samt Haldager Vejle med 1-2 syngende hanner (RSN) og et sikkert ynglefund 6/6 1 han set med føde (PHK) og

hun set 11/6 (RWR). Disse steder markerer hovedområderne i den nyetablerede nordjyske bestand. Udover disse er der også observeret følgende, 18/4 1 sy. Store Vildmose (PR), 22/4 1 sy. Agger Tange (ANP) samt 22/4 og 24/4 1 sy. Agger Tange (HRS FRO).

Fra andet halvårs 13/7 1 han R Øsløs (HRC) samt følgende fra Madsted, Ove Sø 12/7 1 ad. han ringmærket (via EA) og 11/8 4 ad. hanner ringmærket (via EA) samt 20/8 2 ringmærket og 2 aflæst (ringmærket samme sted tidligere) (JASA).

Sum: 30. 1. halvår 20, 2. halvår 10. Indsendere 31.

Sydlig Blåhals, Lille Vildmose, 27. april 2011. Foto: Jan Skriver.

Husrødstjert, Hanstholm, 13. november 2011. Foto: John Kyed.

Husrødstjert *Phoenicurus ochruros* (11210)

Årets sum er en stor stigning i forhold til sidste år på 265. Året starter 1/4 med 1 Skagen By (KNP). Der meldes om ynglende fugle fra: Klitmøller 2-3, Karup By 1, Skive Havn 1, Bjerringbro 1, Dania Kalkgrav 1, Aalborg 2, Hirtshals Havn 1-2 og Brønderslev 6. Flot med

den mængde ynglefugle, som er blevet indtastet. Årets største obs 3/7 6 Skive Havn (JEAL), 13/8 8 Buttervej (ROC), 20/8 7 Hanstholm Havn (TBR) og 24/9 7 Hanstholm Slamdepot (TRK). Årets sidste fugl ses 14/12 1 Nørre Vorupør (BRØL).

Sum: 429. 1. halvår 134, 2. halvår 295. Indsendere 106.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	57	39	38	46	75	68	74	30	2

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus* (11220)

Et mindre fald i års summen i forhold til sidste år. Året starter 14/4 med 1 sy. Tranum (CP), 1 Tofte Skov (TC) og 2 sy. Nyrup ved Nibe (PES). Første halvårs største obs 27/4 21 sy. Læsø Klitplantage (PR), 7/6 15 Tofte Skov (TC) og 11/5 10 sy. Lerbæk (MD). En enkelt fugl bliver ringmærket 23/4 Klitmøller (JASA).

Andet halvårs største obs er begge fra Grenen, 23/8 20 Grenen (ROC) og 31/8 14 Grenen (ROC), og ultimo august ses flere større antal 25/8 8 Skagen (KEC) og 8/9 7 Grenen (ROC). Året slutter tidligt med 2 fund i starten af oktober, 2/10 1 Grenen (ROC OS) og 2/10 1 Lyngså (MLU).

Sum: 1037. 1. halvår 748, 2. halvår 289. Indsendere 126.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	256	301	191	49	142	96	2	-	-

Rødstjert, Farstrup, 2. juni 2011. Foto: Albert Steen-Hansen.

Bynkefugl *Saxicola rubetra* (11370)

Et flot år med 61 flere fugle end i 2010. Vi starter lidt tidligt 21/4 1 Nordstrand, Skagen (BJO) og 22/4 1 Birkesø, Lille Vildmose (SPR). Forårstrækket kulminerer primo maj med disse tal fra Skagen, 8/5 20 Butterstien (MD), 8/5 15 Skagen Haveforening (JAE) og 20/5 11 Gerå Enge (HAC).

Der meldes om mange ynglefugle. Den største optælling

er 16/6 12 ynglefugle Vodskov, Højrimmen (MLU). Efterårstrækket kulminerer ultimo august igen med pæne tal fra Skagen, 23/8 30 Grenen (ROC), 28/8 12 Højen, Gammel Skagen (JPIP), 31/7 12 Vodskov, Højrimmen (ATL) og 28/8 9 Lille Vildmose, Grønvej (HAC). Året slutter småsent med 8/10 1 Hanstholm Fyrhaver (ATL m.fl.).

Sum: 945. 1. halvår 518, 2. halvår 427. Indsendere 99.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	42	281	195	107	208	111	1	-	-

Bynkefugl par, Hjarbæk Fjord, 22. juni 2011. Foto: Tonny Ravn Kristiansen.

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata* (11390)

Skemaet er forsøgt rensat for gengangere. At arten mangler i de to første måneder må skyldes det meget kolde vejr. Året starter således 19/3 1 Hanstholm Havn (PB) og 1 Vandplasken (AØ). Arten er som sædvanlig stort set kun observeret langs vestkysten, dog er der 2 mulige indlandspår, 3/7 1sy. og 1 hun Vindblæs Hede (FSH) og 9/9 1ad. han og 3 1K Lille Vildmose, Øster Hurup tårnet (TSE). Ellers meldes der om følgende ynglefugle:

Bulbjerg 3 par, Grønnestrand 2 par, Vandplasken 1-2 par og Præstesø (Rubjerg Sø) 1-2 par. På resten af lokaliteterne meldes der kun om et enkelt par: Kongenshus Mindepark, Troldesting, Svinkløv Klitplantage, Slettestrand, Hirtshals Fyr, Milesøerne, Bunken Klitplantage, Pælebakken og Skagen Klitplantage. Fra 18/11-4/12 ses den sidste fugl holde til på Skansehavnen, Frederikshavn (RSN ALM m.fl.).

Sum: 218. 1. halvår 83, 2. halvår 135. Indsendere 85.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	4	23	31	25	26	30	30	31	17	1

Sortstrubet Bynkefugl, Hanstholm, 22. maj 2011. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Stenpikker *Oenanthe oenanthe* (11460)

Et kanonår der er det dobbelte af 10-årsgennemsnittet. Året starter lidt sent 2/4 1 Bulbjerg (AS) og 1 Vandplas-ken (KUP HHL). Forårstrækket kulminerer primo maj med mange store observationer, 15/5 80 Tolshave (AØ), 10/5 54 Troldkær (BHH), 8/5 49 Skagen Haveforening (JAE) og 19/5 35 Kandestederne (KBL). . Der er kun meldt om en enkelt ynglefugl nemlig fra

Agger Tange, det kunne være rart hvis arten blev efter-søgt mere i yngletiden. Efterårstrækket sætter ind ultimo august. Nævnes kan 30/8 39 Grenen (JPIP), 31/8 35 Løn-strup (IO), 8/9 33 S Nordmandshage (PR) og 10/9 25 Hanstholm Fyrhaver (HAC). Der ses i alt 53 trækkende fra Nordmandshage i tidsrummet 2/9-7/10. Årets sidste ses 12/11-16/11 1 Roshage (TA RR SKR TBR).

Sum: 3366. 1. halvår 1868, 2. halvår 1498. Indsendere 152.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	473	1384	11	6	441	864	127	60	-

Nonnestenpikker *Oenanthe pleschanka* (11470)

Hele to fund i efteråret, hvilket fordobler den samlede nordjyske forekomst. Det første fund er dokumenteret og gælder en fugl, der kun ses en enkelt eftermiddag 8/10 i Østerild Plantage, hvor den raster inde i det kommende vindmølle-område. Det andet fund er godkendt af SU og gæl-der en langtidstationær fugl, som bliver opdaget 28/11 1 K han Strandby (UPA) og ses året ud og ind i 2012. At fuglen hol-der stand, skyldes sandsynligvis, at den både blev fodret med melorme og der blev stillet et læskur op til den. Se endvi-dere specialartikel om disse fund.

Nonnestenpikker, Østerild Plantage, 8. oktober 2011. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Ørkenstenpikker *Oenanthe deserti* (11490)

Højest overraskende et "større antal" fund af denne art, som ikke tidligere er set i Nordjylland. En større invasion rammer NV-Europa i slutningen af oktober og smitter af på Nordjylland. 29/10 opdages 1 1K han ved Hanstholm Slamdepot. Fuglen ses her frem til 5/11, men er indtil videre godkendt af SU frem til 1/11 (SKR KBC). I perioden frem til 22/11 foreligger der desuden dokumenterede fund af yderligere 1-2 fugle fra samme lokalitet. 16/11 ses endvidere 1 1K han Jerup Strand og Enge. Denne ses frem til 20/11 og er godkendt af SU (BKR m.fl.). Endelig foreligger endnu et fotodokumenteret fund fra Stenbjerg 30-31/12 1 hun. Se endvidere specialartikel om disse fund.

Ørkenstenpikker, Hanstholm,
29. oktober 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

Ringdrossel *Turdus torquatus* (11860)

Den laveste årssum siden 2006 og under den gennemsnitlige årssum for de foregående 10 år på 970. Forårstrækket er bemærkelsesværdigt lavt, mens efterårstrækket ligger i den høje ende.

De første fugle ses 3/4, hvilket er indenfor det normale, flere steder i regionen: 3 R Enge ved Dvergetved (BKR), 3 Råbjerg Stene (LAM), 2 R Mou Hede (DFS), 1 R Batterivej, Skagen (EC) og 1 R Skagen By (JPIP). Dagen efter gøres to observationer: 2 S Nordmandshage (PR) og 1 T Klitmøller (JASA). Derefter er der en pause på nogle dage før trækket bliver mere jævnt fra 7/4 2 Grenen (RT). De største observationer er alle fra det nordvestlige hjørne af regionen: 22/4 35 NØ Klitmøller (JJA), 24/4 38 NØ Klitmøller (JJA PHA) og 7/5 27 Ø Bulbjerg (AS

DMB). I Store Vildmose ses i alt 16 fugle i april. Forårets sidste fugle ses alle ved Grenen: 18/5 1 R (KBL JHC), 25/5 1 R (JHC) og 4/6 1 R (CSS DMZ).

Alle efterårets fugle ses i oktober. Returtrækket starter 2/10 1 Bøjlevej, Skagen (ROC) og efterfølges af 3/10 1 R Grenen (ROC) og 4/10 1 R Lerkenfeld Ådal, Gedsted (FRO). På Grenen noteres 9/10 den største dagsobservation 6 TF (ROC GEC). Året slutter med 19/10 1 R Reservatet, Skagen (HAC), 21/10 3 TF Grenen (KNP AWM KEC) og 1 R Nordmandshage (PR) samt 22/10 1 R Poul Eeg Camping, Skagen (AWM).

I alt er der noteret en årssum på 358 i Skagen, hvoraf de 20 er fra oktober. Klitmøller og Bulbjerg er næststørste og tredjestørst med hhv. 180 og 97 fugle.

Sum: 762. 1. halvår 731, 2. halvår 31. Indsendere 79.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	553	177	1	-	-	-	31	-	-

Solsort *Turdus merula* (11870)

Årssummen ligger væsentligt over gennemsnittet for de foregående 10 år (3897), men på niveau med de seneste 4 år. Da Solsort er en af Danmarks mest almindelige arter og derfor ikke har alle observatørers fulde bevågenhed, kan denne udvikling ikke direkte tolkes som en stigning i bestanden i Nordjylland.

Forårstrækket begynder omkring månedsskiftet februar/marts 27/2 3 TF Grenen (ROC), 3/3 4 NØ Nordby,

Skagen (ROC) og 7/3 4 TF Grenen (ROC). Hovedtrækket ligger i marts og her skilder tre observationer sig ud: 13/3 47 N Sønder Vorupør (JJA), 23/3 72 R Skagen By (JPIP), og 30/3 27 TF Grenen (ROC). Der er kun to observationer af trækkende fugle i april og maj: 10/4 3 NØ Ellekrattet (KNP) og 7/5 1 TF Grenen (JAE). I alt noteres 108 fugle som trækkende fra februar til maj.

Efterårstrækket er centreret omkring oktober og novem-

ber, men allerede i august og september gøres to notater om trækkende Solsorte: 9/8 2 TF Grenen (ROC) og 25/9 6 T Mølleparken (HHB). Årets suverænt største observation er 9/11 436 TF og R Grenen (KNP ROC). Det er efter alt at dømme den næststørste registrerede observation i Skagen nogensinde. Den største for Skagensområdet er 19/3-1974 550 Skagen (Møller 1978). De sidste observationer af trækkende fugle er 10/11 3 TF Grenen (ROC), 12/11 6 Ø Uggerby Strand (AØ) og 24/11 2 TF Grenen (ROC). I alt noteres 615 fugle som trækkende fra

Sum: 6245. 1. halvår 2733, 2. halvår 3512. Indsendere 128.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
309	291	750	598	384	401	266	163	168	1233	1276	406

Sjagger *Turdus pilaris* (11980)

Arten kommenteres kun kort i år.

Et år på niveau med gennemsnittet for de seneste 5 år (79.067), men højere end gennemsnittet for de seneste 10 (60.243).

Årets tre største observationer er 20/10 1940 S Juelstrup

Sum: 74.975. 1. halvår 20.436, 2. halvår 54.539. Indsendere 129.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3366	4942	5447	5312	1365	4	3	25	254	26799	18619	8839

Sangdrossel *Turdus philomelos* (12000)

Arten kommenteres kun kort i år.

Det bedste år siden 1995 og over gennemsnittet for de seneste både 10 år (1803) og 25 år (2338).

De første fugle ses 20/2 1 Lønstrup (CSS), 2/3 1 R Grenen (ROC) og 6/3 1 Skagen By (KNP).

Sum: 4134. 1. halvår 2457, 2. halvår 1677. Indsendere 123.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	1	163	1965	190	138	92	4	222	1322	30	7

Vindrossel *Turdus iliacus* (12010)

Årssummen er højere end gennemsnittet for de 10 foregående år (10.304) og den højeste siden 2008. Andet halvår tegner sig for 94,6 pct. af årets sum. Første halvårs sum er bemærkelsesværdig lav, hvilket må skyldes den hårde vinter, og er den laveste sum siden 2000 (502). Årets første observationer er også de eneste i januar: 9/1 2 fou. Hasseris (RWR), 15/1 1 Nibe havn (RWR) og 16/1 1 fou. Torsbjerg (FSL). Der er kun en observation i første halvår på over 100 individer: 17/2 175 R Nørreådal (TBR). Forårets sidste observationer gøres allerede i maj, hvilket er bemærkelsesværdigt tidligt 7/5 1 R Liver Ås (AØ), 12/5 1 R Gyvelmarkerne, Skagen (JAE) og 21/5 1 R Grenen (JHC). Der plejer hvert år at være enkelte juni-fund, men ikke i år.

Der er ingen meldinger om mulig yngel, dog et overraskende summerfund i Skagen 10/7 1 R Grenen (ROC).

august til november.

Andre bemærkelsesværdige observationer er 9/10 80 indtrækkende Grenen (ROC), 10/10 62 R Poul Eeg Camping (KEC), 29/10 50 R Hanstholm Fyrhaver (KBC), 2/11 51 fou. Hammer Bakker (SEM) og 9/11 54 R Hanstholm Fyrhaver (HHN),

Der ringmærkes 15 Solsorte ved Bøjlevejen, Skagen (MIKA) med henholdsvis 14 i oktober og 1 i november. Ved Grenen ringmærkes 3 den 15/10 (ROC).

Sø (TSE), 8/11 2000 fou. Store Vildmose (SEM) og 13/11 2000 R Grenen (JPIP KNP).

Der er kun meldinger om to ynglepar ved Ravnstrup Kær (SEM MLU) og Hæstrup Møllebæk (AØ).

Årets to største observationer er begge fra 6/4 (JJA): 400 fou. Vilsbøl Plantage og 250 fou. Vandet Klitplantage. Årets sidste observationer er 26/12 1 R Vesterø Kirke (KO), 31/12 2 fou. Vandet Klitplantage (JJA) og 1 R Grenen (ROC).

De første efterårsfugle ses til helt normal tid sidst i september 24/9 4 T Aalborg Øst (ALM), 29/9 20 TF Grenen (JPIP) og 1 R Råbjerg Hede (BRK) samt 30/9 11 TF Grenen (ROC), 8 Hanstholm Fyrhaver (HHN) og 2 S Nordmandshage (HAC). I oktober ses de fleste fugle og de største dagsobservationer noteres også her: 10/10 835 S og 11/10 540 S Nordmandshage (PR) samt 20/10 800 T Asmild Eng (CBB). Årets slutter med 25/12 1 R Nordstrand, Skagen (ROC), 26/12 1 R Fårup Klit (ATL) og 30/12 10 R Buderupholm Mose (TSE).

Skagen er Nordjyllands absolut største lokalitet med en årssum på 10.016, hvoraf de 129 er fra 1. halvår. Næststørst er Nordmandshage med 1624.

I Skagen ringmærker MIKA 13 fugle på Bøjlevejen 8-21/10.

Sum: 12.430. 1. halvår 669, 2. halvår 11.761. Indsendere 73.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	184	41	437	3	-	1	-	46	9965	1640	109

Misteldrossel *Turdus viscivorus* (12020)

2011 er et relativt gennemsnitligt år med en årssum på 1976 mod 1688 for de foregående 10 år. Men set i forhold til de seneste 4 år er der tale om en nedgang, da den gennemsnitlige årssum for perioden 2007-2010 ligger på 3126. Trods den hårde vinter ses der trods alt 13 fugle i januar, hvor de første er 12/1 1 R Nørreådal (LM), 22/1 1 R Halkær Sø og Ådal (TSE) og 26/1 9 R Østerild Klitplantage (HRC). Forårstrækket starter i februar med 28/2 1 TF Grenen (ROC), men tager for alvor afsæt i marts med året største observationer: 13/3 201 TF Grenen (ROC), 13/3 146 Ø Nordstrand, Skagen (KNP) og 31/3 55 fou. Læsø Klitplantage (BHJ). Trækket fortsætter i april og herfra skal nævnes 11/4 102 TF Grenen (KNP). De sidste trækkende fugle noteres alle i maj: 9/5 1 T Grenen (TRK

JAE) og 21/5 1 TF Grenen (JHC).

Der rapporteres om i alt 126 ynglefugle eller syngende fugle.

Returtrækket ser ud til at starte først i august med 3/8 1 TF Grenen (ROC) og 12/8 1 TF Grenen (ROC). Efterårstrækket er mere spredt end forårstrækket og knap så intensivt. Hovedvægten ligger i oktober, hvor også efterårets største observation gøres 9/10 45 R-T Lille Vildmose (DFS). Andre bemærkelsesværdige observationer er 5/8 32 R Vilsbøl Plantage (JJA) og 25/8 30 R Rønhøj Plantage (BLN).

Flest fugle ses i Skagen (1004), mens Nordmandshage og Vilsbøl Plantage tegner sig for hhv. 84 og 80 fugle.

En fugl ringmærkes 12/11 Bøjlevejen, Skagen (MIKA).

Sum: 1976. 1. halvår 1464, 2. halvår 512. Indsendere 112.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	13	9	855	471	71	45	62	114	34	212	76	14

Sangere

Generelt for sangerne tegner der sig det billede af 2011, at de, som typisk ankommer i april, er ankommet tidligt, mens de, der normalt ankommer i maj, ankommer til normal tid eller endda lidt senere end normalt. Vejret i april er til tider nærmest sommerligt, hvilket sikkert er årsagen, mens det er noget mere vekslende i maj.

Der er kun beskrevet meget få yngleagttagelser. Indberetningerne giver kun et meget sporadisk billede af ynglefugleforekomsten. De yngletal, som er mest brugbare, er fra lokaliteter, hvor der er lavet en større systematisk og sammenhængende tælling. Registrering af ynglefugle er typisk tælling af syngende haner på et, fænologisk set, optimalt tidspunkt.

Torsanger, Frederikshavn, 9. maj 2011.
Foto: Arnold Houmann.

Græshoppesanger *Locustella naevia* (12360)

Årssummen på 425 er tæt på sidste års høje tal på 419. Det er især april månedens tal, der trækker denne årssum op. Der synes kun at være få gengangere i materialet, så der er nok tale om en regulær forøgelse. Første høres

17/4 1 Tømmerby Fjord (MOK). Sidste indberetning er 7/9 1 Vingegård (FRO). Arten vil blive grundigere behandlet i en senere rapport.

Sum: 425. 1. halvår 357, 2. halvår 68. Indsendere 69.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	40	153	164	65	2	1	-	-	-

Savisanger *Locustella luscinioides* (12380)

Året byder på to fugle. I perioden 6/5 til 6/6 høres en fugl i Haldager Vejle (RSN KBC TB PHK). Desuden hø-

res en fugl i Selbjerg Vejle 13-14/5 (MLU O-DK).

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus* (12430)

Årssummen er en lille stigning i forhold til højeste sum de seneste 10 år. Den næsthøjeste årssum er fra 2009 på 507. Det er især de mange fugle, der ankommer i april, der er medvirkende til den pæne årssum. Groft sagt kan man sige, der er status quo for arten i Nordjylland. Første ses 18/4 1 Store Vildmose (PR). Sidste ses 31/8 3 Han Vejle (SAL). Arten vil blive grundigere behandlet i en senere rapport.

Sivsanger, Frederikshavn, 8. maj 2011.

Foto: Arnold Houmann.

Sum: 544. 1. halvår 473, 2. halvår 71. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	65	250	158	58	13	-	-	-	-

Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum* (12480)

Der foreligger et dokumenteret fund, af en fugl fanget og aflæst i forbindelse med ringmærkning ved Grenen i juni. Fuglen er ringmærket i Kaliningrad ud til Østersøen 28 dage før, den går i nettet på Grenen. Der foreligger

hidtil 10 nordjyske fund, hvoraf de 8 er fra Skagen. Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Buskrørsanger og Rørsanger, Grenen, 28. juni 2011.

Foto: Jørgen Kabel.

Kærsanger *Acrocephalus palustris* (12500)

Årssummen ligger på sidste års niveau (822). Årene byder på de højeste tal i dette årtusinde. Første ses 10/5 1

Nørreådal (SA). Sidste 30/8 1 Skals Ådal (CSS). Arten vil blive behandlet i en senere rapport

Sum: 828. 1. halvår 743, 2. halvår 85. Indsendere 87.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	64	679	81	4	-	-	-	-

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus* (12510)

Dette års sum er en lille nedgang i forhold til sidste års sum (1377). Antallet har svinget meget inden for de sidste 10 år. I 2001 var årssummen på 1567 som den højeste, i 2004 var den på 568 som den laveste årssum. Siden da er summen steget frem mod sidste års næsthøjeste sum i dette årtusinde.

Årets første ses 18/4 2 Gravlev Ådal (KAH), hvilket er en god uge før dens normale ankomst. De næste høres 22/4 3 Rærup Slambassiner (RSN) og samme dato 4 Lund Fjord (TBR m.fl.). At der rapporteres 20 i april

(dog nok kun 12 forskellige fugle) er ikke sket før i nyere tid. I maj er der følgende større observationer, 31/5 30 Halkær Ådal (TSE), 21/5 20 Han Vejle (MCH) og 13/5 13 Ulvedybet (ULV). I juni er der følgende høje tal, 4/6 39 Ulvedybet (ULV), 8/6 35 Halkær Sø og Ådal (TSE) og 27/6 40 Lille Vildmose (PR). Efterårets tal ligner de gennemsnitlige tal fra de seneste ti år, og de sidste fugle ses ret tidligt på efteråret, 16/9 6 Nørre Ådal (LM), 19/9 1 Lille Vildmose (TC), 21/9 1 Grenen (KNP) og 24/9 2 Grenen (ROC).

Sum: 1220. 1. halvår 824, 2. halvår 396. Indsendere 102.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	20	396	408	204	142	50	-	-	-

Gulbug *Hippolais icterina* (12590)

Dette års sum er den højeste i dette årtusinde, og tæt på de høje tal fra tidligere. Gennemsnitstallene for årssummen fra 1981-1990 er 407. Fra 1991-2000 er det 330 og fra 2001-2010 på 246. Det må siges at være lavt, når man tager antallet af indsendere i betragtning. I 90'erne var der under 30, i år 85 indsendere.

De første ankommer til normal tid. 12/5 1 sy. Klitmøller (JASA), 13/5 1 sy. Støvring (TSE HEN) og samme dato 1 R Års (CSS) og 1 sy. Ulvedybet (ULV). Herefter ses der

fugle på flere lokaliteter i landsdelen, 22/5 10 R og 2/6 7 sy. begge Hanstholm Fyrhaver (JB TKR) og samme dato 8 sy. Agger Tange (TRK) er forårets største tal. Der er kun set max. 12 fugle i hele Skagen området i år. Ellers ses der mange syngende fugle over hele landsdelen gennem juni måned.

De sidste forlader Nordjylland til sædvanlig tid, 22/8 1 Aså enge og havn (SØP) og 25/8 1 Grenen (ROC)

Sum: 417. 1. halvår 350, 2. halvår 67. Indsendere 85.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	105	245	48	19	-	-	-	-

Høgesanger *Sylvia nisoria* (12730)

Der er set 3 til 4 fugle i år. Alle fund er som vanligt fra efteråret: 25/8 1 R Grenen (ROC KNP m.fl.), 28/8 1 1K R Grenen (KNP m.fl.), 12/9 1 1K R Sønder Øsløs (HHN) og 2/10 1 1K R Nørre Vorupør (JJA SKR JEBU).

Høgesanger 1K, Nørre Vorupør,
2. oktober 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

Gærdesanger *Sylvia curruca* (12740)

Efter tre år med en pæn årssum er der i år en større tilbagegang. I 2009 var årssummen på 875 som den højeste i nyere tid. Den ligger dog pænt over de lave tal fra 2001, hvor årssummen var på 151 og i 2002 på kun 93. Den første ankommer til normal tid 21/4 1 sy. Hjørring (AØ). Dagen efter ses der mange over hele landsdelen. Der er kun en enkelt større observation i hele forårsperioden: 30/4 20 Agger Tange (TBR TRK). Største observation i

maj er 28/5 6 ynglefugle Hasseris (RWR).

Efterårstrækket forløber ret tidligt i sidste halvdel af august og ind i september, hvor der ses fugle på de typiske kystlokaliteter, men ikke i store tal. Det største er 18/8 5 Grenen (ROC). De sidste forlader landsdelen til normal tid: 25/9 1 Viborg (FRO) og 26/9 1 Nordmandshage (PR). Året slutter dog med en meget sen fugl 4/11 1 R Frederikshavn (TFR).

Sum: 592. 1. halvår 405, 2. halvår 187. Indsendere 101.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	144	192	69	49	102	36	-	1	-

Tornsanger *Sylvia communis* (12750)

Årets sum er ny rekord. Det er antallet af indsendere også. Nogle tal til illustration – i 2001 var årssummen 488 fra 34 indsendere. I 2005 var årssummen 1081 fra 61 indsendere. I år er tallene 3676 fra 133 indsendere. Der er en tydelig sammenhæng, men om man kan konkludere mere ud fra tallene må stå åbent. Det kommende Atlas-projekt kan måske sige noget mere om dette?

Ankomst er meget tidlig, og den første ses 19/4 1 Højen, Skagen (JPIP) og de næste 22/4 Fyrkat Engsø (CSS) og samme dato 1 Selbjerg Vejle (O-DK). I dagene derefter ses mange fugle over hele landsdelen. Største samlede antal er 28/4 7 Store Vildmoses vestlige del (SEM). Primo og medio maj kan man tale om et større gennemtræk. De største tal er 8/5 40 Vandplasken (AØ), 11/5 15 Hirtshals Fyr (AØ), 16/5 45 Lille Vildmose (HAC),

20/5 24 Hirtshals Fyr og 30 Vandplasken (begge AØ) samt 20/5 52 Voldsted Kær (TSE). I Lille Vildmose og Voldsted Kær er der dog nok tale om en del lokale fugle. Selv i juni ses der mange på forskellige lokaliteter. Nævnes kan 2/6 35 Agger Tange (TRK), 3/6 20 Grenen (OHG SAR) og 26/6 37 Rubjerg Knude (GRA). Der er et par optællinger af ynglefugle, 11/6 10 Liver åudløb og samme dato 10 Tornby Klitplantage (RLM).

Efterårstrækket starter primo august og fortsætter hele måneden igennem. De største tal stammer alle fra Grenen, 1/8 20, 3/8 25, 9/8 30, 18/8 35 (ROC m.fl.). I september falder antallet af fugle hurtigt, 1/9 10 Hirtshals Fyr (MCH) og samme dato 10 Grenen (KNP) er de største. Herefter ses der kun få fugle, og de sidste ses 1/10 2 Råbjerg Hede (HSC) og 2/10 1 Grenen (ROC).

Sum: 3678. 1. halvår 2280, 2. halvår 1398. Indsendere 133.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	91	1242	947	606	696	93	3	-	-

Havesanger *Sylvia borin* (12760)

Indrapportering af Havesanger er igen gået tilbage. En fortsat tilbagegang siden 2008, hvor årssummen var på 674 med 48 indsendere. Næsten dobbelt så mange indsendere registrerer kun 468 i årets sum. Tilbagegangen fordeler sig over hele sæsonen. Den første fugl ses tidligt 26/4 1 Skagen (ROC). De næste ses først 6/5 2 Frederikshavn (JN). Herefter ankommer de over hele landsdelen. De største tal fra maj måned er 16/5 13 sy. Lille Vildmose (HAC) og 29/5 10 Gudenå-centralens Plantage (KAHA).

I juni er det igen i Lille Vildmose, der har et større tal med 6/6 15 (HAC). Der er ingen væsentlige tal fra hverken Skagen eller andre træklokaliteter i Nordjylland hen over foråret. Største tal fra sommeren er 2/7 7 Tange sø (TRK).

I sensommer/efterår ses de fleste på de kendte træklokaliteter, men kun i lave tal. De største er: 31/8 2 Hanstholm Fyrhaver (SAL) og samme sted 17/9 3 (RSN). Den sidste ses 30/9 1 Hanstholm Fyrhaver (HHN).

Sum: 468. 1. halvår 400, 2. halvår 68. Indsendere 81.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	1	261	138	44	8	16	-	-	-

Munk *Sylvia atricapilla* (12770)

Der ses ingen i januar 2011. Dog ses der en fugl i Skagen 21/2 og 12/3 (ROC). Ellers er årssummen på højde med rekordåret 2009.

Året slutter med 4 forskellige fugle i december, 3/12

1 Skagen (JPIP), 18/12 1 Bjerget ved Ulvedyb (JLI), 20/12 1 Svankær (ELH) og 23/12 1 Hjørring (BHJ). Hjørring har vist efterhånden sin faste Munk i december. Arten vil blive behandlet grundigere i en senere rapport.

Munk, Frederikshavn, 10. maj 2011. Foto: Arnold Houmann.

Sum: 2166. 1. halvår 1475, 2. halvår 691. Indsendere 141.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	1	1	482	628	353	193	54	230	170	39	5

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides* (12930)

Et fund, 11/6 1 ringmærket Grenen (ROC LP). Efter at tion den første siden da.
arten er set i 7 år i træk frem til 2008, er denne observa-

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus* (12980)

Et fund i 2011, 29/10 1 fou. Hirtshals Station (AØ MCH m.fl.).

Fuglekongesanger, Hirtshals, 29. oktober 2011. Foto: Morten Christensen.

Hvidbrynet Løvsanger *Phylloscopus inornatus* (13000)

Der er set 8 forskellige fugle i år. Dette svarer til invasionsåret i 2005, hvor der også registreres 8 forskellige fugle i Nordjylland. Alle nævnes: 21/9 1 Grenen (SKAF m.fl.), 25/9 1 Viborg (JEBU PBU), 26/9 1 Grenen (ROC

KNP m.fl.), 27/9 1 Bulbjerg (HHN), 1/10 1 Hanstholm Fyrhaver (SKR), 2/10 1 Als Odde (CSS), 4/10 1 Nørre Vorupør (BRØL) og 7/10 1 Galtrimmen (RSN).

Skovsanger *Phylloscopus sibilatrix* (13080)

Årets sum ligger tæt på sidste års sum. Billedet af årssummen over de sidste 10 år er det samme som for de fleste andre sangere. Tallet er især steget over de sidste 5 år, og det hænger nok for en del sammen med, at antallet af indsendere er steget. Første ses 24/4 1 Hald Sø (AO). De sidste ses 29/7 1 Nordmandshage (PR) og 8/8 1 Grenen (ROC). Arten vil blive behandlet grundigere i næste års rapport.

Skovsanger, Hald Sø, 27. april 2011.
Foto: Tommy Ravn Kristiansen.

Sum: 219. 1. halvår 215, 2. halvår 4. Indsendere 61.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	--	30	127	58	4	-	-	-	-	-

Gransanger *Phylloscopus collybita* (13110)

Gransanger, Glombak, 21. december 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Der bliver flere og flere registreringer af Gransanger. Årets sum er ny rekord for arten. Summen er steget støt gennem de seneste ti år. Nogle tal til eksempel (årssum/ antal indsendere): 2001 535/21, 2005 1055/78 og 2011 4211/159. Den fremgang, der er set i Atlasprojektet 1993-1996 (Grell 1998) ser ud til at fortsætte. Det bliver sikkert yderligere dokumenteret i det kommende Atlas-projekt.

Ankomsten sker ultimo marts. Første er 22/3 1 Tofte Skov (HAC) og 23/3 1 Støvring (TSE). Fra den 27/3 ses de mange steder i landsdelen. De største tal fra april er 4/4 23 Nordmandshage (PR), 10/4 27 Hammer Bakker (SEM), 11/4 32 Gravlev Ådal (HAC) og 30/4 31 Hobro Skov (CSS). Fra maj kan nævnes 10/5 23 Ø (LM) og 12/5 18 Råbjerg Mose (BRK). Langt de fleste indberetninger er fra indenlandske lokaliteter. Der er ingen større observationer fra træklokaliteterne, men den høje måneds-sum fra april kunne indikere et træk gennem landsdelen,

Sum: 4241.1 halvår 2609, 2. halvår 1632. Indsendere 159.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	31	1535	625	419	360	347	683	226	11	5

Løvsanger *Phylloscopus trochilus* (13120)

Årest sum er et fald i forhold til de sidste 2 år. I 2009 var summen 4133, i 2010 3249. I forhold til 2010 er der væsentligt færre indsendere i år. Der var 190 indsendere i 2010, mens der i 2009 var 122, så hvis man kan udlede noget af sammenhængen mellem antallet af indsendere og årssum, var der tale om en større nedgang i antallet af Løvsangere sidste år.

Årets første ankommer til normal tid for arten, 12/4 1 Lille Vildmose (LSN), 13/4 1 Øsløs (FSL) og 14/4 1 Lille Vildmose (TC HAC). Resten af måneden ses der mange. De største tal er 24/4 30 Volsted Kær (TSE), 25/4 65 Lille Vildmose (HAC) og 28/4 40 Store Vildmoses vestlige

Sum: 2884. 1. halvår 2072, 2. halvår 812. Indsendere 138.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	900	840	332	100	619	93	-	-	-

Fuglekonge *Regulus regulus* (13140)

Årets sum er en lille stigning i forhold til sidste år. Det kan være lidt overraskende, når man tænker på, at det

Sum: 2530. 1. halvår 964, 2. halvår 1566. Indsendere 92.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	294	199	171	211	47	42	63	79	187	587	455	199

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus* (13150)

Årets forekomst drejer sig om 5 fugle. Alle nævnes: 15-30/4 1 sy. Viskum Skov (LM m.fl.), 22/4 1 sy. Tversted (AHO), 5/5 1 ringmærket Sønderhå Plantage (EA), 24/5

selv om man også må sige, at sangaktiviteten er stor i den periode.

Der er spredte observationer af ynglepar, som ikke giver et særlig synligt billede af artens status. Den mest sammenhængende tælling af ynglefugle/syngende hanner er: 20/4 17 Østerådal, Aalborg (RWR).

Sommeren igennem registreres der mange fugle. De største tal er 26/6 15 Skrikers/Neckelmann Plantage. (BEJE), 2/7 20 Tange Sø (TRK) og 20/8 17 Østerådal, Aalborg (RWR). Især i august er der mange indberetninger fra Skagen-området. Største enkeltobservation er 13/8 10 (ROC). Senere på efteråret ses fuglene på flere træklokaliteter, 26/9 10 Hirtshals Fyr (CSS), 27/9 21 Hanstholm Fyrhaver (HHN), 28/9 20 Nordmandshage (PR) og 8/10 16 Nordmandshage (PR). De sidste ses 17/12 1 Nørholmskoven (RWR), 18/12 1 Ulvedybet (JLI) og 21/12 1 Glombak (O-DK).

del (SEM). I maj fortsætter det med dage, hvor der ses mange, 2/5 30 Try og Bolle enge (SØP), 6/5 45 Ø (LM) og 12/5 59 Råbjerg mose (BKR). En enkelt yngletælling fra Grishøjgård krat og Stavad kanal i Store Vildmose giver 33 syngende (SEM).

Fra sommerperioden ses der følgende større tal, 6/6 25 Lille Vildmose (HAC), 2/7 30 Tange Sø (TRK) og 16/8 41 Nordmandshage (PR) og 17/8 33 Grenen (ROC). I august er observationer fra Skagen dominerende. Dette gælder også ind i september, men der ses også et mindre antal fugle i Hanstholm. Størst er dog 15/9 15 R Høstemark (HAC). Sidste fugl ses 25/9 1 Hirtshals Fyr (AØ).

var anden strenge vinter i træk. Arten vil blive behandlet i næste års rapport.

1 sy. Batteriskoven, Skagen (ROC) og 29/5 1 sy. Nørlund Skov (GRA).

Grå Fluesnapper *Muscicapa striata* (13350)

Efter et meget stort år i 2010 er vi tilbage på et normalt niveau, hvilket i høj grad skyldes rapporteringen fra Skagen, der i år er meget lav. Usædvanligt med flest fugle i andet halvår.

Årets første er 30/4 2 R Hobro Skov (CSS), 3/5 1 R Rold Skov, Sønderkov (AHO) og de første i Skagen 6/5 2 R Batterivej (SEM). Her ses frem til 16/6 blot 55 fugle – flest 26/5 7 Butterstien (BOJ OI JHC SA) og 4/6 15 TF Grenen (CSS TN m.fl.). Til sammenligning var der i 2010 en enkelt dag med 325 fugle! Fra foråret skal i øvrigt

Sum: 522. 1. halvår 243, 2. halvår 279. Indsendere 97.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	157	85	54	175	50	-	-	-

Lille Fluesnapper *Ficedula parva* (13430)

Et år med blot 6 fugle koncentreret i en kort periode i juni. 4/6 2 ringmærket Grenen (ROC KO m.fl.) og 1 han R og Sy. Ellekrattet, Skagen (CHJ ROC BJO JHC). Desu-

Sum: 6. 1. halvår 6, 2. halvår 0. Indsendere 18.

Broget Fluesnapper *Ficedula hypoleuca* (13490)

Endnu et år, der understreger krisesituationen for denne tidligere så almindelige art, idet der er tale om tredielaveste årssum nogensinde. Dog er der flere rapporterede par end de senere år.

Tidlig ankomst med årets første 16/4 1 han Aså Havn (SØP), 19/4 1 han Batterivej, Skagen og 20/4 3 han R Damstedvej, Skagen (IUH).

Af første halvårs fugle stammer de 45 fra Skagen, de største dage her er 20/5 og 21/5 4 (JA HRC). Største i øvrigt er 1/5 3 R Rold Vesterskov (AHO).

Sum: 110. 1. halvår 83, 2. halvår 27. Indsendere 59.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	17	50	16	3	15	9	-	-	-

nævnes 21/5 6 Skindbjerglund (HEN) og 3/6 6 Gerå (HAC).

Der er rapporteret 16 ynglepar spredt over landsdelen, dog ingen fra Thy. Det er flere end de senere år.

De største tal fra andet halvår er 30/7 10 R Østerild Plantage (HRC SUB BRØL), 13/8 11 Spøttrup (LM) – 2 familieflokke og 1/9 10 Hirtshals Fyr (MCH).

Årets sidste er 23/9 1 R Batterivej, Skagen og 25/9 1 R Sønder Sørig (LAM).

den 6/6 2 ringmærket Grenen (ROC m.fl.) og 12/6 1 han R og syngende Trolde slugten, Hald Sø (TRK TBR). Et år uden iagttagelser i maj er usædvanligt.

Glædeligt er det med hele 4 rapporterede ynglepar, Hals Mose (RSN), Skørping (JCO CR), Hald Sø (TBR) og Åbybro (KHK). Desuden kan 29/5 4 Nørland Skov også indikere yngel i dette område (GRA).

Fra andet halvår er de største antal 23/8 3 og 1/9 3 Grenen (ROC m.fl.) og 1/9 5 R Lille Vildmose (JKP). Årets sidste fugle er tidlige, således 2/9 1 R Nordmandshage (AØ HAC KHK) og eneste lidt sene 27/9 1 R Bulbjerg (HHN).

Tallene i skemaet er så vidt muligt renset for gengangere.

Skægmejse, Han Vejle,
3. september 2011.
Foto: Hans Henrik Larsen.

Skægmejse *Panurus biarmicus* (13640)

Mere end en fordobling fra sidste års lave årssum på 1178, hvilket kan være resultatet af større opmærksomhed på arten, eftersom de seneste hårde vintre ellers har tyndet betydeligt ud i bestandene. Fra første halvår er der ingen større observationer, største er 11/4 16 Østlige Vejler (O-DK), 11/4 16 Selbjerg Vejle (O-DK) og 25/6 14 1K Han Vejle (FSL).

I andet halvår begynder der at husere større flokke. At

Sum: 2950. 1. halvår 243, 2. halvår 2707. Indsendere 87.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	16	14	15	110	31	57	274	28	473	1578	290	64

der ses så mange fugle i oktober skyldes flere omstrejfende og trækkende fugle. De største obs er 29/9 75 Han Vejle (POW) og 6/11 72 Bygholms Nordlige Rørskov (O-DK). I perioden 10/10-4/11 trækker 124 Skægmejser mod syd ved Nordmandshage med den største obs 10/10 86 S (PR HAC). Mellem 25/9 og 1/11 registreres der 302 Skægmejser på trækforsøg ved Grenen med den største obs 29/10 54 (flere indsendere).

Halemejse *Aegithalos caudatus* (14370)

Fra 1. halvår nævnes de største obs, 21/2 18 Hammer Bakker (SEM), 6/2 17 Tofte Skov (TC) og 7/1 16 Nørreådal (TRK).

Fra 7/4 til 12/6 ses der i alt 22 på trækforsøg ved Skagen.

Andet halvårs største obs er alle fra Høstemark Skov, 13/8 16 (HHB m.fl.), 5/9 15 (DFS) og 15/9 20 (HAC). Hvis man gerne vil se mange Halemejser, er området omkring Høstemark Skov åbenbart et rigtig godt sted i august/september! Periodens eneste trækobs er 11/9 3 S Nordmandshage (PR). Der meldes om ganske få ynglefugle, nævnes kan 7/6 9 udfløjne unger Ø (TRK).

Halemejse, Grenen, Skagen, 10. april 2011. Foto: Knud Pedersen.

Sum: 844. 1. halvår 433, 2. halvår 411. Indsendere 55.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	88	77	128	69	21	50	7	48	77	107	88	84

Sumpmejse *Parus palustris* (14400)

For denne stationære mejse meldes der igen om en øget mængde indrapporterede fugle, hvilket højst sandsynlig skyldes større opmærksomhed på arten. Første halvår største obs er 27/3 21 Store Vildmose (PR), 4/3 18 Skrikes/Neckelmann Plantage (BEJE) og 15/1 10 Nørreådal ved Øby-Løvskal (TBR). Der er rapporteret 113 syn-

gende Sumpmejser, den største obs er 5/4 8 sy. Hald Sø ved Niels Bugges Kro (PPO).

2. halvårs største obs: 30/9 14 Viffertsholm Hovskov (TNI), 30/7 11 og 5/11 9 begge Skrikes/Neckelmann Plantage (BEJE) og 4/12 8 Gravlev Ådal (AHO).

Sum: 1266. 1. halvår 733, 2. halvår 533. Indsendere 76.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	92	73	230	199	41	98	79	56	93	78	111	116

Topmejsje *Parus cristatus* (14540)

En stor fremgang i forhold til sidste år, hvor der kun var indrapporteret 887 Topmejsjer. Årets første syngende høres 6/2 5 sy. Sømosen (MCH). I tidsrummet 6/2-16/10 høres 91 syngende Topmejsjer. Første halvårs største obs er 3/1 7 og 21/2 7 Hammer Bakker (SEM). Der meldes om ynglefugle fra Troldesting, Nørklit og Gyvelstien (GBL).

2. halvårs største obs er 22/1113 Ålbæk Klitplantage (BKR), 30/9 12 Viffertsholm Hovskov (TNI), 2/11 11 Hammer Bakker (SEM) og 10/10 10 Rødhus Strand (RSN). I perioden 19/7-27/9 trækker der ved Nordmandshage i alt 32 fugle mod syd, største obs 31/7 6 (PR). Fra 8/10 til 12/11 ringmærker (MIK) 8 Topmejsjer på Bøjlevej, Skagen.

Sum: 1243. 1. halvår 478, 2. halvår 765. Indsendere 118.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	60	60	88	162	65	43	119	130	134	137	173	72

Sortmejsje *Parus ater* (14610)

Første halvårs største obs er 21/4 20 sy. Hammer Bakker (SEM), 21/2 14 Hammer Bakker (SEM) og 13/3 13 Skrikes/Neckelmann Plantage (BEJE). Eneste trækobs i perioden er 4/4 11 S Nordmandshage (PR). Der er indrapporteret 287 syngende Sortmejsjer.

Andet halvårs største obs er 2/11 29 Hammer Bakker (SEM), 30/9 26 Viffertsholm Hovskov (TNI) og 31/7 23 S Nordmandshage (PR). Ved Nordmandshage ses der 148 trækkende i perioden 19/7-11/10 (PR).

Sum: 1715. 1. halvår 797, 2. halvår 921. Indsendere 104.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	85	78	158	325	83	65	150	175	225	195	122	54

Blåmejsje *Parus caeruleus* (14620)

Et ok år, hvilket skyldes pæne træktaal fra marts. Ved Skagen og omegn registreres der i perioden 8/3-10/4 4261 TF med største obs 15/3 874 TF Grenen (ROC), som er årets klart største obs og 16/3 536 TF Grenen (ROC LP ALJ). Fra Nordmandshage 7/3-30/5 112 S (PR) med den største obs 11/3 46 S. Der er indrapporteret 248 syngende Blåmejsjer.

I andet halvår ses der i perioden 13/7-13/11 646 TF ved Grenen, i perioden 12/8-2/12 486 S ved Nordmandshage med største obs 8/10 57 (PR). Andet halvårs største obs af rastende fugle er 13/11 47 Nørholmskoven (RWR) og 2/11 38 Hammer Bakker (SEM).

Sum: 9835. 1. halvår 6842, 2. halvår 2993. Indsendere 123.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	617	408	4767	785	108	157	115	120	708	961	584	505

Blåmejsje, Farstrup, 20. februar 2011. Foto: Albert Steen-Hansen.

Musvit *Parus major* (14640)

Et gennemsnitligt år, hvor især et stort forårstræk ved Skagen trækker op. I perioden 3/3-10/4 trækker 1914 fugle ud ved Grenen (mange inds.), den største obs er 30/3 1126 (flere indsendere). Forårets største observation udenfor Skagen er 21/2 74 Hammer Bakker (SEM),

hvilket understreger Hammer Bakker som en fin mejse-lokalitet og 30/1 35 Bruunshåb (SA). Andet halvårs største observationer er 8/9 32 S Nordmandshage (PR), 2/10 39 Skrikes/Neckelmann Plantage (BEJE) og 2/11 59 Hammer Bakker(SEM).

Sum: 9566. 1. halvår 6300, 2. halvår 3266. Indsendere 133.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	644	583	2955	1449	270	399	370	271	526	814	720	565

Spætmejse *Sitta europaea* (14790)

Årets sum er ca. 400 mindre end sidste års fine sum. Større obs gennem året: 30/4 15 Hobro Skov (CSS), 30/9 16 Viffertsholm Hovskov (TNI) og 11/12 15 Hald Sø (JLJ). De største ynglefund: Hestehaven 13 par (SEM) og

Astrup Nørskov 8 par (TNI). Der er rapporteret 267 syngende fugle. Årets eneste trækobs 9/9 2 S Nordmandshage (KHK).

Sum: 1569. 1. halvår 1000, 2. halvår 569. Indsendere 100.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	99	49	271	415	73	93	91	71	103	114	88	102

Træløber *Certhia familiaris* (14860)

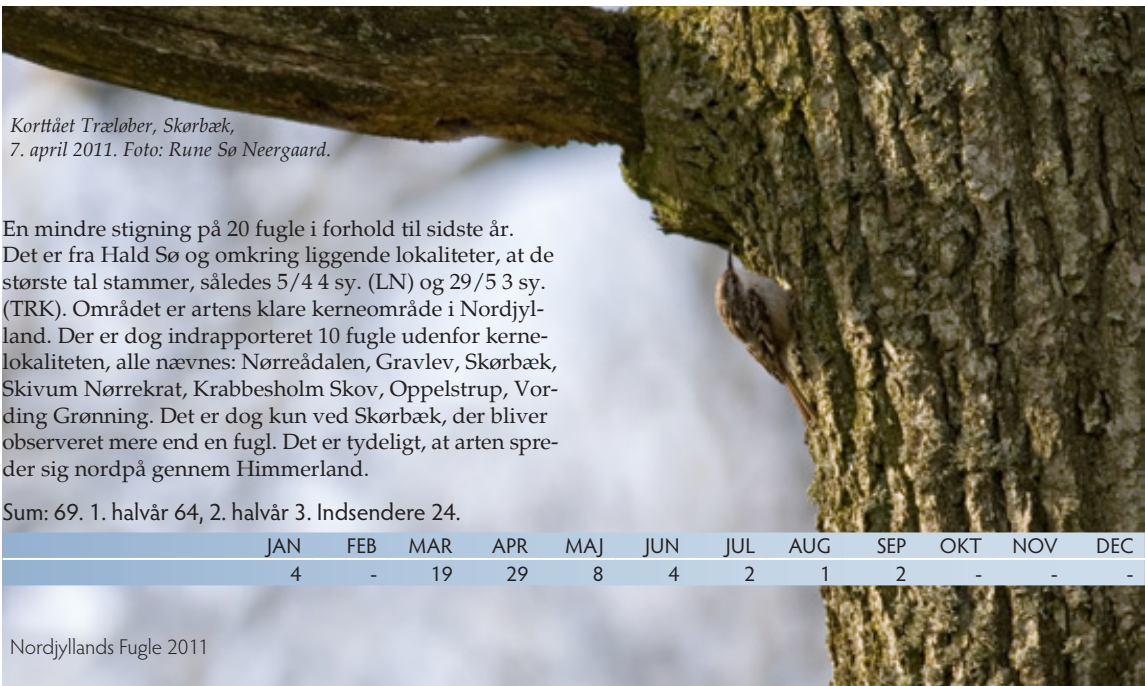
En rimelig fremgang i materialet, hvilket nok skal tilskrives større opmærksomhed snarere end reel fremgang. Årets første syngende høres 1/3 1 sy. Hald Sø ved Niels Bugges Kro (HBA). I alt høres 147 syngende fugle, hvor højeste antal er 9/4 8 sy. Tofte Skov (TC). Der meldes

ikke om større ynglefugletællinger. Årets største obs 23/1 6 Mariendal Mølle, Aalborg (HHL PHP), 30/4 8 Hobro Skov (CSS) og 11/12 8 Hald Sø ved Niels Bugges Kro (JLJ). Der ringmærkes i alt 3 fugle, 8-9/10 2 Bøjleleven, Skagen (MIK) og 6/11 1 Klitmøller (JASA).

Sum: 633. 1. halvår 479, 2. halvår 154. Indsendere 88.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	42	20	144	182	62	29	18	19	18	35	35	29

Korttået Træløber *Certhia brachydactylos* (14870)

Korttået Træløber, Skørbæk,
7. april 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

En mindre stigning på 20 fugle i forhold til sidste år. Det er fra Hald Sø og omkring liggende lokaliteter, at de største tal stammer, således 5/4 4 sy. (LN) og 29/5 3 sy. (TRK). Området er artens klare kerneområde i Nordjylland. Der er dog indrapporteret 10 fugle udenfor kerne-lokaliteten, alle nævnes: Nørreådal, Gravlev, Skørbæk, Skivum Nørrekrat, Krabbesholm Skov, Oppelstrup, Vording Grønning. Det er dog kun ved Skørbæk, der bliver observeret mere end en fugl. Det er tydeligt, at arten spreder sig nordpå gennem Himmerland.

Sum: 69. 1. halvår 64, 2. halvår 3. Indsendere 24.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	-	19	29	8	4	2	1	2	-	-	-

Pungmejse *Remiz pendulinus* (14900)

Året starter 25/4 1 Ø Grenen (JAE). Der ses enkelte fugle i Vejlerne i tidsrummet 17/6-22/7. Den 10/7 bliver der set 5 1K rastende ved Grenen, som kan tænkes at være lokale ynglefugle (ROC KNP), og i perioden 31/8-24/9 raster der op til 8 Pungmejser omkring Grenen, hvilket i sig selv må siges at være usædvanligt. Herefter holder en enkelt fugl stand frem til 13/11, hvilket er meget sent. Endelig skal nævnes 8/9 2 1K S Nordmandshage (PR).

Pungmejse 1K, Grenen, Skagen, 11. juli 2011. Foto: Knud Pedersen.

Pirol *Oriolus oriolus* (15080)

Skemaet er forsøgt rensat for gengangere. Årets første Pirol ses 6/5 1 TF Grenen (MUNK EKR HAC). I tidsrummet 6/5-13/6 ses der Pirol på trækforsøg eller trækende ved Skagen, det højeste antal ses 20/5 med 3 TF (FSH). Der ses i perioden 30 fugle ved Skagen. Forårets

største forekomst i øvrigt 22/5 3 sy. Nors Sø (JJA). En potentiel yngleplads kunne være Tofte Skov, hvor der i perioden 5/6-12/6 ses op til 3 fugle, der både synger og hævder territorier (ATL HAC). Årets sidste fugl ses 6/7 1 Grenen (ROC).

Sum: 44. 1. halvår 41, 2. halvår 3. Indsendere 34.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	25	16	1	-	-	-	-	-

Rødrygget Tornskade *Lanius collurio* (15150)

Næsthøjeste sum i rapportens historie, kun overgået af 2007 med en sum på 1482. Gennemsnitssummen for de foregående 10 år er 628. Årets første kommer til normal tid 11/5 1 R Præstesø (BHJ) og 13/5 1 sy. Ålbæk (JN). 22/5 er første dag med fugle i Skagen, hvilket er sent. Der bliver set fugle på mange lokaliteter, og der er mange indsendere.

Der er indberettet ynglefugle/par fra 63 forskellige lokaliteter. Størst er Hulsig Hede, som er et af kerneområderne for ynglende fugle. Herfra er der indberettet mel-

lem 45 og 52 ynglepar med 23 par vest for vejen, 22 par øst for vejen og 14 enlige mulige ynglefugle (GRA). Andre store forekomster af ynglefugle er Tofte Skov med 9-12 par (HAC CR TC). Desuden 8-10 par Skallerup Indlandsklitter (GRA) og 8 par Bulbjerg (HHN). Årets sidste bliver set til normal tid 6/9 1 R Højen Fyr (JPIP), 11/9 1 R Lille Vildmose (RSN) og 21/9 1 R Højen Fyr (ROC). Årets materiale er rensat for gengangere på enkelt dage.

Sum: 1042. 1. halvår 414, 2. halvår 628. Indsendere 119.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	100	314	410	210	8	-	-	-

Stor Tornskade *Lanius excubitor* (15200)

Rekordsum. Den tidligere største sum er fra 2008 og er på 318, og de foregående ti års gennemsnit er 187. Efterårets store forekomster skyldes måske gnaverår i Nordskandinavien og dermed god ynglesucces. Når der ses Stor Tornskade drejer observationen sig oftest om én fugl. Af årets 457 indberetninger (ikke rensat for gengangere) er de 433 af 1 fugl, 23 af 2, 3 af 3, 1 af 6 og 1 af 7 fugle.

Forårets største er 27/3 6 R Store Vildmose (PR). Foråret sidste fugle ses til normal tid 24/4 1 fou. Lille Vildmose (DFS) og 7/5 1 R Råbjerg (MD ILD).

Året byder på en enkelt sommerobservation 3/7 1 R Tver-

sted Plantage (TMØ). Der er i år ingen indberetninger om ynglepar fra Karup Flyvestation eller andre lokaliteter.

Efterårets første kommer til normal tid 16/9 1 fou. Kærene, Læsø (LBO), 17/9 1 R Tingskov mellem Brovst og Fjerritslev (CP) og 19/9 1 R Skagen Klitplantage (LAM). Efterårets største observationer er 14/10 3 R Hjardemål Klitplantage (CKP HHN), 2/11 3 R Lille Vildmose (HAC), 20/11 3 R Stensnæs (PR) og 19/12 7 R Store Vildmose (PR). Årets materiale er rensat for gengangere på enkelt-dage.

Sum: 457. 1. halvår 185, 2. halvår 272. Indsendere 117.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	59	19	65	41	1	-	1	-	12	114	89	56

Skovskade *Garrulus glandarius* (15390)

Arten blev behandlet i foregående rapport.

Sum: 2849. 1. halvår 1407, 2. halvår 1442. Indsendere 136.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	195	74	179	469	359	131	123	137	407	490	191	94

Husskade *Pica pica* (15490)

Arten bliver behandlet i næste rapport.

Sum: 4335. 1. halvår 2522, 2. halvår 1813. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	452	415	538	829	172	116	107	99	202	474	246	685

Allike *Corvus monedula* (15600)

Arten blev behandlet i foregående rapport.

Allike, Lille Vildmose,
24. december 2011. Foto: Jan Skriver.

Sum: 146.105. 1. Halvår 108.152, 2. halvår 37.953. Indsendere 95.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
14137	10195	81573	1713	296	238	140	1278	1215	14649	7629	13042

Råge *Corvus frugilegus* (15630)

Arten bliver behandlet i næste rapport.

Sum: 38.910. 1. halvår 19.029, 2. halvår 19.881. Indsendere 80.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6239	3934	3269	1137	3132	1318	1744	2670	2324	2304	3450	7389

Sortkrage *Corvus corone corone* (15671)

Årssummen er middelstor i forhold til de seneste 10 år, hvor den er 127 med laveste tal fra 2001 på 39 og højeste fra 2010 på 314.

De største tal fra 1. halvår er 7/5 5 og 9/5 4 Nordstrand, Skagen (EKR KNP) samt 25/6 4 Lille Vildmose (DFS). Fra Skagen er der indsendt følgende obs af rastende/trækkende fugle, 17/4-11/5 31, hvor der udover de alle-

rede nævnte obs er følgende af 3 fugle, 17/4 Grenen (LYT), 9/5 Nordstrand (JHC), 10/5 Batterivej (BRS) og 11/5 Grenen (KNP). Resten er hver på 1 eller 2 fugle. De største obs i 2. halvår er 21/11 4 Jerup Strand (JLG), 13/7 2 (KNP) og 15/7 2 (EC) Grenen og 1/9 2 Vejrum Vestsø (TRK).

Sum: 120. 1. halvår 83, 2. halvår 37. Indsendere 49.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	3	12	24	30	12	11	4	5	7	9	1

Gråkrage *Corvus corone cornix* (15670)

Årssummen er over middel for de foregående 10 år på 35.202. For denne periode overgås den kun af 2007 på 68.886 og 2008 på 56.113.

Fra 1. halvår er der indsendt følgende store tal af rastende/overnattende fugle, 10/1 500 Skibsted Ådal (PES), 12/2 440 Sørig Enge (KEC) og 11/3 700 Løgstør Havn (BLN). Fra foråret er der fra perioden 6/2-6/5 indsendt observationer af 12.063 trækkende fugle fra Skagen med de første fra Grenen 6/2 28 (ROC) og 9/2 38 (KNP), de største 15/3 1370 Grenen (KEC), 19/3 955 Skagen By (JPIP) og 2/4 1160 Grenen (KEC) og de sidste 5/5 10 Flagbakken og 10 Nordstrand (KMO) og 6/5 2 Flagbakken (KMO). Derudover kan der fra vestkysten nævnes følgende trækobs, Kandestederne 4/4-21/4 258 med

største obs 4/4 25, 9/4 61 og 10/4 143 (BKR) og Hirtshals Fyr 16/3-19/4 198 med største obs 2/4 76 og 9/4 97 (AØ). Fra østkysten kan nævnes Aså enge og havn 4/3-25/4 1288 med største 8/3 360, 21/3 213 og 27/3 320 (SØP) og Nordmandshage 7/3-16/4 938 med største 7/3 315, 11/3 178 og 4/4 226 (PR).

Fra 2. halvår er der indsendt trækobs fra Skagen 27/7-30/12 2140 med største tal fra Grenen 14/10 275 (ROC), 24/10 325 (KNP) og 4/11 212 (LP). Derudover er der indsendt trækobs fra Nordmandshage 21/10-28/11 333 med største tal 31/10 117 og 28/11 130 (PR). Endelig kan nævnes største obs af rastende/overnattende fra 2. halvår, 18/11 1500 Ørslevkloster (JP), 11/12 og 24/12 400 Voldsted Kær (TSE) og 27/12 840 Madum Sø (TN).

Sum: 52.786. 1. halvår 33.350, 2. halvår 19.436 Indsendere 137.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	5755	4451	15084	6706	808	546	709	1123	1004	4330	5369	6901

Ravn *Corvus corax* (15720)

Årssummen er næsten lige så stor som den højeste sum for de foregående 10 år på 3460 (2010). Middelværdien for denne periode er på 1697.

Fra 1. halvår kan nævnes følgende store antal rastende/overnattende fugle, 19/5 43 Dorf Enge (PR), 31/5 64 Tolne Skov (BKR) og 31/5 47 Thorup øst for Skørping (CR). Fra Skagen er der indsendt følgende trækobs fra foråret 7/3-4/6 101 med første fra Grenen 7/3 3, 8/3 15 og 11/3 3 (ROC), de største Grenen 8/3 15 (ROC), 11/4 13 (KNP) og 19/4 9 (LP) og 21/4 9 Nordstrand (JHC) og de sidste 4/6 2 Flagbakken (EKR) og 4/6 2 Nordstrand (GBL).

Sum: 3363. 1. halvår 2281, 2. halvår 1082. Indsendere 185.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	258	106	434	732	600	151	92	188	207	166	293	136

Stær *Sturnus vulgaris* (15820)

En høj årssum, der for de foregående 10 år kun er overgået 2 gange: 2002 på 564.741 og 2009 på 485.040. Middelværdien for denne periode er 341.817.

Fra 1. halvår er det største antal observerede rastende/overnattende fugle 23/3 10.000 Loldrup Sø (SA), 29/3 20.000 Han Vejle (PLA) og 19/6 4000 Bygholm Vejle Vestsø (FSL). Fra Skagen er der indsendt følgende trækobs fra foråret, 9/2-23/6 4596 med de første fra Grenen 9/2 13 (KNP) og 3/3 26 og 7/3 16 (ROC), de største fra Grenen 30/3 625 (KEC), 1/4 350 (KEC) og 5/4 800 (MDH) og de sidste fra Grenen 13/6 45 og 16/6 15 (KNP) og 23/6 80 (ROC). Fra vestkysten kan nævnes 25/3 10.000 Liver Ås udløb (BRØN), og fra østkysten er der følgende trækobs Jerup strand 14/3-16/5 479 med største tal 14/3

250 (LP) og 25/3 114 (BKR), Aså enge og havn 8/3-27/3 456 med største 21/3 171 og 27/3 160 (SØP) og Nordmandshage 7/3-16/4 206 med største 7/4 26 og 11/4 26 (PR).

Fra 2. halvår er der indsendt trækobs fra Skagen 4/7-28/11 1028 med de første fra Grenen 4/7 15, 8/7 32 og 10/7 50 (ROC), de største 26/9 65 og 14/10 66 (JPIP) og 9/11 111 (KNP) og de sidste 13/11 18 (JPIP) og 21/11 3 og 28/11 5 (ROC). Endelig kan fra andet halvår nævnes de største antal af rastende/overnattende fugle, 7/7 9000 Bygholm Vejle, Kraptårnet (TRK), 17/7 10.000 Vilsted Sø (SA), 8/8 15.000 Halkær Sø og Ådal (TSE) og 15/10 10.000 Agger Tange (GGU).

Sum: 403.640. 1. halvår 88.326, 2. halvår 315.314. Indsendere 155.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1367	176	48865	11740	2697	23481	62593	97901	47719	72908	14064	20129

Stær, Klitmøller, 21. juli 2011. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Rosenstær *Sturnus roseus* (15840)

Ialt 4 iagttagelser, 29/5 1 ad. TF Grenen (OFJ JHC CHØ m.fl.), 1/6 1 ad. TF Grenen (JHC), 19/8 1 1K R Vesløs Vejle

(HRC) og 15/10 1 1K R Uggerby Å (MCH).

Gråspurv *Passer domesticus* (15910)

Igen et år med en lille fremgang i forhold til det foregående år. I forhold til gennemsnittet de seneste 5 år fra 2006 til 2010 på 1989, så er der i 2011 tale om en del flere observationer.

I første halvår ses enkelte større flokke, 9/1 65 R Hobrovejskvarteret, Aalborg (RWR), 8/2 42 R Hadsund (TL), 26/3 60 R Gjøl (RWR), 27/3 50 R Nordmors (JKK) og 23/6 40 fou. Mølleparken/ Aalborg Zoo (TBA).

Efter ynglesæsonen ses typisk større forekomster end i første halvår. De største observationer er 21/8 70 R Mølleparken (TBA), 28/8 120 R Aalborg, Skalborg (PR), 29/8 120 R Sørup (TSE), 4/9 125 R Lee (TBR) og 23/10 80 fou. Gammel Vodskov (HHB).

Der er en enkelt observation af trækkende fugle 8/9 3 TF Nordmandshage (PR).

Sum: 2647. 1. halvår 854, 2. halvår 1793. Indsendere 68.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	216	103	172	69	97	197	328	952	278	115	11	109

Skovspurv *Passer montanus* (15980)

Efter den meget høje total i 2010 på 8232 falder antallet af rapporterede fugle en del til 6528 i 2011. Antallet af observationer er dog stadig over gennemsnittet for 2006 til 2010 på 5642.

I første halvår ses enkelte større flokke, 8/1 67 fou. Kornum Bro/Rakkeby Bro og Sejlstrup (KJØ), 24/2 130 fou. Langholt (SEM) og 19/6 60 R Hasseris (RWR). Der ses

enkelte trækkende fugle ved især Grenen. Her er i perioden 8/3-9/4 5 observationer med 10 TF fugle. Største bliver 9/4 6 TF (RT).

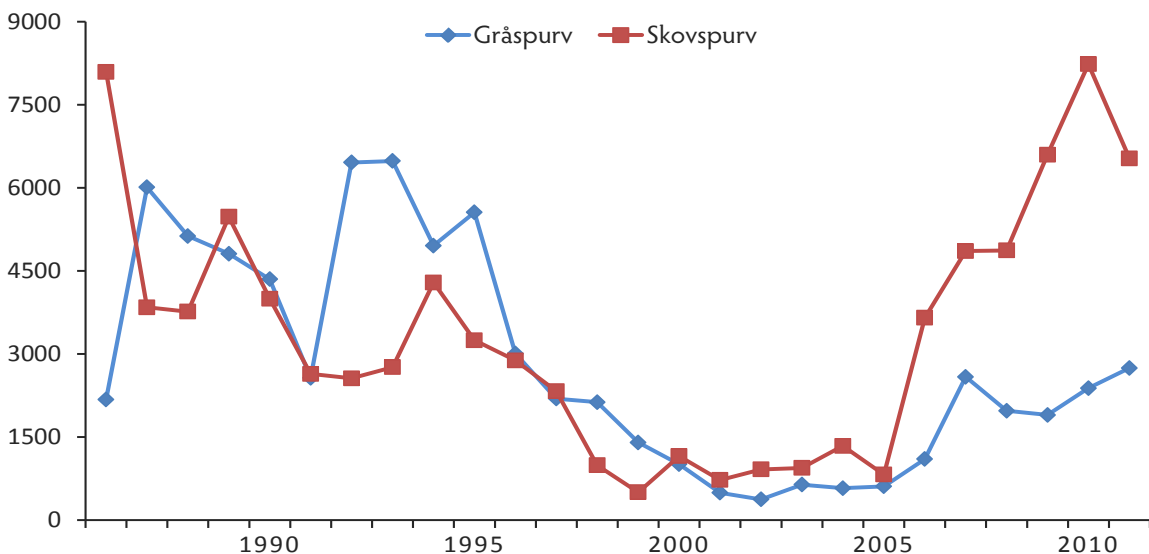
Efter ynglesæsonen ses en række store forekomster. De største er 5/11 86 fou. (KJØ) og 16/11 87 fou. (KJØ) – begge er fra Kornum Bro/Rakkeby Bro og Sejlstrup. Der ses i alt 707 trækkende fugle i andet halvår. Ved Gre-

nen ses i perioden 16/7-6/11 i alt 231 TF på 29 observationsdage (ROC MVS MHT KNP AJ AEC m.fl.) med største 10/8 35 TF (ROC KNP m.fl.).

Ved Nordmandshage ses i perioden 11/8-31/10 151 S og 291 TF (PR HAC KHK m.fl.). Største er 22/8 52 TF (PR KHK) og 27/9 54 S (PR KHK).

Sum: 6528. 1. halvår 2434, 2. halvår 4094. Indsendere 89.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	732	612	359	391	91	249	181	1056	787	611	495	964

Udviklingen i antal observerede Gråspurv og Skovspurv 1986-2011 (årssum).

Bogfinke *Fringilla coelebs* (16360)

Årets sum på 94.906 er væsentligt under totalen for 2010 på 143.933, men dog over gennemsnittet for de seneste 10 år (2001-2010) på 52.662.

I årets første måneder observeres en del mindre flokke, der antalmæssigt oftest er mindre end 25 eksemplarer. De største flokke bliver 3/2 100 Faddersbøl (HKSØ) og 11/2 150 R Nørreådal, omkring Skjern hovedgård (TBR).

Forårstræk observeres især omkring Grenen i perioden 7/3-31/5 med 30.827 T/TF (ROC KNP MHE RT m.fl.). Trækket domineres af en meget stor observation 30/3 25.500 T (ROC KEC KNP m.fl.) efterfulgt af 7/4 1450 T (RT HK MHE).

Større forekomster uden for Skagen er 1/4 1050 NØ

Vandet Klitplantage (JJA), 2/4 1500 R Bygholm Vejle (KIP) og 9/4 6315 NØ Hirtshals Fyr (AØ KUP).

Fra yngletiden er gennemført en del optællinger af syngende hanner. De største er 30/4 40 sy. Hobro Skov (CSS), 1/6 61 sy. Eskær Skov (BKR) og 2/7 40 sy. Tange Sø (TRK).

Efterårstræk ved Skagen observeres i begrænset omfang. I perioden 1/8-22/11 observeres ved Grenen 484 TF (KNP ROC EKR TBR m.fl.). Ved indlandslokaliteten Mølleparken, Aalborg observeres i perioden 24/9-16/10 4155 SV (HHB RWR BLN). Efterårets største trækobservation bliver 15/9 18.000 S Aså enge og havn (SØP). Årets sidste større observation bliver 24/12 350 R Guldbæk Ådal fra Hæsum til Guldbæk (HEN).

Sum: 94.906. 1. halvår 63.338, 2. halvår 31.568. Indsendere 155.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	676	1012	41163	18847	905	735	461	343	23148	6160	615	841

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* (16380)

Et år der næsten er dobbelt så stort som 2010, men i forhold til gennemsnittet for de seneste 10 år (2001-2010) på 33.066 er totalen i 2011 noget under dette gennemsnit. I fortsættelse af et fåtalligt efterår i 2010 bliver der i årets første måneder set en række mindre flokke. Der er typisk tale om flokke på under 20 fugle. De største observationer

er 24/1 25 fou. Sennels Plantage (HFN) og 3/2 75 Faddersbøl (HKSØ)

Forårstræk ses ved Skagen i perioden 11/3-21/5 med i alt 978 T/TF (LSN EC ROC HK ANP m.fl.). Største observation er 11/4 250 TF Grenen (KNP ROC EC LAM m.fl.). Dog gemmer der sig givet en del Kvækerfinker i

næste gruppe.

Første i efteråret observeres 1/9 1 han S Nordmandshage (PR) og 6/9 1 S Nordmandshage (PR RSN HAC), Efterårstræk ved Skagen observeres i perioden 15/9-23/11 1104 T/TF (ROC KNP JOK MEP m.fl.). Største er 14/10 600 TF (ROC JPE KNP TBR m.fl.) og 20/10 200 T (LP). Ved Nordmandshage observeres træk 1/9-2/12 med

4625 (PR HAC RSN SØP m.fl.). Største er 7/10 1100 S (HAC) og 28/11 3115 S (PR HHB TSE).

Uden for trækstederne er det især i Rold Skov området, at der ses større ansamlinger. De største herfra bliver 18/11 1000 fou. Store Økssø (JCO) og 25/12 1600 R Madum Sø (TSE).

Sum: 14.722. 1. halvår 2530, 2. halvår 12.192. Indsendere 92.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	178	179	542	1615	16	-	-	-	67	4616	4892	2620

Bog/Kvækerfinke *Fringilla coelebs/montifringilla* (16388)

De største blandede flokke af Bog- og Kvækerfinker fra foråret er 9/4 14.400 T Grenen (RT), 9/4 3000 N Råbjerg Mose (PR) og 10/4 3200 T Grenen (RT).

Fra andet halvår er de største observationer 27/9 6230 S Nordmandshage (PR KHK), 15/10 5300 S Hanstholm Fyrhaver (JJA) og 19/11 5000 overflyvende Rebild (AHO).

Sum: 58.902. 1. halvår 31.322, 2. halvår 27.580. Indsendere 16.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	300	31022	-	-	-	-	6230	10885	10265	200

Gulirisk *Serinus serinus* (16400)

Modsat tidligere år stammer en stor del af observationerne ikke fra Skagen. Renset for gengangere er der tale om 10 fugle, hvilket er på næsten samme niveau som i 2010.

Alle observationer nævnes 26/3 1 sy. Byfogedskoven, Skagen (IUH), 26/4 1 TF Grenen (KNP), 30/4 1 NØ Liller Å udløb og Kærgårds Strand (AØ KUP), 10/5 1 han

T Grenen (TRK JAE HHØ ROC m.fl.), 19/5 1 sy. Aså (HAC MON), 20/5 1 sy. Poul Eeg Camping, Skagen (FSH), 31/5 1 TF Grenen (JHC OFJ KNP), 19/6 1 han R Grenen Camping (EC) og fra andet halvår 10/7 1 T Nørre Vorupør (JKK), 28/11 1 han S Nordmandshage (PR TSE HHB) og 28/11 1 han TF Grenen (ROC JOK ALJ).

Grønirisk *Carduelis chloris* (16490)

Årets sum er noget mindre end sidste års meget høje total på 18.558. I forhold til de sidste 10 års (2001-2010) snit på 9460, er totalen dog væsentlig højere.

I vintermånederne observeres en del flokke med største 17/1 80 R Nørre Tranders (TBA), 18/1 115 R Søra Mark (PR) og 14/2 80 R Mastrup Bæk, søerne i Støvring (TSE). Fra Skagen – især Grenen og Nordstrand – observeres i perioden 1/3-19/4 samlet 1193 T/TF (ROC KEC m.fl.) med største 15/3 162 Ø Nordstrand (KNP ALJ FLS JOK). Dette bliver også den største observation i første halvår. Der er fra yngletiden enkelte større registreringer af syn-

gende hanner. De største er 14/4 15 syng. Klokkeholm Møllese (SEM), 4/4 18 sy. Hammer Bakker (SEM) og 4/4 27 sy. Kornum Bro/Rakkeby Bro og Sejlstrup (KJØ). Fra andet halvår er der indrapporteret en del større forekomster af fouragerende og rastende flokke af Grønirisk. De største er 10/10 250 R Nordmandshage (PR KHK HAC), 13/10 200 R Aså enge og havn (HAC), 9/11 300 R Nørre Vorupør (HHN) og 12/11 230 R Hanstholm Slamdepot (RT JAE MHE m.fl.).

Årets sidste større flokke bliver 16/12 62 fou. Bådsgård Mark (AO) og 16/12 65 R Skagen Havn (ROC).

Sum: 15.949. 1. halvår 5725, 2. halvår 10.224. Indsendere 137.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1547	984	1952	901	166	175	196	426	766	4847	2891	1098

Stillits *Carduelis carduelis* (16530)

Et rigtig flot år, der er næsten 1000 større end sidste års sum og markant større end gennemsnittet for de sidste 5 år (2006-2010) på 3229. Stigningen i antallet af observationer ses på nær i sensommeren generelt i alle årets måneder.

I årets første måneder ses en del flokke med største 11/1 35 overflyvende Lindholm græsningsarealer (RSN MON), 24/1 35 fou. Lille Vildmose (ATL), 10/2 45 fou. Lille Vildmose (DFS) og 23/2 145 R Gammel Agersted (RSN). I resten af foråret ses forsat mindre flokke flere steder i

landsdelen med 4/3 55 fou. Tylstrup (TN) og 21/3 55 R Sønder Sørig (LAM) som de største.

Forårstræk rapporteres især fra Skagen 16/3-21/4 41 T/TF (JPIP ROC LP m.fl.) med største 19/4 8 Ø Nordstrand (EC) og fra Nordmandshage 7/3-18/4 48 S (PR TRK) med største 4/4 24 S (PR).

Der er indrapporteret 13 lokaliteter med syngende haner eller par med unger.

Efter yngletiden ses større flokke flere steder med 25/8

Sum: 5784. 1. halvår 2003, 2. halvår 3781. Indsendere 112

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	270	449	580	455	125	124	70	240	674	1770	620	407

Grønsisken *Carduelis spinus* (16540)

Et år væsentligt under de 77.686 rapporterede fugle i 2010, men dog højre end gennemsnittet for de sidste 10 år (2011-2010) på 33.950.

De største fra vintermånederne bliver 5/1 400 fou. Hals Sønderkov (HHB OK), 15/1 130 R Pampas, Als (TN), 15/1 220 R Vester Lovnkær (TN), 7/2 350 fou. Elling Kommuneplantage (BSP) og 26/2 100 fou. Torup Fjordholme (BF)

Forårstræk observeres især ved Grenen, hvor der i perioden 1/3-26/5 observeres 2248 TF/T (JHC KNP ROC KEP m.fl.) med største 30/3 398 udtrækkende (ROC KEC). Ved Nordmandshage observeres 7/3-16/4 1758 S (PR KHK TBR m.fl.) med største 16/4 595 S (TRK TBR). Største observation fra første halvår er 30/3 820 Ø Nord-

strand, Skagen (KNP). Efterårstrækket observeres især ved Grenen med 2115 T 2/7-27/10 (ROC KEC KNP SKAF m.fl.) med største 19/9 110 SV (KNP EKR ROC) og 21/9 100 indtrækkende (ROC KNP EKR m.fl.) og ved Nordmandshage med 18.117 S i perioden 1/9-31/10 (PR AØ KHK HAC m.fl.). Ved Nordmandshage observeres 10 ud af de 11 største observationer i landsdelen. Alle observationer på over 1000 ved Nordmandshage nævnes – 14/9 2550 S (RSN), 20/9 1145 S (PR), 27/9 4725 S (PR KHK), 3/10 1030 S (PR TSE SØP), 4/10 1480 S (PR RSN) og 11/10 1260 S (PR HAC).

Fra trækstederne rapporteres fra Skagen 22/9-31/12 om 1114 TF (ROC KNP ASF AB m.fl.), mens der er fra Nordmandshage 2/8-8/12 rapporteres om 291 S (PR MCH SØP HAC m.fl.).

strand, Skagen (KNP).

Efterårrets største observation bliver 15/9 9000 S Aså enge og havn (SØP).

Sum: 50.310. 1. halvår 16.348, 2. halvår 33.962. Indsendere 101.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1900	1200	6923	6211	56	58	903	361	22972	8024	843	859

Tornirisk *Carduelis cannabina* (16600)

Årets total er knap 400 større end sidste års total på 6785, og samtidig godt 2600 større end gennemsnittet for de seneste 10 år på 4530.

I januar observeres en enkelt vintergæst 14/1 1 han R Vellingshøj (HAPN).

Foråret indledes 2/3 2 R Nørre Elkær (ROC KEC). Fra 13/3 ankommer Tornirisk temmelig massivt og i dagene fra 13/3 til 15/3 observeres arten på 8 lokaliteter. Forårstrækket ved Skagen observeres i perioden 13/3-27/5 318 T/TF (ROC KNP MDT RT m.fl.) med største 7/4 140 T (RT HK MHE), mens der ved Nordmandshage i perioden 15/3-16/4 observeres 568 S (PR TRK TBR) med største 4/4 236 S (PR).

Efterårstræk i andet halvår observeres ved Skagen i perioden 4/7-14/10 422 R/TF (ROC KNP MEP JPIP m.fl.) med største 19/9 43 indtrækkende (SKAF), mens der ved Nordmandshage i perioden 20/7-31/10 observeres

901 R/S (PR AØ KHK HAC m.fl.) med største 20/9 173 S (PR) og 27/9 235 S (PR KHK).

Største uden for trækstederne bliver 17/8 105 til overnatning Vesløs Vejle (HRC), 25/8 128 fou. Mølholm Søerne (RWR) og 12/9 220 fou. Ulvedyb (HKA).

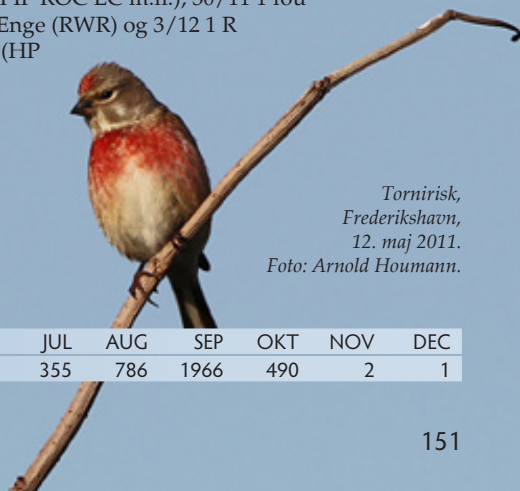
Årets afsluttes med et par sene observationer 20/11 1 TF Grenen (JPIP ROC EC m.fl.), 30/11 1 fou

Hasseris Enge (RWR) og 3/12 1 R Strandby (HP

PNN PU m.fl.).

Sum: 7164. 1. halvår 3564, 2. halvår 3600. Indsendere 117.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	-	402	2218	517	426	355	786	1966	490	2	1

Tornirisk,
Frederikshavn,
12. maj 2011.
Foto: Arnold Houmann.

Bjergirisk *Carduelis flavirostris* (16620)

Årets sum er næsten tilsvarende 2010, hvor der blev observeret 10.946. Der er tale om væsentlige flere end gennemsnittet på 8020 i den 10-års periode fra 2001 til 2010. Lille Vildmose er lokaliteten med flest observerede fugle. I perioden 22/1-10/4 observeres 1058 (HAC DFS TL m.fl.), hvilket er 36% af de samlede observationer i første halvår. Største er 27/3 200 (AK), 29/3 190 R (HAC) og 7/4 110 R (HAC), hvilket også bliver den største i første halvår.

Uden for Lille Vildmose bliver de største 5/3 130 R Nørhå Sø (JDU), 11/3 110 R Halkær Sø (HAC) og 22/3 130 fou. Spøttrup SØ (FRO).

Første observation i andet halvår er 27/9 3 TF og 4 R

Sum: 10.647. 1. halvår 2936, 2. halvår 7711. Indsendere 79.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	727	395	1231	583	-	-	-	-	9	5577	1427	698

Grenen (ROC KNP JOK JPE m.fl.) og 29/9 2 TF Grenen (ROC).

På trækstederne observeres ved Skagen i perioden 27/9-2/12 1613 T/TF (ROC DMZ KNP JPIP). Der er sandsynligvis tale om en del gengangere, da mange observatører har indrapporteret fra samme datoer. Ved Nordmandshage observeres 2229 S/R i perioden 3/10-13/12 (PR ATL HAC m.fl.).

Det er også fra Nordmandshage, at de største observationer fra andet halvår er, 11/10 228 S (PR HAC), 17/10 210 S (PR HAC), 20/10 400 S (ATL CT THHL) og 21/10 665 S (PR ATL).

Gråsiken

Nedenfor vises det samlede sumskema for Stor/Lille Gråsiken, Stor Gråsiken og Lille Gråsiken. Formålet er at kunne foretage sammenligning i forhold til de år, hvor Gråsiken er blevet behandlet under et.

Årets sum er på niveau med summen i 2010, hvor der blev observeret 32.783 fugle, og 18.000 højre end gennemsnittet for de sidste 10 år (2001-2010).

Sum: 31.994. 1. halvår 28.852, 2. halvår 3142. Indsendere 106.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6939	3735	16687	1307	113	71	116	309	528	1510	559	120

Stor/Lille Gråsiken *Carduelis flammea / cabaret* (16630)

I forhold til tidligere år er der i 2011 mange observationer i vintermånederne. Den høje total skyldes en række observationer af flokke på mellem 100 og 300 individer. De største er 5/1 500 fou. Nordjyllandsværket (HHB OK), 7/1 400 overflyvende Aalborg Øst (TBA) og 27/1 1400 R Høstemark Skov (HAC).

Der ses kun i begrænset omfang forårstræk. Ved Grenen observeres træk i perioden 13/3-30/5 240 TF/TU (JHC

KNP MDH ROC m.fl.).

Efterårstræk observeres især ved Grenen og Nordmandshage. Ved Grenen observeres 14/9-31/12 1366 TF/T (LP ROC JPIP KNP m.fl.), mens der ved Nordmandshage i perioden 1/9-2/12 observeres 718 S (PR ATL HAC m.fl.). Efterårets største observationer er 7/11 142 TF Grenen (ROC KNP m.fl.) og 21/10 145 S Nordmandshage (PR ATL).

Sum: 11.822. 1. halvår 9267, 2. halvår 2555. Indsendere 68.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4797	1371	2301	733	55	10	9	6	503	1479	504	54

Stor Gråsiken *Carduelis flammea* (16634)

Et atypisk år med en meget høj årstotal – til sammenligning blev observeret 10.995 i 2010. I 2010 blev 83% af fuglene observeret i 2 halvår, men det i 2011 er under 1%. Forårstræk observeres hovedsageligt i området ved Skagen med Grenen 2/1-11/4 6201 TF/T (ROC KEC KNP m.fl.) og ved Nordstand 6/3-30/3 6032 Ø (KNP EC FLS).

Største fra foråret bliver 16/3 1174 T Grenen (ROC), 16/3 3560 Ø Nordstrand (KNP FLS) og 17/3 1015 Ø Nordstrand (KNP).

Efteråret byder kun på mindre forekomster med 12/11 40 R/SV Grenen (KNP ROC JHC OS) som største.

Sum: 19.463. 1. halvår 19.335, 2. halvår 128. Indsendere 43.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2138	2359	14379	459	-	-	-	-	-	9	55	64

Lille Gråsiken *Carduelis cabaret* (16635)

Første halvår er især domineret af observationer af én enkelt fugl eller mindre flokke. De største observationer bliver 20/4 12 Dronninglund Storskov (SØP).

I andet halvår observeres ved Skagen i perioden 6/7-8/9 228 T/TF (ROC KNP EC MHH m.fl.) med største 1/8 24

TF (ROC KNP FLS IUH PHP) og 6/8 28 TF (ROC MHH KNP EC OS). Ved Nordmandshage er der i perioden 9/7-16/8 observeret 102 S (PR HHB RSN m.fl.), hvor største er 11/8 26 S (PR).

Sum: 689. 1. halvår 250, 2. halvår 439. Indsendere 50.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	5	7	115	58	61	107	303	5	22	-	2

Hvidsiken *Carduelis hornemanni* (16640)

5 iagttagelser af sand-synligvis 4 forskellige fugle. Alle nævnes, 2/1 1 han R Frederikshavn Havn (RSN), 2/1 1 hun R Strandby (JKA), 3/1 1 han fou. Frederikshavn Havn (BKR), 9/2 1 fou. Hasseris Å udløb (RWR) og 2/3 1 R Lund Fjord (O-DK).

Hvidsiken ad han,
Frederikshavn Havn,
2. januar 2011.

Foto: Rune Sø Neergaard.

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera* (16650)

Invasion og rekordår. Se særskilt artikel om årets invasion. Årets første fugl ses 24/7 1 sy. Lodskovad (EØ), 26/7 er der indberettet fra tre forskellige lokaliteter, 4 R Batteriskoven, Skagen (JOK AB ROC), 1 Ø Skagen By (JPIP) og 2 R Tved Plantage (JJK). Årets største observationer er 30/7 78 TF Grenen, Skagen (ROC MVS MHT KNP AJ m.fl.), 31/7 67 S Nordmandshage (PR FA), 1/8

133 TF Grenen, Skagen (ROC KNP FLS IUH), 11/8 83 S Nordmandshage (PR). Årets største af ikke trækkende fugle er 20/8 60 R Torup Klitplantage (TBR CHJ). Der er i løbet af året blevet meldt fugle fra 49 forskellige lokaliteter. Alle skemaer er rensat for gengangere på enkeltdage og Skagen – sum er en samlet sum for alle lokaliteter inden for Skagen-området.

Sum: 1397. 1. halvår 0, 2. halvår 1397. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	-	-	263	759	105	36	174	60
Nordmandshage – sum	-	-	-	-	-	-	84	128	9	4	-	-
Skagen – sum	-	-	-	-	-	-	156	271	5	6	26	2

Lille Korsnæb *Loxia curvirostra* (16660)

Et år uden den helt store sum, men kigger man på gennemsnittet for de sidste 25 år er den 10.628, så her rammer årets sum næsten plet. Det er ikke ofte, at summen for første og andet halvår ligner hinanden så meget som i år. Første halvårs største observationer er alle fra Grenen, 6/2 427 TF (ROC KNP FIB BIB m.fl.) 28/2 549 TF (ROC KNP MEP), 1/3 225 TF (ROC KEC JOK ALI m.fl.)

Sum: 10.693. 1. halvår 5695, 2. halvår 4998. Indsendere 104.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	418	1728	2472	608	307	162	512	907	151	1924	1206	298

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus* (16680)

2011 er et år med ret få fugle. Det årlige gennemsnit for de foregående ti år er 142. Årets første observationer er 21/1 4 R Rettrup Kær (SR), 24/3 5 fou. Skive Plantage (BJA) og 27/3 1 R Måstrup Mose (BKR). Anden halvårs 3 største observationer er alle af fem fugle fra Rold Skov.

Sum: 54. 1. halvår 11, 2. halvår 43. Indsendere 13.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	-	6	1	-	-	-	-	-	-	39	4

Karmindompap *Carpodacus erythrinus* (16790)

En sum lidt i den lave ende. Årets første kommer til normal tid 20/5 1 TF Grenen (JHC), 21/5 2-3 Grenen, Skagen (mange indsendere) og 22/5 2 R Hanstholm Fyrhaver (JB). Årets største observation af syngende fugle er 5/6 5 sy. Tversted Å-udløb (AØ). Fra østkysten er der meldt om syngende fugle fra Lille Vildmose 6/6-21/6 1-3 (PR TL) og 27-28/5 1 Strandby (JKA).

Årets positive melding kommer fra vestkysten, hvor der er melding om et sikkert ynglepar fra Kjul Strand,

og 3/3 250 TF (ROC KEC ALI MHT m.fl.).

Andet halvårs største er 30/7 150 TF Grenen (ROC MVS MHT KNP m.fl.), 20/8 150 Torup Klitplantage (TBR CHJ), 15/10 160 TF (ROC LIP OP KNP m.fl.) og 27/10 215 Vilsbøl Plantage (JJA). Årets talmateriale er renset for gengangere på enkelt dage.

De to kommer fra Hesselholt Skov 6/11 (CSS) og 15/11 (AHO), mens tredje er 13/11 5 Store Økssø (HAC). Årets sidste er 28/11 1 R Ålbæk Klitplantage (BKR), 30/11 1 Ålbæk Klitplantage (BHJ) og 2/12 4 R Torup Klitplantage (HHN).

hvor der 10/7 ses et par og en juv. fugl sammen (KUP). Et andet muligt ynglepar kan være 10/7 Tornby Klitplantage (KUP), her er der syngende han og varslende hun. Fuglene forlader landsdelen tidligt i år dog med en enkelt undtagelse. Årets tre sidste er alle fra Grenen 18/8 1 R (ROC LP MEP FLS m.fl.), 28/8 1 TF (ROC KNP MH JOK m.fl.) og 27/9 1 TF (KNP ROC FLS JPIP m.fl.). Årets talmateriale er forsøgt renset for gengangere på enkelt dage.

Karmindompap,
Frederikshavn,
30. maj 2011.
Foto: Arnold Houmann.

Sum: 146. 1. halvår 118, 2. halvår 28. Indsendere 40.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	55	63	16	11	1	-	-	-

Dompap *Pyrhula pyrrhula* (17100)

Næsthøjeste sum i rapportens historie, kun overgået af summen i 2010 på 3467. Første halvårs største observationer er 21/2 56 fou. Hammer Bakker (SEM), 1/3 30 R Vinge Hede (TBR) og 4/4 32 SV Skagen By (JPIP). Andet

halvårs største observationer er alle fra Nordmandshage med 21/10 38 S (PR ATL), 2/11 36 S (PR) og 2/12 63 S (PR). Årets materiale er forsøgt renset for gengangere.

Sum: 3129. 1. Halvår 1881, 2. halvår 1248. Indsendere 132.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	396	462	518	330	96	79	45	65	58	398	314	368
Grenen – sum	14	91	115	26	4	-	-	-	-	99	41	30
Nordmandshage – sum	-	-	14	12	1	-	1	1	2	89	15	65

Kernebider *Coccothraustes coccothraustes* (17170)

En rimelig sum. Det er ikke mange år summen sniger sig op over 1000. Rekordsummen er fra 2009 og på 1420. Af de 415 indsendte observationer er der kun 14, der er på 10 fugle eller mere. Af disse 14 kommer hele 10 fra Skørping (HAC). Første halvårs største er 30/3 22 R Hel-

lum Skov (TN), 31/3 23 R Skørping (HAC) og 2/4 12 R Hellum Skov (TN). Andet halvårs største er 2/10 15 R og 26/10 25 R Skørping (HAC) samt 2/11 20 R Rebild (AHO). Materialet er renset for gengangere.

Sum: 1096. 1. halvår 729, 2. halvår 367. Indsendere 89.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
60	78	154	233	154	50	19	10	16	177	93	52

Laplandsværpling *Calcarius lapponicus* (18470)

Et meget stort år, der ligger betragteligt over gennemsnittet for de seneste 10 år på 218 fugle. Der er rigtigt mange gengangere i materialet, især på grund af gentagne tællinger af rastende fugle ved Jerup Strand. Fra vinteren er der kun en enkelt større flok i området. Ved Jerup Strand ses op til 30 fugle i perioden 17/2-27/3 (RSN m.fl.). Fra midten af marts ses et begyndende forårstræk – primært ved Skagen. I perioden 12/3-25/4 ses i alt 64 Ø/T/TF i Skagen (ROC KNP KEC m.fl.). De største dage er uden sammenligning 12/3 19 TF Grenen (KNP ROC) og 13/3 31 Ø Nordstrand (KNP). Trækkende fugle ses kun meget sporadisk andre steder. Af øvrige nævneværdige forekomster i foråret er 21/3 10 V Bygholm Vejle (O-DK) og 27/3 11 R Store Vildmose (PR). Forårets sidste fugle er 24/4 1 R Nordstrand, Skagen

(JAE FSH m.fl.), 25/4 1 TF Grenen (JAE) og 8/5 1 NØ Bulbjerg (TRK).

De første fugle i efteråret ses 8/9 1 TF Grenen (KNP JPIP SKAF ROC), 11/9 1 R Hirtshals Fyr (AØ) og 15/9 1 S Aså (SØP) samt 1 TF Grenen (JPIP SKAF). Efterårets fugle ses langt overvejende på Grenen og ved Jerup Strand. Ved Grenen ses i alt 269 R/TF fugle i perioden 8/9-30/11 (ROC KNP JPIP m.fl.). Største dage her er 29/9 9 TF (JPIP), 4/10 10 R (JPIP ROC) og 5/10 14 R (ROC DMZ). Ved Jerup Strand ses i alt 288 R/T i perioden 16/9-31/12 (BKR m.fl.) med de største dage 22/11 29 R (HAC), 5/12 38 R og 8/12 50 N (begge BKR). Største efterårsobservation fra alle øvrige nordjyske lokaliteter er til sammenligning 2/10 6 S Hanstholm Fyrhaver (SA).

Sum: 824. 1. halvår 225, 2. halvår 599. Indsendere 58.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	62	223	36	1	-	-	-	153	177	103	166

Snespurv *Plectrophenax nivalis* (18500)

En årssum tæt ved det normale. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 6956 fugle. Der er mange gengangere i materialet – især på grund af gentagne tællinger af fugle ved Jerup Strand og på Grenen.

Fra vinteren ses en del små og mellemstore flokke spredt ud især kystnært i hele området. Største vinterflokk er 16/1 85 fou. Sigsgård Mark (DFS), 24/1 110 S Mulbjerg (TSE), 29/1 65 Arup Vejle (CKP) og en flok på op til 118

Snespurv, Hanstholm, 17. september 2011. Foto: Søren Kristoffersen.

9/2 Jerup Strand (BKR). I marts bygges flokken ved Jerup op til maks. 17/3 185 fou. (BKR), men efter midten af måneden siver flokken, sammen med næsten alle øvrige nordjyske fugle, ret ubemærket ud af landsdelen. Sidste forårsfugle er 1/4 2 R og 7/4 1 T Grenen (KEC RT) og 9/4 1 Lodbjerg Klitplantage (HKSØ). Første fugle i efteråret ses 16/9 3 R Jerup Strand (HSC UPA), 17/9 1 R Hanstholm Fyrhaver (RSN) og 1 R Gre-

nen (KNP). Helt hen til midt i oktober ses kun små antal, men herfra og året ud ses flere pænt store flokke, dog primært på de sædvanlige velbesøgte steder som f.eks. Grenen, med maks. 16/10 85 R (TRK), Hanstholm Slamdepot med maks. 29/10 43 R (KMO JJA m.fl.) og Jerup Strand med maks. 29/11 60 R (HAC). Af øvrige obs. bør også nævnes 2/12 129 S Nordmandshage (PR), 17/12 150 R Havnø (AK) og 24/12 51 R Milesøerne (MCH).

Sum: 7525. 1. halvår 3618, 2. halvår 3907. Indsendere 107.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	556	885	2173	4	-	-	-	-	165	1867	1072	803

Gulspurv *Emberiza citrinella* (18570)

En pæn stor årstotal. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 5960 fugle.

Fra vinteren er indrapporteret en del småflokke på op til 50 fugle, enkelte lidt større, men kun 9/1 100 R Loldrup Sø (SA) og 17/2 175 fou. Vogn Enge (BKR) har mere end 100 fugle. I løbet af marts spredes fuglene igen ud på ynglepladserne.

Forårstræk registreres kun sporadisk. I Skagen ses der i perioden 7/3-4/4 129 T/TF/Ø (ROC KNP m.fl.). Største dage er 11/3 15, 13/3 30 og 30/3 15 alle TF Grenen (ROC KEC). Ved Bulbjerg registreres i alt 22 Ø fordelt på 5 datoer i perioden 2/4-7/5 (alle HHN). Fra andre lokaliteter bør også nævnes 9/4 13 NØ Hirtshals Fyr (AØ), 21/11 20 SV Grenen (ROC).

Allerede sidst i februar registreres de første syngende fugle. Hvis man tæller syngende fugle med som yngle-

fugle registreres fra 28/2-18/8 i alt ca. 330 par i området, hvilket næppe er i nærheden af det reelle antal par. De største lokaliteter er 28/4 25 sy. Store Vildmose (SEM), 30/5 23 sy. Nørreådal (LM) og 4/7 20 sy. Lindum Skov (TRK).

Efterårstræk registreres langt overvejende ved Nordmandshage. I perioden 11/9-8/11 ses i alt 266 S (PR HAC) med de største datoer 27/9 og 21/10 begge 33 S (HAC PR). De største datoer fra andre lokaliteter er til sammenligning 2/10 23 SV Hirtshals Fyr (AØ) og 21/11 20 SV Grenen (ROC). Fra midt i oktober ses en tendens til samlinger i småflokke som f.eks. 16/10 30 R Rubjerg Knude (TSE). Tendensen stiger i nærheden af årets udgang med de største flokke 31/10 125 R Rubjerg Knude (RSN), 21/11 60 R Præstesø, Råbjerg (BHJ) og 31/12 85 R Vester Holmen (BKR).

Gulspurv, Hanstholm,
22. maj 2011. Foto:
Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Sum: 8860. 1. halvår 5048, 2. halvår 3812. Indsendere 157.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1323	1082	1123	715	366	439	380	292	247	1073	815	1005

Hortulan *Emberiza hortulana* (18660)

I alt vel 10 forskellige fugle, hvilket ligner et normalt år for denne fåtallige trækfugl. Alle observationer nævnes. 29/4 1 R-Ø Vester Holmen (BKR), 30/4 1 R Batterivej, Skagen (HAC), 7/5 1 Ø Nordstrand, Skagen (KNP FSH) og 1 TF Grenen (JAE OFJ), 9/5 1 Ø Grenen (ROC JAE),

11/5 1 TF Grenen (KNP TRK m.fl.), 13/5 1 R-NØ Grenen (ROC JAE m.fl.).

Tre fund fra efteråret, 30/8 1 1K TF Grenen (ROC KNP JPIP), 31/8 1 TF Grenen (ROC) og 1/9 1 S Nordmandshage (PR).

Dværgværling *Emberiza pusilla* (18740)

En enkelt observation af denne art efter et år, hvor den slet ikke sås i området. Arten er ellers næsten årlig i det nordjyske og næsten alle fuglene er set ved Skagen. Et fotodokumenteret fund fra Grenen i september. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Dværgværling, Grenen, Skagen,
17. september 2011. Foto: Knud Pedersen.

Rørspurv *Emberiza schoeniclus* (18770)

Flere fugle end normalt. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 5017 fugle.

Fra vinteren kun ganske få observationer, hvoraf de største er 21/2 4 R og 28/2 2 R Grenen (CSS ROC), men allerede i starten af marts stiger antallet af fugle og de første trækkende fugle registreres i Skagen. I perioden 7/3-11/4 registreres i alt 407 Ø/T/TF Skagen (ROC KNP m.fl.) med de største dage 13/3 + 23/4 26 Ø Nordstrand (JAE KNP) og 16+30/3 begge 25 T Grenen (ROC). Der registreres stort set ikke forårstræk andre steder i området. De første syngende fugle registreres allerede midt i marts og på en lang række lokaliteter i området. Hvis man tolker de sangaktive fugle som ynglefugle registreres i alt ca. 900 ynglepar i området. De største antal er fundet 26/4 35 sy. Halkær Sø (TSE), 14/5 35 sy. og 4/6 47 sy. begge Ulvedyb (HMT).

Sum: 6156. 1. halvår 2388, 2. halvår 3768. Indsendere 140.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	9	521	971	479	406	220	149	1803	1490	82	24

Bomlærke *Emberiza calandra* (18820)

Et normalt år for denne art. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 6942 fugle.

Fra vinteren rapporteres en del flokke på 50-100 fugle indrapporteret og kun enkelte større. De største er således 7+8/1 200 R Årup ved Kvorning (TBR), 13/1 107 Stae Mark (HEN), 20/2 140 Hesteskoen (TBA), 23/2 190 R Dorf Enge og 27/2 100 R Fredborg (begge RSN) og endelig 1/3 100 R Vinge Hede (TBR).

Fra midt i marts ser det ud til at flertallet af fuglene spredes ud i landskabet for at påbegynde ynglesæsonen. Der registreres fugle på mange nye lokaliteter og sangaktiviteten stiger mærkbart. Sidste større vinterflok er 28/3 120 R Store Vildmose (PR).

Sum: 5924. 1. halvår 4078, 2. halvår 1846. Indsendere 129.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1614	1250	677	180	257	100	159	50	147	132	365	993

Efterårstræk registreres fra starten af september og primært ved Grenen og Nordmandshage. Ved Grenen registreres i alt 1181 T/TF 8/9-20/11 (ROC SKAF m.fl.) med de største dage 21/9 200 og 3/10 100 indtrækkende (ROC) og 22/9 + 2/10 100 TF (alle ROC). Ved Nordmandshage ses i alt 721 fugle trækkende syd i perioden 11/9-31/10 (PR HAC). De største dage er 16/9 80 S, 27/9 315 S og 4/10 80 S (alle PR). Fra øvrige nordjyske lokaliteter er de største indrapporterede tal til sammenligning 30/9 28 R Nørreådal (LM) og 9/10 30 R Hanstholm Fyrhaver (LRU). Efter midten af oktober falder antallet af fugle drastisk i området, og året ud ses kun få og spredte fugle, flest ved Skagen (ROC) med f.eks. 27/10 10 R Nordstrand (ROC) og 9/11 9 R Grenen (ROC). Vinterfugle er få og spredte, flest ses 21/12 4 R Glombak (O-DK).

Ynglefugle i form af syngende hanner er registreret med ca. 110 par i området, flest er indsendt 28/4 8 sy. Store Vildmose (SEM), 4/5 12 sy. Snevre (AØ), 30/5 14 sy. Ørum (SEM) og 13/7 8 sy. Bejstrup (RWR). Det reelle antal må formodes at være betragteligt meget større. Allerede midt i august ses de første tegn på floksamlinger igen med 17/8 25 R Troldkær, Råbjerg Enge (BHJ). Det er helt normalt, at fuglene samles efter ynglesæsonen. Rigtige vinterflokke ses dog ikke før allersidst på året med de største 7/12 98 Lønnerup Fjord (JVI), samme dag 85 R Staun, Barmer og Valsted Enge (PES) og 21/12 260 R Breum (AO).

Bomlærke, Ulvedyb, 18. april 2011. Foto: Rune Sø Neergaard.

Rådyr, Bygholm Vejle, 30. maj 2011.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Der er indkommet 2226 observationer af 37 arter pattedyr, inkl. Mårhund, Mink og Kat. Det er lidt flere end de senere år. Ikke alle indrapporterede arter nævnes i behandlingen.

Overvintrende **Vandflagermus** (*Myotis daubentoni*) tælles også i år i bunkere i Købstrup Skov ved Frederikshavn. I perioden 21/1-14/4 tælles op til 31 i en bunker og op til 7 i en anden bunker. I perioden 25/10-2/12 tælles op til 42 her (BSP). I samme bunkere tælles **Damflagermus** (*Myotis dasycneme*) 7/3-2/12 med max. 5 og 25/10-2/12 med max. 4 eksemplarer. **Sydflagermus** (*Eptesicus serotinus*) ses 1/5 1 skadet og aflives Skive (DMB) og 20/7 1 skadet Vesløs (BRØL). **Nordflagermus** (*Eptesicus nilssonii*) findes sensationelt overvintrende 7/3 1 i bunker i Købstrup Skov ved Frederikshavn (BSP Hans Jørgen Degn). Det er andet danske fund siden 1920. Det første var på Saltholm 2006. Arter lever blandt andet i Norge og Sverige.

Ud af 200 eksemplarer af **Ræv** (*Vulpes vulpes*) ses kun 2 med skab. **Skovmår** (*Martes martes*) iagttages i Tofte Skov og Rold Skov. **Odder** (*Lutra lutra*) iagttages med 47 ex. fra Lille Vildmose, Limfjordsområdet inkl. Vejlerne og Halkær Sø samt søerne i Thy. Største tal er 17/12 4 Ove Sø (EA). Uden for disse områder kan nævnes 10/6 1 død Hulsig Hede (via ROC), 2/7 1 Tange Sø (TRK) og 20/10 1 Øster Hurup havn (TSE). Den ret upopulære, invasive **Mårhund** (*Nyctereutes procyonoides*) indberettes med tre fund fra Lille Vildmose (TL PR HHH) og et fra Bolle Enge (SØP). Naturstyrelsen beretter om to Mårhundehunde forsynet med radiosendere, hvor den ene vandrer fra Nors Sø og helt op til det nordøstligste Thy, mens den anden vandrer fra Rovvig på Mors mod øst ud til kysten, og derfra mod syd uden om Nykøbing og ned til det sydligste af øen, hvor den tilsyneladende vælger at blive (Naturstyrelsen). Se også artikler om Mårhund i

denne og de forrige rapporter.

Spættet Sæl (*Phoca vitulina*) ses med hele 1959 ex. med følgende max. tal for forskellige lokaliteter: 19/2 400 Agger Tange (IKI), 3/5 66 Nordre Rønner (PR Carl-Johan Junge), 29/7 150 Blinderøn (BLN) og 27/12 35 Grenen (ROC). Ligesom de to foregående år ses en "vandrende" sæl ind over land, denne gang ved Roslev, Salling 7/1 (www.hvaler.dk). I Hirtshals Havn ses flere gang i juli en atypisk farvet "rødhåret" sæl (www.hvaler.dk KUP). Garnfiskere klager over stigende problemer med sæler, der tager fiskene i garnene, bl.a. ved Hirtshals og Frederikshavn. **Gråsæl** (*Halichoerus grypus*) viser sig med 1-2 ex. ved Egense Hage, Strandby, Grenen, Hirtshals Havn, Kærsgård Strand og Hanstholm, samt største forekomst 2/5 10 på øen Borfeld, Nordre Rønner nord for Læsø (PR Carl-Johan Junge).

Marsvin (*Phocoena phocoena*) iagttages på vestkysten fra Skagen og sydvestover med 1-6 ex. pr. observation. Eneste undtagelse i år er 28/4 3 S Syrodde, Læsø (PR). Største forekomst er 1/9 56 Grenen (ROC KNP JPIP MH). Der er havblik under observationen, og tallet er nok det største i Nordjylland i nyere tid. Et skelet af **Hvidnæse** (*Lagenorhynchus albirostris*) findes ved Lønstrup 1/8 (www.hvaler.dk), og et ex. i død tilstand findes ultimo september ved Hirtshals Fyr (www.hvaler.dk AØ KUP). En flok på mindst 10 **Spækhugger** (*Orcinus orca*) observeres 2/8 55 km NV for Hanstholm af biologer fra Aarhus Universitet (www.hvaler.dk), og 2-3 ex. ses 25/11 af fisker 2-3 sømil N for Skagen (via AØ ROC).

Omkring 100 **Dådyr** (*Dama dama*) blev i 2010 udsat af jægere ved Dronninglund og i Store Vildmose. Jægere opfordres til at frede dem, indtil de er blevet etableret. Største antal herfra er 18/4 23 Sandels Bjerg, Store Vildmose (PR).

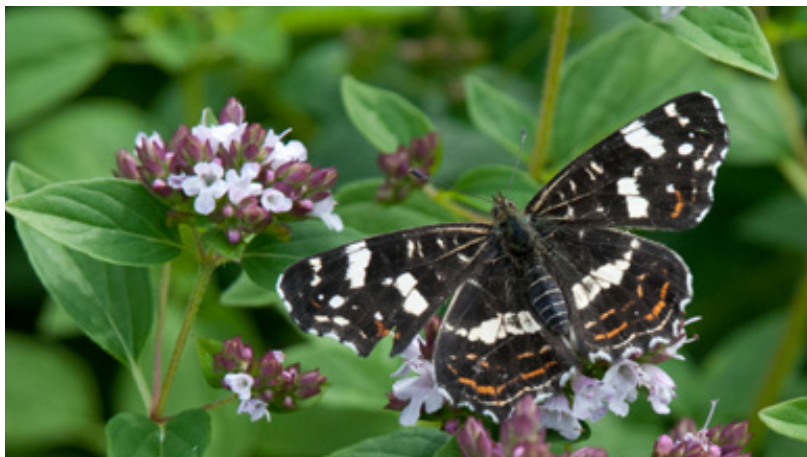
Der er indkommet 1081 observationer af 47 arter. Det er nogenlunde på højde med sidste år. Ikke alle arter omtales i denne rapport hvert år.

Den sjældne **Iris** (*Apatura iris*) observeres tre gange: 6/7 Lille Vildmose (BHJ), 29/7 Nørresundby (SKR) og 17/7 Fur (TSE). **Sørgeskåbe** (*Nymphalis antiopa*) ses med kun 9 eksemplarer i perioden 10/4-20/7: Skagen 2 (KEC JPIP), Læsø 5 (LBO) og Lille Vildmose 2 (TN TC). **Tidselsommerfugl** (*Cynthia cardui*) ses med kun 19 ex. i perioden 10/6-10/8. Sidste større invasion var i 2009. **Nældesommerfugl** (*Araschnia levana*) breder sig tilsyneladende fortsat og ses i år med 76 ex., herunder de fleste fra området fra Viborg og over til Lille Vildmose, men også med 3 fund fra sydlige Vendsyssel og 1 fra Hanherred. **Kejserkåbe** (*Argynnis paphia*) ses med 2 ex. i Rold Skov-området, som er artens eneste faste leveområde i Nordjylland. **Markperlemorsommerfugl** (*Mesoacidalia aglaja*) er en art i tilbagegang og ses med kun 2 ex. 16/7 Poulstrup Kalkværk (RWR HHB) og 30/7 Saltum Strand (ATL). **Skovrandøje** (*Pararge aegeria*) synes fortsat at øge i udbredelse på Viborg-egnen og i Himmerland, hvor den er indrapporteret med 119 ex. syd for Limfjorden og 3 nord for. **Hedepletvinge** (*Euphydryas aurinia*) ses i år med mange gode forekomster, herunder fra steder hvor den ikke er meldt de senere år. Arten har en meget kort flyvetid, nemlig ca. 2 uger, og det gør muligheden for at finde den meget afhængigt af vejret i perioden. Vi nævner alle fund fordelt på lokaliteter: Råbjerg Mose 30/5 20 (JHC OFJ), 4/6 77 (KNP), 12/6 54 (LPA), Jerup Enge 3/6 2 (BHJ), Tranum Klitplantage 30/5 25 (BHJ), Lundby Hede 5/6 15 (JFA) og 9/6 3 (ASH) samt Outrup Østerhede 5/6 40 (JFA). **Brun Pletvinge** (*Mellicta athalia*) har sin største (og nok eneste) nordenfjordske forekomst i Hammer Bakker med max 7/6 15 (ATL). Envidere et spændende tal fra Flyndersø, Snævring 22/6 46 (SA DMB). **Guldhale** (*Thecla betulae*) ses 28/8 1 Kielstrup Skov (TSE), mens **Blåhale** (*Quercusia quercus*) ses med 27/7 1 Bisnap Strand (SEM) og 26/7 85 Vester Lovnkær (TNI).

Almindelig Blåfugl hun, Hanstholm, 7. august 2011. Foto: John Kyed.

Nældesommerfugl anden generation, Farstrup, 13. juli 2011. Foto: Albert Steen-Hansen.

Sortåret Hvidvinge, Skårup Odde, 7. juni 2011. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Indsendere 2011

ABB	Anders	Bojesen	8230ABB	BW/W	Bent	Woodhams	3700BW/W
AD	Anders	Drejer	2800AD	CAF	Carsten	Fog	3450CAF
AEC	Andreas	Egelund Christensen	2100AEC	CAN	Carsten	Andersen	3790CAN
AH	Andreas	Hagerman	2200AH	CAS	Carsten	Sørensen	9900CAS
AHA	Anders	Hangård	3140AHA	CBB	Claus	Barnewitz	8800CBB
AHE	Anja	Eberhardt	4173AHE	CFL	Carsten	Fynbo Larsen	8700CFL
AHO	Anders	Horsten	8220AHO	CGJ	Carl Gustav	Johannsen	2100CGJ
AJ	Anette	Jensen	9320AJ	CGL	Carsten	Gørges Laursen	7400CGL
AJP	Jens	Møller	9700AJP	CH	Christian	Hjorth	7830CH
AK	Arne	Kiis	9260AK	CHJ	Christian	A. Jensen	8462CHJ
AKJ	Aase	Kjærgaard	9300AK	CHP	Christina	Pedersen	9690CP
AKV	Allan	Kjær Villesen	7620AKV	CHØ	Carsten	Høeg	8270CHØ
AL	Arne	Ludwigsen	3200AL	CJ	Conny	Jensen	9800CJ
ALH	Anton	Herrig Liebermann	6100ALH	CKP	Carsten	Krog Pedersen	7741CKP
ALM	Asger	Lykkegaard Møldrup	8210ALM	CLA	Clausjannic	Labuz	4654CLA
ALU	Aleks	Lund	6070AL	CLAH	Clare Alexandra	Handrup	7752CLAH
AMB	Ane Margrethe	Bjerre	7620AMB	CLM	Claus	Lindskov Møller	2400CLM
ANI	Allan	Nielsen	3120AL	CMG	Christian	Glahder	4200CMG
ANSA	Andreas	Sand Nørgård	9500ANSA	CMLC	Carsten	M. L. Christensen	8800CMLC
AO	Anni	Oppelstrup	7840AO	CO	Christian	Olesen	6270COL
AOWN	Anders	Odd Wulff Nielsen	5700AOWN	COGJ	Connie	Grubbe Jensen	2670COGJ
AP	Andreas	Petersen	2100AP	CQP	Claus	Quist Pedersen	8200CQP
APN	Anni & Peter	Nielsen	8382APN	CR	Claus	Rømer	9520CR
APR	Andreas Kristian	Pedersen	8900APR	CSJ	Hans Carl	Søndergaard - Jensen	8900CSJ
AS	Albert	Schmidt	7741AS	CSJ	Carl	Skovbjerg Jensen	7490CSJ
ASB	Andreas	Svane Bech	7960ASB	CSK	Carsten	Skou	5700CS
ASH	Albert	Steen-Hansen	9240ASH	CSS	Carsten	Svejstrup Sørensen	9500CSS
ASJ	Anders	Sydney Jensen	3600ASJ	CT	Christian	Terp	1719CT
ATL	Anton Thøger	Larsen	9310ATL	DAC	Daniel	Christensen	9400DAC
AWM	Andreas	Winding Mønsted	8654AWM	DB	Dan	Blohm	8300DB
AWN	Anders	Wiig Nielsen	4000AWN	DBC	David	B. Collinge	4000DBC
AØ	Anders	Østerby	9800AØ	DBR	Dan	Bruhn	2800DB
BBS	Bjarne Boye	Sørensen	8500BJS	DE	Dann	Elmström	4180DE
BD	Bo	Daugård	7430BD	DFS	Dorte & Flemming	Sørensen	9820DFS
BEH	Bent	Hansen	8260BEH	DGB	Dorthe	Gram Bräuner	7470DGB
BEJE	Bent	Jensen	8800BEJE	DLP	David	Lykke Pedersen	8000DLP
BEK	Benny	Kristensen	8900BKR	DMB	David	Boertmann	7800DMB
BENT	Morten	Bentzon Hansen	2000MBH	DML	Dennis	Martinik Langholz	6000DML
BF	Berit	Foulum	7600BF	DMZ	Dieter	Maaszen	5200DMZ
BGO	Bjarne	Golles	8220BGO	DOF	DOF	Fuglenes Hus	1620DOF
BH	Benny	Haahr	9500BH	DSA	Dubbeld	Samplonius	8310DSA
BHJ	Bjarke	Huus Jensen	9800BHJ	EA	Erling	Andersen	7752EA
BIRL	Birgitte	Locht Andersen	8270BIRL	EBA	Erik	Bale	8600EBA
BJA	Brian	Jacobsen	7800BJA	EBJ	Erik	Bisballe Jensen	8600EBJ
BJO	Bo	T. Johansen	3400BJO	EC	Erik	Christophersen	9990EC
BKM	Bruno	Kvist Madsen	4440BKM	EDF	Emil	Dietz Fuglsang	9000EDF
BKR	Brian	Kristensen	0BKR	EDJ	Ejnar	Dahl Jensen	9870EDJ
BLN	Brian	Lyngsøe Nilsson	9600BLN	EDY	Hans Erik	Dylmer	8600EDY
BM	Bente	Mejlby	8450BM	EE	Erik	Enevoldsen	6950EE
BNH	Bjarne	Hemmingsen	8543BNH	EEE	Erhardt	Edmund Ecklon	5700EEE
BOEK	Bo	Ekstrand	8831BOEK	EEH	Erik	Ehmsen	5600EEH
BOJ	Britta	Overgaard Jensen	4000BOJ	EGA	Erik	Groth-Andersen	3000EGA
BRA	Birger	Rasmussen	8900BRA	EI	Egon	Iversen	6470EI
BRS	Bo	Ryge Sørensen	8600BRS	EJA	Erik	Mandrup Jacobsen	3400EJA
BRØL	Steen	Brølling	7741SB	EJM	Eddie	Mogensen	8450EJM
BRØN	Bent	Rønsholdt	9800BRØN	EKR	Erik	Kramshøj	2791EKR
BSP	Birger	Pedersen	9900BSP	ELH	Elly	Hansen	7755ELH
BSØ	Børge	Søndergård	9000BSØ				
BV	Bo	Valeur	2800BV				

Indsendere 2011

ELM	Ella	Mikkelsen	5250EMI
EML	Else Marie	Løgsted	7500EML
EMN	Erik	Mørk Nielsen	3370EMN
EO	Erik	Overgaard	8462EO
ER	Erik	Røjgaard	8723ER
ERBR	Erik	Bräuner	8800ERBR
ERKE	Ernst	Kempff	7700ERKE
ESA	Esben	Sloth Andersen	9520ESA
ESB	Eilif	S. Bendtsen	3700ESB
ESE	Esben	Eriksen	1720ESE
ESØ	Ejgild	Sørensen	2450ESØ
EVR	Erik	Vikkelso Rasmussen	4500ERA
EØ	Egon	Østergaard	7490EØ
FA	Frank	Abrahamson	2300FA
FBC	Freddy	Christiansen	8200FBC
FD	Flemming	Due	9310FD
FDE	Frank	Desting	2730FDE
FIM	Finn	T. Madsen	6700FIM
FJU	Frans	Julin	9500FJU
FLP	Flemming	Petersen	7200FLP
FLU	Flemming	Lundberg	8260FLU
FM	Flemming	Mikkelsen	5270FM
FNI	Flemming	Nielsen	8541FNI
FRA	Frank	Andersen	7800FRA
FRO	Frits	Rost	8800FRO
FSH	Freddy	Hansen	5600FSH
FSL	Flemming	Skovgaard Larsen	7884FSL
FTN	Finn	T. Nielsen	6920FTN
GBL	Gerda	Bladt	6200GBL
GEC	Gert	Christensen	2700GEC
GGU	Georg	Guldvang	8600GGU
GLJ	Gert	Lystrup Jørgensen	6470GLJ
GM	Gerner	Majlandt	7600GM
GP	Gunner	Kjerulf Poulsen	9230GUP
GRA	Gert	Rasmussen	9000GRA
GTA	Gert	Thorhauge Andersen	7490GTA
GTW	Gorm Thyge	Wæhrens	7800GTW
GVJ	Gorm	Vognsen Jensen	2765GVJ

HAC	Hans	Christoffersen	9520HAC
HAJE	Hans	Jeppesen	8850HAJE
HAPN	Henrik Asbjørn	Pedersen	9800HAPN
HARA	Hans	Rasmussen	7500HARA
HAST	Hans	Staunstrup	7500HST
HBA	Henrik Gerner	Baark	4180HBA
HBJE	Henriette	Bjerregaard	8240HBJE
HBØ	Henrk	Bøhmer	7150HBØ
HC	HC	Hansen	9240HC
HCB	Heine Chr.	Bonnevie	8850HCB
HCH	Henrik	Christoffersen	9310HCH
HCHR	Hanne	Christoffersen	4690HCH
HEB	Henrik	Brandt	6710HEB
HEN	Henrik	Nyrup	9530HEN
HENI	Hans Erik	Nielsen	8920HEN
HET	Henning	Ettrup	8471HET
HFN	Henrik	F. Nielsen	7700HFN
HHA	Henrik	Hasle	8382HHA
HHB	Henrik	Holm Brask	9000HHB
HHH	Hans Henrik	Hust	7752HHH
HHL	Hans Henrik	Larsen	7790HHL
HHLA	Hans Henrik	Larsen	9800HHL
HHN	Henrik	Haaning Nielsen	7742HHN
HK	Henrik	Kisbye	2610HK
HKA	Hanne	Kapala	2400HKA
HKR	Henrik	Kristensen	4600HKR
HKSØ	Henning	Søndergaard	7950HKSØ
HLJ	Henrik	Lindbjerg Jelling	7100HLJ
HLL	Henning	Lykke Larsen	8240HLL
HLR	Henry	Larsen	8900HLR
HLÆ	Henrik	Læssøe	8300HLÆ
HM	Henrik	Møller	9240HM
HMC	Henrik	Mørch Christensen	9000HMC
HMS	Helge	Mølbach Sørensen	8370HMS
HMT	Henrik	Møller Thomsen	9000HMT
HOC	Hans Ole	Christensen	7752HOC
HOF	Hans Ole	Frolund Andersen	8500HOF
HP	Henning	Pedersen	8800HP
HPD	Hans Peter	Dahlgard	7752HPD
HPE	Henrik	Pedersen	2800HP

Temmincksryle, Bygholmengen, 23. august 2011.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Indsendere 2011

HPH	Hans	Petersen	7400HPH
HPI	Hans	Pinstrup	8700HP
HPS	Hans-Peter	Svendsen	8740HPS
HR	Henrik	Rähr	7500HK
HRC	Helge	Røjle Christensen	7742HRC
HRP	Heidi	Rom Petersen	4450HRP
HRS	Henning	R. Sørensen	7830HRS
HS	Henning	sørensen	9493HS
HS	Holger	Søndergaard	7700HS
HSC	Henning	Schmidt	9981HSC
HSB	Helle Susanne	Hallin	8800HSB
HSM	Hans	Skotte Møller	3400HSM
HST	Henrik	Stenholt	8600HST
HTM	Henriette	Tøttrup Hansen	3720HTM
HTØ	Hanne	Tøttrup	3760HTØ
HWE	Henrik	Wejdling	4100HWE

IHO	Ib	Helles Olesen	2100IHO
IKI	Inge	Kirk	7950IKI
ILD	Inger-Lisbeth	Damm	9900ILD
ILM	Inge-Lise	Mortensen	7800ILM
IO	Ivan	Olsen	3670IO
IUH	Ian	Utke Heilmann	9990IUH
IZN	Inger & Ivan	Zink-Nielsen	8270IZN

JA	John	Andersen	4040JA
JAC	Jan	Christophersen	9900JAC
JA	Jakob	Engelhard	3520JAE
JASA	Jan	Salmonsens	7700JASA
JAV	Janne	Veller	7470JAV
JB	Jørgen	Bech	1953JBE
JBA	Jørgen	Ballegaard	8654JBA
JBH	Jan	Blichert-Hansen	4760JBH
JBO	Jens	Boesen	4400JBO
JBP	Jens	Bonde Poulsen	8950JBP
JBR	Jesper	Brodersen	2970JBR
JC	Johan	Castenschiold	9460JC
JCO	Jørgen	Cordes	9510JCO
JCS	Jan	Sørensen	2750JCS
JCSC	Jens Christian	Schou	9500JCSC
JDU	Jan	Durink	7730JDU
JEAL	Jens	Albrechtsen	7800JEAL
JEBU	Jeppe	Bundgaard	8800JEBU
JEDN	Jesper	Duwe Nielsen	8210JDN
JEK	Jens Erik	Knudsen	8752JEK
JEVI	Jens	Vinge	9520JEVI
JF	Jens	Foldtved	9240JF
JFA	Jens	Frimer	7742JFA
JG	Jens	Gregersen	8700JG
JGL	Jørn	Grønhoj Lausen	9280JGL
JHA	Jette	Hallig	4200JHA
JHC	Jørgen	Hulbæk Christiansen	2610JHC
JHH	Thora & Jesper	Frello & Høy Hansen	8240JHHA
JHJH	Jens	Hjerrild Hansen	3480JHJH
JHK	Jens	Hasager Kirk	6880JHK
JJ	John	Jensen	8740JJ
JJA	Jens Jørgen	Andersen	7700JJA
JJO	Jens	Johansen	18642JJO
JJP	Jens Jørgen	Pedersen	7900JJP
JKA	Jeppe	Kajgaard	9970JKA

Aftenfalk 2K han, Nordstrand, Skagen,
10. maj 2011. Foto: Knud Pedersen.

JKC	Johnny	Krämer Christensen	8530JKC
JKI	Jens	Kirkeby	8680JKI
JKJA	Jim	K. Jakobsen	3450JJA
JKK	Jens Kristian	Kjærgård	7950JKK
JKP	Jens Kristian	Pedersen	6800JKP
JKY	John	Kyed	7730JKY
JLA	Johnny	Laursen	9520JLA
JLB	Jørgen	Lund Bjerregaard	5560JLB
JLG	Jonna	Lindgård	9300JLG
JLI	Jens	Lilleør	9000JLI
LLJ	Jette	Lyng Jensen	7470LLJ
JLY	Jørn	Lykkegaard	8000JLY
JLØ	Jan	Løvås	7089JLØ
JMH	Jens	Muff Hansen	8654JMU
JN	Jørgen	Nørgård	7620JN
JNI	John	Nielsen	6300JN
JNI	Jan	Haaning Nielsen	3300JNI
JOF	John	Faldborg	4654JFA
JOG	John	Graversgaard	8200JOG
JOK	Jørgen	Kabel	9400JOK
JOP	Jørgen	Pedersen	8300JOP
JP	Johan	Pedersen	7840JP
JPE	Jim	Pedersen	8700JPE
JPIP	John	Pedersen	9990JPIP
JPK	Jørgen Peter	Kjeldsen	7741JPK
JRL	Jens	Rye Larsen	6855JRL
JSA	Jens	Andersen	9990JEA
JSAT	Jacob	Sterup	5854JSA
JSF	Jess	Sander Frederiksen	2630JSF
JSIA	Jes	Sig Andersen	8740JSIA
JSK	Jan	Skjoldborg Kristensen	7730JSK
JSP	Jan	Speiermann	1670JSP
JSV	Johan	Svedholm	4131JSV
JT	Jesper	Tofft	6200JT
JTK	John	Toft Kristensen	7430JTK

Indsendere 2011

JUH Jørgen U. Hammershaimb 8200JHA
 JV Jan Voersaa 9900JV
 JVI Jørgen Vigstrup 7700JVI
 JVS Jørn Vinther Sørensen 6100JVS
 JØ Jørn Skeldahl 3000JØ

KA Kaj Abildgaard 6400KA
 KAH Klaus Anker Hansen 9530KAH
 KAH A Karsten Hansen 8850KAHA
 KBC Kenneth Bach Christensen 9000KBC
 KBE Karen Bentsen 7830KBE
 KBJ Kristian Birchvald Jensen 4000KBJ
 KBL Karsten Busk Laursen 2300KBL
 KDP Keld Dahl Pedersen 7860KDP
 KEA Knud-Erik Andersen 4300KEA
 KEC Knud Erik Christensen 9990KEC
 KEH Keld Henriksen 8230KEH
 KEJ Kristoffer Egelund Jørgensen 5000KEJ
 KEK Karl Erik Kristensen 6950KEK
 KEV Knud Erik Vinding 6400KEV
 KFL Kirsten Floor 4300KFL
 KGH Kurt G. Holm 5462KGH
 KHK Kennerth Kristensen 9430KHK
 KHL Kirsten Halkjær Lund 5290KHL
 KHN Karsten Hansen 9530KH
 KHP Karsten Højen 9460KHP
 KHØ Kristoffer Høyer 3250KH
 KIA Kield Andersson 6893KIA
 KIF Kim Fischer 6720KIF
 KIH Kitta Hoffmeyer 3400KIH
 KIP Kim Petersen 3500KIP
 KIPE Kirsten Pedersen 5610KIP
 KJI Karl Jørgen Ingversen 9500KJI
 KJNI Kjeld Nielsen 9260KJNI
 KJØ Kurt Jørgensen 9800KJØ
 KLHO Klaus Homøe 2670KLHO
 KMH Kirsten Marie Haugstrup 8800KMH A
 KMO Klaus Malling Olsen 2700KMO
 KMT Karen Margrethe Thomsen 8250KMT
 KNI Kaj Nissen 9500KNI
 KNJ Kaj Nørgård Jensen 7800KNJ
 KNP Knud Pedersen 9990KNP
 KO Kent Olsen 8000KOL
 KRA Kurt Rasmussen 9330KRA
 KR D Kjeld Rydahl 9574KR D
 KSN Karsten Stæhr 9220KSN
 KTR Kristian Torben Rasmussen 8000KTR
 KUP Kurt Prentow 9800KUP
 KVE Karsten Vestergaard 9370KVE
 KW Kurt Willumsen 7171KW

LAH Lars Hansen 5800LAH
 LAM Lars Mortensen 9800LAM
 LBO Lars Borup 8220LBO
 LBRJ Lars Breum Jeppesen 9900LBRJ
 LCS Lars C. Smith 9700LCS
 LFD Lasse Fuglsang Dahlgaard 7900LFD
 LFR Leif Frederiksen 2860LFR
 LG Lars Gabrielsen 8330LG
 LGN Laus Gro-Nielsen 9800LGN

LHA Lise Hammer 2860LHA
 LJV Lene Jensen Vorre 8520LJV
 LKP Lasse Kim Pedersen 9690LKP
 LLH Leo L. Hansen 8270LLH
 LM Lars Mogensen 8830LM
 LN Leif Novrup 7830LN
 LNA Lars Nørgaard Andersen 2700LNA
 LNS Leif Nørgaard Schmidt 8680LS
 LP Lennart Pedersen 3660LP
 LPA Lars Paaby 2730LPA
 LPJ Lars P. Johansson 8544LPJ
 LRU Lars Rudolf 4600LRU
 LSJ Lars Jørgensen 9900LJ
 LSN Leif Schack-Nielsen 4791LSN
 LTE Lars Tvetene Ernst 5700LTE
 LTP Lars Tom-Petersen 8900LTP
 LYA Lydia Hind 9310LYA
 LYT Lars Ytte 3050LYT

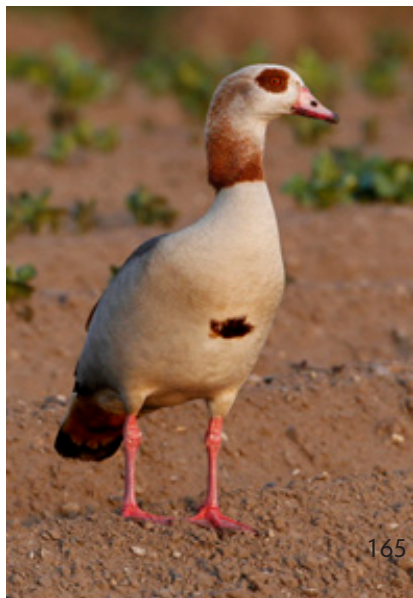
MBA Mikkel Bello Andreassen 8330MBA
 MCA Margrete Caspersen 7760MCA
 MCB Martin Bro 2300MCB
 MCH Morten Christensen 9881MCH
 MD Mogens Damm 9900MD
 MDH Morten D. D. Hansen 8240MDH
 MDN Mette Dahl Nielsen 9800MDN
 MEJ Mette Lauritzen 2650MEJ
 MEL Mads Elley 4700MEL
 MER Mogens Erlandsen 8600MER
 MHH Martin Høj Hansen 8210MHH
 MHO Margit Hove 8382MHO
 MHR Mikkel Bello Rasmussen 8500MHR
 MHT Mette Hjort Thomsen 9990MHT
 MIBØ Michael Bodtkjer 7700MIBØ
 MIK John Mikkelsen 7100MIK
 MIKA Michael Ancher 8230MIK
 MIV Michael Vecht 2970MIV
 MKI Morten Kirk 7742MOK
 MKK Malthe Kvistgård Kristensen 6980MKK
 MLU Martin Lundholm 9310MLU
 MOM Morten Müller 5953MOM
 MON Mogens Neergaard 9320MON
 MPO Marin Poulsen 2100MPO
 MRP Mogens Ribo Petersen MRP
 MS Michael Schwalbe 6760MS
 MSJ Michael S. Johansen 6710MSJ
 MSS Martin Strømkjær 5471MSS
 MSU Marianne Suhr 8831MSU
 MUNK Jørgen Munck 2800JMPJ
 MVS Mathias Vogdrup-Schmidt 2920MVS

NIN Niels Imhoff Nielsen 8800NIN
 NJ Niels Juul 8500NJ
 NJYL DOF Nordjyllands Amt DOF NJYL
 NPM Niels Peter Møller Jensen 6100NPM
 NPWS Niels Sloth 8930NPWS
 NRL Nina Rosendahl Larsen 6052NRL
 NSR Niels Riis 5230NSR
 OA Ole Amstrup 6830OA

Indsendere 2011

OBV	Ole	Bøgh Vinther	8000OBV	RBU	Richard	Burzynski	2800RBU
O-DK	ornit.dk v. J.P. Kjeldsen/H. Haaning Nielsen	7741O-DK		RHJ	Rasmus	Høyer Jensen	8240RHJ
OFJ	Ole Frode	Jakobsen	2200OFJ	RLM	Rolf	Lehrmann	4180RLM
OFR	Ole	Frederiksen	8500OFR	RNL	Rene	Larsen	9900RL
OHG	Ole	Goldschmidt	5900OHG	ROC	Rolf	Christensen	9990ROC
OHJ	Ove	Højstrøm Jensen	2670OHJ	RQ	Ralph	Qwinten	2800RQ
OJA	Orla	Jakobsen	4690OJA	RR	David René	Rantzaa	2665DRR
OK	Ole	Kristjansen	8800OK	RSN	Rune	Sø Neergaard	8220RSN
OKR	Orla	Kristensen	9500OKR	RT	Rasmus	Turin	2700RT
OLEB	Ole	Brauer	3480OLEB	RWR	René	Rørbæk	9000RWR
OLI	Ole	Lilleør	8800OLI	RZ	Ruth	Zimmer	8660RZ
ON	Ove	Nielsen	9480ON				
ONY	Ole	Nygaard	8654ONY	SA	Stinne	Aastrup	8800SA
OO	Ole	C. Olesen	7490OO	SAL	Svend Aage	Linderstrøm	2680SAL
OS	Ole	Skrubbeltrang	9990OS	SAR	Steen	Reimers	8000SAR
OSØ	Ole	Sørensen	8300OS	SBL	Søren	Blanke	2100SBL
				SBØ	Søren	Bøgh	9510SBØ
PALJ	Peter Andreas	Lund Jacobsen	9000PALJ	SCS	Steen	Christensen	7000SCS
PASH	Paul	Schimmings	7563PASH	SEF	Svend Erik	Frandsen	9900SEF
PB	Peter	Bundgaard	8800PB	SEJ	Svend Erik	Jensen	4900SEJ
PBH	Per Bo	Hansen	3400PBH	SEM	Svend Erik	Mikkelsen	9310SEM
PCHA	Peter	Hansen	9900PCH	SEP	Svend Erik	Petersen	6950SEP
PCP	Per	Clausen Pedersen	3700PCP	SF	Steen	Frandsen	8800SF
PDJE	Peter	Dalsgaard Jensen	8800PDJE	SFL	Steffen	Flindt	4683SFL
PDS	Per	Damsgaard-Sørensen	5230PDS	SFX	Steen	Flex	4440SFX
PEA	Poul Erik	Østergaard	8330PEØ	SGN	Søren	G. Nielsen	5690SGN
PEC	Per	Christensen	9400PEC	SHI	Søren	Harding	2100SHI
PERT	Per	Teilmann	6600PERT	SJØ	Solveig	Jonasson	4000SJØ
PES	Poul Erik	Sperling	9230PES	SK	Søren	Kristoffersen	9000SØK
PHA	Peter	Halkier	7700PHA	SKA	Søren	Kaas	8870SKA
PHA	Peter	Hahn	8320PHA	SKAF	Skagen	Fuglestation	9990SKAF
PHJA	Poul Højgaard	Rasmussen	8500PJA	SKN	Solvejg	Knudsen	8900SK
PHK	Peter	Hedegaard Kristensen	9440PHK	SKR	Stig	Kjærgaard Rasmussen	2000SKR
PHLP	Poul	P. H. Pedersen	7500PHLP	SKRO	Skagen Fuglestations	Rovfugleobservatører	9990SKRO
PHP	Poul Henrik	Pedersen	9800PHP	SKRY	Steen	Kryger	3500SKRY
PI	Esben	Pilgaard	7752PI	SMJ	Svend	Møller Jensen	8382SMJ
PJA	Peter	Andersen	9330PJA	SOJ	Svend Ove	Jensen	6400SOJ
PJP	Peder	Pedersen	7830PJP	SPJ	Søren Peter	Jensen	6000SPJ
PK	Peter	Kyvsgaard	3500PK	SPP	Søren Peter	Pinnerup	4320SPP
PLA	Peter	Lange	8464PLA	SPR	Susanne	Primdahl	7850SPR
PLO	Peter	Leth Olsen	6950PLO				
PNN	Peder	Nygaard Nielsen	7300PNN				
POHP	Poul	Holm Pedersen	7700POHP				
POK	Poul	Kodahl	2635POK				
POW	Poul	Weje	7752POW				
PPO	Per	Poulsen	6710PPO				
PQ	Per	Quaade	3200PQ				
PR	Palle	A. F. Rasmussen	9000PR				
PRA	Per	Rasmussen	5792PRA				
PRC	Preben	Clausen	7742PRC				
PRE	Per	Reng	8500PR				
PRAA	Rasmus	Rørbæk	9000PRAA				
PS	Per	Steffensen	9280PS				
PSC	Peter	Staarp Christensen	2600PSC				
PSØ	Palle	Sørensen	4892PSØ				
PTH	Peter	Thomsen	8260PTH				
PU-J	Preben	Ull-Jacobsen	9800PU-J				
PUR	Poul Ulrich	Riis	7760PUR				
PWB	Per	Wessel Buchwald	8800PWB				

Nilgås,
Ørum Sø,
19. maj 2011.
Foto: Jens
Kristian
Kjærgård
Naturfoto.

SR	Steen	Reinholdt	7860SR	TNI	Torben	Nielsen	9560TN
SSC	Simon	S. Christiansen	9200SSC	TOBR	Torben	Bremholm	3500TOBR
SSL	Stephan	Skaarup Lund	8240SSL	TOH	Torsten	Hansen	9670TOH
STB	Sanne	T. Busk	2770STB	TOLA	Torben	Laursen	8462TL
STM	Stig	Toft Madsen	1401STM	TOM	Tommy	Maul	7451TOM
STN	Sten	Nielsen	6040SN	TPA	Tonny	Papillon	4060TPA
STR	Steen	Rabjerg	6200STR	TQA	Torben	Quist Andersen	8500TQA
SUB	Susanne	Bruun		TRK	Tonny	Ravn Kristiansen	8830TRK
SUF	Suzette	Frydensberg	5400SUF	TSE	Terje	Seidenfaden	9220TSE
SVI	Simon	Vikstrøm	4872SVI	TSJ	Thomas	Secher Jensen	8680TSJ
SVUR	Signe	Uldall	8800SVUR	TT	Thomas	Thelle	8800TT
SWJ	Svend	Wójcik-Jonasson	9800SWJ	TVN	Thomas	Varto Nielsen	4690TVN
SØBL	Søren	Larsen	5000SBL				
SØP	Søren	Poulsen	8000SØP	UGS	Uffe	Gjøl Sørensen	1415UGS
				UHC	Ulla & Helge	Christensen	9280UHC
TA	Tim	Andersen	2605TA	UK	Ulf	Klemmetsby	9380UK
TBA	Tom	Bak Andersen	9200TBA	UK	Ulrik	Knudsen	8723UK
TBN	Thomas	Buus Nielsen	8800TBN	UPA	Ulla	Paulsen	9981UPA
TBR	Thorkil	Brandt	8300TBR	US	Uffe	Seneca	4400US
TBU	Thomas	Bundgaard Rasmussen	2100TBR	UTE	Uffe	Terndrup	8250UTE
TC	Tscherning	Clausen	9270TC				
TEO	Troels	Eske Ortvad	2100TEO	VAG	Vagn	Gjerløv	9700VAG
TEP	Torben & Eva	Pedersen	8464TEP	VC	Vilhelm	Christiansen	9260VC
TFR	Torben	Fisker-Rasmussen	9900TFR	VFL	Vagn	Freundlich	9400VFL
THB	Thorkil	Brusch	6300THB	VK	Villum	Klæstrup	9493VK
THBA	Thorkild	Bastholm	2100THBA	VL	Villy	Lauritsen	8800VL
THE	Thyge	Enevoldsen	2000THE	VM	Vibeke	Mortensen	8600VM
TJ	Tommy	Jensen	3250TJ	VVH	Verner	Vangsgaard Hansen	7800VVH
TK	Tommy	Kaae	8723TK				
TL	Thorkild	Lund	9280TL	WI	Winnie	Ilsted	2990WI
TLP	Troels	Leuenhagen Petersen	2300TLP	WIH	Willow	Hansen	3390WIH
TLY	Torben	Lyng	9900TLY	WJ	Willy	Jørgensen	9280WJ
TMJE	Torben	Møller Jensen	7470TMJE	WS	Willy	Sørensen	9000WS
TMP	Thomas	Møller Pedersen	7900TMP				
TMØ	Torben	Møller	5892TMØ	ÅGH	Åge Gejl	Hansen	6823ÅGH

Thorshane 1K, Hirtshals Øststrand,
24. september 2011. Foto: Knud Pedersen.

Indeks arter

ALKEFUGLE	106	C Canadagås	45	Hortulan	157
ANDEFUGLE	39	Citronvipstjert	124	Huldue	108
DUER	108	D Digesvale	119	Husrødstjert	128
GØGE	109	Dobbeltbekkasin	87	Husskade	145
HØNSEFUGLE	73	Dompap	155	Hvepsevåge	62
KJOVER	97	Duehøg	66	Hvid Stork	37
LAPPEDYKKERE	28	Dværgfalk	71	Hvid Vipstjert	125
LOMMER	26	Dværgmåge	99	Hvidbrynet Løvsanger	138
MÅGER	99	Dværgryle	82	Hvidbrystet Præstekrave	80
NATRAVNE	112	Dværgrørvagtel	75	Hvidklire	93
ROVFUGLE	60	Dværgværling	157	Hvidnæbbet Lom	27
SEJLERE	113	Dværgterne	105	Hvidsisken	153
SKRIGEFUGLE	113	Dværgørn	70	Hvidvinget Korsnæb	153
SPÆTTER	114	E Ederfugl	56	Hvidvinget Måge	102
SPURVEFUGLE	117	Engpiber	121	Hvidøjet And	55
STORKEFUGLE	34	Engsnarre	75	Hvinand	58
STORMFUGLE	30	Enkeltbekkasin	87	Hærfugl	114
TERNER	103	F Fiskehejre	36	Hættemåge	100
TRANEFUGLE	74	Fiskeørn	70	Høgesanger	135
UGLER	110	Fjeldvåge	68	I Indisk Gås	45
VADEFUGLE	77	Fjordterne	104	Isfugl	113
ÅREFODEDE	32	Fløjsand	57	Islandsk Ryle	82
A Aftenfalk	71	Fuglekonge	139	Islandsk Stor Kobbessnepe	89
Agerhøne	73	Fuglekongesanger	137	Islom	27
Alk	106	G Gransanger	137	J Jagtfalk	72
Allike	145	Gravand	49	Jernspurv	126
Almindelig Gul Vipstjert	123	Græshoppesanger	134	K Karmindompap	154
Almindelig Kjove	97	Grønbenet Rørhøne	75	Kaspisk Måge	101
Almindelig Ryle	85	Grønirisk	150	Kernebider	155
Almindelig Skråpe	31	Grønsiken	151	Kirkeugle	111
Amerikansk Krikand	52	Grønslette	114	Klyde	78
Amerikansk Sortand	57	Grå Fluesnapper	140	Knarand	50
Am. Svømmesnepe	95	Gråand	52	Knopsvane	39
Atlingand	53	Grågås	44	Knortegås	46
B Balearskråpe	31	Gråkrage	147	Kongeørn	69
Biæder	114	Gråmåge	102	Kortnæbbet Gås	43
Bjergand	55	Gråsisken	152	Korttået Træløber	143
Bjergirisk	152	Gråspurv	148	Krikand	51
Bjerglærke	118	Gråstrubet Lappedykker	29	Krumnæbbet Ryle	84
Bjergpiber	122	Gul Vipstjert	123	Kvækerfinke	149
Bjergvipstjert	124	Gulbug	135	Kærløber	86
Blisgås	44	Gulhovedet Gul Vipstjert	123	Kærsanger	135
Blishøne	76	Gulirisk	150	L Landsvale	119
Blå Kærhøg	64	Gulspurv	156	Laplandsværling	155
Blåhals	127	Gærdesanger	136	Lille Flagslette	116
Blåmejse	142	Gærdesmutte	126	Lille Fluesnapper	140
Bogfinke	149	Gøg	109	Lille Gråsisken	153
Bomlærke	158	H Halemejse	141	Lille Kjove	97
Bonapartemåge	99	Havesanger	136	Lille Kobbessnepe	89
Bramgås	46	Havlit	56	Lille Korsnæb	154
Brilleand	57	Havterne	105	Lille Lappedykker	28
Britisk Sildemåge	100	Havørn	63	Lille Præstekrave	79
Broget Fluesnapper	140	Hedehøg	65	Lille Regnspeve	90
Brudeand	49	Hedelærke	118	Lille Skallesluger	58
Brushane	86	Hjejle	80	Lille Skrigeørn	68
Buskrørsanger	134			Lille Stormsvale	32
Bynkefugl	129				
Bysvale	120				

Indeks arter

Lomvie	106	Rørsanger	135	Stor Flagspætte	115
Lunde	107	Rørspurv	158	Stor Gråsiken	152
Lundsanger	137	Råge	146	Stor Hornugle	110
Lysbuget Knortegås	47	S Sabinemåge	99	Stor Kobbersneppe	89
Lærkefalk	72	Sandløber	82	Stor Korsnæb	154
Løvsanger	139	Sandterne	103	Stor Præstekrave	79
M Mallemuk	31	Sangdrossel	132	Stor Regnspove	90
Mandarinand	49	Sanglærke	118	Stor Skallesluger	59
Markpiber	120	Sangsvane	41	Stor Skrigeørn	68
Mellemkjøve	97	Savisanger	134	Stor Stormsval	32
Middelhavssølvmåge	101	Sildemåge	100	Stor Tornskade	145
Misteldrossel	133	Silkehale	125	Storkjøve	98
Mosehornugle	112	Silkehejre	35	Stormmåge	100
Mudderklire	94	Sivsanger	134	Storpiber	120
Munk	136	Sjagger	132	Strandhejle	81
Mursejler	113	Skarv	33	Strandskade	77
Musvit	143	Skeand	54	Stribet Ryle	84
Musvåge	67	Skestork	38	Stær	147
Mørkbuget Knortegås	47	Skovhornugle	111	Sule	32
N Natravn	112	Skovpiber	121	Sumpmejse	141
Nattergal	126	Skovsanger	138	Svaleklire	93
Natugle	111	Skovskade	145	Svartbag	103
Nilgås	48	Skovsneppe	89	Sydlig Blåhals	127
Nonnestenpikker	130	Skovspurv	148	Sydlig Nattergal	126
Nordisk Lappedykker	30	Skægmejse	141	Sædgås	41
Nordlig Blåhals	127	Skærpiber	122	Søkonge	107
Nordlig Gul Vipstjert	124	Slagfalk	72	Sølvhejre	36
O Odinsbane	96	Slangeørn	63	Sølvmåge	101
P Pibeand	50	Slørugle	110	T Taffeland	54
Pibesvane	40	Snegås	45	Taigasædgås	41
Pirol	144	Snespurv	155	Tejst	107
Plettet Rørvagtel	75	Sneugle	110	Temmincksryle	83
Pomeransfugl	80	Sodfarvet Skråpe	31	Thorshane	96
Pungmejse	144	Solsort	131	Tinksmid	94
R Ravn	147	Sort Glente	62	Toplærke	117
Ride	103	Sort Stork	37	Topmejse	142
Ringdrossel	131	Sort Svane	39	Toppet Lappedykker	28
Ringdue	108	Sortand	56	Toppet Skallesluger	59
Rosenstær	148	Sortbuget Knortegås	48	Topskarv	34
Rovterne	104	Sortgrå Ryle	85	Tornirisk	151
Rustand	49	Sorthalset Lappedykker	30	Tornsanger	136
Rød Glente	63	Sorthovedet Måge	99	Trane	77
Rødben	92	Sortklire	92	Tredækker	88
Rødhals	126	Sortkrage	146	Triel	78
Rødhalsed Gås	48	Sortmejse	142	Troldand	55
Rødhovedet And	54	Sorttrygget Hvid Vipstjert	125	Træløber	143
Rødhøne	73	Sortspætte	115	Tundrasædgås	42
Rødrygget Svale	120	Sortstrubet Bynkefugl	129	Turteldue	109
Rødrygget Tornskade	144	Sortstrubet Lom	26	Tyrkerdue	109
Rødstjert	128	Sortterne	106	Tårnfalk	70
Rødstrubet Lom	26	Spidsand	53	V Vagtel	74
Rødstrubet Piber	122	Splitterne	104	Vandrefalk	73
Rødtoppet Fuglekonge	139	Spurvehøg	67	Vandrikse	74
Rørdrum	34	Spurveugle	111	Vandstær	125
Rørhøg	64	Spætmejse	143	Vendehals	114
		Stenpikker	130	Vibe	81
		Stenvender	95	Vindrossel	132
		Steppehøg	65	Ø Ørkenstenpikker	131
		Stillits	150		

Forkortelser

Følgende forkortelser anvendes i rapporten:

ad.	adult, voksendragt	sdr.	sommerdragt
imm.	immature, dragter mellem juv. og ad.	odr.	overgangsdragt
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt	vdr.	vinterdragt
pull.	pullus, dundragt		
2K	aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet)	h	hørt
3K+	fuglen er mindst i sit 3. kalenderår	R	rast
		fou.	fouragerende
pri.	primo, de første 10 dage i måneden	sy.	syngende
med.	medio, den 11.-20. dag i måneden	T	trækkende
ult.	ultimo, fra den 21. og måneden ud	TF	trækforsøg
NNØ	trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.)	ringm.	ringmærket
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg		

Kategorier

For enkelte af arterne i rapporten er der nævnt, at den tilhører kategori C eller D. Alle øvrige arter behandlet i rapporten regnes for at tilhøre kategori A. Disse kategorier refererer til de af DOF's Sjældenhedsudvalg anvendte (AERC-standard), jvf. www.dof.dk.

Lokale SU-arter

Følgende arter er lokale SU-arter, hvilket vil sige, at fund af de pågældende arter skal godkendes af SU, inden de kan medtages i "Fugle og Dyr i Nordjylland":

Hunfarvede individer af

- Kongeederfugl
- Hvidhalset Fluesnapper

Alle individer af

- Fyrremejse
- Sandterne

Foreningen Nordjyllands Fugle har til formål at indsamle, registrere og videreformidle oplysninger om forekomsten af fugle, sommerfugle, padder, krybdyr og pattedyr i Nordjylland.

Foreningen samarbejder med Dansk Ornitologisk Forening samt andre grønne foreninger og myndigheder.

June Frimor - 2012